TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE SATIŞ KONUSU MALIN AYIPLI OLMASININN SONUÇLARI (TKHK m.11)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABDİL ÇÜRÜK

ANKARA – 2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE SATIŞ KONUSU MALIN AYIPLI OLMASININ SONUÇLARI (TKHK m.11)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdil ÇÜRÜK

TEZ DANIŞMANI

DR.ÖĞR.ÜYESİ VEHBİ UMUT ERKAN

ANKARA – 2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE SATIŞ KONUSU MALIN AYIPLI OLMASININ SONUÇLARI (TKHK m.11)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: DR.ÖĞR.ÜYESİ VEHBİ UMUT ERKAN

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı	**İmzası**
Doç. Dr. Süleyman YILMAZ	
Doç. Dr. Dr. Mehmet KILIÇ	
Dr. Vehbi Umut ERKAN	

Tez Savunması Tarihi:

25/11/2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dr. Öğr. Üyesi Vehbi Umut ERKAN danışmanlığında hazırladığım "TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE SATIŞ KONUSU MALIN AYIPLI OLMASININ SONUÇLARI (TKHK m.11), (Ankara,2020) " adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim. ……./……../.2020

ABDİL ÇÜRÜK

ÖNSÖZ

Tüketicinin tüketim ihtiyacının karşılanmasının gereği olarak oluşan piyasadaki imkânların değişmesi ve gelişmesi, özellikle tüketicilerin malların üretim süreci hakkında yeterli bilgiye sahip olamamaları, piyasaya sürülen malların çeşitliliğinin artması, kâr sağlama hırsının tüketicileri aldatma ve sömürme anlayışını getirmesi gibi etkenler, tüketicilerin; satıcılar karşısında daha etkin şekilde korunması gerekliliğini ortaya koymuştur.

Tüketicinin korunması gerekliliği, sosyal devlet ilkesinin yansıması olarak mevzuatımızda farklı düzenlemelerle karşılık bulmuştur. Düzenlemelerin temelinde şüphesiz tüketicinin korunması anlayışı yer almıştır.

Mevzuatımızda farklı düzenlemelere yer verilse de tüketicinin korunması gerekliliği, uygulamada yaygın olarak satılanın ayıplı olması şeklinde karşımıza çıkar. Bu önemine binaen çalışmamızda 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde tüketici satış sözleşmesi, tarafların hak ve borçları, ayıbın niteliği, satıcının ayıptan sorumluluğu, satılanın ayıplı olduğu hâller, satış konusu malın ayıplı olmasının sonuçları ile tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar ayrıntılarıyla incelenmiştir.

Bu çalışma ile satılanın ayıplı olması halinde tüketicinin, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve diğer kanunlar bağlamında satıcıya karşı ileri sürebileceği imkânlar ortaya konmuş, bu imkânlar arasında tüketicinin sahip olduğu haklar bakımından değerlendirme yapılmış, tüketicinin en lehine olacak imkânın tespiti gerçekleştirilmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ i

İÇİNDEKİLER ii

KISALTMALAR vii

GİRİŞ 1

1. KONUNUN TAKDİMİ 2

2. TÜKETİCİ HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ 8

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİ

I. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN TANIMI 12

II. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN 6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'DAKİ GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ 16

III. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI 19

A. Genel Olarak 19

B. Tüketici 20

C. Satıcı 24

D. Üreticinin, İthalatçının ve Sağlayıcının Durumları 25

IV. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI 28

A. Satılan 28

B. Satış Bedeli 31

C. Tarafların Anlaşması 31

V. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ 32

A. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Bir Sözleşme Olması 32

B. Rızaî Bir Sözleşme Olması 34

C. Ani Edimli Bir Sözleşme Olması 35

D. Sebebe Bağlı (İlli) Bir Sözleşme Olması 37

VI. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNE UYGULANACAK HÜKÜMLER 38
VII. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN BORÇLARI 40
A. Satıcının Borçları 40
1. Satılanın Teslimi ve Mülkiyeti Tüketiciye Geçirme Borcu.....40
2. Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu 41
3. Satıcının Zapttan Doğan Sorumluluğu 47
4. Diğer Borçlar 52
B. Tüketicinin Borçları 53
1. Satılanı Devralma Borcu 53
2. Satış Bedelini Ödeme Borcu.....54
3. Tüketicinin Diğer Borçları 55

İKİNCİ BÖLÜM

TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUK

I. AYIP KAVRAMI 57
A. Tanımı.....57
B. 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki Ayıplı Mal ve Sözleşmeye Aykırı İfa Kavramlarının 1999/44 sayılı AB Yönergesi ve Uluslararası Mal Satım Sözleşmelerine İlişkin BM Anlaşması (Viyana Sözleşmesi – CISG) Bağlamında Değerlendirilmesi 61
C. Ayıbın Türleri 66
1. Maddi Ayıplar 67
2. Hukuki Ayıplar.....68
3. Ekonomik Ayıplar 69
4. Miktar Eksiklikleri.....70
5. Satılan Maldan Başka Şeyin Teslim Edilmesi (Aliud) 71
D. 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Malın Ayıplı Olduğu Haller.....73
1. Genel Olarak.....73
2. Malın Ambalajında, Etiketinde Tanıtma ve Kılavuzunda Belirtilen ya da İnternet Portalında, Reklam ve İlanlarında Belirtilen Niteliklerin Bulunmaması 74

3. Satıcı Tarafından Bildirilen ya da Teknik Düzenlemesinde Tespit Edilen Niteliklerin Bulunmaması....78

4. Satışa Konu Malın, Muadili Olan Malların Kullanım Amacını Karşılamaması, Tüketicinin Makul Olarak Beklediği Faydaları Azaltması veya Ortadan Kaldırması 80

5. Sözleşmeye Konu Malın Süresinde Teslim Edilmemesi 81

6. Sözleşmeye Konu Malın Montajının Satıcı Tarafından Üstlenilmesi 83

II. AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞUN HUKUKİ NİTELİĞİ VE ŞARTLARI ...84

A. Ayıptan Doğan Sorumluluğun Hukuki Niteliği 84

B. Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğunun Şartları 88

1. İfanın Gerçekleşmiş Olması 88

2. Malın Ayıplı Olması 89

a. Zikir ve Vaad Edilen VasıflardaAyıp (Bildirilen Niteliklerdeki Ayıp)....89

b. Lüzumlu (Objektif -Bulunması Gereken) VasıflardaAyıp 92

3. Ayıbın Önemli Olması 93

4. Ayıbın Yarar ve Hasarın İntikalinden Önce Mevcut Olması 94

5. Tüketicinin Ayıbı Bilmemesi–Bilmesinin Kendisinden Beklenememesi....96

6. Ayıptan Doğan Sorumluluğu Sınırlandıran Bir Anlaşmanın Bulunmaması 97

7. Gözden Geçirme ve Ayıbın İhbarı 99

III. AYIBIN İSPATI....101

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SATILANIN AYIPLI OLMASININ SONUÇLARI

I. TÜKETİCİNİN SEÇİMLİK HAKLARI 105

A. Genel Olarak 105

B. Seçimlik Hakların Kullanım Sınırları 106

1. Sözleşmeden Dönme Hakkının Sınırlanması 107

2. Satılanın Değerindeki Eksikliğin Satış Bedeline Çok Yakın Olması....109

3. Seçim Hakkının Kullanımının Engellenmesi 111

4. Bedelden İndirim İstenmesi Hakkını Zorunlu Kılan Haller 111

5. Birden Fazla Malın Birlikte Satışı ve Eklentiler 113

C. Seçimlik Hakların Hukuki Niteliği 115
1. Sözleşmeden Dönme Hakkı.....119
a. Hukuki Niteliği.....119
b. Sözleşmeden Dönmenin Hükümleri 121
aa. Sözleşmeden Dönme Halinde Tüketicinin İade Borcu.....121
bb. Sözleşmeden Dönme Halinde Satıcının İade Borcu.....124
2. Satış Bedelinin İndirilmesini İsteme Hakkı.....127
a. Hukuki Niteliği.....127
b. Satış Bedelinin İndirilmesini İsteme Hakkının Kullanılmasının Hükümleri 128
aa. Mutlak Metot 128
bb. Tazminat Metodu.....129
cc. Nispi Metot 130
3. Malın Ücretsiz Tamir Edilmesini İsteme Hakkı.....131
a. Hukuki Niteliği 131
b. Malın Ücretsiz Tamir Edilmesini İsteme Hakkının Kullanılmasının Hükümleri 132
4. Malın Ayıpsız Benzeri ile Değiştirilmesini İsteme Hakkı.....134
a. Hukuki Niteliği.....134
b. Malın Ayıpsız Benzeri ile Değiştirilmesini İsteme Hakkının Kullanılmasının Hükümleri 135
5. Tüketicinin Tazminat İsteme Hakkı 139
a. Hukuki Niteliği.....139
b. Tazminat İsteme Hakkının Kullanılmasının Hükümleri.....141
D. Seçimlik Hakların Kullanılma Zamanı 145
1. Genel Olarak.....145
2. Zamanaşımı.....147
a. Genel Olarak.....147
b. Zamanaşımının Durması ve Kesilmesi 151
aa. Zamanaşımının Durması.....151
bb. Zamanaşımının Kesilmesi.....153
3. Satıcının Hilesi veya Ağır Kusurunun Bulunması Halinde.....154

II. SATICININ AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞUNDA ÖZEL DURUM: GARANTİLİ MALLARIN AYIPLI OLMASI 155

A. Genel Olarak 155

B. Garanti Belgesi Düzenleme Zorunluluğu 158

C. Garanti Belgesinin Seçimlik Haklara ve Zamanaşımına Etkisi 158

III. MALIN AYIPLI OLMASI HALİNDE TÜKETİCİNİN SAHİP OLDUĞU HAKLARIN YARIŞMASI 161

A. Borcun Gereği Gibi İfa Edilmemesi Hükümleri ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıptan Doğan Sorumluluk Hükümlerinin Yarışması 161

B. Temel Yanılması Hükümleri ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıptan Doğan Sorumluluk Hükümlerinin Yarışması 162

C. Aldatma Hükümleri ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıptan Doğan Sorumluluk Hükümlerinin Yarışması 163

D. Haksız Fiil Hükümleri ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıptan Doğan Sorumluluk Hükümlerinin Yarışması 163

SONUÇ 166

KAYNAKÇA 177

ÖZET 198

ABSTRACT 200

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
Art.	: Artikel
AÜHFD	:Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	: Bent
B.	: Baskı
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BATİDER	: Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz.	: Bakınız
BM.	**:** BirleşmişMilletler
B.Y.	:Basım Yılı
C.	: Cilt
CISG	: United Nations Convention on Contractsforthe International Sale of Goods (Viyana Satım Sözleşmesi)
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
EC	: EuropeanCouncil (Avrupa Konseyi)
f.	: Fıkra
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu

K.	: Karar
karş.	: Karşılaştırınız
m.	: Madde
No	: Numara
RG.	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SÜHFD	:Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TKHK	:6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve devamı
vs.	: Vesaire
Y.	:Yıl
Yarg.	: Yargıtay
YT.	: Yayınlanma Tarihi

GİRİŞ

İnsanların hayatını devam ettirebilmek için ihtiyaçlarını gidermeleri, çoğu zaman toplumdaki diğer fertlerle etkileşim içerisine girerek sağlanır. İnsanlar arasındaki bu etkileşim, ihtiyaçların karşılanmasını sağlayan bir piyasa oluşturur. Piyasaya sunulan ürünlerin bir kısmı ticari maksatla talep görürken bir kısmı da tüketim maksadıyla talep görür. Piyasaya arzın esas maksadı; diğerlerinin ihtiyacını karşılamak ve kâr elde etmek olduğundan piyasadaki etkileşimin temel sebebinin tüketim olduğu anlaşılır.

Özel hukuk, kişiler arasındaki uyuşmazlıkların adalet, eşitlik, hakkaniyet, özgürlüğü sağlama gibi evrensel ilkelerden hareketle çözüme kavuşturulmasını amaçlar. Bu sebeple özel hukuk sistemi içerisinde yer alan kurallar, temelde düzenleyici nitelikte ve taraflar arasında eşitliği sağlamaya yönelik kurallardır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK), bu özellikteki kanunlardandır. Genel nitelikteki bu kanunların yanında özel nitelik taşıyan düzenlemeler de mevcuttur. Bu özel düzenlemelerin bir kısmında -6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu gibi- tam manası ile taraflar arası eşitlik esas alınırken diğer kısmında taraflardan birini, diğerine karşı koruyucu nitelikte düzenlemelere yer verilerek sözleşmenin zayıf tarafı korunmuştur. İşte bu ikinci grup düzenlemeler, sosyal hukuk devleti düşüncesinden kaynaklanır. İş hukuku, tüketici hukuku, kira hukuku alanında yer alan düzenlemeler, ikinci kısım düzenlemelere örnek olarak gösterilir.[1]

Değişen ve gelişen imkânlarla birlikte dağıtım zincirinin son halkasını oluşturan tüketicilerin, satıcılar (ithalatçılar, üreticiler) karşısında daha etkin şekilde korunması

[1] **OZANOĞLU**, Hasan Seçkin: "Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Maddi Anlamda Uygulanma Alanı)", AÜHFD, C.50, S.1, Y.2001, s.56-57 (Tüketici Sözleşmeleri).

gerektiğinden modern çağın ihtiyaçlarının gerektirdiği sosyal devlet ilkesinin hukuk düzenine yansımasını gösteren tüketici hukuku düzenlenmiş ve bu özel alanın temelini, tüketicinin korunması anlayışı oluşturmuştur.

Tüketicilerin satışa sunulan malların üretim süreci hakkında yeterli bilgiye sahip olamamaları, üretim sürecini bilseler dahi bu süreçle alakalı değerlendirme yapabilecek bilgiye sahip olamamaları, üretim malzemeleri ile bunların sağlık ve çevre üzerindeki etkileri hakkında yeterli bilgiye sahip olamamaları hususları; tüketicinin korunması gerekliliğini ortaya koymuştur. Tüketicilerin satın alma gücünün zamanla artış göstermesi, kredi imkânlarının artması, piyasaya sürülen malların çeşitliliğinin artması, büyük mağazaların açılması, reklam ve ilanlarla mal ve hizmetlerin tanıtım imkânlarının artması, katalog satışları ve internet üzerinden yapılan satışların artması, uluslararası ticaretin artması, kâr sağlama hırsının tüketicileri aldatma ve sömürme anlayışını getirmesi gibi etkenler de tüketicinin korunması gerekliliğini artırmıştır. Tüketicinin korunması; tüketici ile üretici arasındaki ilişkilerde, özellikle tüketicinin haklarına zarar verici nitelikte olan uygulamalara karşı tüketicinin korunmasını amaçlayan idari, hukuki, teknik ve ekonomik önlemlerle üretici, tüketici, bağımsız örgütler, işletmeler ve özellikle devletin bu yöndeki çalışmalarının bütünü şeklinde tanımlanmıştır.[2]

1. KONUNUN TAKDİMİ

Yüksek lisans tez çalışmasının ilk bölümünde; tüketiciler tarafından uygulamada sıklıkla başvurulan tüketici satış sözleşmesi ele alınmıştır. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da, tüketici satış sözleşmesinin tanımı yapılmamıştır. Bununla birlikte TKHK'dataksitle satış sözleşmesi (m.17), ön ödemeli konut satışı (m.40), işyeri dışında kurulan sözleşmeler (m.47), mesafeli sözleşmeler (m.48), abonelik

[2]**AKİPEK**, Şebnem: Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, Ankara 1999, s.65.

sözleşmeleri (m.52) gibi özünde satış sözleşmesinin türü ya da görünüm biçimi olan çeşitli mülkiyeti devir borcu doğuran sözleşmelere[3] ve TKHK'nın 3. maddesinde satıcı, tüketici, tüketici işlemi gibi sözleşmenin taraflarına ve gerçekleştirilen işleme dair tanımlamalara yer verilerek tüketici satış sözleşmesinin tanımı büyük ölçüde şekillenmiştir. Doktrinde farklı tanımlamalar yapılmışsa da tüketici satış sözleşmesi; satıcının, sözleşmeye konu malın zilyetliğini ve mülkiyetini tüketiciye devretme; tüketicinin de satılan için kararlaştırılan bedeli ödeme borcunu doğuran sözleşmedir.[4]

Çalışmanın devamında; tüketici satış sözleşmesinin tarafları olan tüketici ve satıcının tanımı yapılarak üretici, ithalatçı ve sağlayıcının tüketici satış sözleşmesindeki konumları ve sorumluluk durumları ele alınmıştır. Bundan sonra tüketici satış sözleşmesinin unsurları incelenmiştir. Ayrıca tüketici satış sözleşmesinin 6098 sayılı TBK'nın 207. vd. maddelerinde düzenlenen (olağan-adi) satış sözleşmesi ile benzer yönlerine ve farklı yönlerine değinilmiştir.

Tüketici satış sözleşmesi; yapıldığı anda sözleşmenin taraflarına birbirlerinin karşılığını oluşturacak edimler yüklemesi sebebiyle tam iki tarafa borç yükleyen

[3] Bkz. aş. Birinci Bölüm/II. Tüketici Satış Sözleşmesinin 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'daki Görünüm Biçimleri.

[4] Doktrindeki diğer tanımlar için bkz: **OZANOĞLU**, Tüketici Sözleşmeleri, s.83; **DEMİR**, Mehmet: "Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Yasal Düzenleme", AÜHFD, C. 54 S. 3 Y. 2005, s. 24; **GÜMÜŞ**, M. Alper: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Cilt I, İstanbul 2014, s. 9 (Tüketicinin Korunması); **ZEVKLİLER**, Aydın: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun: Örnek Yargıtay Kararları ve İlgili Mevzuat, İzmir 1996, s. 17; **TİRYAKİ**, Betül: Tüketicinin Korunması Hukuku Açısından Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk, Ankara 2007, s. 34 vd; **ERKAN**, Vehbi Umut: "Tüketici Satış Sözleşmelerinde Kararlaştırılan Sürede Malın Teslim Edilmemesi Durumunda 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıplı Mallara İlişkin Hükümlerinin Uygulanması", TAAD, Yıl:7, S.30, Nisan 2017, s.297.

sözleşmelerden olup sözleşme konusu malın mülkiyetinin bir anda devredilmesi ve buna karşılık bedelin ödenmesi sebebiyle ani edimli bir sözleşmedir. Tüketici satış sözleşmesinde gerek satıcının gerekse tüketicinin sözleşmede yerine getirmesi gereken birtakım borçları söz konusudur. Satıcının borçlarını; "Satılan malı teslim ve mülkiyeti tüketiciye geçirme borcu, ayıptan doğan sorumluluk, zapttan doğan sorumluluk ve diğer borçlar" şeklinde sıralamak gerekir. Tüketicinin borçlarını ise; "Satılanı devralma borcu, satış bedelini ödeme borcu ve diğer borçlar" şeklinde sıralamak mümkündür.

Çalışmanın ikinci bölümünde; tüketici satış sözleşmesinde satıcının ayıptan doğan sorumluluğu hükümleri ele alınmıştır. Bu konunun açıklanmasında 6502 sayılı TKHK esas alınmış, yeri geldikçe 6098 sayılı TBK'nın 219. vd. maddeleri ile irtibat kurularak konunun daha iyi izah edilmesi amaçlanmıştır. İkinci bölümde öncelikle ayıbın tanımı yapılmıştır. Buna göre ayıp; satılanda ortaya çıkan ve tüketicinin ondan tamamen veya kısmen faydalanmasını engelleyen, "özür, bozukluk, defo" olarak nitelenen eksiklikler ya da bozukluklardır.[5] 6502 sayılı TKHK'nın 8/I. maddesinde de ayıplı malın tanımı

[5] **ARAL**, Fahrettin/**AYRANCI**, Hasan: Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Tıpkı 12. Baskı, Ankara 2019, s. 117 vd.;**YAVUZ**, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 13. Bası, İstanbul 2014, s. 121; **GÜMÜŞ**, M. Alper: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C. I (Madde 1-46), İstanbul 2014, s. 84 vd. (Tüketicinin Korunması); **AYDOĞDU**, Murat/**KAHVECİ**, Nalan: Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku), 4. Baskı, Ankara 2019. s. 134 vd.; **ARBEK**, Ömer: Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi, Ankara 2005, s. 157 vd. (Malın Tamir Edilmesi); **ATAMER**, Yeşim M.: "Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m.4-Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri", BATİDER, Haziran 2007, C.XXIV, S.1, s. 81 vd. (Revizyon); **AYAN**, Nurşen: "Taşınır Satımında Satıcının Kanundan Doğan Ayıba karşı Tekeffül Borcu", SÜHFD., S. 2007/1, C.XV, s. 11 vd., özellikle s. 16; **ZEVKLİLER**, Aydın/**ERTAŞ**, Şeref/**HAVUTCU**, Ayşe/**AYDOĞDU**, Murat/ **CUMALIOĞLU**, Emre: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku, Genel Hükümler ve Özel Borç İlişkileri, Ana İlkeler, 2. Baskı, İzmir 2014, s. 429; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, Borçlar Özel, s.116. Diğer tanımlar için bkz. **ASLAN**, Tüketici

yapılmıştır. Buna göre ayıplı mal; özellikleri kararlaştırılan satılanın, tüketiciye teslimi zamanında örnek veya modele uygun düşmemesi, objektif şekilde bulunması gereken vasıfların teslim edilen malda bulunmaması halidir. Bahsi geçen maddenin gerekçesinde, birinci fıkradaki tanımın yapılmasında 1999/44 sayılı Yönerge'nin ikinci paragrafında yer alan tanımın göz önünde bulundurulduğu belirtilmiştir. [6]

Çalışmanın devamında, TKHK'daki "ayıplı mal" ve "sözleşmeye aykırı ifa" kavramlarının; 1999/44 sayılı Yönerge ve Uluslararası Mal Satım Sözleşmelerine İlişkin BM Anlaşması (Viyana Sözleşmesi – CISG) [7] bağlamında değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Sonrasında ayıbın türlerine değinilerek maddi ayıp, hukuki ayıp ve ekonomik ayıp kavramlarının tanımlaması yapılmış; miktar eksiklikleri ve satılan maldan başka şeyin teslim edilmesi (aliud) meselelerinin ayıplı ifa sayılıp sayılmadığı hususlarına değinilmiştir.

6502 sayılı TKHK'da ayıbın tanımı ile beraber birtakım ayıp kriterlerine yer verilmiştir. Ayrıca kanun koyucu tarafından örneklendirme yapmak suretiyle de farklı ayıp kriterlerine yer verilerek ayıbın kapsamı tüketicinin lehine olacak şekilde oldukça

---

Hukuku, s.92; **TUNÇOMAĞ**, Kenan: Türk Borçlar Hukuku Cilt II, Özel Borç İlişkileri, İstanbul 1977, s.119.

[6] Gerekçe için bkz. İnternet Sitesi: https://app.e-uyar.com/gerekce/index/4a99c43d-3812-4724-bff8-17059aaae68d (Erişim Tarihi: 11.05.2020).

[7] Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması metni için bkz. http://cisg7.institut-e-business.de/pdf/Textsammlung/textsammlung-tuerkisch.pdf

TBMM, Türkiye Cumhuriyeti'nin Sözleşme'ye katılmasını 02.04.2009 tarih ve 5870 sayılı Kanun'la uygun bulmuştur. Ardından Bakanlar Kurulu'nun 11.03.2010 tarih ve 2010/247 sayılı kararı ile Türkiye Cumhuriyeti, 07.07.2010 tarihinde Sözleşme'ye taraf olmuştur. Sözleşme; Türkiye açısından Sözleşme'nin 99/II. maddesi uyarınca, katılma belgesinin tevdi edildiği tarihten itibaren on iki ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girmiştir.

genişletilmiştir. Buna göre; sözleşmeye konu malın ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kılavuzunda belirtilen ya da internet portalında, reklam ve ilanlarında belirtilen niteliklerin bulunmaması, satıcı tarafından bildirilen ya da teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliklerin bulunmaması, satışa konu malın, muadili olan malların kullanım amacını karşılamaması, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltması veya ortadan kaldırması hallerinde ayıplı maldan söz edilmelidir (TKHK m.8/I-II-III). 6502 sayılı TKHK'da ayıptan doğan sorumluluğa ilişkin farklı bir yaklaşım benimsenmiş, maldaki montaj hatalarında ve malın süresinde teslim edilmemesi hallerinde sözleşmeye aykırı ifa söz konusu olmakla beraber tüketicinin ayıplı mala ilişkin hükümlerden de yararlanabileceği belirtilerek klasik manada borçlar hukuku terminolojisinin dışına çıkılmıştır (TKHK m.8/III).

Çalışmanın devamında, ayıptan doğan sorumluluğun hukuki niteliği incelenmiştir. Ayıptan doğan sorumluluk; satılanın satıcının zikrettiği özellikleri taşımamasından ya da bu şeyin değerini veya sözleşme gereğince o maldan beklenen faydayı azaltan yahut kaldıran eksikliklerden satıcının sorumlu tutulmasıdır. [8] Ayıptan doğan sorumluluğun genel özelliklerinin incelenmesinden sonra şartlarına değinilmiştir. Satıcının ayıptan sorumlu tutulabilmesinin şartları; "ifanın gerçekleşmiş olması, satılanın ayıplı olması (Zikir ve Vaad Edilen Vasıflarda - Bildirilen Niteliklerdeki Ayıp ve Objektif – Lüzumlu - Bulunması Gereken Niteliklerdeki Ayıp), ayıbın yarar ve hasarın

[8] Tanımlamalar hakkında bkz. **YILDIRIM**, Abdülkerim: "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağının Bazı Maddelerine İlişkin Değerlendirmeler", GÜFD, C. XVII, , S. 1-2, Y.2013, s .1036-1037; **YAVUZ**, Cevdet: Özellikle Tüketicinin Korunması Sorunu Bakımından Satıcının Satılanın (Malın) Ayıplarından Sorumluluğu, İstanbul 1989, s.19-31. vd. (Ayıptan Sorumluluk); **EDİS**, Seyfullah: Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara 1963, s. 22-28; **KAHVECİ**, Nalân: Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi, Doktora Tezi, İzmir 2012, s. 31-33. (Sözleşmeden Dönme).

intikalinden önce mevcut olması, tüketicinin ayıbı bilmemesi – bilmesinin de kendisinden beklenememesi, tarafların sorumsuzluk anlaşmalarının hukuken geçerli olduğunun kabulü halinde ayıptan doğan sorumluluğu kaldıran/sınırlandıran bir anlaşmanın bulunmaması" şeklinde sıralanabilir. Ayrıca satıcının sorumluluğu için ayıbın önemli olması gerekmez.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; satılanın ayıplı olması halinde tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklara değinilmiştir.

TKHK'nın 11. maddesine göre, tüketici;

- "Satılan malı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme,
- Satılan malı alıkoyarak ayıp oranında satış bedelinden (semenden) indirim yapılmasını isteme,
- Bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılan malın ücretsiz olarak onarılmasını isteme (Onarımın aşırı masraf gerektirmemesi kaydı ile),
- İmkân bulunduğu ölçüde satılan malın ayıpsız bir misli ile değiştirilmesini isteme,"

seçimlik haklarından dilediğini seçme imkanına sahiptir. Satıcının, tüketicinin tercihi doğrultusunda hareket etme zorunluluğu söz konusudur (TKHK m.11/I-son cümle).

Tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar ele alınarak her bir seçimlik hakkın hukuki niteliğine ve hükümlerine değinilmiştir. Tüketici, satılanın ayıplı olması halinde kural olarak seçimlik haklarından istediğini tercih edebilir. Ancak kanun koyucu, hakkaniyet ve pratik düşünceler icabı, belli şartlarda alıcının seçimlik hakların kullanımı

noktasında birtakım sınırlamalar öngörmüştür.[9] 6502 sayılı TKHK'da da TBK'nın öngördüğü sınırlamalara benzer birtakım sınırlandırmalara yer verilmiştir. Bu sınırlandırmalar ayrı başlıklar altında ele alınmıştır. Devamında seçimlik hakların tabi olduğu zamanaşımı süresi, bu sürelerin durması ve kesilmesi, satıcının hileli veya kusurlu olması halinde zamanaşımı süresinin ne olacağı hususları üzerinde durulmuştur. Çalışmanın devamında; tüketici satış sözleşmesinde özel bir durum olarak ayıplı malın garantili mallardan olması halinde satıcının ayıptan doğan sorumluluğu incelenmiştir. Nihayet tüketici satış sözleşmesine konu malın ayıplı olması halinde tüketicinin sahip olduğu hakların yarışması konusu ele alınmıştır. Bu bağlamda; TKHK'da düzenlenen satıcının ayıptan doğan sorumluluğu hükümleri ile borcun gereği gibi ifa edilmemesi hükümlerinin, sözleşmenin temelindeki sakatlığa dayanarak yanılma hükümlerinin, aldatma hükümlerinin ve haksız fiil hükümlerinin koşulları ve sonuçları bakımından karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır.

2. TÜKETİCİ HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

Tüketicinin korunmasına yönelik düzenlemeler, günümüzdeki manasıyla olmasa bile öteden beri var olmuştur. İnsan sağlığına zararlı besinlere, hileli ölçü ve tartılara karşı düzenlemelere Hammurabi Kanunlarında rastlanmaktadır. Gerçek anlamda tüketicinin korunmasına yönelik düzenlemelerin, 19. yüzyılda gerçekleşen Sanayi Devrimi ile başladığı kabul edilmektedir. Tarihimizde Selçuklu Devleti ve Osmanlı Devleti dönemlerinde bulunan "*ahilik*" ile "*lonca teşkilatı*", mal veya hizmetlerde belli standartları düzenlemeleri ve denetim müesseseleri olmaları itibariyle tüketicinin korunmasına yönelik ilk teşkilatlanmalar olarak kabul edilebilir. Bu teşkilatlanmalar, temelinde tüketiciyi korumak amacıyla değil, daha ziyade meslek mensupları arasındaki

[9] Türk Borçlar Kanunu'nun sınırlandırma öngören düzenlemeleri için bkz. m.227/III, IV, V; m.228/II; m.230.

haksız rekabeti önlemek amacıyla hareket ettiklerinden bu yapılanmaların, tüketicinin korunması konusunda dolaylı bir etkiye sahip olduklarından bahsedilmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, dolaylı da olsa tüketicileri ilgilendiren düzenlemeler getirilmiştir. "Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, Endüstriyel Mamulâtın Maliyet ve Satış Fiyatlarının Kontrolü ve Tespiti Hakkında Kanun ve Pazarlıksız Satış Mecburiyetine Dair Kanun, Ticarette Tağşişin Men'i ve İhracatın Murakabesi ve Korunması Hakkında Kanun, İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu, Belediyeler Kanunu, Hususi Hastaneler Kanunu" bu kanunlara örnek olarak gösterilmektedir.[10]

Ülkemizde tüketici satış sözleşmesine ilişkin ilk düzenlemeler, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda yer almıştır. Ancak anılan kanunun genel nitelikte olması ve irade serbestîsi ile sözleşme özgürlüğü ilkelerini esas alması itibariyle tüketiciyi, satıcıya karşı koruyacak nitelikte hükümler barındırmadığı ortadadır. Gelişen sanayileşme ve tüketim ihtiyaçları karşısında bu kanun, tüketiciyi korumakta yetersiz kalmıştır. Ülkemizdeki sanayileşme ile birlikte seri üretime geçiş ve tüketim ihtiyacının artması, tüketicinin korunmasına yönelik düzenlemeleri gerektirmiş, bu yöndeki gelişmeler 1970'li yıllarda hızlanmış, çeşitli taslaklar düzenlenmiştir. İlk defa 1982 Anayasası'nın 172. maddesi[11] ile tüketiciye değinilse de tüketicinin korunmasına yönelik özel nitelikte kanun çıkarılması, 1990'lı yıllara bırakılmıştır. Bu doğrultuda4077 sayılı TKHK[12] yürürlüğe konmuştur. Sosyal ve ekonomik alandaki gelişmelerle AB mevzuatındaki değişiklikler ve bu değişikliklere iç hukukta uyum sağlanması zorunluluğu, Mülga 4077 sayılı TKHK'nın değiştirilmesi gerekliliğini doğurmuştur. Bu doğrultuda Mülga 4077 sayılı TKHK'da; 28.01.1997 Tarih

[10] **POROY**, Reha: "Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Özel Hukuk Sorunları", Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. 548-549.

[11] Tüketicilerin Korunması başlıklı Anayasa m.172: *"Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder."*

[12] Kabul Tarihi: 23.02.1995 (RG.: T. 08.03.1995, S. 22221) (Mülga 4077 sayılı TKHK).

ve 4226 sayılı Kanun'la ve ardından 14.03.2003 Tarih ve 4822 sayılı Kanun'la birtakım değişiklikler yapılmıştır. Ancak bu değişiklikler de ihtiyacı karşılayamayınca 6502 sayılı TKHK[13] çıkarılmıştır.[14]

Kanun koyucu, bahsi geçen kanunlarla üretim aşamasında hiçbir bilgi sahibi olmadığı malları veya sunulan hizmetleri satın alan ve sözleşmede satıcıya göre daha zayıf konumda olduğu kabul edilen tüketicinin, sonradan bu mal veya hizmetlerin ayıplı çıkması sebebiyle uğradığı zararlarının tazminini sağlama cihetine gitmiştir. Sözleşmenin zayıf tarafında bulunan tüketicinin korunması amacıyla özel nitelikte kanuni düzenlemeler yapılsa da bazı hususların düzenleme dışında bırakıldığı, bu hususlarda da genel hükümlere atıfta bulunulduğu anlaşılmaktadır. Nitekim 6502 sayılı TKHK'nın 83/I. maddesinde, tüketici işlemlerine dair uygulanması gereken hükümlerin 6502 sayılı TKHK'da bulunmaması halinde, TBK'nın özel ve genel nitelikteki hükümlerinin uygulama alanı bulacağı belirtilmiştir. Buradan hareketle, 6502 sayılı TKHK ile 6098 sayılı TBK arasında sıkı bir ilişkinin bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. 6502 sayılı TKHK'nın 83. maddesinin yanı sıra TKHK'nın 11. maddesinde, satılanın ayıplı olması durumunda tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklara ilaveten 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat talep edilebileceği de belirtilerek yeniden genel hükümlere atıfta bulunulduğu anlaşılmaktadır (TKHK m.11/IV).

Yukarıdaki hususların yanı sıra, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2000/19-1255 Esas ve 2000/1249 Karar sayılı ilamına göre, Roma Sözleşmesi'nin 5/I. hükmünde

[13] Kabul Tarihi: 07.11.2013 (RG.: T. 28.11.2013, S. 28835). 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 87. maddesi uyarınca 28.05.2014 tarihinden itibaren yürürlüktedir.

[14] **ÇAĞLAYAN**, Hasan Can: "Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk ve Seçimlik Haklar", https://dergipark.org.tr/download/article-file/229907 (Erişim Tarihi:27.04.2020).

tüketici sözleşmesi tanımlanmıştır.[15] Buna göre tüketici sözleşmesi; tüketicinin mesleki ya da ticari bir maksat olmaksızın ya da onun mesleki/ticari faaliyeti olamayacak amaçla bir taşınırın teslim edilmesine ya da bir hizmetin yapılmasına ilişkin gerçekleştirdiği sözleşmedir. Keza AT Komisyonu'nun 1993-1995 yıllarındaki İkinci Eylem Planı'nda tüketicinin tanımı yapılmıştır. Buna göre; mal veya hizmetleri mesleki olmayan kullanım amacıyla alan, ekonomik durumu değişkenlik gösteren gerçek/tüzel kişiler tüketici olarak adlandırılabilir.[16]

Ülkemizde tüketicinin korunmasına yönelik düzenleme çıkarılmasının ilk sebebi; zayıf konumda olan tüketicinin korunması ihtiyacıdır. İkinci sebebi ise; AB müktesebatına uyum sağlama çalışmasıdır. Kanun koyucu, TKHK ile birlikte tüketicinin korunmasını amaçlamakla beraber kamu yararını da göz ardı etmemiş, tüketicinin korunmasının kamu yararına olacak şekilde kısıtlanabileceğine dikkat çekmiştir. Tüketicinin korunması; kamu yararını, ülke ekonomisinin korunmasını, ekonomide kaynak israfını, zayıf konumda olan tüketici ile satıcı arasında denge kurulmasını, satıcı tarafından sunulan hizmetlerin kaliteli olarak tüketiciye sunulmasını sağlar.[17]

---

[15] Yarg. HGK. T. 25.12.2013, E. 2013/13-150, K. 2013/1696 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 03.04.2020).

[16] Yarg**.** HGK**.** T. 10.06.2015, E. 2013/7-2457, K. 2015/1538 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 03.04.2020).

[17]**DOĞANAY**, İsmail: "Tüketicinin Korunması Hakkındaki 4077 Sayılı Kanun, Gerçekten, Tüketiciyi Koruyor mu?", BATİDER 1996, C. XVIII, S.4, s.145.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİ

I. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN TANIMI

Tüketici satış sözleşmesinin tanımının yapılmasından önce daha genel özellik gösteren tüketici sözleşmesinin tanımının (ne olduğunun) ve kapsamının (sınırlarının ne olduğunun ve kimleri ilgilendirdiğinin) belirlenmesi gerekir. Tüketici sözleşmesi; taraflardan birini girişimcinin diğerini tüketicinin oluşturduğu, girişimcinin ivaz karşılığında mesleki veya ticari maksatla mal ya da hizmet sunma edimini üstlendiği, tüketicinin mesleki ve ticari olmayan maksatla, şahsi ihtiyacını karşılamak üzere hareket ettiği sözleşmedir. [18] Tüketici sözleşmesinde öncelikle tüketiciye ivaz karşılığında bir mal ya da hizmetin sunulması gerekir. Sözleşmenin çeşidi ya da niteliğinin ne olduğu, o işlemin tüketici işlemi olarak nitelendirilmesinde belirleyici değildir. Eser sözleşmesi, satış sözleşmesi, hizmet sözleşmesi gibi sözleşmeler, tüketici sözleşmesi olarak kurulabilir. [19] Tüketici sözleşmesinde, bir mal ya da hizmetin mesleki ya da ticari amaç olmaksızın tüketici tarafından talep edilmesi gerekir. Tüketici sözleşmesinde tüketicinin karşısında ve sözleşmenin diğer tarafında yer alan girişimcinin, ticari ya da mesleki

[18] **OZANOĞLU**, Tüketici Sözleşmeleri, s.65.

[19] **AYDOĞDU**, Murat: "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Getirdiği Yeniliklere Genel Bakış, Sözleşmeye Aykırılık, Ayıplı İfa Kavramlarına Getirdiği Farklı Yaklaşım ve Bu Konudaki Önerilerimiz", C: 15, S: 2, 2013, B.Y.: 2014, s.6 (**AYDOĞDU**, Önerilerimiz).

amaçla hareket etmesi gerekir. Girişimcinin bu amaçla hareket etmemesi halinde tüketici sözleşmesinden bahsedilemez. [20]

Tüketici sözleşmesinin taraflarından olan tüketici [21] ; şahsi bir ihtiyacını karşılamak, o maldan ya da hizmetten en iyi şekilde faydalanmak ya da onu tüketmek maksadıyla hareket eder. Sözleşmesinin diğer tarafı olan girişimci ise; mal ya da hizmeti, yüksek kâr sağlamak maksadıyla kazanç elde etmek odaklı hareket ederek piyasaya sunan kişidir.[22] Tüketici sözleşmesinin zayıf tarafını tüketiciler ve güçlü tarafını girişimciler oluşturduğu için tüketici hukuku mevzuatı, tüketiciyi koruyucu hükümler öngörerek taraflar arası dengeyi kurmayı amaçlamıştır.[23]

Tüketici sözleşmesinin genel hatları ile ele alınmasından sonra tüketici satış sözleşmesini incelemek gerekir. Tüketici satış sözleşmesinin tanımına gerek genel nitelikteki kanunlarda gerekse özel nitelikteki kanunlarda yer verilmeyerek tüketici satış sözleşmesinin tanımının yapılması, doktrin ve uygulamaya bırakılmıştır. Ancak önemle belirtmek gerekir ki, 6502 sayılı TKHK'da tüketici satış sözleşmesinin özel görünüm

[20]**ÇABRİ**, Sezer: 6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Ankara 2016, s.22.

[21] 6502 sayılı TKHK m.3/I-k: *"Tüketici: Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder."*

[22]**ÖZEL**, Çağlar: Tüketicinin Korunması Hukuku, 6502 sayılı Kanun'a göre Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2014, s.47-51 (Tüketicinin Korunması).

[23] **OZANOĞLU**, Hasan Seçkin: "Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulanma Alanı (Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım)", Prof. Dr. Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 667 (Mukayeseli Yaklaşım); **ZEVKLİLER**, Aydın: Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, Türkiye'de Tüketici Sorunlarının Özel Bir Yasa İle Düzenlenmesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk Araştırma ve Uygulama Merkezi, Nisan 2010, s. 3-4 (Tüketici Sorunları).

biçimlerinden olan taksitle (tüketici) satış sözleşmesinin (TKHK m.17) ve ön ödemeli (tüketici) konut satış sözleşmesinin (TKHK m. 40) tanımları yapılarak tüketici satış sözleşmesinin niteliği, kapsamı ve unsurları büyük ölçüde belirlenmiştir.[24] Kanaatimizce; tüketici satış sözleşmesinin tanımını yaparken şüphesiz TKHK'nın 3. maddesinde yer alan satıcı, tüketici, tüketici işlemi ve 6098 sayılı TBK'nın m. 207'deki genel satış sözleşmesi tanımlarından da faydalanmak gerekir.[25]

Bu bilgilere göre tüketici satış sözleşmesi; "Satıcı (müteşebbis, girişimci) ile gerçek ya da tüzel kişi tüketici arasında gerçekleştirilen; satıcının kendi işletmesel faaliyetleri çerçevesinde, tüketicinin özel nitelikteki (ticari ve mesleki nitelikte ya da işletmesiyle ilgili olmayan) ihtiyaçlarını karşılamak üzere, satıcının bir taşınır/taşınmaz malın mülkiyetini devretmeyi; tüketicinin ise buna mukabil bir bedel (semen) ödemeyi üstlendiği sözleşmedir."[26]

Tüketici satış sözleşmesi, en yaygın şekilde karşılaşılan tüketici işlemi olarak düşünüldüğü için tanımlanmasına ve kanunda özel olarak sayılmasına gerek görülmemiştir. Tüketici satış sözleşmesini, diğer satış sözleşmelerinden ayırmaya

[24]**ERKAN**, Vehbi Umut: "Tüketici Satış Sözleşmelerinde Kararlaştırılan Sürede Malın Teslim Edilmemesi Durumunda 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıplı Mallara İlişkin Hükümlerinin Uygulanması", TAAD, Yıl:7, S.30, Nisan 2017, s.297.

[25] Satıcı ve tüketicinin tanımı için bkz. Birinci Bölüm/III. Tüketici Satış Sözleşmesinin Tarafları.

[26]**OZANOĞLU**, Tüketici Sözleşmeleri, s.83. Doktrindeki diğer tanımlar için bkz: **DEMİR**, Mehmet: "Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Yasal Düzenleme", AÜHFD, C. 54, S. 3, Y. 2005, s. 24; **GÜMÜŞ**, M. Alper: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Cilt I, İstanbul 2014, s. 9 (Tüketicinin Korunması);;**ZEVKLİLER**, Aydın: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun: Örnek Yargıtay Kararları ve İlgili Mevzuat, İzmir 1996, s. 17; **TİRYAKİ**, Betül: Tüketicinin Korunması Hukuku Açısından Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk, Ankara 2007, s. 34 vd; **ERKAN**, s.297.

yarayan en önemli kıstas; gerçekleştirilen hukuki işlemin amacıdır. Gerçekleştirilen bir satış sözleşmesinin, TKHK'nın kapsamına girmesi ve tüketici satış sözleşmesi sayılabilmesi için tüketici bakımından mesleki veya ticari maksatlı olmaması gerekir.[27]

Gerçekleştirilen satış sözleşmesinin, tüketici hukuku kapsamında mı, borçlar hukuku kapsamında mı yoksa ticaret hukuku kapsamında mı kalacağı hususu, uygulanacak hükümlerin tespiti ve sözleşmenin taraflarının sahip olduğu haklar bakımından önem arz eder. Bu kapsamın belirlenmesinde, sözleşmeyi yapan kişiden hareket eden sisteme "*subjektif teori*" ; sözleşme konusundan hareket eden sisteme "*objektif teori*" adı verilmektedir. Değişen ve gelişen şartlar, bahsi geçen iki sistemden birini benimsemenin zaman zaman ihtiyaçları karşılamadığından bahisle üçüncü bir sistemi ortaya çıkarmıştır. Yalnızca bir sisteme bağlı kalmanın ortaya çıkaracağı zafiyetlerin önlenmesi maksadıyla hem sözleşmeyi yapan kişiyi hem de yapılan sözleşmenin konusu ve içeriğini esas alan bu sisteme "*karma teori*" adı verilir.[28] Bahsi geçen görüşlerin ihtiyaçlara cevap vermemesi ve temel sorunların çözümünde yetersiz kalması üzerine "*amaç teorisi*" ortaya çıkarılmıştır. Modern tüketici hukukunda da genel kabul gören teori, amaç teorisidir. Bu teoriye göre, gerçekleştirilen hukuki işlemin mahiyetinin belirlenmesinde tarafların işlem iradesinden hareket edilmelidir. Çünkü işlem iradesi, tarafların hukuki sonuç doğurmaya yönelik iradelerini ifade eder. Bir hukuki işlemde tüketicinin işlem iradesi, kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasına yöneliktir.

[27]**ASLAN**, Yılmaz İsmail: Tüketici Hukuku Dersleri, Güncellenmiş 6. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2016, s.9; Bir kimsenin mesleği icabı satın aldıktan sonra tekrar satıp kazanç elde etmek veya işletmesinin mesleki ihtiyacını karşılamak amacıyla yaptığı sözleşmeye ticari satış sözleşmesi denir (**EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı, Ankara 2019, s.41 (**EREN**, Borçlar Özel).

[28]**ASLAN**, s.27-28.

Bu itibarla gerçekleştirilen hukuki işlemlere uygulanacak hükümlerin tespitinde amaç teorisinin esas alınması daha yerinde olur. [29]

II. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN 6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'DAKİ GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ

6502 sayılı TKHK'da "taksitle satış sözleşmeleri (m.17)", "ön ödemeli konut satışı (m.40)", "işyeri dışında kurulan sözleşmeler (m.47)", "mesafeli sözleşmeler (m.48)", "abonelik sözleşmeleri (m.52)" gibi özünde satış sözleşmesinin türü ya da görünüm biçimi olan çeşitli mülkiyeti devir borcu doğuran sözleşmelere yer verilmiştir.

Taksitle satış sözleşmesi, TKHK'nın 17. maddesinde düzenlenip tanımı yapılmıştır. Buna göre; taksitle satış sözleşmesi; satıcının veya sağlayıcının, malın teslimini ve mülkiyetini devretmeyi ya da hizmetin ifasını üstlendiği, tüketicinin ise buna mukabil malın/hizmetin bedelini kısım kısım ödediği sözleşmedir. Olağan tüketici satış sözleşmesinden farkı; tüketicinin edimini tek seferde değil, kısımlar halinde yerine getirmesindedir. Tüketiciyi korumak adına bu tip sözleşmelere birtakım geçerlilik şartları getirilmiştir. Örneğin; TKHK'nın 17/III. maddesine göre yazılı şekil şartı söz konusu olup sözleşmenin yazılı olması, geçerlilik şartıdır. Taksitle satış sözleşmesinde tüketicinin herhangi bir gerekçe göstermeksizin yedi gün içinde cayma hakkı söz konusudur. Bu süre içinde tüketici malı ancak olağan şekilde kullanma imkânına sahiptir. Bunun dışındaki kullanım hallerinde tüketicinin cayma hakkı sona erer (TKHK m.17 vd).[30]

---

[29] **OZANOĞLU**, Tüketici Sözleşmeleri, s.58-59; **ORAL**, Tuğçe: "Tüketici Sözleşmelerinin Uygulama Alanı ve Ticari ve Adi Sözleşmelerden Ayrılması", Prof. Dr. Erdal ONAR'a Armağan, C.2, Ankara 2013, s.1480-1484.

[30] Ayrıntılı bilgi için bkz: **OZANOĞLU**, Hasan Seçkin: "Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü", Yayın No: 352, Ankara 1999.

Ön ödemeli konut satış sözleşmesi; "tüketicinin konut amaçlı bir taşınmazın sözleşme ile kararlaştırılan bedelini önceden peşin şekilde ya da taksitle ödemeyi üstlendiği, satıcının da bedelin tamamen ya da kararlaştırılan kadarının ödenmesinden sonra taşınmazın mülkiyetini devir borcu altına girdiği sözleşmedir." TKHK'nın 40/I. maddesinde bu sözleşmenin tanımı yapılmıştır. Bu sözleşme sıkı şekil şartına tabi tutulmuş olup ön ödemeli konut satışının tapu siciline tescil edilmesi, satış vaadi sözleşmesinin ise noterde düzenleme şeklinde gerçekleştirilmesi zorunludur. Belirtilen şekil şartına uyulmaması, yapılacak sözleşmenin kesin hükümsüzlüğü sonucunu doğurur.[31] Tüketici, on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin bu sözleşmeden cayma hakkına sahiptir.[32] Satıcının aldığı bedeli ve tüketiciyi borç altına sokan her türlü belgeyi iade etmesi tarihinden itibaren, tüketicinin on gün içinde kazanımlarını iade etmesi gerekir (TKHK m. 40 vd).[33]

İşyeri dışında kurulan sözleşmeler, uygulamada farklı görünümlerde karşımıza çıkar. TKHK'nın 47. maddesinde hangi sözleşmelerin işyeri dışında kurulan sözleşmeler oldukları sayılmıştır. İlk olarak; satıcı/sağlayıcı ile tüketici arasında; teklifin tüketici veya satıcı ya da sağlayıcı tarafından yapıldığına bakılmaksızın işyeri dışında, tarafların aynı anda bir arada bulunmaları ile kurulan sözleşmeler işyeri dışında kurulan sözleşmelerdir. İkinci olarak; tarafların aynı anda birlikte oldukları sırada tüketiciyle işyeri dışında görüşülmesinden hemen sonra, satıcı/sağlayıcının iş yerinde veya herhangi bir uzaktan

[31]**AKİPEKÖCAL**, Şebnem/**ÖCAL**, Levent: "Ön Ödemeli Konut Satış Sözleşmesinin Hukuki Niteliği ve Ön Ödemeli Konutların Değerlemesi", TBB Dergisi, 2019 (144), s.282.

[32]**AKİPEKÖCAL/ÖCAL**, s. 289.

[33] Ayrıntılı bilgi için bkz: **AKİPEKÖCAL/ÖCAL**, s.277-298; **ÖZMEN**, Etem Saba/ **VARDARHAMAMCIOĞLU**, Gülşah: Ön Ödemeli Konut Satış Sözleşmesi, Oniki Levha Yayınevi, İstanbul 2016; **DOĞAR** Mehmet: Ön Ödemeli Konut Satışı Sözleşmesinin Tipi ve Hukuki Niteliği, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Aralık 2017, C. V, S. 2, s. 102.

iletişim aracı ile kurulan sözleşmeler de işyeri dışında kurulan sözleşmelerdir. Son olarak; malın/hizmetin tüketiciye tanıtımı veya satışı maksadıyla satıcı ya da sağlayıcı tarafından düzenlenen bir gezi sırasında kurulan sözleşmeler de işyeri dışında kurulan sözleşmelerdir (TKHK m.47/I). TKHK'nın 47/IV. maddesine göre yazılı şekil şartı söz konusu olup sözleşmenin yazılı olması, geçerlilik şartıdır. İşyeri dışında kurulan sözleşmelerde tüketicinin gerekçe göstermeksizin ve cezai şarta tabi olmaksızın on dört gün içinde cayma hakkı söz konusudur (TKHK m.47/V).[34]

Mesafeli sözleşme; 6502 sayılı TKHK'nın 48. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre mesafeli sözleşmeler; *"Satıcı/sağlayıcı ile tüketici aynı anda bir arada bulunmaksızın, malın uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak kurulan bir sistem çerçevesinde, taraflar arasında sözleşmenin kurulduğu ana kadar ve kurulduğu an da dâhil olmak üzere uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmelerdir".* Satıcı/sağlayıcı, tüketici tarafından verilen siparişin kendisine ulaştığı tarihten itibaren daha önceden taahhüt edilen sürede edimini yerine getirmelidir. Mal satışlarında azami otuz gün içinde satıcının/sağlayıcının edimini yerine getirmesi gerekir. Satıcı/sağlayıcının süresinde edimini yerine getirmemesi halinde tüketicinin sözleşmeyi feshetme hakkı bulunur. (TKHK m.48/III). Ayrıca tüketicinin on dört gün içerisinde

[34] Ayrıntılı bilgi için bkz: **DEMİR**, Mehmet: "Mesafeli Sözleşmelerle İlgili AB Yönergesine Göre Tüketicinin Geri Alma Hakkı", GÜHFD, C.7, S. 1-2, 2003, s. 61-90; **BOZBEL**, Savaş: "Türk Hukukunda Mesafeli Sözleşmeler- 97/7 Sayılı AB Yönergesi Düzenlemeleri Işığında Bir Karşılaştırma", AÜEHFD, C. VII, S.3-4, 2003, s. 783-804; **KABAŞ**, Esen: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunla İş Yeri Dışında Kurulan Sözleşmelere İlişkin Olarak Getirilen Değişiklikler, GÜHFD, C.XIX, Y.2015, S.3 s.73-100.

gerekçe göstermeden ve cezai şart olmaksızın cayma hakkı mevcuttur (TKHK m.48/IV).[35]

III. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI

A. Genel Olarak

6098 sayılı TBK'nın 207. maddesinde satış sözleşmesi; *"Satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmedir."* denmek suretiyle tanımlanmıştır. Maddedeki tanıma göre satış sözleşmesinin tarafları; alıcı ve satıcıdır. Tüketici satış sözleşmesinin tarafları; tüketici ve satıcıdır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'ndaki satış sözleşmesinin tarafları ile benzerlik göstermekle beraber tüketici, daima kişisel ihtiyacını karşılama amacıyla hareket eden taraf olduğu için alıcı rolünü; diğer taraf ise ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden taraf olduğu için daima satıcı rolünü üstlenir. Bir başka deyişle; tüketici satış sözleşmesinin iki tarafı da tüketici ya da sözleşmenin iki tarafı da ticari veya mesleki

[35]Ayrıntılı bilgi için bkz: **ACAR**, Faruk; "Uzağa Satış Sözleşmesi Yapımında Tüketicinin Korunması Hakkındaki Avrupa Topluluğu Direktifi - DieneueRichtlinie 97/7/EG", İstanbul Barosu Dergisi, cilt 74, sayı 1 - 2 - 3, 2000, s. 45 – 68; **AKİPEK**, Şebnem; "Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması Hakkında Avrupa Birliği Direktifi ve Türkiye'nin Uyumu", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt 21, Sayı 4, 2002, s. 45 – 66; **BOZBEL**, Savaş; "Türk Hukukunda Mesafeli Sözleşmeler – 97/7 Sayılı AB Yönergesi Düzenlemeleri Işığında Bir Karşılaştırma", Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 7, sayı 3 - 4, s. 783 – 804; **BOZBEL**, Savaş; "İnternet Üzerinden Yapılan İşlemler", Yargıtay Dergisi, sayı 27, 2001, s. 273 – 304; **BOZBEL**, Savaş/ **ATALI**, Murat; "Mesafeli Sözleşmelerde Cayma Hakkının Kullanılması ve Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar", Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 9, sayı 1 - 2, 2005, s. 451 – 474; **YILDIRIM**, Abdulkerim; "Mesafe Satımı ile Mesafeli Satım Kavramları Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt 9, sayı 1 – 2, 2005, s. 127 – 152; **YILDIRIM**, Abdulkerim: Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, Doktora Tezi, Ankara 2008.

maksatlı hareket eden kişi olamaz. Şayet böyle bir durum varsa, tüketici hukukunun asıl amacı, tüketicinin kendisinden ekonomik olarak daha güçlü olan satıcıya karşı korunması olduğu için 6502 sayılı TKHK'nın uygulama alanı söz konusu olmaz. Bu halde, şartlarına göre 6102 sayılı TTK'nın ilgili hükümlerinin ya da 6098 sayılı TBK'nın ilgili hükümlerinin uygulanması söz konusu olur.[36]

B. Tüketici

19. yy.'ye kadar tüketici kavramı yerine alıcı kavramından bahsedilmekteydi. 19. yy.'den sonra Sanayi Devrimi ile beraber tüketici kavramı önem kazanmış, 20. yy. ile birlikte tüketici kavramı ve tüketicinin korunması anlayışı çerçevesinde birtakım kanuni düzenlemeler yapılmıştır. "Tüketici" ve "Tüketim" kavramları, ilk defa ekonomistlerce kullanılmış, devamında hukukçular tarafından kullanılmaya başlamıştır.[37] Tüketim; "ürün veya hizmetlerin mevcut taleplerle belli bir pazarda buluşması neticesinde ortaya çıkan olgudur."[38]

6502 sayılı TKHK'nın "*Tanımlar*" başlıklı 3/I-k maddesinde tüketici; "Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden (kişisel amaçlarla hareket eden) gerçek veya tüzel kişi" olarak tanımlanmıştır. 1999/44 sayılı Yönerge'de tüketici; *"Yönerge kapsamındaki sözleşmelerde ticaret, meslek veya iş amaçlı olmaksızın hareket eden gerçek kişi"* şeklinde tanımlanmıştır. 6502 sayılı TKHK'nın düzenlenmesinde 1999/44

[36]**ASLAN**, s.10.

[37]**BAYKAN**, Renan: Tüketici Hukuku, Mevzuata İlişkin Yorum-Eleştiri-Öneri, İstanbul 2004, s. 30.

[38]**AKİPEK**, Şebnem: Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, Ankara 1999, s.63. (Tüketici Kredisi).

sayılı Yönerge'den [39] yararlanıldığı için aralarında benzerlik söz konusudur. Ancak 1999/44 sayılı Yönerge uyarınca yalnızca gerçek kişiler tüketici olabilirler. Oysa Yönerge'nin aksine TKHK'ya göre tüzel kişilerin de tüketici olma imkânları söz konusudur. Burada temel kıstas, tüketicinin ticari veya mesleki amaçla değil de ihtiyacını karşılamak, tüketmek amacıyla (kişisel amaç) hareket etmesidir. [40] Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da tüketicinin tüzel kişi olabileceği belirtilmemiş olsaydı dahi dernek, vakıf ve hatta kamu tüzel kişilerinin, kişisel ihtiyaçlarını gidermek amacıyla gerçekleştirdiği sözleşmelerde tüketici olarak hareket edebilmesi sebebiyle tüketici sıfatını haiz olacağı sonucuna ulaşılabilirdi. O halde tüketici; özel hukuk sözleşmesi ile bir malı ya da hizmeti, ticari veya mesleki icraatı gereği değil de tüketim maksadıyla edinen gerçek veya tüzel kişidir.[41]

6502 sayılı TKHK'da yer alan tüketicinin tanımına ek olarak doktrin ve yargı kararlarında tüketicinin pek çok tanımı yapılmıştır.[42] Bir tanımına göre tüketici; bir

---

[39] Directive on CertainAspects Of The Sale Of Consumer GoodsAndAssociatedGuarantees "Tüketim Mallarının Satışına İlişkin Bazı Hususlar ve Toplu Garantiler Hakkında Yönerge". (http://eurlex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:31999L0044 (Son erişim tarihi: 23.05.2019). Avrupa Parlamentosu ve Konseyi, 07.07.1999 tarihinde, 1999/44/AT sayılı çıkardığı yönerge ile; tüketim mallarında ayıp ve bu malların garantileri ile ilgili üye ülke mevzuatları arasında uyumu sağlamak ve tüketicilerin en kapsamlı şekilde korunmalarını sağlamayı amaçlamıştır (**ERLÜLE**, Fulya: "Tüketim Mallarının Satımı Sözleşmesi ve Bu Mallara İlişkin Olarak Verilen Garantiler Hakkında Yönerge", Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu için Armağan, Ankara, 2004, s.419).

[40]**KUTOĞLU**, Tuba: Avrupa Birliği ve Türk Hukuku Açısından Tüketim Mallarında Ayıp ve Bu Yönden Tüketicinin Korunması, İstanbul 2005, s.28.

[41] **POROY**, Reha: "Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Hukuk Sorunları", (Halil Arslanlı Anısına Armağan), İstanbul 1978, s.524

[42] Tanımlar için bkz: **OZANOĞLU**, Hasan Seçkin: "Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi", Ankara, 1999, s. 6 (**OZANOĞLU**, Taksitle Satım); **ERDOĞAN**, İhsan: "Tüketicinin Ayıplı

maldan ya da hizmetten nihai olarak yararlanan; mal ya da hizmeti yeniden piyasaya sunmak ya da mesleki veyahut ticari faaliyette kullanılmak üzere edinme amacı bulunmayan kişidir. O kişinin mal ya da hizmeti, tekrar piyasaya sunma amacının veya mesleki/ticari faaliyette kullanma amacının bulunması hallerinde, tüketici sıfatının varlığından söz edilemez.[43]

6502 sayılı TKHK'da, doktrinde ve yargı kararlarında belirtilen tüketici tanımlarından hareketle tüketicinin unsurları; "tüketici işleminin yapılması esnasında ticari ya da mesleki olmayan amaçlarla hareket edilmesi" ve "tüketicinin gerçek ya da tüzel kişi olması" şeklinde belirtilebilir. Bir kişinin tüketici olabilmesinde mesleğinin, yaşının, eğitim-kültür seviyesinin ve bunun gibi diğer hususların önemi yoktur.[44] Bununla birlikte tacirlerin tüketici olması konusunun incelenmesi gerekir:

6102 sayılı TTK'nın 19/I-1.c. maddesine göre; "*Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır*." Bahsedilen maddenin devamında bu kurala bir istisna getirilmiştir. Buna göre; "*Ancak, gerçek kişi olan bir tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili*

Mal ve Hizmet İfalarına Karşı Korunması", GÜHFD, S.2, Aralık 1997, s.54; **TUTUMLU**, Mehmet Akif: Tüketici Davaları Bakımından Tüketici Kavramı, KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.1, Y.2016, s. 181 vd.; **ÖZEL**, Çağlar: Tüketicinin Korunması Hukuku, 6502 Sayılı Kanuna ve Güncel Yönetmeliklere Göre Yeniden Hazırlanmış 4. Baskı, Ankara 2018, s. 53 vd; Yarg.13 HD., E. 2015/10155, K. 2015/19267, T.11.06.2015; Yarg. HGK. E.2017/1982, K. 2018/1752, T.22.11.2018 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 01.12.2019).

[43]**OZANOĞLU**, Taksitle Satım, s.6; Tüketici; ticari ve mesleki olmayan, kişisel ihtiyaçları için bir mal veya hizmet sağlama sözleşmesinde taraf olan gerçek ya da tüzel kişidir (**AKIN**, Cengiz: Türkiye'de Tüketicinin Korunması Hareketi ve Tüketicinin Korunmasına İlişkin Mevzuat, Ankara; İçişleri Bakanlığı Yayını, Ankara 1998, s.2).

[44]**AÇIKGÜL**, Hacı Ali: Türk ve Amerikan Hukukunda Satılanın Ayıplı Olması Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi, Konya 2015, s. 18-19 (Sözleşmeden Dönme).

olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adi sayılır." Buradan hareketle, gerçek kişi tacirlerin kişisel ihtiyaçlarını gidermek amacıyla hareket ettiği sözleşmelerde tüketici sayılmasının ve 6502 sayılı TKHK'dan faydalanmasının mümkün olduğu sonucuna ulaşılır.[45]

6502 sayılı TKHK'nın 3/I-k maddesinde tüzel kişilerin de tüketici olabileceği belirtilmiştir. [46] Şirketlerin tüketici olup olamayacakları hususu doktrinde tartışmalıdır.

Bir kısım yazarlara göre; şirketlerin ticari/mesleki amaçla değil de sadece tüketim amacıyla hareket etmesi halinde tüketicilere sağlanan korumalardan yararlanması gerekir.[47] Örneğin; kereste ticareti ile uğraşan tüzel kişi tacirin işletmesinde tüketmek amacıyla yiyecek/içecek satın almasında, tüketim maksadıyla yapılan sözleşmeden bahsedilir, bu sözleşme ticari nitelikte bir satış sözleşmesi değildir.[48]

---

[45]**ARKAN**, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, Son Değişikliklere Göre Hazırlanmış ve Genişletilmiş 24. Baskı, Ankara 2018, s.121 vd. (**ARKAN**, Ticari İşletme); **BOZER**, Ali/ **GÖLE**, Celal: Ticari İşletme Hukuku, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara 2018, s. 71 vd.

[46] Bir görüşe göre; teşkilatlanmış ve alanında uzman kişilerin çalıştığı tüzel kişilerin, iktisadi açıdan korumadan yararlanmaları yerinde değildir. Bu sebeple tüketici, ticari ve mesleki olmayan amaçla hareket eden gerçek kişiyi ifade etmelidir (**İNAL**, H. Tamer: 6502 Sayılı TKHK'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. Baskı, Ankara 2014, s.80).

[47]**BATTAL**, Ahmet: "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Yönünden Tacirlerin Tüketici Sıfatı", Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, BATIDER,1998,s. 329-332; **POROY**, Reha: "Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Hukuk Sorunları", Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. 524; **ÇABRİ**, s.59; **YÜCERAKTÜRK**, İpek:, "Tüzelkişi Tacirin Tüketici Sıfatı", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XX, S.2, Y. 2016, s.103-128.

[48]**TAŞKIN**, Mustafa: "Tüzel Kişilerin ve Şirketlerin Tüketicilik Vasfı", Ankara Barosu Dergisi, S.1, Y.1997, s.30-37.

Bizim de katıldığımız bir kısım yazarlar ise; 6102 sayılı TTK'nın 19/I. maddesine göre tüzel kişi tacir olan şirketlerin borçlarının ticari olduğunu, bu sebeple şirketlerin tüketici olamayacağını savunmaktadır.[49] Tüzel kişi tacirlerin her türlü işlemi ticari sayıldığından adi alanları bulunmamaktadır.[50] Nitekim TTK'nın 19/I. maddesindeki istisnada yalnızca gerçek kişi tacirlerden bahsedilmiştir.[51] Doktrinde hâkim olan görüş ve yargı kararlarına göre; tüzel kişi tacirler, tüketici olamazlar.[52]

C. Satıcı

Satıcı, 6502 sayılı TKHK'nın "*Tanımlar*" başlıklı 3. maddesinin (i) bendinde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre satıcı; ticari/mesleki faaliyetlerle kazanç sağlama amacı güden ve bu surette tüketiciye mal sunan gerçek ya da tüzel kişidir. Buradan hareketle, satıcı olmanın unsurlarının; "gerçek ya da tüzel kişi olmak, kamu tüzel kişisi ya da özel işletme sahibi olmak, malı tüketiciye sunmak ve malla ilgili faaliyetleri kazanç sağlamak

---

[49]**ARKAN**, Ticari İşletme, s.74; **ARKAN**, Sabih: "Tüketici Kredileri", BATİDER, C.18, S. 1-2, 1995, s.36 (**ARKAN**, Tüketici); **KAHVECİ**, Nalân: Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi, Doktora Tezi, İzmir 2012, s. 93. (Sözleşmeden Dönme); YENİCE, Özge, " Tüzel Kişilerin Tüketici Niteliği", Legal Hukuk Dergisi, S. 156, Y. 2015, s. 71-86; **ZEVKLİLER**, Aydın/**AYDOĞDU**, Murat: Tüketicinin Korunması Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004, s. 81; **ŞAHİNİZ**, Salih: Tacirler Arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan (Ayıplı Mal Tesliminden) Sorumluluğu, Ankara 2008, s. 23-26; **KARA**'ya göre tüketici tanımındaki tüzel kişiden anlaşılması gereken dernek, vakıf ya da tüketici örgütleridir (**KARA**, İlhan: Tüketici Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2015, s.58).

[50]**ARKAN**, Ticari İşletme, s.66; **ARKAN**, Tüketici, s.36.

[51] 6102 sayılı TTK m.19/I: "*Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak, gerçek kişi olan bir tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adi sayılır*."

[52] Aynı yönde bkz. Yarg. HGK. T. 14.01.2020, E. 2017/19-1637, K. 2020/13; Yarg. 3. HD. . T. 17.12.2019, E. 2019/1440, K. 2019/10200; Yarg. 3. HD. . T. 30.05.2019, E. 2017/16735, K. 2019/5177; Yarg. 13. HD. . T. 27.06.2019, E. 2019/3059, K. 2019/8051 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.04.2020).

amacıyla sürekli olarak gerçekleştirmek" şeklinde olduğu söylenebilir.[53] Kamu tüzel kişileri de satıcı olarak tüketici ile yapılan sözleşmede yer alabilirler. Tüzel kişi tacirlerin ve ticaret şirketlerinin, satıcı olarak tüketici sözleşmesinde yer alması mümkündür. İşin esasında, tüketici sözleşmesinde satıcı olarak yer alan kişinin, tüketiciye sözleşme konusu malı sunmayı meslek edinmiş olması ya da ticari maksatla hareket eden gerçek/tüzel kişi olması gerekli ve yeterlidir. Bu amaçla hareket eden kişinin tacir, esnaf ya da serbest meslek mensubu olmasının önemi yoktur (TKHK m.3/I-i).

6502 sayılı TKHK'nın yaptığı tanıma göre, satıcının ticari/mesleki maksatlarla hareket ederek tüketiciye mal sunması gerekir. Arızi nitelikte yapılan satış işlemleri, eşitler arasında yapılan bir sözleşme olduğundan bir tarafı diğer taraf aleyhine koruyacak mahiyette hükümlerin uygulanması beklenemez. Bir başka deyişle, tek seferlik bir satış işlemi gerçekleştirecek kişi, TKHK anlamında satıcı kabul edilmez. Bu sebeple işlemin karşısında yer alan kişi de tüketici sayılmayacağından TKHK'nın tüketiciyi koruyucu hükümlerinden yararlanamaz.[54] Böyle bir ilişkide şartlarına göre 6098 sayılı TBK'nın ya da 6102 sayılı TTK'nın uygulanması söz konusu olur.

D. Üreticinin, İthalatçının ve Sağlayıcının Durumları

Üretici; "tüketiciye sunulmuş olan malları, bu malların hammaddelerini ya da ara mallarını üreten gerçek ya da tüzel kişiler ile üretilen mal üzerine marka, unvan ya da

[53]**AKINCI**, Şahin: Ayıplı Mal ve Hizmetlere Karşı Tüketicinin Korunması, Konya 1998, s. 25.

[54]Yarg**.** 13. HD., T.23.06.2014, E.2014/18607, K.2014/20581 sayılı kararında; kendisine ait şahsi arabasını satan davalının, ev hanımı olması sebebiyle Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun anlamında satıcı sayılamayacağı belirtilmiştir. Yarg. 13. HD., T.09.06.2014, E.2014/14121, K.2014/17898 sayılı kararında ise, galericilik yapan davalının Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun bağlamında satıcı olduğu belirtilmiştir (www.uyap.gov.tr).(Erişim tarihi: 08/04/2020).

benzeri ayırt edici işaretleri koyarak kendisini üretici olarak gösteren gerçek ya da tüzel kişilerdir" (TKHK m.3/I-n).

İthalatçının tanımı, 6502 sayılı TKHK'da yer almıştır. Buna göre ithalatçı; mal ya da hizmetlerin veya bunların hammaddelerinin ya da ara mallarının ticari/mesleki saiklerle ithalatını gerçekleştiren ve bunları satış, (finansal) kiralama ya da benzeri yollarla piyasaya süren gerçek ya da tüzel kişilerdir (TKHK m.3/I-e).

6502 sayılı TKHK'nın 11/II. maddesinde; tüketicinin, malın ayıplı olması halinde sahip olduğu "ücretsiz onarım" ya da "malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi" seçimlik haklarını, üretici ya da ithalatçıya karşı da ileri sürebileceği belirtilmiştir. Bu düzenleme ile sözleşmenin tarafı olmasa bile sorumluluk zinciri genişletilerek tüketicinin daha elverişli durumda olabilecek üretici ya da ithalatçıya başvurarak seçimlik haklarını kullanabilmesi imkânı sağlanmıştır.[55]

Mülga 4077 sayılı TKHK döneminde tüketici, sözleşmeden dönme veya bedelin indirilmesini isteme hakkını kullandığında da üretici ve/veya ithalatçı sorumlu tutulabilmekteydi. Buradan 6502 sayılı Kanunun, (mülga) 4077 sayılı Kanuna göre üretici ve ithalatçının sorumluluğunu azalttığı, tüketicinin daha aleyhine düzenlemeler içerdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Çünkü 6502 sayılı Kanuna göre tüketicinin sözleşmeden dönme veya bedelin indirilmesini isteme hakkını kullanması halinde üretici ve/veya ithalatçıya başvurma imkânı söz konusu değildir.[56]

[55]**ASLAN**, s.129.

[56]**ŞAHİN**, Turan/**KİZİR**, Mahmut: "6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Genel Esaslar, Haksız Şartlar ile Ayıplı Mal ve Hizmetler Konusunda Getirdiği Yenilik ve Değişiklikler", Terazi Hukuk Dergisi, Tüketici Hukuku Özel Sayısı, Ocak 2014, S. 89, s. 68 vd.

6502 sayılı TKHK'da üretici ve ithalatçının hangi şartlarda sorumluluktan kurtulacağı belirtilmiştir. Buna göre; üretici ya da ithalatçının, maldaki ayıbın kendileri tarafından malın piyasa sürülmesinden sonra meydana geldiğini ispat etmeleri halinde ayıptan sorumlulukları söz konusu olmaz. Bu husus ispatlandığı takdirde tüketicinin, malın ücretsiz onarılmasını isteme veya malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi seçimlik haklarını üretici ya da ithalatçıya karşı ileri sürme imkânı ortadan kalkar (TKHK m.11/II).

Kanaatimizce; tüketicinin sınırlı hallerde seçimlik haklarını satıcı dışında üretici ve ithalatçıya ileri sürebilmesi, şüphesiz sorumluluğun genişletilmesi niteliğinde olup üretici ve ithalatçının tüketici satış sözleşmesinin tarafı olması sonucunu doğurmaz. Üretici/ithalatçı sıfatı ile satıcı sıfatının birleşmesi halinde şüphesiz üretici/ithalatçı ile satıcının ayıptan sorumluluğu bağlamında bir farklılık söz konusu olmaz. Ancak tek başına üretici/ithalatçı sıfatına sahip olmak, satıcı kadar ayıptan sorumlu olma sonucunu doğurmaz. Nitekim kanun koyucu da üretici/ithalatçının ayıptan sorumluluğunu, yalnızca belirli seçimlik hakların kullanılması ve ayıptan kurtulmaya ilişkin ispatın sağlanamaması koşuluna bağlamıştır (TKHK m.11/II).

Sağlayıcı; "ticari veya mesleki amaçlarla hareket edip tüketiciye hizmet sunan veya hizmet sunanın adına/hesabına davranan gerçek ya da tüzel kişilerdir" (TKHK m.3/I-ı). TKHK'nın 3/I-d bendine göre hizmet; "mal sağlama dışında, ücret ya da menfaat karşılığında yapılan ya da yapılması taahhüt edilen mal sağlama dışındaki her türlü tüketici işlemidir." Tüketici satış sözleşmesinin konusunu taşınır-taşınmaz, maddi/gayri maddi mallar oluşturduğuna göre, hizmet sağlama amacıyla hareket eden sağlayıcının tüketici satış sözleşmesinin tarafı olması söz konusu değildir. Nitekim ayıplı hizmetin düzenlendiği TKHK'nın 14/I-II. maddesinde sağlayıcının hizmeti sözleşmeye uygun şekilde ifa etmesinden ve ayıplı hizmetten sağlayıcının sorumluluğunun şartlarından bahsedilmiştir. Ayrıca hizmetin ayıplı olduğu hallerde tüketicinin sahip olduğu seçimlik

hakların sağlayıcı tarafından yerine getirilmesi yükümlülüğünden bahsedilmek suretiyle sağlayıcının hizmetin ayıplı olmasından sorumluluğuna işaret edilmiştir (TKHK m.15).

IV. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI

Tüketici satış sözleşmesinin unsurları; "satılan, satış bedeli ve tarafların anlaşması"dır. [57] 6098 sayılı TBK'nın 207. vd. maddelerinde düzenlenen satış sözleşmesinin tüketici satış sözleşmesinden farkı; sözleşmenin tarafları ve taraflara sağlanan haklar noktasındadır. Satış sözleşmesinin unsurları olan "satılan, satış bedeli ve tarafların anlaşması" yönlerinden iki sözleşme türü benzerlik göstermektedirler.

A. Satılan

Satış sözleşmesi, 6098 sayılı TBK'nın 207/I. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre; "satıcının, satılanın zilyetliğini ve mülkiyetini alıcıya devretme borcunu üstlendiği, alıcının da buna karşılık tarafların aralarında anlaştıkları sözleşme bedelini ödemeyi üstlendiği sözleşmedir" (TBK m.207/I).

Kanun koyucu satış sözleşmesini, sözleşmenin taraflarının asli edim yükümlülüklerinden hareket ederek tanımlamıştır. Maddedeki tanımda kullanılan "satılan" ifadesi ile birlikte satış sözleşmesinin konusu maddesellikten uzaklaştırılmıştır. Böylelikle nitelikleri elverdiği ölçüde gayri maddi malların da satış sözleşmesinin kapsamına girebileceği vurgulanmıştır.[58]

Mülga 4077 sayılı TKHK'nın 3/I-c bendinde yapılan tanımla malın kapsamına *"taşınır eşyanın, konut/tatil amaçlı taşınmazların ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan ses, görüntü ve benzeri gayri maddi malların"* girdiği belirtilmişti. 6502

[57]**ERKAN**, s.297.

[58]**ARAL/ AYRANCI**, s. 72 vd; **EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı, Ankara 2019, s. 27; **GÜMÜŞ**, M. Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt.I, İstanbul 2013, s. 16 -23.

sayılı TKHK'da malın tanımı yapılarak tüketici satış sözleşmesindeki sözleşme konusundan; "taşınır eşyanın, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri fiziki varlığı bulunmayan gayri maddi malların anlaşılması gerektiği" belirtilmiştir (TKHK m.3/I-h).

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 05.12.2019 Tarih, 2017/13-505 Esas ve 2019/1289 Karar sayılı kararında [59] ; *"Menkuller (taşınırlar) Medeni Kanunun 686.maddesinde; Bir yerden diğer yere nakledilebilen eşya ile gayrimenkul mülkiyetine dâhil olmayan ve temellüke salih bulunan tabii kuvvetler olarak tanımlanmıştır. Bu bakımdan bir yerden diğer bir yere bağımsız olarak taşınabilen her türlü maddi eşya (örneğin otomobil, çanta, koltuk, sandalye, buğday, arpa vs.) satımı taşınır satımı niteliğinde olduğu gibi, taşınmaz mülkiyetine dâhil olmayan ve temellüke (mülk edinmeye) elverişli bulunan elektrik, su, havagazı, doğalgaz, elektrik gibi tabii kuvvetlerin satımı da taşınır satımı niteliğindedir.Bu bakımdan taşınır (menkul) satımını; taşınmaz (gayrimenkul) olmayan her şeyin satımıdır şeklinde tanımlamak daha isabetli olur."* denmek suretiyle taşınmaz olmayan her şeyin taşınır mal olduğu kabul edilmiştir. Buradan hareketle enerjilerin ve canlı/cansız hayvanların [60] da kanun kapsamında sözleşme konusu yapılabileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Yine 6502 sayılı TKHK'nın 83/I. maddesi ile genel hükümlere yapılan atıf sebebiyle 4721 sayılı TMK'nın 762. maddesi uyarınca elektrik akımı da mal sayılmalıdır. Böylece voltaj dalgalanmaları ve elektrik kesilmeleri sebebiyle ortaya çıkacak sorunların da 6502 sayılı TKHK kapsamında

[59] Aynı yönde bkz. Yarg. HGK. T. 21.02.2018, E. 2017/4-1367, K. 2018/249 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 03.10.2019).

[60] **ASLAN**, s.7.

çözümlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılır. Aynı durum buhar, su ve doğal gaz bakımından da geçerlidir.[61]

Satılanın, sözleşmenin yapıldığı sırada muhakkak mevcudiyeti ya da satıcının mülkiyetinde olması gerekmez. Satıcının sözleşme konusu malı, daha sonraki bir tarihte elde etmesi ihtimali söz konusu olabilir. Bu halde de satış sözleşmesi geçerlidir. Önemli olan, ifa zamanında kararlaştırılan malın var olmasıdır. Örneğin; hasadı yapılmamış ürünün ya da üretimine başlanmamış arabanın satışı mümkündür.[62]*Tandoğan*, bir piyango biletine ikramiyenin çıkmasının beklenmesi gibi gelecekte ortaya çıkacak umut edilen şeyin satışının mümkün olduğunu kabul etmektedir.[63]

Satış konusu malın; misli mal/gayri misli mal ya da parça borcu/cins borcu olması mümkündür.[64] Satış sözleşmesinin konusunun maddi/gayri maddi bir eşya olması gerektiği için insan emeği, parasal değeri olmayan ya da kişilik hakları gibi başkalarına devredilemeyen şeyler, tüketici satış sözleşmesinin konusu olamaz.[65]

---

[61] *"...elektrik, buhar, su, doğal gaz gibi doğal güçler taşınır tanımına dâhildir"*. Bkz. **ZEVKLİLER**, Aydın/ **AYDOĞDU**, Murat: Tüketicinin Korunması Hukuku, Ankara 2004, s. 92; **BAYKAN**, Renan: Tüketici Hukuku - Mevzuata İlişkin Yorum – Eleştiri - Öneri, İstanbul 2004, s.68.

[62]**KÖROĞLU,** Emre: Taşınır Satış Sözleşmesinin Sona ermesi, Mayıs 2015, s. 17.

[63]**TANDOĞAN**, Haluk: Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Kendine Özgü Yapısı Olan Ve Karma Sözleşmeler, Satış ve Çeşitleri, Trampa, Bağışlama, Cilt I/ 1, Tümü Yeniden İşlenmiş ve Genişletilmiş Beşinci Basım'dan Altıncı Tıpkı Basım, İstanbul 2008, Cilt I/ 1, s. 79-80.

[64] Tüketici satış sözleşmesine konu malın misli/gayri misli ya da parça/cins borcu olması, tüketicinin seçimlik haklarından olan satılanın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesini isteme hakkı bakımından önem arz eder. Bu husus hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Üçüncü Bölüm: Ayıplı Malın Satışı Halinde Tüketicinin Seçimlik Hakları, Malın Ayıpsız Benzeri ile Değiştirilmesini İsteme Hakkı.

[65]**ZEVKLİLER** Aydın/ **GÖKYAYLA**, Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 13. Bası, Ankara 2013, s.32-34 (Borçlar Özel).

B. Satış Bedeli

6098 sayılı TBK'nın 207. maddesinde, alıcının satın aldığı mala karşılık bedel ödemesi gerektiğinden bahsedilmektedir. Yukarıda da zikredildiği üzere, TBK'nın 207. vd. maddelerinde düzenlenen satış sözleşmesinin, tüketici satış sözleşmesinden farkı; sözleşmenin tarafları ve taraflara sağlanan haklar noktasındadır. Satış sözleşmesinin unsurları olan "satılan, satış bedeli ve tarafların anlaşması" hususları yönünden iki sözleşme türü benzerlik göstermektedir. Bu itibarla tüketicinin, satın aldığı mala karşılık kararlaştırılan bedeli satıcıya ödemesi gerekir. Satın alınan mala karşılık ödenen bedelin, para cinsinden olması gerekir. Bedel olarak bir başka malın verilmesi durumunda satış sözleşmesinden değil, mal değişim sözleşmesinden bahsedilir.[66]

Satış bedelinin yabancı para üzerinden belirlenmesi mümkün olmakla birlikte taraflar arasında aksi kararlaştırılmamışsa bedel, Türk parası (TL) üzerinden ödenir. Ancak taraflarca bedelin yabancı para cinsinden veya bu yabacı paranın ödeme zamanındaki karşılığıyla Türk parası üzerinden ödenmesinin kararlaştırılması mümkündür. [67] Satış bedelinin yabancı para üzerinden ödenmesinin kararlaştırılması halinde 6098 sayılı TBK'nın 99/II. maddesi[68] göz önünde bulundurulur.[69]

C. Tarafların Anlaşması

Tüketici ile satıcı arasında satış sözleşmesinin kurulabilmesi için tarafların sözleşmeye konusu ve bedel üzerinde anlaşmış olmaları gerekir. Buna karşılık

---

[66]**TANDOĞAN**, s. 84; **KÖROĞLU**, s. 31.

[67]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, Borçlar Özel, s.38; **KÖROĞLU**, s.31.

[68] 6098 sayılı TBK m.99/II: *"Ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırılmışsa, sözleşmede aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parasıyla da ödenebilir."*

[69]**EREN**, Borçlar Özel, s.37.

sözleşmenin kurulması için malın o anda teslimi ya da paranın hemen ödenmesi gerekmez. Sözleşmenin kurulması ile beraber tüketicinin sözleşme konusu malın teslimini isteme, satıcının ise malın bedelini isteme hakkı doğar. Sözleşmenin tarafları arasında, yukarıda bahsedilen iki unsur (Satılan ve bedel) üzerinde anlaşma sağlanmışsa, sözleşme kurulur. Bedelin ne zaman, nerede ve nasıl ödeneceği, malın ne zaman teslim edileceği, hangi tür ve kalitede olacağı gibi hususlar kararlaştırılmamış olsa dahi sözleşme kurulmuş demektir. Bu hususların belirlenmesi taraflarca ileri bir tarihe bırakılabileceği gibi, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun tamamlayıcı nitelikteki kurallarından[70] yararlanılarak bu hususların tamamlanması da mümkündür.[71]

Satış sözleşmesinde alıcı ve satıcı, sözleşme koşullarını diledikleri gibi belirleyebilirler. Bu bakımdan "*Sözleşme Özgürlüğü İlkesi*", satış sözleşmesinde geçerlidir. Tüketici satış sözleşmesinde de kural olarak sözleşme özgürlüğü ilkesi geçerlidir. Bir başka deyişle, hem satıcının hem de tüketicinin sözleşme koşullarını kararlaştırmak bakımından iradeleri esastır. Ancak ekonomik yönden güçsüz ve korumasız durumda olan tüketicinin, satıcıya karşı korunması bakımından 6502 sayılı TKHK'da tüketici lehine birtakım düzenlemelere yer verilerek sözleşme özgürlüğü ilkesine istisnalar getirilmiştir.[72]

V. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

A. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Bir Sözleşme Olması

Tüketici satış sözleşmesinde, tüketici ve satıcının birbirlerine karşı yerine getirmek zorunda oldukları aslî edimleri bulunmaktadır. Satıcının aslî edim

[70] Örnek için bkz. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, m. 83-84, m. 211, m. 232, m. 234.

[71] **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, Borçlar Özel, s.39.

[72] Örnek için bkz. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, m.6/I-II.

yükümlülüğünü, sözleşmeye konu malın devri oluştururken tüketicinin asli edim yükümlülüğünü, satış konusu mala karşılık bedelin ödenmesi oluşturmaktadır. Bir başka deyişle; tüketici satış sözleşmesi, yapıldığı anda sözleşmenin taraflarına birbirlerinin karşılığını oluşturacak edimler yüklemesi sebebiyle tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme olma özelliğine sahiptir. Bu özelliği itibariyle 6098 sayılı TBK'nın 207. vd maddelerinde düzenlenen satış sözleşmesi ile benzerlik göstermektedir. Türk Borçlar Kanunu anlamında satış sözleşmesi, "tam iki tarafa borç yükleyen" (*synallagmatik)* bir hukuki işlemdir.[73]

Satış sözleşmesinde tarafların edimleri arasında karşılıklılık bulunmaktadır. Bu karşılıklılığın; genetik bakımdan, kondisyonel bakımdan ve fonksiyonel bakımdan ele alınması gerekir. Genetik bakımdan karşılıklılık; bir edimin doğuşunun diğer edimin doğuşuna bağlı olmasıdır. Edimlerden birinin doğmaması, diğer edimin de doğmaması sonucunu doğurur. Kondisyonel bakımdan karşılıklılık; sözleşmedeki edimlerin varlığının devam etmesinin, diğer edimin devam etmesine bağlı olmasıdır. Edimler biri ortadan kalkarsa, diğeri de ortadan kalkar. Fonksiyonel bakımdan karşılıklılık; tarafların asli edimlerinin yerine getirilmesi bakımından birbirlerine bağlılıklarının bulunmasıdır. Ödemezlik def'i[74], fonksiyonel bakımdan karşılıklılığın sonucudur.[75]

[73]**ARAL/AYRANCI**, s.70 vd.;**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.30; **GÜMÜŞ**, s.16-17.

[74] Ödemezlik def'i; taraflardan birinin ifadan kaçınması halinde diğerinin buna bağlı olarak ifadan kaçınmasıdır (**EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, Ankara 2017, s.73-74).

[75]**EREN**, Borçlar Genel, s.211; **ARAL/AYRANCI**, s.70 vd.

B. Rızaî Bir Sözleşme Olması

Tarafların hukuki sonuca yönelik iradelerinin karşılıklı ve birbiri ile örtüşür şekilde açıklanması ile satış sözleşmesi meydana gelir.[76] Taraf iradelerinin hazırlık aşamasında yakınlaşıp uyuşması neticesinde sözleşme kurulur.[77] Satılanın teslimi şart değildir.[78]

Sözleşmenin kurulması için taraf iradelerinin uyumlu olması şarttır.[79] Aksi halde sözleşme kurulmamış olur. Tarafların iradelerini açıkça ya da zımni şekilde ortaya koymaları mümkündür. Burada önemli olan, her iki iradenin de uyum göstermek zorunda olmasıdır.[80]

Tüketici hukukunun, nispeten daha zayıf konumda olan tüketiciyi koruma amacının bir sonucu olarak bazı hallerde satıcıya sözleşme yapma noktasında zorlayıcı yükümlülükler ya da sözleşme yapma zorunluluğu getirilmiştir. 6502 sayılı TKHK'nın

---

[76]**KILIÇOĞLU** Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Yeni Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış), Genişletilmiş 16. Baskı, Ankara 2012, s. 53.

[77]**KILIÇOĞLU**, s.168.

[78]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.30.

[79] Taşınır mülkiyetinin devredilebilmesi için taşınırın teslim edilmesi (zilyetliğinin devri) ve taşınırın mülkiyetinin devredildiğine ilişkin tarafların iradesinin uyuşması gerekir. Tarafların irade uyuşmasına ayni sözleşme adı verilmektedir (**ERBEK**, Özge: "Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Sebebe Bağlılık (İllilik)-Soyutluk (Mücerretlik) Meselesi", Prof. Dr. Aydın Zevklilere'e Armağan, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, C.8 (Özel Sayı), İzmir 2013, s.939-940).

[80] Nitekim Yarg. 11.HD, T. 07.05.2018, E. 2014/124, K. 2018/3231 sayılı ilamında; *"Taraflar arasında geçerli bir sözleşmenin kurulabilmesi için sözleşme ehliyeti, hukuka, ahlaka, adaba uygunluk, ifa imkânsızlığının bulunmaması, irade ile beyan arasında uyum, geçerlilik şeklinin arındığı hallerde bu şekle uygunluk gerekmekte olup, bu unsurlardan birinin eksikliği halinde ortada irade açıklaması bulunmasına rağmen, bu irade bir borç doğurmayacaktır"* belirtilmiştir. şeklinde hüküm tesis edilmiştir (www.uyap.gov.tr) (Erişim tarihi: 24/01/2020).

6/I. maddesine göre; tüketicinin teşhir edilen malı satın almak istediğini belirtmesi halinde satıcı bakımından sözleşme yapma zorunluluğu doğar. Tüketici olmayanlar bakımından teşhirin böyle bir sonuç doğurması beklenmez.[81] Nitekim TKHK'da"… teşhir edilen malın, satılık olmadığı belirtilen bir ibareye yer verilmedikçe (malın stokta bulunmadığını ya da başka bir sebebi gerekçe göstererek) satışından kaçınılamaz." denmek suretiyle bu husus açıkça ortaya konmuştur.[82]

C. Ani Edimli Bir Sözleşme Olması

Borçlunun asli edimini bir defada yerine getirdiği sözleşmelere ani edimli sözleşmeler denir. Sözleşmelerin esaslı unsuru olan asli edimin yerine getirilmesi; bir anda, bir defada, bir davranışla yerine getiriliyor ise, ani edimli sözleşmeden bahsedilir. Bu tip sözleşmelerde asli edimin ifası zamana yayılmaz.[83]

Borçlanılan edimin zaman içerisinde, düzenli aralıklarla yerine getirildiği dönemlik borç ilişkisi içeren sözleşmelere dönemli sözleşmeler adı verilir. Sözleşmeye konu alacağın tek bir borç ilişkisine dayanması sebebiyle hukuki ve ekonomik açıdan bir birlik oluşur. Borçlanılan edim, zaman içerisinde dönemler halinde birden çok defada ifa edilir.[84] Taksitli satış sözleşmeleri, sigorta sözleşmeleri dönemli sözleşmelerdendir.[85]

Asli edimin ifası ile zaman unsuru arasında süreklilik ilişkisinin bulunduğu sözleşmelere sürekli edimli sözleşmeler adı verilir. Sürekli sözleşmelerde asli edim yükümlülüğü, belirli/belirsiz bir zamanı kapsayacak şekilde ve sözleşme sona

---

[81] **OĞUZMAN**, M. Kemal/**ÖZ**, M. Turgut: Borçlar Hukuku, C. 1, B. 10, İstanbul 2012, s. 188.

[82] Aynı durum tüketicilerin taraf olduğu hizmet sözleşmeleri bakımından da geçerlidir (TKHK m.6/II).

[83] **EREN**, Borçlar Genel, s.213; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.31.

[84] **EREN**, Borçlar Genel, s.213.

[85] **DOĞAN**, Gülmelahat: "Sürekli Borç İlişkilerinde Borçlunun Temerrüdü", Ankara Barosu Dergisi, 2014/4, s.391-392.

erdirilinceye kadar yerine getirilir. Kira sözleşmesinde kiraya veren, kira süresince sürekli olarak edimini yerine getirmektedir.[86]

Satış sözleşmesi; sözleşme konusu malın mülkiyetinin bir anda devredilmesi ve buna karşılık bedelin bir defada ödenmesi sebebiyle ani edimli bir sözleşmedir.[87] Ancak art arda teslimli satış sözleşmeleri, ani edimli sözleşmelerden değildir.[88] Art arda gerçekleştirilen teslimler arasında hukuki bir bütünlüğün bulunması ve bu teslimlerin kısmi ifa olmayıp tek bir borcun ifası olması[89] sebebiyle art arda teslimli sözleşmelerin dönemli sözleşmelerden olduğu kabul edilmelidir.

Kanaatimizce; tüketici satış sözleşmesine karakteristik özelliğini veren asli edimler; satış sözleşmesine konu malın mülkiyetinin ve zilyetliğinin devri ile bedelin ödenmesidir. Bahsi geçen edimlerin bir kerede, tek davranışla yerine getirilmeleri sebebiyle tüketici satış sözleşmesinin ani edimli sözleşme olduğunun kabulü gerekir.

Tüketici satış sözleşmesinin ani edimli borç ilişkisi doğurması, tüketicinin sözleşmeyi sona erdirirken sözleşmeden dönme işlemini mi yoksa fesih işlemini mi kullanacağı bakımından önemlidir. Fesih; sürekli nitelikteki sözleşme ilişkisini "exnunc" yani ileriye etkili sona erdiren bir işlemdir. Ancak dönme; ani edimli borç ilişkisini "extunc" yani geçmişe etkili ortadan kaldıran, eski hale gelmeyi sağlayan bir işlemdir.[90]

---

[86]**EREN**, Borçlar Genel, s.213.

[87]**EREN**, Borçlar Genel, s.213; **ARAL/AYRANCI**, s.71; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.31.

[88]**ARAL/AYRANCI**, s.71-72; **KÖROĞLU**, s.9.

[89]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 108.

[90] **ÖZ**, s.27; **EREN**, Borçlar Genel, s.1152; **ANIK**, Gülgün: "Borçlunun Temerrüdünden Dolayı Sözleşmeden Dönme", TBB Dergisi, S.59, 2005, s.224.

Buradan hareketle kanatimizce tüketici satış sözleşmesinin sona erdirilmesinde dönme işlemine başvurulduğunun kabul edilmesi gerekir.[91]

D. Sebebe Bağlı (İllî) Bir Sözleşme Olması

Türk Medeni Kanun'un 716. 1024. ve 1025. maddelerine göre taşınmaz satışı sebebe bağlı olduğundan, tüketici satış sözleşmesinin konusunun taşınmaz olduğu hallerde, sebebe bağlı olduklarının kabulü gerekir. Taşınır satışlarının sebebe bağlı olup olmadığı noktasında 6098 sayılı TBK'da ve 4721 sayılı TMK'da herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Buna rağmen doktrindeki hâkim görüşe göre, taşınır satış sözleşmelerinin sebebe bağlı olduğu kabul edildiğinden, tüketici satış sözleşmesi bakımından da sebebe bağlılık (İllilik) prensibinin geçerli olduğunun kabulü gerekir.[92] Bunun sonucu olarak tasarruf işleminin geçerli olması için hukuki sebebini oluşturan borçlandırıcı işlemin, yani satış sözleşmesinin geçerli olması gerekir. Satış sözleşmesi geçerli değilse mülkiyetin devri de geçerli olmaz.[93]

---

[91] Nitekim 6502 sayılı TKHK'nın 11/I-a maddesinde tüketicinin sözleşmeden dönme hakkından bahsedilmiştir.

[92]**ARAL/AYRANCI**, s. 72; **CANSEL**, Erol: Türk Menkul Rehni Hukuku, Cilt: 1, Teslim Sartlı Menkul Rehni, Ankara 1967, s. 350; **EREN**, Özel Hükümler, s. 30; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 31; **HATEMİ** Hüseyin/ **GÖKYAYLA**, Emre: Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, 2. Bası, İstanbul 2012, s. 195. ***Aksi görüşteki yazarlar;*** taşınır mülkiyetinin geçişini sağlayan hukuki sebepteki sakatlığın tasarruf işleminin geçerliliğine etki etmeyeceğini savunmaktadırlar. **Bkz. OĞUZMAN**, M. Kemal/ **SELİÇİ** Özer/**OKTAYÖZDEMİR**Saibe: Eşya Hukuku, Filiz Kitabevi İstanbul 2012, s. 592; **OĞUZMAN**, M. Kemal/**ÖZ**, Turgut: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt I, 6098 Sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu"na Göre Güncellenip, Genişletilmiş 10. Bası, İstanbul 2012, s. 108.

[93]**EREN**, Borçlar Özel, s.30.

VI. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNE UYGULANACAK HÜKÜMLER

Gelişen ve değişen ihtiyaçlar karşısında tüketicilerin, kendilerine göre daha güçlü konumda olan satıcılar/sağlayıcılar karşısında korunması ve bu hususun kanuni düzenlemeye kavuşturulması önem arz etmektedir.

1982 Anayasası'nın "Tüketicilerin Korunması" başlıklı 172. maddesinde; "*Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder."* hükmüne yer verilerek tüketicilerin korunması güvence altına alınmıştır. Anayasa'daki bu düzenleme ile uyumlu şekilde öncelikle 4077 sayılı TKHK kabul edilmiştir. 4077 sayılı Kanun; Borçlar Kanunu'nun tekrarı niteliğinde olması ve AB Yönergelerinin göz ardı edilmesi gerekçeleriyle eleştirilmiştir. [94] Devamında ihtiyaçları karşılamak üzere 6502 sayılı TKHK'nın kabul edilmesi ile beraber 4077 sayılı TKHK yürürlükten kaldırılmıştır. 6502 sayılı TKHK ile AB tarafından tüketicilerin korunmasının sağlanması maksadıyla getirilen düzenlemeler iç hukukumuza aktarılmış[95]; tüketici lehine olacak şekilde birçok değişikliğe gidilmiştir.[96]

6502 sayılı TKHK'nın 2. maddesinde; "6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un bütün tüketici işlemlerini ve tüketici uygulamalarını kapsayacağı" belirtilerek Kanun'un kapsamı belirlenmiş, tüm tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalar bakımından -keza tüketici satış sözleşmesi bakımından- öncelikle bu kanunun uygulanması gerektiği belirtilmiştir. *Kanaatimizce*; gerek genel esaslara ilişkin

---

[94] **SEROZAN**, Rona: "Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi", Yasa Hukuk İçtihat ve Mevzuat Dergisi, C. 15, S. 173/4, Mayıs 1996, s.579.

[95]Bkz.:Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Gerekçesi, s. 5 ve 6 (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu, TBMM Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, Sıra Sayısı: 490).

[96]**ERKAN**, s.293-294.

(Temel ilkeler-m.4, haksız şartlar-m.5, satıştan kaçınma-m.6, sipariş edilmeyen mal veya hizmetler-m.7) gibi hükümler bakımından gerek ayıplı mal, ayıplı maldan sorumluluk, ispat yükü, seçimlik haklar (m.8 vd.) bakımından gerekse özel nitelikteki tüketici sözleşmeleri bakımından tüketici lehine düzenlemeler içeren 6502 sayılı TKHK'nın tüketici uyuşmazlıklarında öncelikle uygulanması gerekir.[97]

Öte yandan 6502 sayılı Kanun'un 83/I. maddesinde; 6502 sayılı TKHK'da hüküm bulunmaması halinde genel hükümlerin uygulanacağı belirtilerek genel hükümlere atıfta bulunulmuştur. Yine TKHK'nın pek çok maddesinde (Örn; m.11, m.15, m.21 vs.) Türk Borçlar Kanunu'na atıfta bulunulduğu anlaşılmaktadır. Buradan hareketle; tüketici işlemlerinde öncelikle sonraki tarihli özel nitelikteki 6502 sayılı Kanun'un, bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde, daha genel nitelikteki 6098 sayılı TBK'nın 207. vd maddelerinde yer alan satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin mahiyetine uygun düştüğü ölçüde uygulanacağı sonucuna ulaşılır. Türk Borçlar Kanunu, bu özelliği itibariyle 6502 sayılı TKHK'nın tamamlayıcısı niteliğindedir.[98]

[97] Çalışmanın son kısmında malın ayıplı olması halinde tüketicinin sahip olduğu hakların yarışması meselesi ayrıntılı şekilde ele alındığından bu aşamada ayrıntıya yer verilmemiştir (Bkz. III. Bölüm/VI. Malın Ayıplı Olması Halinde Tüketicinin Sahip Olduğu Hakların Yarışması).

[98] **ERKAN**, s.301; Tüketici satış sözleşmesinde malın ayıplı olması halinde, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin beraberce uygulanma imkânı bulunmaktadır (**DEMİRELLİ**, Korhan: "11 Nisan 1980 tarihli "Uluslar arası Mal Satışı Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması" İmalatçının Akdi Sorumluluğunda Uygulama Alanı Bulabilir Mi?" İzmir Barosu Dergisi, 56(4) 10.1991, s.58 vd.;**ERDEM**, Ercüment: "Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi", Konferanslar Serisi (2), (11 Mayıs 1992), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1992, s.38 vd.).

VII. TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN BORÇLARI

A. Satıcının Borçları

1. Satılanın Teslimi ve Mülkiyeti Geçirme Borcu

6098 sayılı TBK'nın 207/I. maddesi ile satıcının "satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme" borcundan bahsedilerek satış sözleşmesinin esas amacının satılanın zilyetlik ve mülkiyetinin devri olduğu vurgulanmıştır.[99] Satıcının mülkiyeti devir borcunun yerine getirilmiş sayılabilmesi için mülkiyeti devretme amacıyla satılanın teslim edilmesi ve alıcının da mülkiyeti elde etme niyetiyle satılanı teslim almış olması gerekir.[100] Bir başka deyişle; taşınırlar bakımından mülkiyetin devri, yalnızca satılanın teslimine değil, aynı zamanda teslimin mülkiyetin devrine yönelik gerçekleşeceğine dair taraf iradelerinin uyuşmasına bağlıdır. Taraflar arasındaki bu irade uyuşmasına ayni sözleşme adı verilir.[101]

Taşınırlar bakımından satılanın mülkiyetinin tüketiciye devredilebilmesi için öncelikle hukuki sebep olarak bir borçlandırıcı işlemin (tüketici satış sözleşmesinin) bulunması gerekir. Taşınmazların satışı bakımından borçlandırıcı işlemin gerekliliği, TMK'nın 706. maddesinde açıkça yer alsa da, taşınırların satışı bakımından TMK'nın 763. maddesinde herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Buna rağmen doktrindeki hâkim görüşe göre,[102] taşınır satış sözleşmelerinin sebebe bağlı olduğu kabul edildiğinden, mülkiyeti kazanmanın hukuki sebebi olan borçlandırıcı işlemin bulunması

---

[99]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.114.

[100]**YAVUZ**, Borçlar Özel, s.50.

[101]**ERBEK**, s.940 vd. ile dp 5'teki yazarlar.

[102] **ARAL/AYRANCI**, s. 72; **CANSEL**, s. 350; **EREN**, Özel Hükümler, s. 72; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.31; **HATEMİ/GÖKYAYLA**, s. 195. *Aksi görüşteki yazarlar için bkz.***OĞUZMAN/ SELİÇİ/OKTAYÖZDEMİR**, s. 108.

gerekir.[103] Borçlandırıcı işlemin devamında taşınır mülkiyetinin devri için tasarruf işlemi niteliğindeki zilyetliğin devri sağlanmalıdır (TMK m.763).[104] Zilyetliğin devri; malın bizzat teslimi, kısa elden teslim, hükmen teslim, zilyetliğin naklini sağlayacak araçların-anahtar vs. teslimi, zilyetliğin havalesi yolları ile gerçekleştirilir.[105]

Taşınmazlar bakımından TMK'nın 706/I. maddesi ile satılanın mülkiyetinin devri için resmi şekilde yapılan bir sözleşmenin bulunması gerektiğinden bahsedilmiştir. Anılan maddede bahsedilen resmi şekil şartı, geçerlilik şartıdır. TMK'nın 705/I. maddesi ile mülkiyetin kazanılmasının tasarruf işlemi niteliğindeki tescil ile sağlanacağı belirtilmiştir. Özetle; satıcının, taşınmazın mülkiyetini devredebilmesi için resmi şekilde satış sözleşmesinin yapılması ve tapuda tescil işleminin gerçekleştirilmesi gerekir.

2. Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu[106]

Satıcının ayıptan sorumluluğu; "satılan malın satıcının zikrettiği özellikleri taşımamasından veya bu şeyin değerini ya da sözleşme gereğince o maldan beklenen faydayı azaltan/kaldıran eksikliklerden satıcının sorumlu tutulmasıdır."[107] Ayıp; "satılan malda ortaya çıkan ve tüketicinin o maldan tamamen ya da kısmen yararlanmasını engelleyen; özür, bozukluk, defo olarak nitelenen eksiklikler ya da

[103]**EREN, Fikret:** Mülkiyet Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2012 (Mülkiyet), s.488.

[104]Yarg**.** 14.HD. T.13.03.2018, E.2013/326, K.2017/5812 sayılı kararında tapu kütüğüne tescil edilmemiş olan taşınmazların taşınır hükmünde olup mülkiyetinin teslim ile geçeceği belirtilmiştir (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020).

[105] Zilyetliğin devri hakkında çalışma konusu kapsamında ayrıntıya girilmemiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **EREN**, Mülkiyet, s.489 vd.

[106] Çalışmanın ikinci bölümünde satıcının ayıptan sorumluluğu ayrıntılı şekilde ele alındığından bu aşamada konuya genel hatları ile değinilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. II. Bölüm/I. Ayıp Kavramı.

[107]**TANDOĞAN**, s.163; **EDİS**, s.7.

bozukluklardır.” [108] Örneğin; arabanın kilometre saati üzerinde oynama yapılarak kilometresinin düşürüldüğünün anlaşılması, satın alınan pirincin böcekli olduğunun anlaşılması hallerinde ayıptan bahsedilir.[109]

6502 sayılı Kanun’un *“Ayıplı Mal”* başlıklı 8. maddesinde malın ayıplı sayılacağı haller düzenlenmiştir. TKHK’nın 8/I. maddesinde göre ayıplı mal; “sözleşmeye konu malın taraflarca kararlaştırılmış örnek veya modele uygun olmaması veya objektif olarak bulunması gereken özelliklerin bulunmaması sebebiyle sözleşmeye aykırı olan maldır.” Maddenin ikinci fıkrasında, bir malın hangi hallerde ayıplı olarak kabul edileceğine ilişkin birtakım kriterlere daha yer verilmiştir. Buna göre; “satıcı tarafından bildirilen özelliklerin satılan malda bulunmaması” halinde; “malın teknik düzenlemelere aykırılık teşkil eden özellikte olması” halinde; “etiketinde, ambalajında, kullanma kılavuzu ya da bu türden malın özelliklerini belirten tanıtma kartın belirtilen özelliklerin malda bulunmaması” halinde; “malın, benzeri olan malların kullanım amacını karşılamaması”

---

[108] Ayıbın tanımları hakkında bkz. **ARAL/AYRANCI**, s. 116; **YAVUZ**, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 13. Bası, İstanbul 2014, s. 121; **GÜMÜŞ**, M. Alper: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C. I (Madde 1-46), İstanbul 2014, s. 84 vd. (Tüketicinin Korunması); **AYDOĞDU**, Murat/**KAHVECİ**, Nalan: Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, İzmir 2013, s. 134 vd.;**ARBEK**, Ömer: Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi, Ankara 2005, s. 157 vd. (Malın Tamir Edilmesi); **ATAMER**, Yeşim M.: “Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m.4-Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri”, BATİDER, Haziran 2007, C.XXIV, S.1, s. 81 vd. (Revizyon); **AYAN**, Nurşen: “Taşınır Satımında Satıcının Kanundan Doğan Ayıba karşı Tekeffül Borcu”, SÜHFD., S. 2007/1, C.XV, s. 11 vd., özellikle s. 16; **ZEVKLİLER**, Aydın/**ERTAŞ**, Şeref/**HAVUTCU**, Ayşe/**AYDOĞDU**, Murat/ **CUMALIOĞLU**, Emre: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku, Genel Hükümler ve Özel Borç İlişkileri, Ana İlkeler, 2. Baskı, İzmir 2014, s. 429; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, Borçlar Özel, s.116. Diğer tanımlar için bkz. **ASLAN**, Tüketici Hukuku, s.92; **TUNÇOMAĞ**, Kenan: Türk Borçlar Hukuku Cilt II, Özel Borç İlişkileri, İstanbul 1977, s.119.

[109]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.114-116.

halinde; "tüketicinin makul olarak o maldan beklediği menfaatleri yerine getirememesi" halinde, o malın ayıplı mal olduğu kabul edilmektedir (6502 sayılı TKHK'nın 8/II). Maddenin üçüncü fıkrasında ise, satış konusu malın montajının gereği gibi yapılmaması hali ile satılanın süresinde teslim edilmemesi halinde sözleşmeye aykırı ifanın bulunduğundan bahsedilmiştir (TKHK m.8/III).[110]

Doktrinde; malın teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun özellikte olmaması sebebiyle malın ayıplı olmasına, zikir ve vaad edilen vasıflarda ayıp; objektif olarak sahip olunması gereken özellikleri taşımaması sebebiyle bulunan ayıba da lüzumlu vasıflarda ayıp adı verilmiştir.[111]

Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu ve malın ayıplı olması halinde tüketicinin hakları, kanuni dayanağını TKHK'nın 8. vd. maddelerinden alır. TKHK'nın 9. maddesinde, satıcının sözleşme ile kararlaştırılan malı tüketiciye, sözleşmede kararlaştırılan şartlarda teslim etme yükümlülüğünden bahsedilmiştir.Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu, lüzumlu vasıflardaki ayıplar ile zikir ve vaad edilen hususlardaki ayıpları kapsadığı gibi, teknik düzenlemelerle tespit edilen vasıfların yokluğu ile ifa etmeme hallerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir (TKHK m.8).

Satıcının satılan malı sözleşmeye uygun şekilde teslim etme borcu, asli nitelikte bir borç olmasına rağmen satıcının ayıplı maldan sorumlu tutulması, onun tamamlayıcısı niteliğinde bir borçtur. Bir başka deyişle; satıcının ayıptan doğan sorumluluğu, fer'i (ikincil) mahiyette bir borçtur.[112]

---

[110]**ERKAN**, s.298-299.

[111]**EREN**, s. 106; **ARAL/AYRANCI**, s. 119 vd.;**ŞAHİNİZ**, s. 52 vd.; **YAVUZ**, Ayıplı İfa, s. 42; **ÖZEL**, Ayıp, s. 783; **TANDOĞAN**, s. 164; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.116.

[112]**ASLAN**, s. 126; **ERDOĞAN**, s.55; **ÖZEL**, s.111; **EDİS**, s. 20.

6098 sayılı TBK'nın 219/II. maddesine göre satıcı, ayıbı bilmese bile alıcıya karşı sorumlu tutulur. Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu, kusura dayalı bir sorumluluk değildir, kusur şartı öngörülmemiştir.[113] 6502 sayılı TKHK'da satılanın ayıplı olduğunun bilinmemesinin satıcının sorumluluğunu etkilemeyeceği şeklinde bir düzenleme bulunmasa da TKHK'nın 9/II. maddesinde satıcıya belli durumlarda sorumluluktan kurtulmaya yönelik kurtuluş kanıtı getirme imkânı sunulmuştur.[114]

Satıcının satış konusu malın ayıplı olmasından sorumlu tutulabilmesi için öncelikle "ifanın yerine getirilmiş olması", bir başka deyişle; satıcı tarafından satılan malın zilyetlik ve mülkiyetinin tüketiciye devredilmiş olması gerekir. Buna ek olarak; "satış konusu malın ayıplı olması, ayıbın önemli olması, ayıbın yarar ve hasarın intikalinden önce mevcut olması, tüketicinin ayıbı bilmemesi/bilmesinin de kendisinden beklenememesi ve satıcının ayıptan doğan sorumluluğunu sınırlandıran bir anlaşmanın bulunmaması" gerekir.[115]

6502 sayılı TKHK, tüketiciye malın gözden geçirilmesi ve ihbar yükümlülüğü (külfeti) yüklememiştir. Mülga 4077 sayılı TKHK'da yer alan 30 gün içinde ayıbın satıcıya bildirilmesi yükümlülüğü kaldırılmıştır. Tüketici, 6502 sayılı TKHK'nın 12. maddesine göre iki yıl olan zamanaşımı süresi içerisinde ayıbı tespit ederse, kanundan

[113] **EREN**, Borçlar Özel, s. 130; **ASLAN**, s. 126; **KAHVECİ**, s. 38; **EDİS**, s.20,21; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 33-34; **YILDIRIM**, Abdulkerim: Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicilerin Korunması, İstanbul 2009, s.301 (**YILDIRIM**, Mesafe).

[114] **ÖZSOY,** Rabia**:** 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Ayıplı İfa ve Sonuçları, Ankara 2019, s.68.

[115] Çalışmanın ikinci bölümünde bahsedilen hususlar başlıklar halinde ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. II. Bölüm/II. B. Satıcının Ayıptan Sorumluluğunun Şartları.

kaynaklanan seçimlik haklarını kullanabilir. [116] Önemle belirtmek gerekir ki; satılanın ayıplı olması durumunda tüketicinin seçimlik hakları, yenilik doğuran haklardır. Ayrıntıları ile bahsedildiği üzere bu haklar yenilik doğuran ve bir kere kullanılmakla sona eren, hak düşürücü süreye tabi olan haklardır. Bununla birlikte kanun koyucu bu haklar bakımından zamanaşımı süresi (TKHK m.12) ve bir hakkın seçilmesinden sonra belli şartlar dâhilinde diğer seçimlik hakların kullanılması (TKHK m.11/IV-son cümle) imkânı getirmiştir. *Kanaatimizce*; kanun koyucu bu şekildeki düzenlemeleri, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un tüketiciyi koruma amacını benimsemesi ve gerek seçimlik hakların kullanımı gerekse dava sürecinde tüketicinin daha avantajlı konuma getirilmesi gerekçeleriyle bilinçli olarak yapmıştır.

Ayıbın ispatı bakımından 6502 sayılı TKHK'nın 10/I. maddesine göre, malın tesliminden itibaren altı ay içerisinde ortaya çıkan ayıpların, malın teslimi zamanında o malda zaten bulunduğu kabul edilir. Bu halde malın ayıplı olmadığının ispat edilmesi satıcıya aittir. Altı aylık sürenin dolmasından itibaren ortaya çıkan ayıplarda ispat yükü ters çevrilir, bu halde ayıbın teslim anında mevcut olduğunun ispatı, tüketiciye aittir.[117]Satılanın ayıplı olması halinde satıcı;

- "Satılan malı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme,
- Satılan malı alıkoyarak ayıp oranında satış bedelinden (semenden) indirim yapılmasını isteme,
- Bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılan malın ücretsiz olarak onarılmasını isteme (Onarımın aşırı masraf gerektirmemesi kaydı ile),

[116] 1999/44 sayılı Yönerge'nin 5/I. maddesinde de ayıptan doğan seçimlik hakların kullanılması için teslimden itibaren iki yıllık süre öngörülmüştür.

[117]**AÇIKGÜL**, Sözleşmeden Dönme, s.100.

- İmkân bulunduğu ölçüde satılan malın ayıpsız bir benzeri (misli) ile değiştirilmesini isteme",

seçimlik haklarından dilediğini seçme imkanına sahiptir. Satıcının, tüketicinin seçimlik tercihi doğrultusunda hareket etme yükümlülüğü söz konusudur (TKHK m.11/I).

6098 sayılı TBK'nın 227/III. maddesine göre satıcı, satılanın ayıpsız benzerini hemen verip alıcının uğradığı zararın tamamını ödediği takdirde, alıcının diğer seçimlik haklarını kullanmasını engelleyebilir. Bu şekildeki satıcının, alıcının seçimlik haklarını kullanmasını engelleyebileceği bir düzenlemeye Mülga 4077 sayılı TKHK'da ve 6502 sayılı TKHK'da yer verilmemiştir. Bu itibarla satıcının tüketicinin seçimlik haklarını kullanmasını engellemesi ya da onu yönlendirmesi mümkün değildir.[118]

Satılanın ayıplı olması durumunda tüketicinin sahip olduğu haklar arasında yarışma bulunduğu kabul edilmektedir. Buna göre tüketicinin; satıcının eylemi sebebiyle zarara uğraması halinde haksız fiil hükümlerine (TBK m.49 vd.), sözleşmenin temelindeki sakatlığa dayanarak yanılma hükümlerine (TBK m.30 vd.), aldatma hükümlerine (TBK m.36), sözleşmenin gereği gibi ifa edilmemesi sebebiyle sözleşmeye aykırılığa ilişkin hükümlere (TBK m. 112 vd.), ayıptan doğan sorumluluğu ilişkin daha özel nitelikte düzenlemeler öngören 6502 sayılı TKHK'nın 8. vd. madde hükümlerine başvurabileceği belirtilmektedir. [119] Tüketici bakımından daha özel ve koruyucu nitelikte

[118]**EDİS**, s. 97 vd.;**AYDOĞDU**, Murat: "4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal veya Hizmetlerde Tüketicinin Korunması", İzmir Barosu Dergisi, Aralık 1997,s.168; **ZEVKLİLER**, Aydın/**AYDOĞDU**, Murat:Tüketicinin Korunması Hukuku, Ankara 2004, s. 126.

[119]**ERDOĞAN**, İhsan: "Tüketicinin Ayıplı Mal ve Hizmet İfalarına Karşı Korunması", GÜHFD, S.2, Aralık 1997, s.56 (Ayıplı Mal).

olan 6502 sayılı TKHK hükümlerine başvurmasının, onun daha lehine olacağı söylenebilir.[120]

3. Satıcının Zapttan Doğan Sorumluluğu

Satıcının zapttan sorumluluğu, satış sözleşmesinin kurulduğu anda alıcı ve satıcı dışında üçüncü kişinin mevcut üstün hakkı sebebiyle sözleşmenin yapılmasından sonra satılanın alıcıdan alınması ya da mülkiyet hakkından kaynaklana ve satılandan faydalanmayı sağlayan bazı yetkileri kullanmaktan yoksun bırakılması sebebiyle satıcının sorumlu tutulmasıdır.[121]

6502 sayılı TKHK'da satıcının zapttan doğan sorumluluğu ve sonuçları düzenlenmemiştir. 6502 sayılı TKHK'nın 83/I. maddesi ile TKHK'da hüküm bulunmaması halinde genel hükümlere atıfta bulunulduğundan, satıcının zapttan doğan sorumluluğuna ilişkin 6098 sayılı TBK'nın 214. ve devamı maddelerinin uygulanması gerekir.

Satıcının zapttan sorumluluğu, ikincil niteliktedir. Bu sebeple zapttan sorumluluk için öncelikle geçerli bir satış sözleşmesinin bulunması gerekir.[122] Zapttan doğan sorumluluk,

---

[120] Tezin ilerleyen kısımlarında bahsi geçen yarışmalı haklar ayrıntılı olarak ele alındığından, bu aşamada ayrıntıya girilmemiştir. Bkz. III. Bölüm/VI. Malın Ayıplı Olması Halinde Tüketicinin Sahip Olduğu Hakların Yarışması.

[121] **TANDOĞAN**, s. 148; **EREN**, Özel Hükümler, s. 77; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 141; **ARAL/AYRANCI**, s. 107 vd; **GÜMÜŞ**, s. 63; **KÖROĞLU**, s. 103.

[122]**TANDOĞAN**, s.93; **YILDIRIM**, M. Fadıl: "Satıcının Zapta Karşı Tekeffül Sorumluluğu Bakımından 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 216. Maddesi Nasıl Okunmalıdır", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Y.2013, S. 1-2, s.1050; **KÖROĞLU**, s.121.

doğrudan doğruya kanundan kaynaklandığından satıcının bu sorumluluğu ayrıca üstlenmesine gerek yoktur.[123] Zapttan sorumluluk, kusur şartına bağlanmamıştır.[124]

Satıcının zapttan doğan sorumluluğunun maddi ve şekli birtakım şartları bulunmaktadır. Maddi şartlar, 6098 sayılı TBK'nın 214. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre öncelikle alıcı ve satıcı arasında geçerli bir satış sözleşmesinin bulunması gerekir. Bu durum; zapttan doğan sorumluluğun ikincil nitelikte olmasından kaynaklanır.[125] Devamında satılanın alıcıya teslim edilmiş olması şartı aranır. Satılanın teslim edilmesinden onun alıcının fiili hâkimiyetine bırakılmasıdır. Satılanın alıcı ve satıcı dışında üçüncü bir kişi tarafından zapt edilmesi için üstün bir hakka dayanması gerekir. Üçüncü kişi bu üstün hakkına en geç sözleşmenin yapıldığı sırada sahip olmalıdır. Satıcının üstün hakkına mülkiyet hakkı, intifa ya da taşınmazlardaki diğer irtifak hakları, rehin hakkı, tapu siciline şerh verilen haklar (4721 sayılı TMK'nın 1009.

---

[123]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 141; **AYDOĞDU**, Murat/**KAHVECİ**, Nalân: Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, İzmir 2013,s. 132; Aynı yönde bkz. Yarg.13. HD'nin T.20.12.2011, E. 2011/13524, K. 19637 sayılı ilamında; *"Taraflar arasındaki uyuşmazlık geçerli satıştan kaynaklanan BK. 189 ve sonraki maddelerinde düzenlenen zapta karşı tekeffül hükümlerinden kaynaklanmıştır. Davalı Nebihata ait aracın geçerli sözleşme ile davacı Hüseyin'e satıldığı ve aracın hukuki ayıplı olması sebebiyle zaptedildiği uyuşmazlık dışıdır. BK.nun 192 maddesinde satılanın tamamen zaptolunması halinde satımın münfesih addolunacağı hükme bağlanmıştır. Şu duruma göre taraflar arasındaki satış feshedildiğinden alıcı B.K'nun 192. maddesinde açıklanan zararlarını talep edebilir. Yasanın bu hükümleri menfi zarara ilişkin olup, davalının kusursuz bulunması davacının az yukarıda açıklanan yasa maddeleri gereğince zararını istemesine engel teşkil etmez. Başka bir anlatımla satıcı kusursuz olsa bile, aracın alıcının elinden alınmasından kaynaklanan menfi zararını karşılamakla yükümlüdür"* belirtilmiştir (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.02.2020).

[124]**TANDOĞAN**, s. 148; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.146; Yarg**.** 13. HD., T.26.01.2011, E. 2008/205, K. 2011/897. (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.02.2020).

[125]**TANDOĞAN**, s. 149, **GÜMÜŞ**, s. 65.

maddesi) örnek gösterilebilir.[126] Zapttan doğan sorumluluğa ilişkin hükümlerin uygulanması için üçüncü kişinin üstün nitelikteki hakkının satış sözleşmesinin yapıldığı anda bulunması gerekir.[127] Satıcının zapttan sorumluluğu için alıcının zapt tehlikesini bilmemesi ve bilmesinin de beklenmemesi gerekir.[128]

Zapttan sorumluluğun şekli şartları; davanın satıcıya ihbar edilmesi, zaptın yukarıda bahsedilen maddi şartlarının ispatlanması ve zamanaşımı süresi içinde zapttan doğan hakların kullanılması şeklinde sıralanabilir. Satılan üzerinde üçüncü kişilerce üstün hak iddiasıyla dava açıldığında bu durum alıcı tarafından satıcıya ihbar etmelidir.[129] Bu ihbardan sonra satıcı; ya tüketici yerine geçerek ya da tüketici ile birlikte davayı takip etmek ve savunmada bulunmak zorundadır (TBK m.215/I).

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ihbarı ne şekilde yapılacağına dair bir düzenleme mevcut değildir. Şekil özgürlüğü kaidesince şekil şartı aranmamalıdır.

---

[126]Yarg**.** HGK, T.25.02.2015, E. 2013/13-1352, K. 2015/874 sayılı ilamında; *"Üçüncü kişinin satılan şey üzerinde zaptı sağlayacak bir hakkı bulunmalıdır. Şeyin tamamı veya bir kısmı üzerinde mülkiyet, rehin hakkı, intifa veya taşınmazlarda öteki irtifak hakları, tapu siciline şerh verilen şahsi haklar (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.919) zaptı sağlayacak haklardandır. Üçüncü kişinin satım konusu mal üzerinde ileri sürdüğü hakkın zaptı sağlayacak çeşitten, yani nesnel (ayni) bir hak ya da tapu siciline şerh verilerek üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilecek hale getirilmiş bir kişisel hak olması gerekir. Bu nedenle yalın kişisel haklara dayanılarak ya da hiç bir hakka dayanılmaksızın yapılan zaptlardan satıcı sorumlu değildir. Ancak sözleşmenin kurulması sırasında var olan nesnel haklarla, tapu siciline şerh edilmiş kişisel haklar yönünden bu sorumluluk söz konusudur."* belirtilmiştir (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 11.04.2020).

[127]**TANDOĞAN**, s. 151-152; **EREN**, Özel Hükümler, s. 84.

[128]**EREN**, Özel Hükümler, s. 83; **YAVUZ**, s. 68; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 143.

[129]**EREN**, Özel Hükümler, s. 85; **ARAL/AYRANCI**, s. 111; **YAVUZ**, s. 66; Yarg. 20. HD, T.15.03.2018, E.2017/529, K. 2018/1830 sayılı ilamında; "Satıcının zapta karşı tümüyle sorumlu tutulabilmesi için, alıcı üçüncü kişiler tarafından mala ilişkin olarak aleyhine açılan davaları satıcıya ihbar etmelidir" belirtilmiştir (www.uyap.gov.tr) (Erişim tarihi: 08.05.2020).

Uygulamada ispat kolaylığı da sağlaması sebebiyle mahkeme ya da noter aracılığıyla ihbarda bulunulur.[130] Tüketici tarafından ihbar, davaya katılmaya ve savunma yapmaya uygun zamanda yapılmış olmalıdır. Bu halde tüketici aleyhine verilecek hüküm, tüketicinin ağır kusuru yüzünden böyle bir hüküm verildiği ispatlanmadıkça, satıcı bakımından da sonuç doğurur (TBK m.215/II).

Alıcının ihbarda bulunmaması halinde, satıcı tarafından eğer ihbar gerçekleşseydi daha lehe bir hüküm elde edileceği ispatlanırsa, satıcı bu oranda sorumluluktan kurtulur. [131] Davanın ihbar edilmesine rağmen satıcı tarafından yardımda bulunulmamışsa, davanın aleyhe sonuçlanmasından satıcı da etkilenir (TBK m.205/I). Satıcı, hükmün bu şekilde aleyhe olmasında alıcının ağır kusurunun bulunduğunu ispatlarsa, ispat ettiği ölçüde sorumluluktan kurtulur (TBK m.215/III).

Zapttan sorumluluk bakımından zamanaşımının ne kadar süre olacağı konusunda kanunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanun koyucu tarafından ayıptan doğan haklar bakımından zamanaşımı süresi belirlenmiş olmasına rağmen zapttan sorumluluk bakımından herhangi bir süre öngörülmemiştir. Bu sebeple doktrinde bu

---

[130]**TANDOĞAN**, s. 99.

[131]**ARAL/AYRANCI**, s. 111; **EREN**, s. 86; Aynı yönde bkz. Yarg. 20. HD, T.23.03.2017, E. 2015/13354, K.2017/2345 sayılı ilamında: *"Satıcının zapta karşı tümüyle sorumlu tutulabilmesi için, alıcı üçüncü kişiler tarafından mala ilişkin olarak aleyhine açılan davaları satıcıya ihbar etmelidir. Eğer buna uyulmazsa, satıcı, dava kendisine ihbar edilseydi ne derece elverişli bir sonuç sağlayacak olduğunu kanıtladığı oranda sorumluluktan kurtulur (BK. m. 190/3). Dolayısıyla alıcının davayı hiç veya vaktinde ihbar etmemesi halinde, satıcı kendisine zamanında haber verilmiş olsa idi ne dereceye kadar daha elverişli bir sonuç elde edilebileceğini ispat ederse sorumluluktan o derecede kurtulur. Demek ki, ihbarın yapılmaması halinde, alıcının hakları mutlaka tamamen ortadan kalkmamakta, alıcı ancak satıcı daha elverişli sonuç alınacağını ispat ettiği takdirde ve oranda bu hakları kaybetmektedir"* belirtilmiştir (www.uyap.gov.tr) (Erişim tarihi: 02.02.2020).

sürenin genel hükümlere göre TBK'nın 146. maddesi[132] uyarınca on yıl olduğu kabul edilmektedir.[133]

Satılan üzerindeki üçüncü kişinin hakkı sebebiyle alıcının mülkiyet hakkını hiç kullanamaması halinde *tam zapt*; satılanı kısmen kullanamaması halinde ya da satılan üzerinde sınırlı ayni hak ya da etkisi kuvvetlendirilmiş nispi hak bulunması halinde *kısmi zapt* söz konusudur.[134] Tam zapt ve kısmi zapt halinde alının hakları TBK'nın 217-218. maddelerinde düzenlenmiştir.

Alıcıya karşı üstün hak iddiasıyla dava açıldığında, bu davanın satıcıya ihbar edilmesi gerekir.[135] Bu husus, TBK'nın 215/I. maddesinde; "Satılanın elinden alınması tehlikesi ile karşılaşan alıcı, kendisine karşı açılan davayı satıcıya bildirdiği zaman satıcı, durumun gereğine göre ve yargılama usulü uyarınca ya alıcının yanında davaya katılmak ya da alıcı yerine geçerek üçüncü kişiye karşı davayı takip etmek ve savunmak zorundadır." şeklinde düzenlenmiştir.Satıcıdan kaynaklanmayan sebeplerden ötürü dava satıcıya ihbar edilememişse, satıcıya ihbarda bulunulması halinde daha lehe bir karar alınabileceğini ispatladığı ölçüde sorumlu tutulmaz (TBK m.215/III).[136]

---

[132] TBK m.146:**"***Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir."*

[133]**EREN**, Özel Hükümler, s. 87; **TANDOĞAN**,162; **GÜMÜŞ**, s. 57; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.147 (Dipnot 340'taki eserler ve Yargıtay kararları).

[134] Diğer tanımlar için bkz. **TANDOĞAN**, s. 148; **ARAL/AYRANCI**, s. 107-114, **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 141-146; **EREN**, Özel Hükümler, s. 77-96; **ACAR**, Özlem: Satıcının Zapttan Doğan Sorumluluğu, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi, C.13, Sayı, 1, 2014, s. 103-104.

[135]**EREN**, Borçlar Özel, s.85; **ARAL/AYRANCI**, s.111.

[136]**EREN**, Borçlar Özel, s.85; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.144; **YOLDAŞ**, Ömer: Satış Sözleşmesinde Zapttan Doğan Sorumluluk, Kayseri 2020, s.64

Tam zapt halinde, herhangi bir mahkeme kararı ya da irade açıklamasına gerek kalmaksızın sözleşme kendiliğinden sona erer. Bu halde tüketici, satıcıdan *"satılandan elde ettiği ya da elde etmeyi ihmal ettiği ürünlerin değeri indirilerek, ödediği satış bedelinin faizi ile birlikte geri verilmesini,satılan malı zapt ederek elinden alan üçüncü kişiden isteyemeyeceği giderlerin geri verilmesini, davayı satıcıya bildirmekle kaçınılabilecek olanlar hariç olmak üzere diğer tüm yargılama giderleri ile yargılama dışındaki giderlerin karşılanmasını, satılan malın tamamen elinden alınması sebebiyle doğrudan doğruya uğradığı diğer zararların giderilmesini, satılanın elinden alınması yüzünden uğramış olduğu diğer zararları"* talep etme imkânına sahiptir (TBK m.217/I-II).

Kısmi zapt halinde, sözleşmenin kendiliğinden ortadan kalkması gibi bir durum söz konusu olmadığı gibi tüketicinin de kural olarak sözleşmenin sona erdirilmesini isteme hakkı söz konusu değildir. Ancak tüketicinin kısmi zapt durumunu bilmesi halinde durum ve koşullara göre, sözleşme yapmaktan vazgeçeceği sonucuna ulaşılabiliyorsa, kısmi zapt halinde de sözleşmenin sona erdirilebileceğinin kabulü gerekir (TBK m. 218/II). Tüketici yalnızca ortaya çıkan zararının karşılanmasını isteme hakkına sahiptir.[137] Satıcının bu zararı karşılaması için kusuru gerekmez.[138]

4. Diğer Borçlar

Satıcının, tüketiciye karşı yukarıda zikredilen ana borçları dışında birtakım yan borçları vardır. Bu borçlar, taraflar arasında yapılan sözleşme neticesinde satıcıya getirilmiş borçlar (paketleme, nakliye vs.) olabileceği gibi, taraflar arasındaki sözleşmenin mahiyeti gereği tabi olduğu kanuni düzenlemelerle belirlenmiş borçlar da

[137]**ARAL/AYRANCI**, s. 114; **EREN**, Özel hükümler, s. 96.

[138]Yarg. 13. HD. T.31.01.2019, E. 2016/5839, K. 2019/884 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 01.03.2020).

olabilir. Örneğin; 6098 sayılı TBK'da yer alan mesafeli satışlarda satılanı gönderme borcu – diğer satışlarda ifa yerinde teslim borcu (TBK m.211/I-m.208/III), götürülecek borçlarda taşıma giderini üstlenme borcu (TBK m.211/I), ölçme ve tartma giderlerini ödeme borcu (TBK m.211/I).

6502 sayılı TKHK'ya göre satıcının, satılan üzerinde fiyat etiketi bulundurma yükümlülüğü (m. 54), satıcının tanıtma ve kullanma kılavuzu bulundurma yükümlülüğü (m. 55), garanti belgesi verme yükümlülüğü (m. 56), kullanım ömrü süresince bakım ve onarım hizmeti sağlama yükümlülüğü gibi yükümlülükleri (m. 58), zararlı/tehlikeli ürünlerde uyarı yapma borcu (TKHK m.55/III) diğer borçlara örnek olarak gösterilebilir.[139]

B. Tüketicinin Borçları

1. Satılanı Devralma Borcu

6098 sayılı TBK'nın 232. maddesinde satış sözleşmesinde alıcının satılanı devralma yükümlülüğünden bahsedilmiştir. Buna benzer bir düzenleme 6502 sayılı TKHK'da bulunmamaktadır. TKHK'nın 83/I. maddesinde yer alan genel hükümlere atıf uyarınca, satılanı devralmaya ilişkin 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin tüketici satış sözleşmesi bakımından da geçerli olduğunun kabulü gerekir (TKHK m.83/I).

Satılanı devralma borcunun hukuki niteliği tartışmalıdır. İlk görüşe göre, devralma borcu fiili bir işlemdir. Alıcının ifayı kabul borcu yoktur. Devralma borç değil, külfettir. Diğer görüşe göre, devralma hukuki bir işlemdir, sözleşmedeki koşullara uygun

[139]**AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 118.

teslim edilen satılanın kabulü sonucunu doğurur.[140] Borçlar hukuku sistematiğine daha uygun olarak devralmanın alcı için bir hak ve yan borç olduğunun kabul edilmesi gerekir.[141]

TBK'nın 232/I. maddesine göre taraflarca kararlaştırılan satış konusunun satıcı tarafından sözleşmedeki şartlara uygun şekilde önerilmesi halinde, alıcı tarafından devralınması gerekir. Aksi kararlaştırılmamışsa ya da aksi yönde âdet yoksa alıcı, kendisine devretme teklifinde bulunulduğu anda bu teklifi kabul edip devralmalıdır (TBK m. 232/I-II). Eğer devredilmesi teklif edilen mal, sözleşmede kararlaştırılan özellikteki bir mal değilse, tüketicinin bu malı devralma borcu olduğundan bahsedilemez.[142]

Satıcı tarafından malın teslimine dair yapılan teklif, alıcı tarafından haklı bir sebep olmaksızın kabul edilmediğinde, aradaki sözleşmenin iki tarafa borç yükleme (synallagmatik) özelliği dikkate alınarak satıcı tarafından hem alacaklının temerrüdüne ilişkin hükümlere (TBK m. 107-109) hem de borçlunun temerrüdüne ilişkin hükümlere (TBK m. 117 vd.) başvurulabileceğinin kabulü gerekir.[143]

2. Satış Bedelini Ödeme Borcu

6502 sayılı TKHK'da tüketici satış sözleşmesinde tüketicinin yükümlülükleri belirtilmemiştir. Bu sebeple TKHK'nın 83/I. maddesinde yer alan genel hükümlere atıf uyarınca, satış bedelinin ödenmesine ilişkin 6098 sayılı TBK'nın m. 232 vd.

[140] Tartışmalar hakkında bkz. **KOÇ**, Nevzat: İsviçre Türk Hukukunda Alacaklının Temerrüdü, Ankara 1992, s.31 vd; **TANDOĞAN**, s.207-208, **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.152.

[141] **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.227.

[142] **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.151.

[143] **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.151.

hükümlerinin tüketici satış sözleşmesi bakımından da geçerli olduğunun kabulü gerekir (TKHK m.83/I).

Tüketicinin asli borcu, sözleşmedeki koşullara uygun olarak kararlaştırılan malın satış bedelini, satıcıya ödemektir. Bir başka deyişle, tüketici; satış bedelini, kararlaştırılan yerde ve zamanda, kararlaştırılan kapsamda ödemek zorundadır. Satış bedeli, satış sözleşmesinin asli unsurlarındandır.[144] Taraflar aralarında kararlaştırmamışlarsa, satış sözleşmesinin ani edimli sözleşme olması da göz önüne alınarak edimlerinin aynı anda ve karşılıklı olarak yerine getirilmesi gerekir (TBK m.234/I).

TBK'nın 233/I. maddesine göre; *"Alıcı, satış bedelini belirtmeksizin, malı alacağını kesin olarak bildirmişse satış, ifa yeri ve zamanındaki ortalama piyasa fiyatı üzerinden yapılmış sayılır."* Satış bedelinin nerede ödeneceğini taraflar aralarında kararlaştırabilir. Satış bedelinin nerede ödeneceği kararlaştırılmamışsa, ödeme zamanındaki satıcının yerleşim yerinde ödeme yapılır (TBK m. 89/I-b).

3. Tüketicinin Diğer Borçları

Yukarıda zikredilen borçlara ilaveten tüketicinin, tarafların kendi aralarında kararlaştırabilecekleri ya da işin mahiyetinden kaynaklanan diğer birtakım borçları bulunmaktadır. Örneğin; sözleşme ya da teamüle göre varsa faizin ödenmesi borcu (TBK m.234/II), mesafe satışlarında malı saklama ve gerekirse sattırma borcu (TBK m.226/I), malı teslim almada temerrüde düşülmesi sebebiyle hasarın geçmesi (TBK m. 208/III) durumunda satıcının satılana harcadığı faydalı ve zorunlu masrafları ödeme borcu, teslim alma; tescil, senet ve ambalaj masraflarını ödeme borcu (TBK m.211/I), mesafe

[144] **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.211.

satışlarında taşıma masraflarını ödeme borcu (TBK m.211/I), hasarın geçişinden itibaren satılanla ilgili yükümlülüklere katlanma borcu (TBK m.211/III).[145]

[145]**TANDOĞAN**, s.210 vd; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.229-230.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜKETİCİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUK

I. AYIP KAVRAMI

A. Tanımı

Ayıp; "satılan malda ortaya çıkan ve tüketicinin o maldan tamamen ya da kısmen yararlanmasını engelleyen; özür, bozukluk, defo olarak nitelenen eksiklikler ya da bozukluklardır". Bir başka deyişle ayıp; satıcı tarafından tüketiciye vaad edilen veya dürüstlük kuralı gereğince tüketicinin satılanda bulunması gerektiğini düşündüğü niteliklerin bulunmamasıdır.[146] Arabanın kilometre saati üzerinde oynama yapılarak kilometresinin düşürüldüğünün anlaşılması, satın alınan pirincin böcekli olduğunun anlaşılması, koşuda yarıştırılmak üzere satın alınan bir yarış atının sakat olduğunun

[146] **ARAL/AYRANCI**, s.117; Diğer tanımlar için bkz. **YAVUZ**, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 13. Bası, İstanbul 2014, s. 121; **GÜMÜŞ**, M. Alper: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C. I (Madde 1-46), İstanbul 2014, s. 84 vd. (Tüketicinin Korunması); **AYDOĞDU**, Murat/**KAHVECİ**, Nalan: Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku), 4. Baskı, Ankara 2019, s. 134 vd.;**ARBEK**, Ömer: Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi, Ankara 2005, s. 157 vd. (Malın Tamir Edilmesi); **ATAMER**, Yeşim M.: "Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m.4-Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri", BATİDER, Haziran 2007, C.XXIV, S.1, s. 81 vd. (Revizyon); **AYAN**, Nurşen: "Taşınır Satımında Satıcının Kanundan Doğan Ayıba karşı Tekeffül Borcu", SÜHFD., S. 2007/1, C.XV, s. 11 vd., özellikle s. 16; **ZEVKLİLER**, Aydın/**ERTAŞ**, Şeref/**HAVUTCU**, Ayşe/**AYDOĞDU**, Murat/ **CUMALIOĞLU**, Emre: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku, Genel Hükümler ve Özel Borç İlişkileri, Ana İlkeler, 2. Baskı, İzmir 2014, s. 429; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, Borçlar Özel, s.116; **ASLAN**, Tüketici Hukuku, s.92; **TUNÇOMAĞ**, Kenan: Türk Borçlar Hukuku Cilt II, Özel Borç İlişkileri, İstanbul 1977, s.119.

anlaşılması, konservenin bayatlamış olması, paslanmaz çelik denilen bıçağın sonradan paslanmış olması, satılan konutta beton dayanıklılığının düşük olması sebebiyle çatlakların meydana gelmiş olması hallerinde ayıptan bahsedilir.[147]

Ayıplı mal ve tüketici bakımından malın ayıplı olmasından doğan haklar, 6502 sayılı TKHK'nın 8-12. maddeleri arasında; ayıplı hizmet ve bu halde tüketicinin sahip olduğu hakların neler olduğu, aynı Kanun'un 13-16. maddeleri arasında düzenlenmiştir.[148] Mülga 4077 sayılı TKHK ile 6502 sayılı TKHK arasında satılandaki ayıba ilişkin önemli sayılabilecek bir değişiklik bulunmamaktadır.[149] Bununla birlikte 4077 sayılı TKHK'nın 4/I. maddesinde nitelik ya da niteliği etkileyen niceliğin ayıp sayıldığı belirtilmiş olmasına rağmen 6502 sayılı TKHK'nın 8/II. maddesinde yalnızca nitelik eksikliklerinden bahsedilmiş, niteliği etkileyen nicelik eksikliklerine yer

---

[147] **ZEVKLİLER/AYDOĞDU**, s. 108-109; **AYDOĞDU**, Murat: "4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal veya Hizmetlerde Tüketicinin Korunması", İzmir Barosu Dergisi, Aralık 1997, s. 28 vd., özellikle s. 48 (Tüketicinin Korunması); **DAL**, Emel: "Ayıplı Mal ve Hizmetlere Karşı Tüketicinin Korunması", Hukuk Gündemi, S:5, Haziran- Temmuz-Ağustos 2006, s. 66 vd.; **EDİS**, Seyfullah: Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara 1963, s. 1 vd.; **ÖZEL**, Çağlar: "Tüketicinin Korunması Açısından Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk Kapsamında Yapımcının Sorumluluğu Sorunu", Prof. Dr. M. Kemal OĞUZMAN'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 771 vd.

[148] 6502 sayılı TKHK'nın 83/I. maddesinde yer alan genel hükümlere atıf gereğince 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan ayıplı mala ilişkin hükümlere değinmek önem arz eder. 6098 sayılı TBK'nın 219-231. maddeleri arasında, (adi) satışlarda malın ayıplı olması ve sonuçları ile alıcının sahip olduğu birtakım seçimlik haklar düzenlenmiştir. Aynı şekilde TBK'nın 474-478. maddeleri arasında, istisna akdinde eserin ayıplı olması halinde yapılması gereken işlemler düzenlenmiştir.

[149] **ÇABRİ**, Sezer: 6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Ankara 2016, s. 168-169; **ATAMER**, Yeşim M./ **BAŞ**, Ece: "Avrupa Birliği Hukuku İle Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Satım Sözleşmesinde Ayıptan Doğan Sorumluluk", İstanbul Barosu Dergisi, C.88, Özel Sayı 1, Y. 2014, s.19.

verilmemiştir. 4077 sayılı TKHK'nın 4/I. maddesinde ve 6098 sayılı TBK'nın 219/I. maddesinde yer alan *"niteliği etkileyecek niceliğe aykırılık halleri"*nin ayıp kapsamında değerlendirilmesi gerektiği doktrinde bir kısım yazarlarca savunulmaktadır.[150]

6502 sayılı TKHK'nın 8/I. maddesinde ayıplı malın tanımı yapılmıştır. Buna göre ayıplı mal; "satıcı ile tüketici arasındaki sözleşme ile kararlaştırılan nitelikteki malın, tüketiciye teslimi anında örnek ya da modele uygun nitelikte olmaması, objektif olarak bulunması gereken vasıfların teslim edilen malda bulunmaması" halidir.[151] Yine aynı maddenin ikinci fıkrasında, o malın niteliklerinin anlaşılmasına yarayan tanıtım kartları (etiket, ambalaj, kullanma kılavuzu vs.) üzerindeki niteliklerin o malda bulunmaması halinde; internet portalı, ilan, reklam gibi malın özelliklerinin anlatıldığı platformlarda belirtilen özellikler ile malın vasıflarının uyuşmaması halinde; satıcı tarafından bildirilen vasıfların o malda bulunmaması halinde; malın teknik düzenlemesinde belirtilen nitelikleri barındırmaması, benzeri malların kullanım maksadını karşılamaması ya da tüketicinin o maldan makul şekilde beklediği yararları sağlamaması halinde o malın ayıplı olduğundan bahsedilir (TKHK m.8/II).[152] Son olarak 6502 sayılı TKHK'nın 8/III.

[150]**AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.114; **ÇABRİ**, s.171.

[151] Bahsi geçen maddenin gerekçesinde, birinci fıkradaki tanımın yapılmasında 1999/44 sayılı Yönerge'nin ikinci paragrafındaki tanımın göz önünde bulundurulduğu belirtilmiştir (Gerekçe için bkz. http://app.e-uyar.com/gerekce/index/4a99c43d-3812-4724-bff8-17059aaae68d)(Erişim Tarihi: 01.02.2020).

[152]Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 2016/27324 Esas – 2019/3483 Karar ve 19.03.2019 tarihli ilamı ile dava konusu ürün üzerinde 1 yıl içerisinde toplam 2 kez, 2.yıl içinde 1 kez olmak üzere toplam 3 kez onarım yapıldığı, yapılan onarımların bilirkişi raporunun sonuç kısmının ikinci paragrafında araçta yapılan onarımların aracın dinamiğini, performansını ve konforunu etkileyecek nitelikte olmadığı, böylece tüketicinin maldan sağlayacağı faydayı azaltıcı olmadığı, arıza olarak değerlendirilmesi gerekeceği, böylece ayıplı mal niteliğinde olmadığı, ayrıca 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına dair Kanun uyarınca çıkarılan yönetmelik hükümlerine aykırı bir durum da tespit

maddesinde, satıcının sözleşme ile kararlaştırılan malı süresinde teslim etmemesi halinde ya da malın montajının satıcıdan kaynaklanan sebeplerle yanlış şekilde yapılması halinde de sözleşmeye aykırılıktan ve dolayısıyla tüketicinin, satıcının ayıptan doğan sorumluluğu hükümlerine başvurabileceğinden bahsedilmiştir (TKHK m.8/III).

6502 sayılı TKHK incelendiğinde; TKHK'nın 8/I. maddesinde ayıplı malın tanımının yapıldığı; aynı maddenin ikinci ve üçüncü fıkrasında ise, bir malın ayıplı mal olup olmadığının tespiti bakımından birtakım kriterlere yer verilerek böyle durumların varlığı halinde, o malın ayıplı olduğunun kabul edileceğine ilişkin karine getirilmiştir. Örneğin; malın montajının hatalı yapılması, tüketicinin kendisinin yapacağı montajlarda onu yanlış yönlendirmesi gibi haller ayıplı mal olarak kabul edilir. Ayrıca uygulamada sıklıkla karşılaşılan sözleşmeye konu malın, süresinde teslim edilmemesi halinde de tüketicinin ayıplı mala ilişkin hükümlerden yararlanabileceğinin kabulü gerekir.[153] Satışa konu malın zamanında teslim edilmemesi halinde, TKHK'nın ayıplı mala ilişkin hükümleri uygulanır.[154] Bununla beraber ayıba ilişkin hükümlerde, malın zamanında teslim edilmemesi halinde uygulanabilir düzenleme bulunmadığından bu halde tüketicinin yalnızca süre verilmesine gerek olmaksızın dönme hakkını kullanması mümkündür.[155]

---

edilemediğinden davacının davasını ispatlayamadığı sonucuna davanın reddine karar veren yerel mahkeme kararını onamıştır (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 12.03.2020).

[153] TKHK'nın 8. maddesinin gerekçesi için bkz: https://app.e-uyar.com/gerekce/index/4a99c43d-3812-4724-bff8-17059aaae68d (Erişim Tarihi: 16.05.2020).

[154] Malın süresinde teslim edilmemesi halinde TKHK'nın 8 vd. maddelerinin uygulanıp uygulanmayacağı hakkında tartışmalar için bkz. **ERKAN**, s.302 vd.

[155] **ERKAN**, s.317. Satılanın süresinde teslim edilmemesi hali, çalışmanın ilerleyen kısımlarında ayrı bir başlık altında ele alındığından bu aşamada ayrıntıya yer verilmemiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. II. Bölüm/I. D. 5. Sözleşmeye Konu Malın Süresinde Teslim Edilmemesi.

Bu bilgilerden sonra kanaatimizce tüketici satış sözleşmesindeki ayıbın; "Satılanın taraflarca kararlaştırılan niteliklerindeki veya objektif niteliklerindeki maddi, hukuki ya da ekonomik eksikliklerdir." şeklinde tanımlanması mümkündür. Satılanın süresinde teslim edilmemesi, onu ayıplı hale getirmese de ayıptan doğan hükümlerin uygulanması imkânı doğmaktadır. Buradan hareketle, 6502 sayılı TKHK'nın 8. maddesinin ayıba ilişkin hükümlerin uygulama alanını genişlettiği sonucuna ulaşılmaktadır.

B. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki Ayıplı Mal ve Sözleşmeye Aykırı İfa Kavramlarının 1999/44 sayılı AB Yönergesi ve Uluslararası Mal Satım Sözleşmelerine İlişkin BM Anlaşması (Viyana Sözleşmesi – CISG) Bağlamında Değerlendirilmesi

Borçlar Hukuku anlamında sözleşmeye aykırılık, "borçlunun sorumlu tutulabildiği ifa imkânsızlığı" ve "borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi (aliud, geç ifa, eksik ifa, kötü ifa vs.)" hallerini kapsar.[156] 6502 sayılı TKHK'nın 9/I. maddesine göre satıcı, sözleşmeye konu malı, sözleşmede belirtilen şartlarda tüketiciye teslim etmek zorundadır. Bu düzenleme 1999/44 sayılı Yönerge'nin 2/I. maddesi ile aynı yöndedir.

Viyana Sözleşmesi'nde (CISG)[157] ayıplı ifanın, sözleşmeye aykırılık başlığı altında ele alındığı anlaşılmaktadır.[158] Viyana Sözleşmesi (CISG) incelendiğinde de, satış sözleşmelerinde ayıp olarak nitelendirilebilecek hallerin "*Malların Sözleşmeye*

[156] Sözleşmeye aykırı ifa kavramı için bkz. **EREN**, Borçlar Genel, s. 1049 vd.

[157] RG.: T.14/04/2009, S.27200.

[158]**ATAMER**, Yeşim: Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, İstanbul 2005, s.181-182.

Uygunluğu" adı altında düzenlendiği görülmektedir.[159] Türk Borçlar Hukuku ve İsviçre hukuk sistemleri ile uyumlu şekilde sözleşmeye aykırılık hallerinin tamamını içine alacak şekilde bir sistem öngörmemiştir. Türk Borçlar Hukuku'nda ihlalin sebebinin ne olduğu (ayıp, imkânsızlık, temerrüt, kötü ifa vs.) ve yaptırımının ne olacağı sorusu üzerinde durulmuştur. Ancak Viyana Sözleşmesi'nde sözleşmedeki ihlalin hangi sebepten kaynaklandığı değil, ihlalin ciddi olup olmadığı sorusu üzerinde durulup uygulanacak yaptırım buna göre belirlenmektedir.[160]

6502 sayılı TKHK'nın ayıplı mala ilişkin 8 vd. maddeleri; 1999/44 sayılı Yönerge ve Viyana Sözleşmesi ile aynı sistemde ele alınmıştır. Viyana Sözleşmesi'nin 35/I. maddesine göre subjektif uygunluk; sözleşme konusunun taraflarca kararlaştırılan kalite, miktar, çeşit, paketleme ve muhafaza koşullarına uygun olmasıdır. Yine aynı maddeye göre objektif uygunluk; taraflarca kararlaştırılmaması halinde sözleşme konusunun olağan kullanım amacına ya da varsa özel kullanım amacına uygun özelliklere sahip olmasıdır.[161] 6502 sayılı TKHK'daki "bildirilen niteliklerdeki ayıp" kavramı ile Viyana Sözleşmesi'nde yer alan "sübjektif uygunluk" kavramı örtüşmekte; yine "gerekli niteliklerdeki ayıp" kavramı ile Viyana Sözleşmesi'ndeki "objektif uygunluk" kavramı örtüşmektedir.[162]

---

[159] **BAYSAL**, Pelin: "Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması (CISG) Çerçevesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu", Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri, Editörler: Şükran **ŞIPKA**/ Ahmet Cemil **YILDIRIM**, İstanbul 2012, s.222-223.

[160] **AKÇURAKARAMAN**, Tuba: "Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları", BATİDER, C. 28, S.1-2, 2012, s. 205-206.

[161] **AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.39; **AYHAN**, Hilal: "Birleşmiş Milletler Viyana Satım Sözleşmesi'ne Göre Uluslararası Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu", GÜHFD, C.XV, Y.2011, S. 2, s.8-9; **BAYSAL,** s.223-228.

[162] **AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.39.

1999/44 sayılı Yönerge'nin 2. maddesinin [163] ikinci paragrafındaki tanımla uyumlu olarak 6502 sayılı TKHK'nın 8. maddesinde yapılan tanımlamalarla; ayıplı ifanın sözleşmeye aykırı ifa olduğu hususu vurgulanmış, malın teslimi anında taraflarca kararlaştırılan özelliklerin malda bulunmaması veya taraflarca kararlaştırılan örnek ya da modele uygun düşmemesi veya objektif şekilde bulunması gereken nitelikleri bulundurmaması hallerinde, ayıplı ifanın söz konusu olacağı belirtilmiştir.[164]

6502 sayılı TKHK'nın 8/III. maddesinde, 1999/44 sayılı Yönerge'nin 2. maddesinin beşinci paragrafına uygun şekilde "malın gereği gibi monte edilmemesi" halinin de ayıp kapsamına dâhil olması hali düzenlenmiştir. Maldaki ayıbın varlığı, malın teslim edildiği anda aranmaktadır (TKHK m.8/I). Ancak malın henüz monte edilmeden

---

[163] 1999/44 sayılı Yönerge'nin 2. maddesi:

"Akde uygunluk"

1. Satıcı, malları, satış kontratına uygun durumda tüketiciye teslim etmelidir.

2. Tüketim malları:

(a) satıcı tarafından verilen tanıma uygunsa ve satıcının bir örnek ya da model olarak tüketiciye sunduğu malların niteliklerini taşıyorsa;

(b) tüketicinin onlardan beklediği ve kontrat imza tarihinde satıcıya bildirdiği ve satıcının kabul ettiği belirli, somut bir amaca uygunsa;

(c) normal olarak aynı cins malların kullanıldığı amaçlara uygunsa;

(d) aynı cins mallar için normal kabul edilen ve tüketicinin, malların karakterine binaen ve satıcı, üretici ya da temsilcisi tarafından malların somut özelliklerine dair özellikle ilan, reklam ya da etikette yapılmış aleni herhangi beyanı dikkate alarak makulen bekleyebileceği nitelik ve performansı

sergiliyorsa;

akde uygun oldukları kabul edilecektir."

[164] 1999/44 sayılı Yönergenin 2. maddesinin 1.bendinde, "sözleşmeye uygunluk" başlığı altında genel ifadeyle satıcının edimini sözleşmeye uygun olarak teslim etmesi gerektiği belirtilmiş, böylece bütün sözleşmeye aykırılık hâlleri (ayıplı ifaya ek olarak eksik ifa, geç ifa, hiç ifa etmeme, kararlaştırılandan başka bir malın teslimi (aliud ifa), montaj hatası vs. hâller) maddenin kapsamına dâhil edilmiştir.

teslim edildiği ve montajının satıcı veya onun sorumluluğunda başkaları tarafından (servis vs.) gerçekleştirildiği hallerde, teslimden sonra montaj aşamasında meydana gelen sorunlar da satıcının ayıptan sorumluluğu kapsamında kabul edilmektedir. Aynı şekilde montaj tüketici tarafından yapılacak olsa dahi, satıcı tarafından sunulan montaj talimatnamesindeki yanlışlık veya eksiklikten kaynaklı yanlış montajın gerçekleşmesi hallerinde de ayıplı mala ilişkin hükümlere başvurulabilir.[165] Önemle belirtmek gerekir ki, 6502 sayılı TKHK'nın 8/III. maddesinde montajın gereği gibi yapılmaması hali ile satılanın süresinde teslim edilmemesi hali, ayıplı mal başlığı altında birlikte düzenleme altına alınmıştır. Ancak ayıplı mala ilişkin düzenlemenin esasını oluşturan 1999/44 sayılı AB Direktifinde satılanın süresinde teslim edilmemesi hali, ayıp halleri arasında gösterilmemiştir.[166]

Viyana Sözleşmesi'nde Amerikan ve İngiliz Hukuk sistemlerinin de etkisi ile oluşturulan sistem gereği "ayıptan sorumluluk" yerine "sözleşmenin ihlali" ve "sözleşmeye aykırı olarak mal teslimi" ibarelerine yer verilmiştir.[167] Bununla birlikte 6502 sayılı TKHK'nın farklı maddelerinde "sözleşmeye aykırı mal" (m.8/I), "sözleşmeye aykırı ifa" (m.8/III), "sözleşmeye aykırılık" (m.10/II) gibi kavramlara yer verildiği görülmektedir. Buradan hareketle, sözleşmeye aykırı ifa kavramının, ayıplı ifa kavramını da içine alan bir kavram olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.[168]

[165]**AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.24. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda bu sistemin aksine Kanun'un 219-231. maddeleri arasında ayıptan doğan sorumluluk düzenlenmiştir.

[166]**ERKAN**, s.301.

[167] **ÖZDEMİR**, Hayrunnisa; Türk Borçlar Kanunu'na ve Viyana Satım Sözleşmesi'ne (CISG) Göre Ayıptan Doğan Sorumluluğun Şartları, Ankara 2013, s.69.

[168]**AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.31-33.

1999/44 sayılı Yönerge'nin mehazını Viyana Sözleşmesi oluşturur.[169] Viyana Sözleşmesi kural olarak tüketici sözleşmelerinde uygulanmaz.[170] Viyana Sözleşmesi'nin ikinci maddesinde, birtakım satış türlerinin kapsam dışında tutulduğu bentler halinde belirtilerek sözleşmenin uygulama alanı dolaylı şekilde belirlenmiştir. Maddede sayılan satış türleri haricindeki satışlara, diğer koşullar da sağlandığı müddetçe Viyana Sözleşmesi kuralları uygulanabilir. Sözleşme'nin 2/I-a bendinde ayrıntılı tanımı yapılan tüketici satışları, Sözleşme'nin uygulama alanı dışına çıkarılmıştır. Sözleşme'ye göre tüketici satışı, kişisel kullanım ya da aile veya ev ihtiyaçlarında kullanılmak maksadıyla malların satın alınmasını konu edinen satışlardır. Tüketici satışlarının, Sözleşme'nin uygulama alanı dışında bırakılmasındaki esas amacın; emredici mahiyetteki tüketicinin korunmasına ilişkin millî kanunlara müdahalede bulunmaktan kaçınmak olduğu söylenebilir.[171] Buna rağmen tüketici sözleşmelerinin düzenlenmesinde AB Hukuku ile

---

[169] **AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.39; **BAYSAL,** s.223-228.

[170] **Madde 2**:

Bu Antlaşma aşağıdaki satımlara uygulanmaz:

(a) Kişisel veya ailevî ihtiyaç veya ev ihtiyacı için mal alınması; meğerki satıcı, sözleşmenin akdi sırasında veya öncesinde, malların böyle bir kullanım için alındıklarını bilmesin ve bilmesi gerekmesin;

(b) Açık artırma yoluyla yapılan satımlar;

(c) Cebri icra veya diğer kanun gereği yapılan satımlar;

(d) Menkul kıymet, kambiyo senedi ve para;

(e) Gemi, tekne, hava yastıklı taşıt veya hava taşıtı satımı;

(f) Elektrik satımı.

[171] **TİRYAKİOĞLU**, Bilgin, "11 Nisan 1980 Tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Ve Sözleşmenin Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin Milletlerarası Özel Hukuk Kuralları İle İlişkisi" , AÜHFD, C.41, S. 1, T.1990, s. 201; **YALÇINTAŞ**, Simin: Viyana Satım Sözleşmesi'nin Kapsamı ve Sözleşme İle Türk Milletlerarası Satım

uyumu sağlamak için Viyana Sözleşmesinin sistemini benimsemek ve 1999/44 sayılı Yönerge kavramlarını esas almak yerinde değildir. Bunun yerine, 1999/44 sayılı Yönerge ve Viyana Sözleşmesi sistemini Türk Borçlar Hukuku sistemi ile uyumlu şekilde uygulamak ve uyarlamak, kavram birliğini ve bütünselliğini sağlamak açısından daha yerinde olurdu.[172]

C. Ayıbın Türleri

6502 sayılıTKHK'nın 8/II. ve 13/II. maddesi hükümleri ile 6098 sayılı TBK'nın 219/I. maddesinin son kısmında maddi, hukuki ve ekonomik eksiklikler (ayıp) ibarelerine yer verilmiştir. Buna göre 6098 sayılı TBK'nın ve 6502 sayılı TKHK'nın, ayıbın türlerine yaklaşımlarının benzer olduğu anlaşılır. Ancak belirtmek gerekir ki, 6502 sayılı TKHK'da yer alan düzenlemelerde sözleşmeye konu malın taşıması gereken lüzumlu vasıflar ile nitelik vaadinin kaynakları, daha somutlaştırılarak ele alınmıştır. [173] Bahsedilen kanuni düzenlemeler dikkate alındığında ayıbı; maddi ayıp, hukuki ayıp ve ekonomik ayıp şeklinde türlerine ayırmak mümkündür:

Hukukunda Yaşanacak Değişiklikler, http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/yalcintas.pdf (Erişim tarihi: 23.05.2019).

[172] **AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.32-33; Aynı yönde bkz.:**KIRCA**, Çiğdem: "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal", Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tüketici Hukuku Konferansı, 5- 6 Aralık 2015 Makaleler- Tebliğler, Ankara 2016, s. 172; " Kanun koyucunun ayıplı ifanın ruhuna aykırı temerrüt halini ayıplı mal başlığı altında düzenlemesi, Türk Borçlar Kanunu'nun sözleşmeye aykırılık halleri sistematiği ile çatışmaktadır. Bu durum kanun koyucunun, maddenin düzenlenmesi esnasında temel sistematiği göz ardı ettiğini göstermektedir (**ERKAN**, s.300-301).

[173] **ÖZÇELİK**, Ş. Barış: "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Taşınmazlarda Ayıptan Sorumluluk", AÜHFD, 64 (4), 2015, s. 1166-1167.

1. Maddi Ayıplar

Tüketicinin bir maldan beklediği fiziksel, fonksiyonel, kimyasal ve yapısal özelliklerde birtakım eksikliklerin bulunması halinde maddi ayıptan söz edilir.[174] Sözleşme konusunun kırık olması, yırtık olması, lekeli olması, bozuk olması hallerinde maddi ayıp söz konusu olur.[175] Yargıtay kararlarında tohumun bozuk çıkması, fayansların çatlaması-ufalanması, buzdolabının kapısının kırık olması, mobilyanın çökmesi hallerinde maddi ayıbın bulunduğundan bahsedilmiştir.[176] Yine sözleşmeye konu taşınmazın bağımsız bölümünde kullanılan malzeme veya tesisatın bozuk, eksik ya da sözleşmenin gerektirdiğinden düşük kalitede veya ölçü itibariyle küçük olması[177]; taşınmazın bağımsız bölümünün cephe kısmının projeye aykırı bina yapımı sebebiyle kapanması[178]; blokların yer aldığı sitenin çevre duvarları ve parmaklıklarının olmaması,

---

[174] **DERYAL**, Yahya/ **KORKMAZ**, Yakup: Yeni Tüketici Hukuku Ders Kitabı, Yeni Kanuna Göre Yeniden Yazılmış ve Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2015, s.93; Diğer tanımlar için bkz. **ARAL/AYRANCI**, s. 118-119; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 141; **ASLAN**, s.94; **EREN**, s. 104-105**;ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 118; **EDİS**, s. 13-14; **KAHVECİ**, s. 9-10.

[175] **ASLAN**, s.94.

[176] Yarg. 13. HD. E. 2013/1592, K. 2013/1980, T. 31.01.2013; Yarg.. 13 HD. E.2014/36592, K. 2015/29225, T. 08.10.2015 (www.uyap.gov.tr) (Erişim tarihi: 10.04.2020); Yarg. 13. HD. E. 1998/2273, K. 1998/3034, T. 13.04.1998: *"Fayanslarda meydana gelen çatlama ve ufalanma nedeni ile dosya temyiz edilmiştir. Fayanslardaki çatlama binanın esnemesinden kaynaklı ise bu durumda satıcının ayıba karşı tekeffül sorumluluğunun olmadığı ancak, fabrika hatasından kaynaklı ufalanmalar ayıplı mal satışı niteliğinde olduğundan satıcının sorumluluğunun olduğuna …"* belirtilmiştir (**ÖZSOY**, s.45).

[177] Yarg. 13. HD, T. 29.05.2014, E. 2014/12919, K. 2014/16687; Yarg. 13. HD, T. 22.04.2014, E. 2013/15540, K. 2014/12779; Yarg. 13. HD, T. 14.04.2014, E. 2013/30761, K. 2014/11764; Yarg. 13. HD, T. 13.04.2014, E. 2013/8150, K. 2014/7244. (www.uyap.gov.tr) (Erişim tarihi: 10.04.2020).

[178] Yarg. 13. HD, T. 22.04.2014, E. 2013/15540, K. 2014/12779; Yarg. 13. HD, T. 13.03.2014, E. 2013/17705, K. 2014/7225; Yarg. 13. HD, T. 02.10.2013, E. 2012/24807, K. 2013/24013. (www.uyap.gov.tr) (Erişim tarihi: 10.04.2020).

kurulu güvenlik sisteminin çalışmaması, çevre düzenleme işlerinin modern tekniklerle yapılmamış olması, çevresinde taahhüde aykırı şekilde yeterince ağaçlandırma yapılmaması, taşınmazdaki havuzların ölçü ve derinlik itibariyle vaat edilen standartta olmaması[179] hallerinde maddi ayıptan söz edilir.

Sözleşmeye konu malın cins borcu olması halinde, teslim edilecek malın piyasa şartlarındaki muadil malların kalitesinin altında bir kalitede bulunmaması gerekir. Eğer ortalama kalitenin altında bir kalitede mal teslim edilecekse, yine maddi ayıbın bulunduğundan bahsedilir.[180]

2. Hukuki Ayıplar

6502 sayılı TKHK'nın 8. ve 13. maddeleri ile 6098 sayılı TBK'nın 219. maddesinde "hukuki ayıp" kavramından bahsedilmiştir. Hukuki ayıp; tüketicinin satılandan faydalanmasına engel olan veya onun satılan üzerinde tasarrufta bulunmasını engelleyen Kamu Hukukundan doğan sınırlamalardır.[181] Örneğin; satılan taşınmaz hakkında yıkım kararı ya da inşaat yasağı bulunması, satılanın hukuka aykırı şekilde marka taşıması, başkasına ait telif ya da patent hakkının hukuka aykırı şekilde kullanılması, satılanın satış esnasında hacizli olması hallerinde hukuki ayıptan bahsedilir.[182]

---

[179]Yarg. HGK, T. 25.02.2015, E. 2014/13-591, K. 2015/875; Yarg. HGK, T. 02.11.2011, E. 2011/13-468, K. 2011/666. (www.uyap.gov.tr) (Erişim tarihi: 10.04.2020).

[180]**ASLAN**, s.95; **EDİS**, s. 13-14; **ŞAHİNİZ**, s. 47-48; **ÇABRİ**, s.185.

[181] Hukuki ayıbın tanımları hakkında bkz. **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.118; **ARAL/AYRANCI**, s.119; **ASLAN**, s. 95; **YAVUZ**, Ayıplı İfa, s.44; **ŞAHİNİZ**, s.48-49; **KAHVECİ**, s.11-12; **ÇABRİ**, s.185-186.

[182] **EDİS**, s.14; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.118; **ASLAN**, s.95. Hukuki ayıp ve zapt kavramları birbiri ile karıştırılmaktadır. Zapt; üçüncü kişilerin satılan üzerinde özel hukuk kaynaklı sahip oldukları üstün nitelikteki hakkı ifade eder. Zapt halinde satıcının zapttan doğan sorumluluğuna ilişkin TBK'nın 214. vd.

3. Ekonomik Ayıplar

Ekonomik ayıp; satılan malın getirisi, kârı, verimi gibi iktisadi vasıflarının eksik olmasından kaynaklı ayıplardır. Ekonomik ayıp halinde, tüketicinin maldan beklediği onu kullanma ve ondan yararlanma imkânları azalır. Malı kullanma imkânı bulunsa dahi onun ekonomik değeri düşer.[183]Örneğin; az miktarda elektrik tükettiği belirtilen makinenin fazla elektrik sarfiyatında bulunması, saatte 240 km'ye çıkabildiği söylenen aracın 200 km'yi geçememesi, satılan aracın kazasız/değişensiz olduğu belirtilmesine rağmen alınan uzman raporu ile kazalı ve değişen/boyalı parçaları bulunduğunun anlaşılması, bir aracın reklamlarında bahsedilenden daha fazla yakıt tüketmesi hallerinde, ekonomik ayıptan bahsedilir.[184] Yine yüksek değer artışı ve gelir sağlayıcı özellikleri olduğu vaad edilerek satılan taşınmazda bu özelliklerin bulunmaması hali, ekonomik ayıp olarak nitelendirilir.[185]

maddeleri uygulanır. Üçüncü kişinin satılan üzerinde ayni hakka ya da ayni hak niteliğindeki şahsi hakka dayanması halinde zapt hükümleri uygulanır. Aksi halde ayıp hükümlerinin uygulanması gerekir (**TÜRKER**, Erhan: Türk ve İngiliz Hukukunda Satıcının Zapta Karşı Teminat Borcu, Eskişehir 1974, s.45; **YOLDAŞ**, Ömer: Satış Sözleşmesinde Zapttan Doğan Sorumluluk, Kayseri 2020, s.93). Zapttan doğan sorumluluk hakkında bkz. **ARAL/AYRANCI**, s.107-115; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.141-147; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.63; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.142.

[183]**EDİS**, s.17; Ekonomik ayıp hakkında bkz.;**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 118; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.61-62; **YAVUZ**, Ayıplı İfa, s. 44. **ARAL/AYRANCI**, s.119. **ÇABRİ**, s.186-187.

[184]**ASLAN**, s.95-96; **YOLDAŞ**, s.48.

[185] Yarg. 13. H.D,. E.2017/8357, K.2020/4869, T.29/06/2020 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 03.09.2020).

4. Miktar Eksiklikleri

Miktar eksiklikleri; maldaki ağırlık, çap, hacim ve yüzölçümü gibi özelliklerdeki eksikliklerdir.[186] Miktardaki eksiklik, kural olarak ayıp sayılmaz.[187] Örneğin; 100 kg yerine 90 kg mal teslim edilmesi halinde eksik ifadan bahsedilir. Ancak miktardaki eksikliğin niteliği de etkilemesi ya da kullanıcı açısından önem taşıması halinde, ayıptan ve ayıplı maldan bahsedilebilir.[188] Örneğin; metrekaresi üzerinde 150 ilmek olması gereken halıda metrekarede 80 ilmek varsa ya da duvara monte edilerek boydan yapılacak dolapta uzunluk itibariyle eksiklik varsa ayıplı maldan bahsedilir.[189]

6502 sayılı TKHK'nın ayıba ilişkin hükümlerinde, miktar eksikliklerinin ayıplı mal oluşturup oluşturmayacağına dair hükme yer verilmemiştir.[190] Ancak 6098 sayılıTBK'nın 219. maddesinde ve Mülga 4077 sayılı TKHK'nın 4/I. maddesinde açıkça niteliği etkileyen nicelik (miktar) eksikliklerinin de ayıp olarak kabul edileceği belirtilmiştir. 6502 sayılı TKHK'da miktar eksikliklerinin ayıp oluşturup oluşturmadığı hususunda hüküm bulunmadığından TKHK'nın 83/I. maddesindeki genel hükümlere atıf

[186]**EDİS**, s.9-10; **DERYAL/KORKMAZ**, s. 95; **ASLAN**, s.96

[187]**EDİS**, s.9; **ARAL/AYRANCI**, s.118; **ŞAHİNİZ**, s. 42.

[188]**ARAL/AYRANCI**, s. 118; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 52; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.119; **DERYAL/KORKMAZ**, s.95-96.

[189]**EDİS**, s.10; **TANDOĞAN**, s.171.

[190] 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da niteliği etkileyen nicelik eksikliklerinin ayıp olarak kabul edileceği açıkça düzenleme altına alınmışken, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da böyle bir hükme yer verilmemiştir. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki hüküm, bilinenin ifade edilmesi şeklinde olduğundan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da bu yönde bir gereksiz tekrara yer verilmemesi yerinde bir düzenleme olmuştur. Örneğin; bir aletin çapının, kararlaştırılandan küçük olması ya da ağırlığının daha az olması halinde ayıplı ifadan söz edilir. Aynı şekilde, niteliği etkileyen miktar fazlalığı halinde de ayıplı ifadan söz edilir (**AÇIKGÜL**, Sözleşmeden Dönme, s.63).

gereğince TBK'nın 219/I. maddesinde yer aldığı şekilde "niteliği etkileyen niceliğe aykırı olan" eksikliklerin tüketici satış sözleşmesi bakımından da ayıp kabul edilmesi gerekir.[191]

Doktrindeki diğer görüşe göre ise, miktar eksiklikleri niteliği etkileyip etkilemediğine bakılmaksızın ayıp olarak kabul edilmelidir.[192] 1999/44 sayılı Yönerge'de ve Viyana Sözleşmesi'nde eksik ifa, ayıplı ifa gibi sözleşmeye aykırılık olarak değerlendirilmiştir. 6502 sayılı TKHK'nın 1999/44 sayılı Yönerge sistemini benimsemesi sebebiyle tüketici satış sözleşmesi bakımından da eksik ifanın, ayıplı ifa gibi sözleşmeye aykırılık anlamına geldiğini kabul etmek yerinde olur.[193] Kanaatimizce, miktar eksiklikleri tek başına ayıp olarak nitelendirilmemelidir. Ancak miktardaki eksikliğin tüketici bakımından önemli olması halinde, nicelikteki eksikliğin niteliği de etkilemesi halinde ayıptan söz edilmelidir.

5. Satılan Maldan Başka Şeyin Teslim Edilmesi (Aliud)

Satıcı tarafından sözleşme ile kararlaştırılandan başka bir şeyin alıcıya/tüketiciye verilmiş olması hali, aliud (yanlış) ifa olarak adlandırılır. [194] Sözleşme ile kayısı satışı kararlaştırılmasına rağmen elma teslim edilmesi ya da vişne yerine kiraz teslim edilmesi hallerinde aliud ifa söz konusu olur.[195]Aliud ifa durumunda taraflarca kararlaştırılandan

[191]**ARAL/AYRANCI**, s.118; **EREN**, Borçlar Özel, s.105, **ASLAN**, s.96; **DERYAL/KORKMAZ**, s.95-96.

[192]**AYDOĞDU**, s.133-135; **AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.31-32.

[193]**AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.31-32.

[194]**EDİS**, s.11; **ARAL/AYRANCI**, s. 117-118; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.47; **YAVUZ**, Ayıplı İfa, s.40; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.142.

[195]**EREN**, Borçlar Özel, s.105.

başka bir şeyin teslimi söz konusu olduğundan 6098 sayılı TBK'nın 112 vd. maddelerinde düzenlenen borcun ifa edilmemesi hükümleri uygulanır.[196]

Kararlaştırılandan başka bir şeyin teslimi, parça ve çeşit borcunda farklı şekilde karşımıza çıkar. Doktrinde hâkim görüşe göre; parça satışlarında taraflarca kararlaştırılan parça borcunun zikir ve vaad edilen nitelikleri ya da lüzumlu vasıfları bulundurmaması halinde aliud ifanın değil, ayıplı ifanın gerçekleşeceği kabul edilmektedir.[197] Çeşit satışlarında taraflarca kararlaştırılandan cinsten başka özellikteki bir şeyin teslimi halinde aliud ifa söz konusu olur.[198] Çeşit satışlarında aliud ifaya ilişkin hükümler ve ayıplı ifaya ilişkin hükümlerden hangisinin uygulanması gerektiği tartışmalıdır. Bir görüşe göre; bu iki kavramı birbirinden ayırmak zor olduğu için satıcının ayıptan doğan sorumluluğuna ilişkin hükümlere başvurulmalıdır. Çünkü 6502 sayılı TKHK, 1999/44 sayılı Yönerge ve Viyana Sözleşmesi sisteminden etkilendiği için ayıplı ifayı sözleşmeye aykırı ifa olarak kabul etmiştir. Sözleşmeye aykırılık olarak nitelenen aliud ifanın ise tüketici sözleşmeleri

[196]**ACAR**, Hakan: "1980 Tarihli Malların Uluslar arası Satışına İlişkin Viyana Komisyonunda Ayıba Karşı Tekeffül", SÜHFD, C.15, S.2, Y.2007, s.28-30; **YÜCERAKTÜRK**, s.214.

[197] Parça satışlarında aliud ifanın bulunmadığına dair bkz. **EREN**, Borçlar Özel, s.103; **ARAL/AYRANCI**, s.117-118; **ŞAHİNİZ**, s.33-34; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.48-49. Aks. grş. **AÇIKGÜL**, Sözleşmeden Dönme, s.62. Yazara göre; Parça borçlarında ferden belirlenen nitelikte bir mal olduğundan, bu özelliklerin haricindeki bir malın teslimi halinde aliud ifa söz konusu olur. Örneğin; ünlü bir ressamın A tablosu yerine aynı ressamın B tablosunun teslimi halinde aliud ifa söz konusu olur. Bununla birlikte ünlü ressamın A tablosunun teslim edilmiş fakat sonradan sahte olduğu anlaşılmışsa, aliud ifadan değil; ayıplı maldan söz edilir. Çeşit borçlarında kararlaştırılandan farklı bir malın teslimi halinde aliud ifadan söz edilir. Teslim edilen çeşit borcun, kararlaştırılan maldaki bütün özellikleri taşıması gerekir. Örneğin; kaz yerine ördeğin teslim edilmesi halinde durum böyledir.

[198]**ŞAHİNİZ**, s.35, **KAHVECİ**, s.41.

bakımından ayıplı ifa kabul edilmesi gerekir.[199] Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre; aliud ifa ile ayıplı ifanın hükümleri, farklı hukuki sonuçlar doğurduğundan malın teslim edilip edilmediğine dikkat etmek gerekir. Malın teslim edilmemesi halinde aliud ifa ve hukuki sonuçlarının uygulanması gerekir.[200]

D. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Malın Ayıplı Olduğu Haller

1. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK'da ayıbın tanımı ile beraber birtakım ayıp kriterlerine yer verilmiştir. Ayrıca kanun koyucu tarafından örneklendirme yapmak suretiyle farklı ayıp kriterlerine yer verilerek ayıbın kapsamı tüketicinin lehine olacak şekilde oldukça genişletilmiştir. Buna göre; "sözleşmeye konu malın ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kılavuzunda belirtilen ya da internet portalında, reklam ve ilanlarında belirtilen niteliklerin bulunmaması", "satıcı tarafından bildirilen ya da teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliklerin bulunmaması", "satışa konu malın, muadili olan malların kullanım amacını karşılamaması", "tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltması veya ortadan kaldırması", "sözleşmeye konu malın süresinde teslim edilmemesi", "montajının

[199] **AYDOĞDU**, s.126-128. Aynı yönde bkz. Yarg. HGK E. 2017/603, K. 2018/404, T.28.02.2018: "…Borçlar hukuku anlamında sözleşmeye aykırılık, borçlunun sorumlu olduğu ifa imkânsızlığı ile borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi (kötü ifa, geç ifa, eksik ifa, aliud vb.) kavramlarını içine almaktadır ve 29.05.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 8'inci maddesinin birinci fıkrasında 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 123-126'ncı maddeleri hükümleri ile iç içe geçer şekilde, ayıplı mal sözleşmeye aykırı mal olarak nitelendirilmiştir." (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 18.05.2020)

[200] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.52; **ŞAHİNİZ**, s.40.

satıcı tarafından üstlenilmesine rağmen gerçekleştirilmemesi" hallerinde ayıplı maldan söz edilmelidir (TKHK m.8/I-II-III).

2. Malın Ambalajında, Etiketinde, Tanıtma ve Kılavuzunda Belirtilen ya da İnternet Portalında, Reklam ve İlanlarında Belirtilen Niteliklerin Bulunmaması

Ambalaj; bir malın kullanıcıya/tüketiciye sunulması, taşınması, saklanması ya da satışa sunulması aşamalarında malın dış etkenlerden korunmasını sağlayan herhangi bir malzemeden yapılan ürünlere denir.[201] Ambalaj; ürünün korunmasını ve tutundurma kolaylığı ile fiziksel dağıtımını sağlayan, marka ve etiket aracılığıyla tüketicinin bilgilenmesini sağlayan bir ürün tamamlayıcısıdır. Tanımlardan anlaşıldığı üzere ambalajın amacı, tüketicinin sağlığının korunması ve aldatılmasının önlenmesidir.[202]

Etiket; "Gıdanın ambalajının veya kabının üzerine yazılmış, basılmış, şablon ile basılmış, işaretlenmiş, kabartma ile işlenmiş, soğuk baskı ile basılmış, yapıştırılmış veya iliştirilmiş olan herhangi bir işareti, markayı, damgayı, resimli veya diğer tanımlayıcı unsurlar" şeklinde tanımlanmıştır.[203] Bir malın tanıtımını yapmak, o malı hedef kitleye tanıtmak, onları bilgilendirmek ve satın almak yönünde ikna etmek amacıyla farklı mecralarda yayımlanan pazarlama iletişimine reklam adı verilir.[204] Günümüzün

---

[201] 27.12.2017 tarih ve 30283 sayılı Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği, m.4/I-a.

[202] **COP**, Ruziye: "Tüketim Mallarının Ambalajının ve Etiket Bilgilerinin Tüketici Satın Alma Davranışlarına Etkileri ve Bir Uygulama", Mevzuat Dergisi, S.62, Y.2003 (İnternet Sitesi: https://www.mevzuatdergisi.com/2003/02a/04.htm) (Erişim Tarihi: 18.05.2020).

[203] 26.01.2017 tarih ve 29960 sayılı Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği, m.4/II-h.

[204] 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun doğrultusunda çıkarılan 14.06.2003 Tarih ve 25318 sayılı Ticari Reklam ve İlanlara İlişkin İlkeler ve Uygulama Esaslarına Dair Yönetmelik'in 4. maddesinde reklam ve ilanın tanımı yapılmıştır.

teknolojik imkânları değerlendirildiğinde; reklam ve ilanın, yeni bir malın tanıtılması ya da rakiplerine göre üstünlüklerin anlatılmasının en etkili yollarından biri olduğu söylenebilir.[205]

Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu Yönetmeliği[206] ne göre tanıtma ve kullanma kılavuzu; "tüketicinin kullanımına sunulan malların tanıtım, kullanım, kurulum, bakım ve basit onarımına ilişkin kılavuzu ve gerektiğinde uluslararası sembol ve işaretleri kapsayan etiket" olarak ifade edilir.[207] Yönetmeliğin 5. maddesine göre; *"Tüketicinin kullanımına sunulan malların Türkçe tanıtma ve kullanma kılavuzuyla satılması zorunludur. Tanıtma ve kullanma kılavuzu açık, sade, anlaşılabilir bir dilde ve okunabilir şekilde düzenlenir ve kâğıt üzerinde yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilir. Tanıtma ve kullanma kılavuzunun kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye sunulması halinde bu bilgiler ayrıca üretici veya ithalatçının internet sitesinde de yer alır. Üretici veya ithalatçının internet sitesinin bulunmaması durumunda ya da tüketicinin talep etmesi halinde tanıtma ve kullanma kılavuzu, herhangi bir ücret talep edilmeksizin ayrıca kâğıt üzerinde tüketiciye verilir. Tanıtma ve kullanma kılavuzu, malın özelliğine ve tüketiciye sunuluş biçimine göre malın veya ambalajının üzerine yazılabilir veya eklenebilir. Malın kullanıcı ara yüzünde yer alan yazılı, sesli ve görüntülü ifadelerin Türkçe olması zorunludur."* (TKKY m.5). Tüketici satış sözleşmesine konu malın Türkçe

[205]**URALÇINAR**, Nihal: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıba Karşı Tekeffül, Eylül 2007, s.56.

[206] 13.06.2014 tarih ve 29029 sayılı Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu Yönetmeliği.

[207] Tanıtma ve Kullanma Kılavuzu Yönetmeliği, m. 4/I-g.

kullanım kılavuzu ve tanıtım belgesi bulunması gereken mallardan olmasına rağmen bulunmaması halinde ayıp söz konusu olur.[208]

6502 sayılı TKHK'nın 61/I. maddesine göre reklam; *"Ticari reklam, ticaret, iş, zanaat veya bir meslekle bağlantılı olarak; bir mal veya hizmetin satışını ya da kiralanmasını sağlamak, hedef kitleyi oluşturanları bilgilendirmek veya ikna etmek amacıyla reklam verenler tarafından herhangi bir mecrada yazılı, görsel, işitsel ve benzeri yollarla gerçekleştirilen pazarlama iletişimi niteliğindeki duyurular"* şeklinde tanımlanmıştır. 6502 sayılı TKHK'daki özel düzenleme ile reklam ve ilanlarda zikredilen hususlardan kaynaklanan ayıpların doğrudan koruma kapsamına alınmış olması, tüketici lehine bir düzenlemedir.[209]

6502 sayılı TKHK'nın 9. maddesinin gerekçesine göre, kamuya açık şekilde yapılan bu reklam ve ilan yoluyla yapılan açıklamalardan sözleşmeyi yapan tüketicilerin ve satıcının kural olarak haberdar olduğu varsayılır.[210] Ancak 6502 sayılı TKHK'nın 9/II. maddesinde satıcının kendisinden kaynaklanmayan reklamlardan sorumluluğu düzenlenmiştir. Buna göre satıcı, kendisinin reklam açıklamasından haberdar olmadığını,

---

[208]Yarg. HGK, T.09.10.2002, E.2002/13-755, K.2002/783: " Somut olayda davacının, davalıdan satın aldığı ithal halının halı yıkama makinesi ile yıkanmasının ardından keçeleştiği, bu keçeleşmenin, halının yıkanabilir olmaması yanında düşük kaliteli bir ürün olmasından da kaynaklanmaktadır. İthal olup, garanti belgesi düzenlenecek sanayi malları listesinde yer alan ve Türkçe kullanım kılavuzu ve tanıtım belgesi de taşıması gereken davaya konu halının kullanımı sonucunda ortaya çıkan ayıbından satıcı sorumludur." (**ÖZSOY**, s.60).

[209] Tüketicilerin yanıltılmasında ya da aldatılmasında reklamların çok büyük katkısı olduğu açıktır. (**TOKBAŞ**, Ayhan/**ÜÇIŞIK**, Fehim: 2. Tüketici Hukuku Sempozyumu Ses Çözümleri ve Makaleleri "Tüketici Hukuku Açıklamaları", Ankara 2013, s.124).

[210] https://app.e-uyar.com/gerekce/index/ade8cd3e-7715-41b9-9d74-6a796581a2a9 (Erişim Tarihi: 30.04.2020)

haberdar olmasının mümkün olmadığını, yapılan açıklamanın içeriğinin sözleşmenin yapılması anında düzeltilmiş olduğunu ya da sözleşmenin kurulması kararının bahsi geçen açıklama ile nedensellik bağının bulunmadığını ispatlamadıkça, açıklamanın içeriği ile bağlı olup içerikle alakalı hususlardaki ayıplardan sorumlu tutulur. [211] Uygulamada reklam ve ilan gibi açıklamaları genellikle üreticiler ya da ithalatçılar yaptıkları için böyle bir düzenleme ile satıcının kendisinin gerçekleştirmediği eyleminden sorumluluğunun önüne geçilmiştir. Unutulmamalıdır ki bu düzenleme satıcıya ispat yükümlülüğü getirmiştir. [212]

Reklam/ilan veren kişi, reklamda/ilanda belirtilen hususların gerçekliğini ispatlamak zorundadır. Tüketicinin yanlış bilgilendirilerek satın alması sağlanmışsa, bu halde aldatıcı reklam söz konusu olur. [213] Reklamlarda abartılı şekilde anlatılan ve kimsenin inanmayacağı reklamların aldatıcı reklam olmadığı kabul edilir.[214] İlan, reklam ya da internet portalında satılanda bulunduğu belirtilen özelliklerin bulunmaması halinde ayıplı ifa söz konusu olur.[215]

---

[211] Mülga 4077 sayılı TKHK'nın 4/I. maddesine göre satıcının yanıltıcı reklamlardan mutlak sorumluluğu söz konusuydu. Satıcı tarafından tüketiciye vaadde bulunulmamış olsa dahi satıcının sorumluluğu söz konusuydu. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, bu sebeple tüketicinin hakkını satıcının lehine olacak şekilde sınırlamıştır (**TOKBAŞ**, Ayhan/**ÜÇIŞIK**, Fehim: 4. Tüketici Hukuku Kongresi Makale, Bildiri ve Ses Çözümleri: Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Ankara 2014, s.148).

[212] **İNCELOĞLU**, M. Murat: Ayıba Karşı Tekeffül ve Garanti Sorumluluğu, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, XII Levha Yayınları, İstanbul 2015, s.159-160.

[213]**ÖZDEMİR**, Hayrunnisa: "Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicilerin Korunması" , Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 53 S.3, Y.2004, s.61-90 (**ÖZDEMİR**, Reklam).

[214]**ATAMER/BAŞ**, s.24; **KAHVECİ**, s.18.

[215] Yargıtay HGK. E. 2011/ 13-458, K. 2011/656, T. 02.11.2011: ""…Toki'nin malı olduğunu, diğer ortak yaşam alanları, parkurlar ve peyzajlı yeşil alanların fiili durumu itibarıyla çevre duvarı ve güvenliğinin olmaması sebebiyle kamuya açık hale dönüştüğünü, kompleks içinde Soyak Olimpiakent isimli bir okul

3. Satıcı Tarafından Bildirilen ya da Teknik Düzenlemesinde Tespit Edilen Niteliklerin Bulunmaması

Satıcı tarafından satılanda belirli niteliklerin bulunduğunun belirtilmesi halinde nitelik vaadi söz konusudur. Satıcı tarafından yapılan bildirimin belirli bir şekil zorunluluğu söz konusu olmadığından açık/örtülü şekilde, yazılı/sözlü şekilde ya da malın etiketinde, kılavuzunda, reklamında bildirilmek suretiyle vaadde bulunulabilir.[216]

Teknik düzenlemenin tanımından, 6502 sayılı TKHK'nın 3/I-j bendinde; "*29.6.2001 tarihli ve 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanunda yer alan tanım*" şeklinde bahsedilerek özel nitelikteki kanuna atıfta bulunulmuştur. 4703 Sayılı Ürünlere İlişkin Teknik MevzuatınHazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun[217]; 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu'nun[218] 25/I. maddesi[219] ile yürürlükten kaldırılarak bahsedilen Kanun'un 25/II. maddesinde; "*Mevzuatta 4703 sayılı Kanuna yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış kabul edilir."* hükmü düzenlenmiştir. Buradan hareketle, 6502 sayılı TKHK'nın 3/I-j

---

yapılacağı belirtilmiş olmasına rağmen projeden bağımsız bir okul yapıldığını, davalıların taahhütlerini yerine getirmemeleri nedeniyle satın aldığı taşınmazın değerinin düştüğünü, davalıların yaptıkları reklam ve tanıtımlarla kendisini kasten yanılttıklarını ve ayıplı mal sattıklarını ileri sürerek, ağır kusur ve hile ile gizlenen ve %50 nispetinde değer kaybına sebep olan ayıp ve eksikliklerin davalılar tarafından müştereken ve müteselsilen giderilmesine, bunun mümkün olmaması halinde ise fazlaya dair hakları saklı kalmak kaydıyla şimdilik 1.000,00 TLnin dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle davalılardan müşterek ve müteselsilen tahsiline karar verilmesini istemiştir." (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 19.05.2020).

[216]**EREN**, Borçlar Özel, s.137; **KAHVECİ**, s.16.

[217] Mülga 11.07.2001 tarih ve 24459 R.G. Sayılı 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik MevzuatınHazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun.

[218] 05.03.2020 tarih ve 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu.

[219] 7223 sayılı Kanun m.25/I: *"29/6/2001 tarihli ve 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır."*

maddesindeki atfın, 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu'na yapıldığı kabul edilmelidir. 7223 sayılı Kanun'un 3/I-n maddesinde teknik düzenleme; *"İdari hükümler de dâhil olmak üzere, ürünün niteliğini, işleme veya üretim yöntemlerini veya bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama, işaretleme, etiketleme veya uygunluk değerlendirme işlemlerini tek tek veya birkaçını ele alarak belirleyen uyulması zorunlu mevzuat"* şeklinde tanımlanmıştır.[220]

7223 sayılı Kanun'un 5. maddesinde piyasaya sunulan ürünlerin güvenli olması zorunluluğundan; aynı Kanun'un 7/I. maddesinde imalatçının, 9/I. maddesinde ithalatçının teknik düzenlemeye uygun ürünleri piyasaya arz etmesi yükümlülüğünden bahsedilmiştir.[221] Buna göre; malın Türk Standartları Enstitüsü'ne (TSE'ye) uygun

[220] Mülga 4703 sayılı Kanun'un 3/I-j maddesinde teknik düzenleme; *"Bir ürünün, ilgili idarî hükümler de dâhil olmak üzere, özellikleri, işleme ve üretim yöntemleri, bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama, işaretleme, etiketleme ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri hususlarından biri veya birkaçını belirten ve uyulması zorunlu olan her türlü düzenleme"* şeklinde tanımlanmıştı. Ayrıca 03.04.2002 tarih ve 24715 sayılı Teknik Mevzuatın ve Standartların Türkiye ile Avrupa Birliği Arasında Bildirimine Dair Yönetmelik'in 4/p. maddesinde teknik düzenleme; *"Bir ürünün, ilgili idari hükümler de dâhil olmak üzere, teknik özelliklerinden biri veya birkaçını belirten ve uyulması zorunlu olan her türlü düzenleme"* şeklinde tanımlanmıştır.

[221] **İmalatçının yükümlülükleri**

MADDE 7 – (1) İmalatçı;

a) Piyasaya ancak teknik düzenlemesine veya 5 inci maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen genel ürün güvenliği mevzuatına uygun ürünleri arz eder.

İthalatçının yükümlülükleri

MADDE 9 – (1) İthalatçı;

a) Piyasaya ancak teknik düzenlemesine veya 5 inci maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen genel ürün güvenliği mevzuatına uygun ürünleri arz eder.

olduğu belirtilmesine rağmen böyle olmadığının anlaşılması halinde ayıplı mal söz konusu olur.[222]

4. Satışa Konu Malın, Muadili Olan Malların Kullanım Amacını Karşılamaması, Tüketicinin Makul Olarak Beklediği Faydaları Azaltması veya Ortadan Kaldırması

Satılan malın, benzerlerine göre kullanım amacını taşımaması veya tüketicinin o maldan makul olarak beklediği faydaları azaltan ya da ortadan kaldıran eksiklikler, lüzumlu vasıflarda ayıp olarak adlandırır.[223] Tüketicinin satışa konu maldan, o malın kullanım amacı itibariyle makul olarak hangi faydaları beklediğinin tespiti; işin niteliği, satım sözleşmesinden beklenen amaç, sözleşmenin özel şartları, tarafların asli edimlerine ilave yükümlülükleri ve diğer hal ve şartlar nazara alınarak belirlenir.[224] Yapılan yorumdan başka türlü bir sonuç çıkmadığı takdirde amaçlanan kullanım, malın olağan kullanımıdır. Malın olağan kullanımından ne anlaşılması gerektiği ise, iş hayatındaki görüşler, malın satıldığı çevredeki egemen görüşler ve malın alışılmış olarak hangi işlerde kullanıldığından yola çıkılarak tespit edilir.[225] Örneğin; kış aylarında da kullanılmak istenen bir klimanın ısıtma özelliğinin bulunması gerekir. Eğer tüketicinin iradesinden, hangi faydaları beklediği net şekilde tespit edilemiyorsa, o zaman o malın satıldığı

---

[222]**AYDOĞDU**, Tüketicinin Korunması, s.62.

[223]**ARAL/AYRANCI**, s.122 vd.;**EREN**, Borçlar Özel, s.111-113; **ASLAN**, s.100.

1999/44 sayılı AB Yönergesi'nin 2/II/a maddesi uyarınca; satıcının tarifine uymayan ya da malın, satıcı tarafından tüketiciye sunulan örnek ya da modele aykırı olması halinde, o malın ayıplı(sözleşmeye aykırı) olduğu kabul edilmektedir. 1999/44 sayılı AB Yönergesi'nin 2/II/c maddesi uyarınca sözleşmeye konu malın, benzerlerinin olağan kullanım amacına aykırı özellikler taşıması ya da bulunması gereken vasıfları taşımaması halinde ayıplı maldan (sözleşmeye aykırılık) bahsedilir.

[224]**ASLAN**, s.100.

[225]**KAHVECİ**, Sözleşmeden Dönme, s.20.

çevrede hâkim görüşlere, durumun gereklerine, sözleşmenin özel şartlarına, satılanın fiyatına, benzer şartlar altında ne gibi özellikler arandığına, satılan şeyin alışılmış şekilde ne tür işlerde kullanıldığına bakmak gerekir.[226]

5. Sözleşmeye Konu Malın Süresinde Teslim Edilmemesi

6502 sayılı TKHK'nın uygulanması bakımından tüketicilerin karşılaştıkları sorunlardan birisi de malın süresinde teslim edilmemesi (Geç ifa ya da ifa etmeme) halidir. Sözleşme konusunun süresinde teslim edilmemesi, TKHK'nın *"Ayıplı Mal"* başlıklı 8/III. maddesinde düzenlenmiştir.[227] 1999/44 sayılı Yönerge'de malın süresinde teslim edilmemesi haline dair açık bir düzenleme bulunmasa da satıcının ifayı sözleşmeye uygun şekilde gerçekleştirme borcu bulunduğundan 1999/44 sayılı Yönerge'nin 2/I. ve 3/I. hükümleri uyarınca (satıcının) sorumluluğunun bulunduğu kabul edilmektedir.[228]

Satılanın süresinde teslim edilmemesi, borçlu temerrüdü olarak 6098 sayılı TBK'nın 117. vd. maddelerinde düzenlenmiştir. TKHK'nın 8/III. maddesinde ise açıkça sözleşmeye konu malın süresinde teslim edilmemesi halinde sözleşmeye aykırı ifanın söz konusu olduğu belirtilerek ayıplı mal kapsamında düzenlenmiştir. Bir başka deyişle; sözleşme konusunun süresinde teslim edilmemesi hali olan temerrüt ile ayıplı ifa özdeş kılınmıştır.[229] Satılanın süresinde teslim edilmemesi halinin 6502 sayılı TKHK'da ayıp

---

[226] **ASLAN**, s.100.

[227] Mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da bu şekilde bir düzenleme bulunmamaktaydı.

[228] **AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.48.

[229] **ERKAN**, s.300; **CUMALIOĞLU**, Emre, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Satıcının Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları", THD, C.9, S.99, Kasım 2014, s. 22; **İNCEOĞLU**, M. Murat: Ayıba Karşı Tekeffül ve Garanti Sorumluluğu, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, XII Levha Yayınları İstanbul 2015, s.162.

olarak düzenlenmesi, 6098 sayılı TBK'nın borca aykırılık sistematiğine aykırıdır.[230]TKHK'nın "Ayıplı Mal" başlıklı 8/III. maddesinde temerrüde yer verilmesi, "sapkın kaya" olarak nitelendirilmiştir.[231]

Tüketici satış sözleşmesine konusu malın süresinde teslim edilmemesi halinde, temerrüt hükümlerinin mi yoksa ayıptan doğan sorumluluk hükümlerinin mi uygulanacağı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre; sözleşme konusunun süresinde teslim edilmemesi 6502 sayılı TKHK'da ayıp olarak düzenlenmişse de ayıptan söz edebilmek için malın teslim edilmesi gerekir. Ayrıca ayıp sebebiyle tüketicinin sahip olduğu seçimlik hakların temerrüt kavramı ile bağdaşması da mümkün değildir. Bu itibarla, satılanın süresinde teslim edilmemesinin ayıp olarak değil, temerrüt olarak değerlendirilmesi gerekir.[232] Diğer görüşe göre, satılanın süresinde teslim edilmemesi halinde satıcının ayıptan doğan sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir.[233] 6502 sayılı TKHK ile 6098 sayılı TBK arasında birbiri ile çatışma halinde bulunan düzenlemeler yer almaktadır. Ancak 6502 sayılı TKHK'nın, 6098 sayılı TBK'ya göre daha özel nitelikteki ve daha yeni tarihli kanun olması sebebiyle "özel hüküm genel hükümden önce gelir (lexspecialisderogatgenerali)" ilkesi uyarınca 6502 sayılı Kanun'un 6098 sayılı Kanun'u bertaraf ederek öncelikle uygulanması

---

[230]; **ÖZ**, Turgut, " Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin Uygulanmasında Borçlar Kanunu Hükümlerinin Yeri ve Rolü", Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tüketici Hukuku Konferansı, 5-6 Aralık 2015 Makaleler Tebliğler, Ankara 2016, s.176; **KAHVECİ**, s.233; **ERKAN**, s.300.

[231]**AYRANCI**, Hasan: Borçlar Hukuku Özel Hükümler Ders Notları, Ankara 2015, s.67 vd. (Aktaran: **ERKAN**, s.300).

[232]**KIRCA**, s.171-174.

[233]**AÇIKGÜL**, Sözleşmeden Dönme, s.74-75; **AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.24; **ERKAN**, s.303; **ŞAHİN**/ **KİZİR**, s.74.

gerekir.[234] Ayrıca 6502 sayılı TKHK'nın zayıf konumdaki tüketiciyi korumak amacıyla çoğunlukla emredici nitelikte hükümler düzenlemesi sebebiyle doğrudan uygulanması gerekir.[235]

Kanaatimizce; sözleşmeye konu malın süresinde teslim edilmemesi halinde, satılanın teslimi gerçekleşmediğinden satıcının 6098 sayılı TBK anlamında ayıptan sorumluluğu doğmasa da 6502 sayılı TKHK bağlamında satıcının ayıptan sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir. Bu şekildeki düzenleme, 6502 sayılı Kanun'un ayıplı mala ilişkin hükümlerinin, 1999/44 sayılı Yönerge ve Viyana Sözleşmesi ile aynı sistemde ele alınmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu halde 6502 sayılı TKHK 'ya göre ayıptan doğan hükümlerin uygulanması, Tüketici Hukuku ile 6502 sayılı Kanun'un zayıf konumda bulunan tüketiciyi koruma amacına uygun düşer.

6. Sözleşmeye Konu Malın Montajının Satıcı Tarafından Üstlenilmesi

6502 sayılı TKHK'nın 8/III. maddesinde, mülga 4077 sayılı TKHK'dan farklı olarak, 1999/44 sayılı Yönerge'nin m.2/V. paragrafı ile uyumlu şekilde satılanın gereği gibi monte edilmemesi halinin ayıp kapsamına dâhil edilmesi düzenlenmiştir (TKHK m.8/I).[236] Ancak malın tesliminden sonra montajının kararlaştırıldığı hallerde, bu kurala istisna olarak teslim anı değil, malın montajının tamamlanması hali kabul edilir.[237] Malın

[234]**ERKAN**, s.303-304.

[235]**ERKAN**, s.304-305. Satılanın sözleşmede kararlaştırılan sürede teslim edilmemesi halinde tüketicinin ayıp hükümlerine başvurabilmesi için birtakım şartların bir arada gerçekleşmesi gerekir. Bu şartlar; "sözleşmede malın teslimi için bir süre kararlaştırılmış olmalı, kararlaştırılan süre içerisinde mal teslim edilmemeli, malın kararlaştırılan sürede teslim edilmemesine tüketici sebep olmamalı ve ihbar ve kusurun gerekli olmaması" şeklinde sıralanabilir (**ERKAN**, s.308 vd.).

[236]**ASLAN**, s. 100; **GÜMÜŞ**, s. 67; **ATAMER**, Revizyon, s.86; **ATAMER/BAŞ**, s.27; **ÇABRİ**, s.190.

[237]**ÖZSOY**, s.88.

tesliminden sonra satıcının (veya satıcının sorumluluğunda başkasının) montajı yanlış şekilde yerine getirmesi halinde ya da satıcı tarafından sunulan talimatnamedeki eksiklik/yanlışlık sebebiyle malda ayıp oluşursa, malın tesliminden sonra ortaya çıkmış olsa bile satıcının ayıptan doğan sorumluluğu devam eder (TKHK m.8/III). Montajın gereği gibi yapılmaması halinde ortaya çıkan satıcının sorumluluğu veya satıcının sunduğu talimatnameden kaynaklanan ayıp halinde satıcının sorumluluğu, Avrupa'da IKEA firmasının başlattığı montajın tüketici tarafından yerine getirilmesi uygulaması (IKEA Klozu) ile ihtiyaç haline gelerek düzenleme altına alınmıştır.[238] Montajın tüketici tarafından yapılmasının gerektiği hallerde buna ilişkin talimatın satıcı tarafından hiç verilmemesi durumunda, tüketicinin evleviyetle yanlış talimat neticesinde sahip olduğu haklara sahip olması gerektiği savunulmaktadır.[239]

II. AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞUN HUKUKİ NİTELİĞİ VE ŞARTLARI

A. Ayıptan Doğan Sorumluluğun Hukuki Niteliği

Ayıptan doğan sorumluluk; "satılan malın satıcının zikrettiği özellikleri taşımamasından veya bu şeyin değerini ya da sözleşme gereğince o maldan objektif olarak beklenen faydayı azaltan/kaldıran eksikliklerden satıcının sorumlu tutulmasıdır".[240]

Satılan malın ayıplı olması halinde tüketicinin hukuki başvuru bakımından sahip olduğu hakları arasında yarışma söz konusudur. Buna göre tüketicinin; satıcının eylemi sebebiyle zarara uğraması halinde haksız fiil hükümlerine (TBK m.49 vd.), sözleşmenin

[238]**ATAMER**, Revizyon, s. 85; **AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.47.

[239]**AYDOĞDU**, Önerilerimiz, s.48

[240]**EDİS**, s.22; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.19; **EREN**, Borçlar Özel, s.131; **ARBEK**, s.49.

temelindeki sakatlığa dayanarak yanılma hükümlerine (TBK m.30 vd.), aldatma hükümlerine (TBK m.36 vd.), sözleşmenin gereği gibi ifa edilmemesi sebebiyle sözleşmeye aykırılığa ilişkin hükümlere (TBK m. 112 vd.), ayıptan doğan sorumluluğa ilişkin daha özel nitelikte düzenlemeler öngören 6502 sayılı TKHK'nın 8. vd. madde hükümlerine başvurabileceği belirtilmektedir. [241]

6502 sayılı TKHK'nın 9/I. maddesine göre satıcının; satılanı, sözleşmeye uygun şartlarda tüketiciye teslim etme yükümlülüğü söz konusudur. Satıcının satılan malı sözleşmeye uygun şekilde teslim etme borcu, asli nitelikte bir borç olmasına rağmen satıcının, malın ayıplı olmasından sorumluluğu, onun tamamlayıcısı niteliğinde bir borçtur.[242]

Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu, fer'i (ikincil) mahiyettedir. Bir başka deyişle; ayıptan doğan sorumluluğun akıbeti, asıl borcun akıbetine bağlıdır. Mülkiyetin devri ve satılan malın teslimi borcu, ifadan başka sebeplerle (İbra, takas, yenilenme vs.) sona ererse, satıcının (üreticinin, ithalatçının) ayıptan doğan sorumluluğu da sona erer.[243]

Satıcının ayıptan doğan sorumluluğunun kanuni bir borç olmasına ve sözleşmesel (akdi) bir borç olmasına ilişkin doktrinde iki görüş mevcuttur. İlk görüşe göre; satıcı, tüketici ile aralarındaki sözleşme gereğince satılanda bulunan ve onun maddi, hukuki veya ekonomik olarak değerini azaltan eksikliklerden, bu eksikliklerin bulunmadığını belirtse dahi kanunen sorumlu tutulur. Bu sebeple satıcının ayıptan doğan sorumluluğu, kanundan kaynaklanmaktadır. Satıcının zikir ve vaadde bulunduğu özelliklerin satılanda

[241]**AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.147-148; **ERDOĞAN**, İhsan: "Tüketicinin Ayıplı Mal ve Hizmet İfalarına Karşı Korunması", GÜHFD, S.2, Aralık 1997, s.56.

[242]**YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.32-33; **EDİS**, s.19-20; **TANDOĞAN**, s.163; **AYAN**, s.15.

[243]**EDİS**, s.20; **TANDOĞAN**, s. 165; **ÖZEL**, Tüketicinin Korunması, s.111; **ASLAN**, s.126; **ERDOĞAN**, s.55.

bulunmaması ve yine satılan malda lüzumlu vasıfların bulunmaması halinde de satıcının kanundan kaynaklanan ayıbı giderme yükümlülüğü bulunmaktadır.[244] Bizimde katıldığımız doktrindeki diğer görüşe göre; satıcı tarafından satılanın zilyetliğinin devredilmesi, teslim edilmesi ve malın mülkiyetinin devrinin sağlanması, tüketici satış sözleşmesinin esaslı unsurlarından olduğundan satıcının ayıptan doğan sorumluluğu sözleşmesel (akdi) borç niteliğindedir. Bu sebeple satış sözleşmesine konu malda ortaya çıkan ayıplardaki satıcının sorumluluğu, kötü ifadan sorumluluk hali olup satıcının özel şekilde sorumluluğu söz konusudur. Bir başka ifade ile satıcının satışa konu maldaki ayıplardan sorumluluğu, kötü ifanın özel bir görünüm biçimi olarak düzenlenmiş akdi bir sorumluluktur.[245] Nitekim 6502 sayılı TKHK'nın 8/I. maddesinde *"...sözleşmeye aykırı olan maldır"* denmek suretiyle bu husus açıkça ortaya konmuştur.

6098 sayılı TBK'nın 219/II. maddesinde satıcının, ayıbın varlığını bilmese bile alıcıya karşı sorumlu tutulacağından bahsedilmiştir. Aynı şekilde Mülga 4077 sayılı TKHK'da da satıcının, satılan maldaki ayıpları bilmemesi halinde dahi bu ayıplardan sorumlu tutulacağı belirtilmişti (Mülga 4077 sayılı TKHK m.4/III). 6502 sayılı TKHK'da kusursuz sorumluluğa ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Ancak 6502 sayılı

[244]**EDİS**, s.22 vd.;**FEYZİOĞLU**, Feyzi Necmeddin: Borçlar Hukuku, Akdin Muhtelif Nevileri (Özel Borç İlişkileri), C. 1, 4. Baskı, İstanbul 1980, s.271;**TANDOĞAN**, s.165; **GÜMÜŞ**, s.63; **YILMAZ**, Yeşim: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu ve Tüketicinin Sahip Olduğu Haklar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015, s.30-31.

[245]**YAVUZ,** Ayıptan Sorumluluk, s.528; **YAVUZ**, Cevdet: Yargıtay Kararları Işığında Alıcının Satılanın Ayıpları Nedeniyle Sözleşmeden Dönmesi ve Hükümleri, Prof. Dr. Ergün ÖZSUNAY'a Armağan, İstanbul 2004, s.29-33; **SEROZAN**, Rona: "Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi", Yasa Hukuk, İçtihat ve Mevzuat Dergisi, C. XV, Sayı. 173/4, Mayıs 1996, s. 590 (**SEROZAN**, TKHK'nın Eleştirisi).

TKHK bakımından da satıcının ayıptan doğan sorumluluğunun, kural olarak[246] kusura dayalı bir sorumluluk olmadığının; satıcının kural olarak ayıbın kendi kusurundan meydana gelmediğini ispatlayarak sorumluluktan kurtulamayacağının kabulü gerekir.[247]

6502 sayılı TKHK'da, tüketici satış sözleşmesi bakımından satıcının ayıptan doğan sorumluluğunun kaldırılabileceğine ya da sınırlandırılabileceğine ilişkin herhangi bir hüküm öngörülmemiştir. TBK'nın 221. maddesinde öngörülen düzenlemenin[248], tüketici satış sözleşmesi bakımından da uygulanıp uygulanamayacağı tartışmalıdır. Bir görüşe göre; buna ilişkin 6502 sayılı TKHK'da daha özel nitelikte bir düzenleme bulunmadığından, TBK'nın 221. maddesindeki düzenlemenin, tüketici satış sözleşmesi bakımından da uygulanabileceği kabul edilmelidir.[249] Diğer görüşe göre; 6502 sayılı

---

[246] 6502 sayılı TKHK'nın 9/II. maddesinde satıcının hangi hallerde sorumluluktan kurtulacağı düzenlenmiştir. 6502 sayılı TKHK m.9/II: "Satıcı, kendisinden kaynaklanmayan reklam yoluyla yapılan açıklamalardan haberdar olmadığını ve haberdar olmasının da kendisinden beklenemeyeceğini veya yapılan açıklamanın içeriğinin satış sözleşmesinin akdi anında düzeltilmiş olduğunu veya satış sözleşmesi kurulma kararının bu açıklama ile nedensellik bağı içinde olmadığını ispatladığı takdirde açıklamanın içeriği ile bağlı olmaz."

[247]**EDİS**, s.21-22; **TUNÇOMAĞ**, s.118; **ATASOY/TAŞKIN/ACAR**, s.55; **DOĞAN**, Gül: Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara 1997, s.113. Kusur, ayıplı ifanın bazı sonuçları (Örneğin; tüketicinin ayıp dolayısıyla satıcıdan tazminat istemesi hali) bakımından önem arz eder (**YILMAZ**, s.31).

[248] 6098 sayılı TBK m.221: *" Satıcı satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise, ayıptan sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan her anlaşma kesin olarak hükümsüzdür."*

6098 sayılı TBK'nın 221. maddesinde satıcının ayıptan doğan sorumluluğunun belli hallerde sınırlandırılabileceği belirtilmiştir. Doktrinde kabul edilen görüşe göre; satıcının ayıptan doğan sorumluluğuna ilişkin hükümler, emredici nitelikte değildir (**EDİS**, s.21-22; **YAVUZ**, Özel Hükümler, s.68; **ARAL/AYRANCI**, s.126). Buna göre satıcı, satılanın devrinde ağır kusurlu olmadıkça ayıptan sorumluluğunu sınırlandıran ya da kaldıran anlaşma yapabilir (TBK m.221).

[249]**ASLAN**, s.97; **ÖZEL**, s.114-115, **İNCELOĞLU**, s.173.

TKHK'nın satıcının ayıptan doğan sorumluluğunu düzenleyen hükümleri, nispi emredici nitelikte düzenlemelerden olduğundan, satıcının ayıptan sorumluluğunu kaldıran ya da azaltan düzenlemelerin geçersiz olduğunun kabulü gerekir.[250]

Kanaatimizce; satıcının ayıptan doğan sorumluluğunu sınırlandıran ya da kaldıran hükümler, tüketicinin aleyhine sonuç doğuracağından 6502 sayılı TKHK'nın tüketiciyi koruma amacına uygun düşmez. Satıcının sorumluluğunu sınırlandıran ya da kaldıran anlaşmalar, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu bakımından mümkün olsa da tüketici satış sözleşmeleri bakımından geçersiz kabul edilmelidir.

B. Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğunun Şartları

1. İfanın Gerçekleşmiş Olması

Satıcının ayıptan doğan sorumluluk hükümlerine göre sorumlu tutulabilmesi için öncelikle ifanın yerine getirilmiş olması[251], bir başka deyişle satıcı tarafından satılanın zilyetlik ve mülkiyetini tüketiciye devretmiş olması gerekir. Satıcı tarafından satılan

[250] **ZEVKLİLER/AYDOĞDU**, s.118; **YAVUZ**, Cevdet: "Tüketicinin Ayıplı Mal ve Hizmetlere Karşı Korunması", Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, Beta Yayınevi, İstanbul 2000, s. 1293-1316 (Ayıplı Mal ve Hizmetler); **DAL**, s.67; **YILMAZ**, s.66; **ATASOY**, Ömer Adil / **TAŞKIN**, Mustafa / **ACAR**, Hakan: Tüketiciyi Koruma Hukuku, İlgili Mevzuat ve Yargıtay Kararları, 2. Baskı, Ankara 2000, s. 112. Yılmaz'a göre; tüketicinin aleyhine olacak şekilde satıcının ayıptan doğan sorumluluğunu sınırlandıran anlaşmaların TKHK'nın 5. maddesi bağlamında haksız şart olarak kabul edilip bağlayıcılığının bulunmadığının ileri sürülmesi mümkündür (**YILMAZ**, s.66).

[251] İfa; borçlanılan edimin konu, zaman ve yer bakımından tam ve gereği gibi yerine getirilerek alacaklının tatmin edilmek suretiyle borcun sonlandırılması halidir (**EREN**, Borçlar Genel, s.928 vd.).

teslim edilip tüketicinin o malın mülkiyetini kazanması sağlanırsa, satıcının kendisine yüklenen iki asli borcu da yerine getirilmiş olur.[252]

Satıcının ayıba karşı sorumluluğu hükümlerine başvurulabilmesi için satılanın tüketiciye teslim edilmiş olması gerekir.[253] Çünkü satılandaki ayıbın tespiti, onun teslimi sayesinde anlaşılır.[254] Nitekim 6502 sayılı TKHK'da *"Satıcı, malı satış sözleşmesine uygun olarak tüketiciye teslim etmekle yükümlüdür"* denmek suretiyle satıcının teslim yükümlülüğü belirtilmiştir (TKHK m.9/I).

2. Malın Ayıplı Olması[255]

Satılanın ayıplı olması; "Zikir ve Vaad Edilen Vasıflarda Ayıp (Bildirilen Niteliklerdeki Ayıp)" ve "Bulunması Gereken (Objektif – Lüzumlu) Vasıflarda Ayıp" şeklinde karşımıza çıkar:

a. Zikir ve Vaad Edilen Vasıflarda Ayıp (Bildirilen Niteliklerdeki Ayıp)

Satıcı tarafından yazılı/sözlü veya açık/gizli olarak bildiren; satılanda, bulunduğu belirtilen vasıfların bulunmaması ya da bulunmadığı belirtilen vasıfların bulunması hallerinde, zikir ve vaad edilen vasıflarda ayıptan söz edilir.[256] Zikir ve vaad edilmiş vasıflardaki ayıp; maddi, hukuki ya da ekonomik vasıflardan kaynaklanabilir. Kitaplığın

---

[252]**ŞAHİNİZ**, Salih: Tacirler Arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan (Ayıplı Mal Tesliminden) Sorumluluğu, Ankara 2008, s. 31; Bununla birlikte taşınır satışlarında her iki asli borcun da tek bir edim yükümlülüğü olarak kabul eden görüşler de vardır (Bkz. **GÜMÜŞ**, s. 49).

[253]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.116 vd; **GÜMÜŞ**, s.67; **FEYZİOĞLU**, s.270; **ASLAN**, s.97.

[254]**GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.93.

[255] Ayıp kavramı ve türleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. II. Bölüm/I.Ayıp Kavramı.

[256]**ASLAN**, s.99; **ARAL/AYRANCI**, s.119; **ŞAHİNİZ**, s.52; **ÇABRİ**, s.174.

cevizden yapılması maddi nitelikte; işletmenin geliri ekonomik nitelikte; inşaat yasağı bulunmadığının belirtilmesi hukuki nitelikteki vasıflardandır.[257]

Nitelik vaadinin hukuki niteliğinin ne olduğu hususu tartışmalıdır. İlk görüşe göre; nitelik vaadi, sözleşmesel nitelikte bir hukuksal işlemdir. Tarafların iradeleri sonucunda sözleşmenin hükmü haline gelmiş olur.[258] İkinci görüşe göre; nitelik vaadi, tek taraflı bir hukuki işlemdir. Satıcının tek taraflı beyanda bulunması yeterlidir.[259] Doktrinde ağırlıkta olan üçüncü görüşe göre; nitelik vaadi, bilgi (tasavvur) açıklaması niteliğindedir. Buna göre nitelik vaadinde, bir kanun hükmüyle bilgi açıklamasına hukuki sonuç bağlanmıştır.[260] Kanaatimizce; nitelik vaadi, sözleşme içeriğine dâhil olmayan, kanunun hukuki sonuç bağladığı bilgi açıklaması niteliğindedir.

Zikir ve vaad, şekle tabi değildir; açık ya da örtülü, yazılı ya da sözlü olabilir.[261] Zikir ve vaad edilen vasıflarda ayıp; miktar eksikliği şeklinde olabileceği gibi malın maddi, hukuki ve ekonomik bir vasfına ilişkin de olabilir. Satış sözleşmesinin yapılması esnasında ya da sözleşme yapıldıktan sonra nitelik vaadinde bulunulabilir.[262]

6502 sayılı TKHK'nın 8/I. maddesinde; sözleşme ile kararlaştırılan malın *"taraflarca kararlaştırılan örnek (numune) ya da modele uygun olmaması"* denilmek suretiyle ve 8/II. maddesinde *"ambalajında", "etiketinde", "tanıtma ve kullanma*

[257]**EDİS**, s.50; **TUNÇOMAĞ**, s.151.

[258]**TANDOĞAN**, s.165 dp 11'deki yazarlar.

[259]**BİLGE**, s.65 vd.

[260]**TANDOĞAN**, s.166; **GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.86; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.28. vd; **KAHVECİ**, Sözleşmeden Dönme, s.18;

[261]**EDİS**, s.51; **EREN**, Borçlar Özel, s.107; **ARAL/AYRANCI**, s.120; **ŞAHİNİZ**, s.52.

[262]**ARAL/AYRANCI**, s. 121; **ÖZDEMİR**, s. 136; **KAHVECİ**, Nalân: Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi, Doktora Tezi, İzmir 2012, s. 12. (Sözleşmeden Dönme).

kılavuzunda" veya *"reklâm ve ilânlarında yer alan özelliklerden"* denilmek suretiyle zikir ve vaad edilen vasıflarda ayıp farklı şekilde ifade edilmiştir.[263] Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun; satılanın ambalajındaki, etiketindeki, tanıtma ve kullanma kılavuzundaki vasıfları, satıcı tarafından vaad edilen vasıflar olarak kabul ederek nitelik vaadini somutlaştırmıştır.[264] Benzer düzenleme, 1999/44 sayılı Yönerge'nin 2/I-a maddesi ve Viyana Sözleşmesi'nin 35/II-c maddesinde de yer almaktadır. Düzenlemeye göre, tüketiciye bir örnek gösterildiği takdirde, satıcı tarafından satışa konu malda örnek maldaki özelliklerin bulunduğu garanti edilmektedir.[265]

Satıcının ayıptan sorumlu tutulabilmesi için zikir ve vaad edilen vasıflardaki farklılığın, sözleşmenin yapılmasında etkili olması gerekir.[266] Reklam ya da ilanlarda yer alan ifadelerin, nitelik vaadi olarak kabul edilebilmesi için satışa konu mala ilişkin ifadelerin genel övgü tarzında değil, somut bir özelliğe ilişkin olmaları gerekir. Dolayısıyla ciddiye alınması mümkün görünmeyen beyanların satıcının sorumluluğuna sebep olmayacağının ancak ciddi şekildeki vaadlerin de satıcı açısından bağlayıcı olduğunun kabul edilmesi gerekir.[267]

---

[263] **YILMAZ**, s.35-36. Kanaatimizce, 6502 sayılı TKHK'nın 8/II. maddesinde *"..satıcı tarafından bildirilen.. niteliğe aykırı olan"* şeklinde belirtilen ayıpların da zikir ve vaad edilen vasıflarda ayıp olarak kabul edilmesi gerekir.

[264]**SEROZAN**, TKHK'nın Eleştirisi, s.588; **DOĞAN**, s.57.

[265] **BAYSAL**, Pelin: "Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması (CISG) Çerçevesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu", Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri, Editörler: Şükran **ŞIPKA**/ Ahmet C. **YILDIRIM**, İstanbul 2012, s. 240-241; **AYHAN**, Hilal L.: "Birleşmiş Milletler Viyana Satım Sözleşmesi'ne Göre Uluslararası Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu" GÜHFD, C.XV, Y.2011, S. 2, s. 16-17.

[266]**EREN**, Borçlar Özel, s.107; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.67; **ÖZEL**, s.112.

[267]**KAHVECİ**, Sözleşmeden Dönme, s.14.

b. Lüzumlu (Objektif- Bulunması Gereken) Vasıflarda Ayıp

6502 sayılı TKHK'nın 8/I. maddesinde, *"objektif olarak sahip olması gereken"* denilmek suretiyle ve *"teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan*[268] *"; "muadili (benzeri) olan malların kullanım amacını karşılamayan", "tüketicinin makul şekilde beklediği menfaatleri azaltan veya ortadan kaldıran"* denilmek suretiyle ayıbın ikinci çeşidinden, lüzumlu (objektif-bulunması gereken) vasıflarda ayıptan bahsedilmiştir. Lüzumlu vasıflarda ayıp; nitelik vaadine gerek kalmaksızın, satılanın satın alınma amacına uygun şekilde kullanılmasını engelleyen, tüketicinin ondan makul şekilde beklediği faydayı azaltan ya da ortadan kaldıran ayıplardır.[269]

Tüketicinin satılandan makul olarak hangi faydaları beklediğinin tespiti; işin niteliği, satım sözleşmesinden beklenen amaç, sözleşmenin özel şartları, tarafların asli edimlerine ilave yükümlülükleri ve diğer hal ve şartlar nazara alınarak belirlenir. Yapılan yorumdan başka türlü bir sonuç çıkmadığı takdirde amaçlanan kullanım, malın olağan kullanımıdır. Malın olağan kullanımından ne anlaşılması gerektiği ise, iş hayatındaki görüşler, malın satıldığı çevredeki egemen görüşler ve malın alışılmış olarak hangi işlerde

[268] Teknik düzenleme standartları, Türk Standartları Enstitüsü tarafından tespit ve ilan edilir. Bu standartlar kural olarak ihtiyari olmakla beraber ilgili Bakanlığın onayı ve resmi gazetede yayınlanma ile zorunlu hale getirilebilirler (132 sayılı Kanun m.1). Bir malın tabi olacağı teknik kurallar ya da düzenlemeler, 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu'na göre tespit edilir (7223 s. K. m.1).

[269]**EDİS,** s. 57; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.67, **ARAL/AYRANCI**, s.122**; YILMAZ**, s.45.;ASLAN'a göre; tüketicinin o maldan makul olarak beklediği faydaları azaltan ya da ortadan kaldıran eksiklikler, lüzumlu vasıflarda ayıp olarak adlandırılır (**ASLAN**, s.100); EREN'e göre; herkesin mahiyeti icabı satılan şeyde, anlaşmaya gerek olmaksızın dürüstlük kuralı gereğince bulunması gereken, beklenen nitelikler vardır. Bunlara, " beklenen nitelikler" veya "bulunması gereken nitelikler" denir (**EREN**, Borçlar Özel, s.109-110).

kullanıldığından yola çıkılarak tespit edilir.[270] Örneğin; kış aylarında da kullanılmak istenen bir klimanın ısıtma özelliğinin bulunması gerekir. Eğer tüketicinin iradesinden, hangi faydaları beklediği net şekilde tespit edilemiyorsa, o zaman o malın satıldığı çevrede hâkim görüşlere, durumun gereklerine, sözleşmenin özel şartlarına, satılanın fiyatına, benzer koşullar altında hangi özellikler arandığına, satılanın alışılmış şekilde ne tür işlerde kullanıldığına bakmak gerekir.[271]

Satıcının satışa konu malda bu türdeki ayıpların bulunmadığını belirtmesi ya da vaadde bulunması gerekmez. Satıcı tarafından bu niteliklerdeki farklılık bilinmese dahi onun sorumluluğu söz konusudur.[272] Satın alınan bir sürahinin su sızdırmaması halinde durum böyledir. O malın kullanım amacı, suyu muhafaza etmesidir. Satıcının bu yönde bir vaadde bulunmasına gerek yoktur. Ancak sürahi antika eşya olması sebebiyle satın alınmışsa suyu sızdırmasının bir önemi yoktur.[273] Nitekim bu hususta Bakanlık tarafından çıkarılmış bir tebliğ[274] de söz konusudur.

3. Ayıbın Önemli Olması

6098 sayılı TBK'nın 219/I. maddesinde; *"kullanım amacı bakımından (sözleşmeye konu malın) değerini ve alıcının ondan (o maldan) beklediği menfaatleri ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan"* denmek suretiyle maldaki ayıbın önemli olması gerektiğinden bahsedilmiştir. 6502 sayılı TKHK'nın 8/II. maddesinde; *"muadili (benzeri) olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak*

[270] **EDİS**, s. 59; **TANDOĞAN**, s.167; **KAHVECİ**, Sözleşmeden Dönme, s.20; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.72

[271] **ASLAN**, s.100.

[272] **EDİS**, s.57; **TANDOĞAN**, s.166; **ASLAN**, s.100.

[273] **EDİS**, s.57; **DOĞAN**, s. 60-61.

[274] Ev Aletlerinden Çevreye Yapılan Gürültüye İlişkin Tebliğ, RG. 26.2.2003, S: 25032 (YT. 26.2.2004).

beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran" hükmü düzenlenmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken husus; 6502 sayılı TKHK'da, 6098 sayılı TBK'dan farklı olarak maldaki ayıbın önemli olması gerektiği açıkça belirtilmemiş; böylece ayıbın kapsamı tüketici lehine genişletilmiştir. [275] Bir başka deyişle; tüketici satış sözleşmelerinde satıcının tüketiciye karşı sorumlu tutulabilmesi için ayıbın önemli olması gerekmez.[276]

4. Ayıbın Yarar ve Hasarın İntikalinden Önce Mevcut Olması

6502 sayılı TKHK'nın 8/I. maddesinde *"tüketiciye teslimi anında"* denmek suretiyle ayıbın bulunması gerektiği zaman belirtilmiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu kapsamındaki satış sözleşmeleri bakımından satılandaki yarar ve hasarın geçişi, TBK'nın 208. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; *"Kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen özel koşullardan doğan ayrık hâller dışında, satılanın yarar ve hasarı; taşınır satışlarında zilyetliğin devri, taşınmaz satışlarında ise tescil anına kadar satıcıya aittir."* TBK'nın 208. maddesinde geçen *"zilyetliğin devri"* ibaresinin, satılanın teslim edilmesi şeklinde yorumlanması gerektiği ifade edilmektedir.[277]

Tüketici satış sözleşmelerinde yarar ve hasarın geçişine ilişkin 6502 sayılı TKHK'da özel bir düzenleme bulunmadığından 6502 sayılı TKHK'nın 83/I. maddesi gereğince 6098 sayılı TBK'nın ilgili hükümleri uygulanmalıdır.[278] Buna göre; satılandaki

[275]**DOĞAN**, s.63-64.

[276]**AYDOĞDU**, s.144; **ATAMER/BAŞ**, s.26; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.148-149.

[277]**GÜMÜŞ**, s.68; **YAVUZ**, Borçlar Özel, s.141.

[278]**YILMAZ**, s.50.

yarar ve hasarın tüketiciye geçişi, taşınırlar bakımından zilyetliğin devri; taşınmazlar bakımından tescil ile gerçekleşir.[279]

6098 sayılı TBK'nın 208. maddesine göre, satıcının satılandaki ayıptan sorumluluğu için ayıbın, yararın ve hasarın tüketiciye geçtiği zamanda mevcut olması bulunması gerekir.[280] Yarar ve hasar tüketiciye geçtikten sonra bir başka deyişle; satılanın zilyetliğinin devredilmesinden sonra ortaya çıkan ayıplardan kural olarak satıcı sorumlu değildir.[281] Ancak sonradan ortaya çıkan ayıbın sözleşme kurulmadan önceki bir sebepten kaynaklandığının anlaşılması halinde, satıcının yine sorumluluğu söz konusu olur.[282] Bu ayıplar genelde üretimden kaynaklanan ayıplar ya da malın taşınması esnasında meydana gelen ayıplardır.[283] Örneğin; satın alınan son model arabanın tavanında, o seri ile üreten araçların tamamında kullanıcı hatasından kaynaklanmayan tavan çöküntülerinin meydana gelmesi halinde, malın tesliminden sonra meydana gelen bir ayıp söz konusudur.[284]

[279]**ÖZSOY**, s.87. Zilyetliğin devri ile satılanın tesliminin anlaşılması gerektiği yönünde bkz. **GÜMÜŞ**, s.33.

[280]**YAVUZ**, s. 125; **ARAL/AYRANCI**, s. 110. Ayrıntılı bilgi için bkz. **ÖZDEMİR**, s.359-379

[281]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.120; **YILMAZ**, s.50; **ATAMER**, Revizyon, s. 86; **ATAMER/BAŞ**, s.27.

[282]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.120; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.92; **ŞAHİNİZ**, s.62.

[283]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.120;

[284]Nitekim Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, T.25.03.22015, 2014/18064 Esas ve 2015/9478 Karar sayılı ilamında; araçta kullanıcı hatasından kaynaklanmayan, üretimden kaynaklanan gizli ayıbın bulunması halinde, davacının (tüketicinin) süresinde yapılan aracın değiştirilmesi talebini, davalının (satıcının) kabul etmek zorunda olduğunu belirtmiştir (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 11.01.2020).

5. Tüketicinin Ayıbı Bilmemesi – Bilmesinin Kendisinden Beklenememesi

6502 sayılı TKHK'nın 10/II. maddesinde, tüketicinin ayıptan haberdar olması ya da haberdar olmamasının mümkün olmaması hallerinde, sözleşmeye aykırılık halinin bulunmadığından, bir başka deyişle böyle bir halde artık satıcının sorumlu olmadığından bahsedilmiştir.

Tüketicinin ayıbı bilmesi, satıcıyı tek başına ayıptan doğan sorumluluktan kurtarmaz. Tüketicinin; ayıbın ortaya çıkaracağı sonuçları da bilmesi gerekir. Doktrinde ve uygulamada hâkim olan görüşe göre, TBK'nın 222. maddesindeki ayıbın bilinmesi kavramı, "alıcının; ayıbın kapsamı ve önemi hakkında bilgi sahibi olması" şeklinde anlaşılmalıdır. Alıcının sadece ayıbın varlığından haberdar olması, satıcının sorumluluğunun ortadan kalkması için yeterli değildir.[285] Örneğin; iyileşemeyecek derecede topal olan atın bu sakatlığını görerek satın alan tüketicinin, o atın topal olduğunu bilmesinin yanında sakatlığının da iyileşemeyecek durumda olduğunu bilmesi gerekir.[286] Ayrıca satılandaki ayıbın tüketici tarafından bilindiği, birtakım varsayım ve kuşkulardan yola çıkılarak ileri sürülemez. Malın değerinin düşük olması halinde, malın ayıplı olduğunun tüketici tarafından bilinmesi gerektiği söylenemez.[287]

6502 sayılı TKHK'nın 10/III. fıkrasındaki "Satışa sunulacak ayıplı mal üzerine ya da ambalajına, üretici, ithalatçı veya satıcı tarafından tüketicinin kolaylıkla okuyabileceği şekilde malın ayıbına ilişkin açıklayıcı bilgiyi içeren bir etiket konulur" şeklindeki düzenleme ile ayıplı malın satışa sunulması halinde tüketici tarafından kolayca fark edilebilecek ayıba ilişkin bir etiket konması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca her halükarda,

---

[285]**YAVUZ**, Borçlar Özel, s. 71; **TUNÇOMAĞ**, s.125; **GÜMÜŞ**, 76; **ARAL/AYRANCI**, s. 110; **ASLAN**, s.102.

[286]**EDİS**, s.61; **TANDOĞAN**, s.173; **ASLAN**, s.102.

[287]**AYDOĞDU**, s.154.

tüketiciye verilecek fatura, fiş veya satış belgesi üzerinde, malın ayıbına ilişkin açıklayıcı bilginin tüketiciye verilmesi gerekir (TKHK m. 10/III).[288] Bu etikette belirtilen ayıplardan satıcının sorumluluğu bulunmaz. Ancak satılanda, etikette belirtilenin dışında bir ayıbın bulunması halinde satıcının ayıptan sorumluluğu devam eder.[289]

6. Ayıptan Doğan Sorumluluğu Sınırlandıran/Kaldıran Bir Anlaşmanın Bulunmaması

6098 sayılı TBK'nın 221. maddesinde; *"Satıcı satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise, ayıptan sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan her anlaşma kesin olarak hükümsüzdür."* hükmü düzenlenmiştir. Maddeye göre; satıcıda hafif kusurun bulunduğu hallerde, sorumsuzluk anlaşması yapılabileceği kabul edilmelidir.[290] 4077 sayılı TKHK'nın 4. maddesinde yer alan *"Bu madde ile ayıba karşı sorumlu tutulanlar, ayıba karşı daha uzun bir süre ile sorumluluk üstlenmemişlerse…"* şeklindeki hükümde, satıcının sorumluluğunun genişletilebileceği açıkça kabul edilmişti. Ancak satıcının sorumluluğunun sınırlandırılabileceğine ya da kaldırılabileceğine dair kayıtların geçerli olup olmadığına ilişkin bir düzenleme ise yer almamaktaydı. 6502 sayılı TKHK'da da bu yönde bir hükme yer verilmemiştir.[291]

---

[288] **ASLAN**, Tüketici Hukuku, s.103 (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un madde metnindeki tüketicinin haberdar olduğu ayıplar, alıcının bildiği ayıpları; tüketicinin haberdar olması kendisinden beklenen ayıplar ise, alelade ayıpları kapsar. Bu nedenle de TBK'nın 222/2. maddesi, kıyasen tüketici işlemlerinde de uygulanmalıdır (Bkz. **GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s. 100).

[289] **ATAMER**, Revizyon, s.87; **CUMALIOĞLU**, s.26.

[290] **GÜMÜŞ**, s.78; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.120; **ARAL/AYRANCI**, s.144-145; **AYDOĞDU**, s.160.

[291] AB Konseyi'nin 25 Temmuz 1985 tarihli Yönergesi'nin 8. maddesinde maldaki ayıbın –üçüncü kişilerin etkisi ile doğmuş olsa bile- ayıbın sebep olduğu zararlardan sorumluluğun kaldırılamayacağı ya da sınırlandırılamayacağı düzenlenmiş olsa da, 1999/44 sayılı AB Yönergesi ile kural olarak satıcının

6098 sayılı TBK'nın 221. maddesinde öngörülen düzenlemenin, tüketici satış sözleşmesi bakımından da uygulanıp uygulanamayacağı tartışmalıdır. Bir görüşe göre; buna ilişkin 6502 sayılı TKHK'da daha özel nitelikte bir düzenleme bulunmadığından, TBK'nın 221. maddesindeki düzenlemenin, tüketici satış sözleşmesi bakımından da uygulanabileceği kabul edilmelidir.[292] Diğer görüşe göre; 6502 sayılı TKHK'nın satıcının ayıptan doğan sorumluluğunu düzenleyen hükümleri, nispi emredici nitelikte düzenlemelerden olduğundan, bu sorumluluğu kaldıran ya da azaltan düzenlemelerin geçersiz olduğunun kabulü gerekir.[293] Kanun koyucunun, tarafların tüketici satış sözleşmesinde ayıptan sorumluluğu sınırlandıran veya kaldıran anlaşma yapılabileceğine dair düzenlemeye yer vermemesi, onun tüketicinin etkili korunmasını sağlamak amacıyla bilinçli iradesini ortaya koymaktadır. Bu halde 6098 sayılı TBK hükümleri, tüketicinin aleyhine olması sebebiyle kıyasen uygulanamayacaktır.[294] Ayrıca 6502 sayılı TKHK'nın satıcının ayıptan sorumluluğunu düzenleyen hükümlerinin tüketici aleyhine sözleşme ile değiştirilmesi halinde dahi TKHK'nın 5. maddesi uyarınca "haksız şart" olarak ileri sürülüp tüketici bağlamayacakları savunulmaktadır.[295]

Kanaatimizce; satıcının ayıptan doğan sorumluluğunu sınırlandıran ya da kaldıran hükümler, tüketicinin aleyhine sonuç doğuracağından 6502 sayılı TKHK'nın tüketiciyi

---

sorumluluğunun kaldırılamayacağı düzenlenmiştir. Ancak satıcının ayıbı tüketiciye bildirmesi halinde, satıcı ve tüketicinin maldaki ayıptan kaynaklanan satıcının sorumluluğunu kaldırmaya yönelik sözleşme yapmaları mümkündür (**KUTOĞLU**, Tuba: Avrupa Birliği ve Türk Hukuku Açısından Tüketim Mallarında Ayıp ve Bu Yönden Tüketicinin Korunması, İstanbul 2005, s.43).

[292]**ASLAN**, s.97; **ÖZEL**, s.114-115; **İNCELOĞLU**, s.173.

[293]**YILMAZ**, s.33; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.163; **CUMALIOĞLU**, s.25; **AYDOĞDU**, s.160.

[294]**ZEVKLİLER/AYDOĞDU**, s. 61; **ATASOY**, Ömer Adil / **TAŞKIN**, Mustafa / **ACAR**, Hakan: Tüketiciyi Koruma Hukuku, İlgili Mevzuat ve Yargıtay Kararları, 2. Baskı, Ankara 2000, s. 112.

[295]**İNCELOĞLU**, s. 173; **YILMAZ**, s.66.

koruma amacına uygun düşmez. Satıcının sorumluluğunu sınırlandıran ya da kaldıran anlaşmalar, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu bakımından mümkün olsa da tüketici satış sözleşmeleri bakımından geçersiz kabul edilmelidir. Bu yönde sözleşme hükümlerinin öngörüldüğü hallerde bile tüketicinin, satıcının sorumluluğu cihetine gidebileceğinin kabulü gerekir. Bu durumun istisnası; 6502 sayılı TKHK'nın 10/III. maddesinde düzenlenen tüketicinin ayıplı olduğunu bildiği malları satın alması halidir. Buna göre, tüketicinin satılan maldaki ayıbı bildiği halde yaptığı sorumsuzluk anlaşmaları, satıcıyı ayıba karşı sorumluluktan kurtarır.[296]

7. Gözden Geçirme ve Ayıbın İhbarı

6098 sayılı TBK'nın 223. maddesine göre alıcının, satılanın ayıplı olmasından kaynaklanan haklarını ileri sürebilmesi için satılanın gözden geçirilmesi ve ayıbın satıcıya bildirilmesi külfeti söz konusudur (TBK m.223/I). Alıcı, bu külfetini yerine getirmezse, satılanı ayıplı şekilde kabul etmiş ve ayıptan doğan haklarını kaybetmiş olur. Muayene ve ihbar; bir yükümlülük olmayıp külfet olduğundan yerine getirilmemesi tazminata konu olmayıp seçimlik hakların kullanımını engeller. [297]

6098 sayılı TBK'nın 223. maddesine göre alıcının, satılanın tesliminden sonra işlerin olağan akışına uygun şekilde muayene ve ihbar külfetini yerine getirmesi gerekir (TBK m.223/I). Satın alınan malın özelliği ve ayıbın niteliği, muayene süresine etkilidir. Basit bir aletin muayenesi ile harman makinesinin ya da kar temizleme makinesinin

[296]**AÇIKGÜL**, Sözleşmeden Dönme, s.89-90; **ATAMER**, Revizyon, s.87.

[297]**EREN**, Borçlar Özel, s.114-115; **ARAL/AYRANCI**, s.126, **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.155; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.105.

muayenesinin aynı sürede yapılması beklenemez. Her şeyden önce uygun mevsimin gelmesi beklenir.[298]

6098 sayılı TBK'nın 223/II. maddesinde; *"...satılanda olağan bir gözden geçirme ile ortaya çıkarılamayacak bir ayıp bulunması halinde,..."* denmek suretiyle gizli nitelikteki ayıplarda satıcının sorumluluğunun devam edeceği ancak gizli ayıbın sonradan ortaya çıkması halinde bu durumun satıcıya hemen bildirilmesi gerektiği, böyle bir bildirimde bulunulmadığı takdirde malın o şekilde kabul edilmiş sayıldığı düzenleme altına alınmıştır (TBK m.223/II).[299]

6502 sayılı TKHK, tüketiciye satılanın gözden geçirilmesi ve ihbar yükümlülüğü yüklememiştir. Mülga 4077 sayılı TKHK'da yer alan ayıbın otuz gün içinde satıcıya bildirilmesi yükümlülüğü kaldırılmıştır. [300] İhbar yükümlülüğü, 1999/44 sayılı Yönerge'de de mecburi tutulmayarak üye devletlerin takdirine bırakılmıştır.[301]

---

[298] **EREN**, Borçlar Özel, s.117.

[299] **İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 18. Hukuk Dairesinin 2017/2436 Esas-2019/1116 Karar ve 23.05.2019 tarihli kararında** *" (gizli ayıp halinde) ...bu durumda Borçlar Kanunu m.223 gereğince zararın ortaya çıkması üzerine derhal ve dürüstlük kuralları gereğince de makul olan en kısa sürede satıcıya ayıp bildirimi yapılması gerekli olup davacı tarafından kullanıma bağlı olarak sonradan ortaya çıkan ayıpların Borçlar Kanunu m.223 gereğince makul sürede bildirildiği, yapılan keşif sonrası hazırlanan bilirkişi raporu ile de zarar miktarının 5.029,90 TL olarak kadri maruf olduğu anlaşıldığından mahkemesince verilen kararda hukuka aykırı bir yön bulunmamaktadır."* denilmek suretiyle gizli ayıbın makul sürede satıcıya bildirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

[300] 4077 sayılı TKHK m.4/II: "Tüketici, malın teslimi tarihinden itibaren otuz gün içerisinde ayıbı satıcıya bildirmekle yükümlüdür."

[301] **ATAMER/BAŞ**, s.31-33.

Tüketici, 6502 sayılı TKHK'nın 12. maddesine göre iki yıl olan zamanaşımı süresi içerisinde ayıp sebebiyle kanundan kaynaklanan seçimlik haklarını kullanabilir.[302] 6502 sayılı TKHK, tüketiciye satılanı gözden geçirme ve ayıbı ihbar külfeti yüklemediği için tek taraflı ve varması gerekli irade beyanı ile tüketici tarafından seçimlik hakların kullanılması mümkündür.[303] Tüketicinin seçimlik haklarından birini seçtiğine ilişkin bildirimi; tek taraflı bir tasavvur açıklamasıdır.[304]

Ayıp ihbarının süresinde olup olmadığının tespitinde gönderme anı dikkate alınır. Tüketicinin bildirimi zamanında yapmasına rağmen bildirimin satıcıya geç varması ihtimalinde risk tüketiciye yüklenmez.[305]

III. AYIBIN İSPATI

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu kapsamındaki satış sözleşmelerinde ayıbın varlığını ispat etme yükü, 4721 sayılı TMK'nın 6. maddesi[306] hükmüne göre genel ispat kuralına uygun şekilde alıcıdadır. Bir başka deyişle; alıcı tarafından satılanın ayıplı

[302] 1999/44 sayılı AB Yönergesi'nin 5/I. maddesinde de ayıptan doğan seçimlik hakların kullanılması için teslimden itibaren iki yıllık süre öngörülmüştür.

[303]**GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.96-97; **ÖZEL,** s.101.

[304]**EDİS,** s.85; **GÜMÜŞ**, s.86; **YAVUZ**, Satıcının Sorumluluğu, s.113-114; **ASLAN**, s.104.

[305]**ARAL/AYRANCI**, s.134; **ŞAHİNİZ**, s. 76; **ASLAN**, s.104; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.114; **ÖZDEMİR**, s.312-313.

[306] TMK m.6: "Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür."

olduğunun ispat edilmesi gerekir.[307] Nitekim 6098 sayılı TBK'nın 226/II. maddesinde de benzer şekilde alıcının, satılandaki ayıbı ispat yükünden bahsedilmiştir.[308]

6502 sayılı Kanun'un 10/I. maddesinde; *"Teslim tarihinden itibaren altı ay içinde ortaya çıkan ayıpların, teslim tarihinde var olduğu kabul edilir. Bu durumda malın ayıplı olmadığının ispatı satıcıya aittir. Bu karine, malın veya ayıbın niteliği ile bağdaşmıyor ise uygulanmaz."* hükmü düzenlenmiştir.

6502 sayılı TKHK'nın 10/I. maddesine göre, satılanın tesliminden itibaren altı ay içerisinde ortaya çıkan ayıpların, malın teslimi zamanında o malda zaten mevcut bulunduğu kabul edilir. Bahsedilen hükümle tüketici lehine bir karine düzenlenmiştir.[309] Bu halde o malın ayıplı olmadığının ispat edilmesi satıcıya aittir. 6502 sayılı TKHK ile daha önce bulunmayan bir düzenleme getirilerek tüketici lehine ispat kolaylığı öngören bir hüküm ele alınmıştır.[310]

6502 sayılı TKHK'nın 10/I. maddesi ile işin esasında teslim edilen malın, teslim tarihinden itibaren altı ay içerisinde hayatın olağan akışına uygun olarak sorunsuz şekilde çalışması gerektiği yönünde bir karine getirilmiştir.[311] Satıcının bu karinenin aksini ispat

---

[307] **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.73; **ŞAHİNİZ**, s.58; **ÖZÇELİK**, s.1170; **HELVACI**, Serap/**ALTINERYOLCU**, Fatma Zeynep: "6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un İspat Yüküne İlişkin Getirdiği Düzenleme", MÜHFHAD, C.24, S.2, Aralık 2018, s.813; Yarg. HGK, 2017/19-1633 E, 2017/1013 K. (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 23.05.2020).

[308]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.126.

[309]**HELVACI/ALTINERYOLCU**, s.812.

[310] 6502 sayılı TKHK'nın 10/I. maddesi ile getirilen düzenleme, 1999/44 sayılı AB Yönergesinin 5. maddesi ile uyumludur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Madde gerekçesi: https://app.e-uyar.com/gerekce/index/e6f5093e-0c11-4d24-9d4b-30a63266f0a8 (Erişim Tarihi: 23.05.2020)

[311] **YILDIRIM**, Abdülkerim: "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağının Bazı Maddelerine İlişkin Değerlendirmeler", GÜHFD, C. XVII, Y.2013, S. 1-2, s.1037 vd. Bu durumda

etmesi mümkündür.[312] Teslimden itibaren altı aylık süre içinde meydana gelen ayıpların, kullanım hatası sebebiyle ortaya çıktığının ya da başka dış etkenlerden meydana geldiğinin ispatı, satıcı üzerindedir. Altı aylık sürenin dolmasından itibaren ortaya çıkan ayıplarda ispat yükü tersine döner; bu halde ayıbın, satılanın teslimi anında mevcut olduğunun ispatı, tüketiciye aittir.[313]

6502 sayılı TKHK'nın 10/I. maddesinin son cümlesi ile ilk cümledeki karineye istisna getirilerek malın mahiyetine göre, bu karinenin uygulanmaması ihtimalinin bulunduğu düzenlenmiştir. Her somut olaya göre, malın ve ayıbın niteliği de göz önünde bulundurularak ispat yükünün kimde olduğu, TKHK'nın 10/I. maddesinde yer alan karinenin uygulanıp uygulanmayacağı değerlendirilmelidir. Örneğin; malın niteliği gereği çabuk çürüyen, bozulan bir mal olması halinde bu karinenin geçerli olmayacağı kabul edilir.[314] Aynı şekilde satılandaki ayıbın tüketiciden kaynaklandığının muhtemel olduğu koltuktaki sigara yanığı, arabanın tesliminden sonra çizik olması gibi hallerde, tüketicinin satıcıyı mağdur etmesini engellemek amacıyla hâkimin ayıbın niteliğine bağlı olarak ispat etme yükünün tüketici üzerinde olduğuna karar vermesi mümkündür.[315]

6502 sayılı TKHK'nın 10/II. maddesinde; *"Tüketicinin, sözleşmenin kurulduğu tarihte ayıptan haberdar olduğu veya haberdar olmasının kendisinden beklendiği hâllerde, sözleşmeye aykırılık söz konusu olmaz. Bunların dışındaki ayıplara karşı tüketicinin seçimlik hakları saklıdır."* hükmü düzenlenmiştir. Bu hükme göre

---

TKHK'nın 10/I-2.c hükmü gereğince satıcının, teslim anında satılanda ayıbın bulunmadığını ispat etmesi gerekir (**YILMAZ**, s.70).

[312] Bkz. TKHK 10.madde gerekçesi, dp. 161.

[313]**AÇIKGÜL**, Sözleşmeden Dönme, s.100.

[314]**ATAMER**, Revizyon, s. 88; **YILMAZ**, s.70.

[315]**AYDOĞDU**, s.166; **ÖZEL**, s.101; **GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.98.

sözleşmenin kurulduğu tarihte, tüketicinin ayıptan haberinin olması ya da haberdar olmasının kendisinden beklenmesi hallerinde satıcının ayıptan sorumluluğu söz konusu olmaz. Tüketicinin bilmesinin kendisinden beklendiği ayıplar; onun hiçbir çaba harcamadan, göz önünde olması sebebiyle kolayca fark ettiği ayıplar olarak kabul edilmektedir.[316]

6502 sayılı TKHK'da satıcının, ayıplı mal üzerine okunabilecek şekilde açıklayıcı nitelikte etiket koyması, bu etiketin tüketiciye verilmesi ya da ayıp oluşturan durumun satış sonrası tüketiciye verilen belge üzerinde gösterilmesi mecburiyeti getirilmiştir (TKHK m.10/III). Ayıplı mal üzerindeki etiketin, o malın yalnızca ayıplı olduğunu belirtmesi yeterli değildir, malın ayıbına ilişkin bilgiyi içermesi ve tüketicinin okuyabileceği şekilde olması gerekir.[317] Satıcı, bu şekildeki aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirdikten sonra tüketicinin ayıbı bilmediğini veya bilecek halde olmadığını ileri sürme imkânı kalmaz.[318]

6502 sayılı TKHK'nın 10/III-c.3 maddesinde; *"Teknik düzenlemesine uygun olmayan ürünler ise hiçbir şekilde piyasaya arz edilemez."* hükmü düzenlenmiştir. Teknik düzenlemeye uymayan ürünler güvenli olmadıklarından açıklayıcı etiketle dahi satışa sunulamaz.[319]

[316]**HELVACI/ALTINER YOLCU**, s.818.

[317]**ÇABRİ**, s. 215; **HELVACI/ALTINER YOLCU**, s.818-819.

[318]**ÇABRİ**, s. 214.

[319]**GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.102; **HELVACI/ALTINER YOLCU**, s.819.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SATIŞ KONUSU MALIN AYIPLI OLMASININ SONUÇLARI

I. TÜKETİCİNİN SEÇİMLİK HAKLARI

A. Genel Olarak

Satılanın ayıplı olması halinde tüketicinin hangi seçimlik haklara sahip olduğu, 6502 sayılı TKHK'da düzenleme altına alınmıştır. Kanun'un 11. maddesine tüketici;

- "Satılan malı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme,"
- "Satılan malı alıkoyarak ayıp oranında satış bedelinden (semenden) indirim yapılmasını isteme,"
- "Bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılan malın ücretsiz olarak onarılmasını isteme (Onarımın aşırı masraf gerektirmemesi kaydı ile),"
- "İmkân bulunduğu ölçüde satılan malın ayıpsız bir misli ile değiştirilmesini isteme,"

seçimlik haklarından dilediğini seçme imkanına sahiptir. Satıcının, tüketicinin tercihi doğrultusunda hareket etme zorunluluğu söz konusudur (TKHK m.11/I-son cümle).

1999/44 sayılı Yönerge'de tüketicinin seçimlik haklarını kullanmasında belli bir sırayı takip etmesi gerektiği düzenlenmiştir. Yönerge'nin 3. maddesine göre tüketici, öncelikle satılanın ücretsiz tamir edilmesini isteme ya da satılanın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi seçimlik haklarından birini kullanmalıdır. Bu hakların kullanılmasından bir

neticeye varılamaması halinde tüketicinin sözleşmeden dönme ya da bedelden indirim yapılmasını isteme haklarını kullanma imkânı doğar.[320]

6502 sayılı Tüketicinin TKHK'da, 1999/44 sayılı Yönerge'dekine benzer bir sıralamaya yer verilmemiş, *"...seçimlik haklarından birini kullanabilir."* denmek suretiyle tüketicinin istediğini seçebileceği belirtilmiştir.[321] Ancak malın ücretsiz onarımının ya da ayıpsız benzeri ile değiştirilmesinin satıcı bakımından orantısız güçlükler getirecek olması halinde tüketicinin sözleşmeden dönme ya da bedelden indirim yapılmasını isteme hakkını kullanması gerekir (TKHK m. 11/III).

B. Seçimlik Hakların Kullanım Sınırları

6098 sayılı TBK'nın 219 vd. maddelerinde satış sözleşmesinde malın ayıplı çıkması hali, alıcının seçimlik hakları, bu hakların kullanılma zamanları ve süreleri düzenlenmiştir. Kural olarak alıcının, seçimlik haklardan dilediğini serbestçe tercih etme hakkı söz konusudur (TBK m.227/I). Ancak kanun koyucu, hakkaniyet ve pratik düşünceler gereği, belli şartlarda seçimlik hakların kullanımı noktasında birtakım sınırlamalar öngörmüştür.[322] 6502 sayılı TKHK'da da 6098 sayılı TBK'nın öngördüğü sınırlamalara benzer birtakım sınırlandırmalara yer verilmiştir. TKHK'ya göre tüketicinin seçimlik haklarından birini tercih etmesi halinde, satıcının bu talebi kural olarak yerine getirmekle yükümlü olduğu belirtilmiştir (TKHK m.11/I).

[320]**ATAMER**, Revizyon, s. 90; **DEMİR**, AB Yönergesi, s. 30 vd.

[321] Seçimlik hakların dilediğince seçilebileceğine dair bkz. **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.127; **GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.104; **ARAL/AYRANCI**, s.139; **YAVUZ**, Borçlar Özel, s.77.

[322]**YAVUZ**, Borçlar Özel, s.82; **YILMAZ**, s.122; 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun sınırlandırma öngören düzenlemeleri için bkz. m.227/III, IV, V; m.228/II; m.230.

Seçimlik hakların kullanımını sınırlandıran düzenlemelerin doğrudan uygulanıp uygulanmayacağı hususunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bizim de katıldığımız görüşe göre; bu sınırlamaların 6502 sayılı Tüketicinin TKHK'daki tüketiciyi koruma maksadıyla ortaya konulan düzenlemelerle bağdaşması ve kanunun amacıyla çelişmemesi halinde uygulanması gerekir.[323] Buna karşılık diğer görüşe göre; 6502 sayılı TKHK'nın 83/I. maddesi gereğince, TKHK'da hüküm bulunmayan hallerde TBK hükümleri, hakkaniyet gereğince uygulanmalıdır.[324]

1. Sözleşmeden Dönme Hakkının Sınırlanması

6098 sayılı TBK'nın 227/IV. maddesinde; *"Alıcının, sözleşmeden dönme hakkını kullanması hâlinde, durum bunu haklı göstermiyorsa hâkim, satılanın onarılmasına veya satış bedelinin indirilmesine karar verebilir."* şeklindeki düzenleme ile alıcının sözleşmeden dönme hakkına sınırlama getirilmiştir.

6098 sayılı TBK'nın 227/IV. maddesinde yer alan *"durum bunu haklı göstermiyorsa"* ibaresi, hâkime oldukça geniş bir takdir hakkı vermekte, hatta hâkime alıcının seçme hakkına müdahalede bulunup onu değiştirerek tamir ya da bedelden indirilmesine karar verme yetkisi tanımaktadır.[325] Hâkimin kendisine tanınan takdir yetkisini, 4721 sayılı TMK'nın 4. maddesine uygun şekilde ve somut olayın özellikleri ile taraf menfaatlerini gözeterek kullanması gerekir. Hâkim, durumun özelliklerine göre alıcının dönme hakkını kullanmasını yerinde görmemişse, satılan malın onarılmasına veya bedelden indirim yapılmasına karar verebilir. Bu halde hâkimin, satılan malın

---

[323]**YILMAZ**, s.122.

[324]**YAVUZ**, Nihat: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s.193 (**YAVUZ**, Şerh).

[325]**EDİS**, s.100; **EREN**, Borçlar Özel, s.132; **GÜMÜŞ**, s.110; **ARAL/AYRANCI**, s.140-141; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.144.

ayıpsız benzeri ile değiştirilmesine karar vermesi mümkün değildir.[326] Hâkim; halin icaplarını, satılan malın alıcı için halen kullanılabilir olup olmadığını ve dönme neticesinde satıcının uğrayacağı zarar ile alıcının sağlayacağı menfaat arasındaki dengesizliği, takdir yetkisinin kullanılmasında nazara almalıdır. Örneğin; satılan maldaki ayıbın küçük ancak önemsiz olması halinde, bedelden indirim yapılmasına ya da malın onarılmasına karar verebilir. Aynı şekilde malın satıcıya geri gönderilmesinin aşırı masraf gerektirmesi halinde de hâkim, satılan malın onarılmasına veya bedelden indirim yapılmasına karar verebilir.[327]

6502 sayılı TKHK'da tüketicinin sözleşmeden dönme hakkının sınırlanmasına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bir görüşe göre; TKHK'nın 83/I. maddesinde yer alan atıf gereğince TBK'nın 227/IV. maddesi, 6502 sayılı TKHK bağlamındaki tüketici satış sözleşmelerinde de uygulanmalıdır.[328] Diğer görüşe göre; 6098 sayılı TBK'nın 227/IV. maddesindeki sözleşmeden dönmeyi sınırlandıran düzenlemenin tüketiciler bakımından uygulanmaması gerekir. TKHK'nın 11/I. maddesi dikkate alındığında tüketicinin malı geri vermeye hazır olduğunu bildirmesi halinde sözleşmeden dönebileceği anlaşılmaktadır. Dönme hakkının kullanılmasının TMK'nın 2/II. maddesi gereğince "hakkın kötüye kullanılması hali" oluşturması hariç olmak üzere tüketicinin dönme hakkı sınırlanmamalıdır.[329]

---

[326]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.130; **YAVUZ**, Borçlar Özel, s.82.

[327]**YILMAZ**, s.124

[328]**AYDOĞDU**, s.170; **ÇABRİ**, s.230; **ÖZÇELİK**, Ş. Barış, " Tüketicinin Kullandığı Dönme Hakkı Yerine Bedel İndirimine Yer Verilebilir Mi? Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 7.6.2017 tarihli ve E. 2017/13-653, K. 2017/1085 sayılı Kararı Üzerine Düşünceler" , TBBD, 2018(135), s. 309-318.

[329]**ASLAN**, s.117; Yarg. 13. HD. T. 27.11.2018, E. 2016/16294, K.2018/11416 sayılı ilamında; "Hem 4077 sayılı Yasa hem de 6502 sayılı Yasa, malın ayıplı olması durumda tüketicinin seçimlik haklarını düzenleyen

Kanaatimizce; TBK'nın 227/IV. maddesinin tüketicinin aleyhine olması sebebiyle tüketici satış sözleşmesinde kıyasen uygulanmaması gerekir. Bununla birlikte satıcının hakkaniyete aykırı şekilde mağduriyetini engel amacıyla tüketicinin hakkını kötüye kullanması halinde bu hakkının sınırlandırılması yoluna gidilmelidir.

2. Satılanın Değerindeki Eksikliğin Satış Bedeline Çok Yakın Olması

6098 sayılı TBK'nın 227/V. maddesinde; *"Satılanın değerindeki eksiklik satış bedeline çok yakın ise alıcı, ancak sözleşmeden dönme veya satılanın ayıpsız bir benzeriyle değiştirilmesini isteme haklarından birini kullanabilir."* hükmü düzenlenmiştir. Madde hükmünde de belirtildiği üzere, iade edilecek bedelin malın değerine çok yakın olması halinde alıcının diğer seçimlik haklarını, örneğin malın tamir edilmesi hakkını kullanması mümkün değildir. Kanun koyucu, böyle bir düzenleme ile hem söz konusu malın alıcıda kalmasını engellemeyi hem de satış bedeline yakın bir

---

hükümlere sahiptir. Bu seçimlik haklarda tüketici; bedel iadesini de içeren sözleşmeden dönme, malın ayıpsız misliyle değiştirilmesi veya ayıp oranında bedel indirimi ya da ücretsiz onarım isteme haklarına sahiptir. Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür. Açıklandığı şekilde tüketici seçimlik haklarından herhangi birisini kullanabilecektir. Ne var ki, tüketici bu hakkını kullanırken objektif iyiniyet kuralları içerisinde hareket etmek zorundadır. Satışa konu araç üzerinde yaptırılan hükme esas alınan bilirkişi raporuna göre araçtaki hata ve arızalar nedeniyle araçta 2.500,00.-TL değer kaybı oluşacağı tespit edilmiştir. Hal böyle olunca, mahkemece, davacının seçimlik haklarından bedel iadesini de içeren sözleşmeden dönme hakkını kullanmasının iyiniyet kurallarına aykırı olduğu, tarafların hak ve menfaatleri değerlendirilerek aşırı bir dengesizliğe neden olacağı araçtaki ayıp nedeniyle seçimlik hakkından bedel indirim uygulanmasının uygun olacağı değerlendirilerek sonucuna göre hüküm tesisi gerekirken bu husus yerine getirilmeksizin yazılı şekilde hüküm tesisi de doğru olmamış tenkitle yetinilmiştir." (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 06.06.2020).

meblağın alıcıya iade edilmesini, yani alıcının zenginleşmesini engellemeyi amaçlamıştır.[330]

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da, TBK'nın 227/V. maddesine benzer bir düzenleme bulunmamaktadır. Doktrindeki bir görüşe göre; 6502 sayılı TKHK'nın 83/I. maddesi gereğince TBK'nın 227/V. maddesi, tüketici satış sözleşmesi bakımından da uygulanmalıdır.[331] Diğer görüşe göre; tüketicinin tercih hakkını sınırlandırmayacak ve onun lehine olacak şekilde karar verilmemelidir.[332]

Kanaatimizce; meseleyi 6502 sayılı TKHK'nın 11/III. maddesinin göz önünde bulundurarak değerlendirmek gerekir. TKHK'nın 11/III. maddesinde; *"Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesinin satıcı için orantısız güçlükleri beraberinde getirecek olması hâlinde tüketici, sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim haklarından birini kullanabilir. Orantısızlığın tayininde malın ayıpsız değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimlik haklara başvurmanın tüketici açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlar dikkate alınır.*" hükmü düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile seçimlik haklarının tercihi bağlamında tüketiciye bir sınırlama getirilmişse de devamında orantısızlığın tespitinde; satılanın ayıpsız haldeki değeri, ayıbın önemli olup olmadığı ve diğer seçimlik hakların kullanılmasının tüketici bakımından sorun oluşturup oluşturmayacağı gibi hususların göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilerek tüketicinin menfaatleri de gözetilmiştir. Buradan hareketle, satıcı ve tüketicinin menfaatlerini gözeterek durumun özelliklerine göre tüketicinin seçimlik haklarının sınırlandırılabileceğinin kabul edilmesi gerekir.

---

[330]**TANDOĞAN**, s.188-189; **GÜMÜŞ**, s.111; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.130; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.139.

[331]**GÜMÜŞ**, s.111; **İNCELOĞLU**, s.190; **EREN**, Borçlar Özel, s.135.

[332]**YILMAZ**, s.126.

3. Seçim Hakkının Kullanımının Engellenmesi

6098 sayılı TBK'nın 227/III. maddesinde; *"Satıcı, alıcıya aynı malın ayıpsız bir benzerini hemen vererek ve uğradığı zararın tamamını gidererek seçimlik haklarını kullanmasını önleyebilir."* hükmü düzenlenmiştir.Bu hüküm ile birlikte alıcının seçimlik haklarını dilediği gibi kullanması yetkisi, satıcı tarafından kısıtlanmıştır.

6502 sayılı TKHK'da, 6098 sayılı TBK'nın 227/III. maddesine benzer bir düzenleme yer bulunmamaktadır. Doktrinde savunulan bir görüşe göre; 6502 sayılı TKHK'nın 83/I. maddesi gereğince TBK'nın 227/III. maddesi, tüketici satış sözleşmesi bakımından da uygulanmalıdır.[333] Diğer görüşe göre; 6098 sayılı TBK'nın bu hükmünün, 6502 sayılı TKHK'nın uygulanacağı sözleşmeler bağlamında tüketiciler hakkında uygulanması mümkün değildir.[334] Kanaatimizce; TKHK'nın 83/I. maddesi ile genel hükümlere atıfta bulunulmuşsa da 6098 sayılı TBK'nın tüketicilere uygulanacak hükümlerinin, tüketici aleyhine netice doğurmaması ve TKHK'nın tüketiciyi koruma maksadıyla ortaya koyduğu düzenlemelerle çelişmemesi gerektiğinden TBK'nın 227/III. maddesi hükmünün tüketiciler bakımından uygulanmamsı gerekir.

4. Bedelden İndirim İstenmesi Hakkını Zorunlu Kılan Haller

6098 sayılı TBK'nın 228/II. maddesinde; *"Satılan alıcıya yüklenebilen bir sebep yüzünden yok olmuşsa veya alıcı onu başkasına devretmişse ya da biçimini değiştirmişse alıcı, ancak değerindeki eksiklik karşılığının satış bedelinden indirilmesini isteyebilir."* hükmü düzenlenmiştir. Bahsedilen madde ile üç ayrı durum düzenlenmiştir. Bu üç durumdan herhangi birinin gerçekleşmesi halinde alıcının yalnızca bedelden indirim isteme hakkını kullanabileceği, diğer seçimlik haklarını kullanamayacağı belirtilmiştir.

[333]**GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.122; **İNCELOĞLU**, s.190;

[334]**ASLAN**, s.118; **YILMAZ**, s.124.

Çünkü alıcı tarafından başkasına satılmış olan ya da yok olmuş malın veya değiştirilmiş olan malın iade edilmesi, ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi ya da onarılmasının istenmesi mümkün olmaz.[335]

Satılan malın yok olması[336] halinden, alıcıdan kaynaklanan bir sebeple onun fiili neticesinde o malın hasara uğraması ve zayi olması anlaşılmalıdır. Malın başkasına devredilmesi[337] halinden, mülkiyetin satıcıya iadesini imkânsız hale getiren ve üçüncü kişi lehine hak iktisabı doğuran hallerin anlaşılması gerekir.[338] Malın değiştirilmesi[339] halinden anlaşılması gereken; alıcının veya alıcının rızası doğrultusunda başkasının, satın alınan mal üzerinde değişiklik yapması (hukuki tağyir, işleme, birleştirme, karıştırma) ve devamında o malın ilk haline getirilmesinin imkânsız hale gelmesidir.[340]

6502 sayılı TKHK'da, 6098 sayılı TBK'nın 228/II. maddesine benzer bir düzenleme yer almamaktadır. Tüketicinin fiili ile malın yok olması, tüketicinin onu başkasına devretmesi ya da onu değiştirmesi hallerinde, TBK'nın 228/II. maddesinin tüketici satış sözleşmesi bakımından uygulanacağı; bir başka deyişle, tüketicinin yalnızca satış bedelinden indirim yapılmasını talep etme hakkını kullanabileceği kabul

[335]**EDİS**, s.101; **TANDOĞAN**, s.188; **ARAL/AYRANCI**, s.142; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.148; **ŞAHİNİZ**, 115-117.

[336]Satın alınan toz şekerin açık alanda bırakılması ve devamında yağmur yağması neticesinde şekerin erimesi olayında olduğu gibi.

[337] Alıcının satın aldığı malı, başka bir kişiye satması olayında olduğu gibi.

[338]**EDİS**, s.102; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.149.

[339] Satın alınan undan ekmek yapılması ya da satın alınan demirden sandalye yapılması olaylarında olduğu gibi.

[340]**EDİS**, s.102; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.150; **TANDOĞAN**, s.188-189; **EREN**, Borçlar Özel, s.163.

edilmektedir.[341] Kanaatimizce; tüketicinin fiillerinden kaynaklanan satılanın yok olması, devredilmesi ya da değiştirilmesi hallerinde; diğer seçimlik hakların kullanılmasının hakkaniyete uygun düşmeyeceği ve satılanın bedelinden indirim yapılması seçimlik hakkının taraf menfaatlerine daha uygun düşeceği değerlendirildiğinden, TBK'nın 228/II. maddesinin tüketici satış sözleşmesi bakımından da uygulanması gerektiği kabul edilmelidir.

5. Birden Fazla Malın Birlikte Satışı ve Eklentiler

6098 sayılı TBK'nın 230/I. maddesinde; *"Birden çok mal veya birden çok parçadan oluşan bir mal, birlikte satılmış olup da bunlardan bazıları ayıplı çıkarsa, dönme hakkı bunlardan ancak ayıplı çıkanlar için kullanılabilir. Ancak, alıcıya veya satıcıya önemli bir zarar vermeksizin ayıplı parçanın diğerinden ayrılmasına imkân yoksa dönme hakkının satılanın tamamını kapsaması zorunludur."* hükmü düzenlenmiştir. Düzenleme ile alıcının birden fazla malı satın alması ve bunlardan bazılarının ayıplı olması halinde, dönme hakkını yalnızca ayıplı çıkanlar bakımından kullanabileceği belirtilmiştir.

Satış konusunun birden fazla maldan oluştuğu hallerde, bu mallardan birinin ayıplı çıkması halinde kullanılan sözleşmeden dönme hakkının yalnızca ayıplı mal bakımından geçerli olduğu kabul edilir. Örneğin; bir koyun sürüsü satın alınmışsa ve bu koyunlardan bir kısmının hastalıklı ya da kısır olduğu anlaşılmışsa, tüketici yalnızca ayıplı çıkan mal bakımından dönme hakkını kullanabilir. Birden fazla eşyanın (fotoğraf makinesi, bir kitap ve çanta) birlikte satıldığı hallerde de aynı durum geçerli olup sözleşmeden dönme hakkı yalnızca ayıplı olan mallar bakımından kullanılabilir.[342]

[341]**ARAL**/**AYRANCI**, s.141-142; **GÜMÜŞ**, s.112-113; **ASLAN**, s.118-119; **EREN,** Borçlar Özel, s.133; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.148-149.

[342]**YILMAZ**, s.545.

Ancak bahsedilen maddenin devamında bu kurala bir istisna getirilerek ayıplı parçaların alıcı ya da satıcıya zarar verilmeksizin o maldan/mallardan ayrılmasının mümkün olmaması halinde, dönme hakkının satışa konu tüm malı/malları kapsayacağı belirtilmiştir. Örneğin; otomobildeki klimanın bozuk olması halinde dönme hakkının sadece o parçayı kapsaması gerekirken[343], porselen kahve takımındaki parçalardan bir kısmının kırık olması halinde dönme hakkının tüm kahve takımını kapsaması gerekir.[344] Satışa konu malların birbiri ile işlevsel bağlılığının bulunması halinde de malın tamamı bakımından dönme söz konusu olur. Örneğin; gösteri yapmak için eğitilmiş at ve köpekten birinin ayıplı çıkması halinde, at ve köpek arasındaki işlevsel bağ sebebiyle satış sözleşmesinden tam dönmenin gerçekleşmesi beklenir.[345]

6098 sayılı TBK'nın 230/II. maddesinde; *"Satılanın aslı için satıştan dönülmesi, ayrı satış bedeli gösterilerek satılmış olsalar bile, eklentilerini de kapsar; fakat eklentiler için dönme, satılanın aslını kapsamaz"* hükmü düzenlenmiştir. Örneğin; bir müzik setindeki hoparlörlerden biri bozuksa, dönme yalnızca o parçayı kapsar, tüm müzik setini kapsamaz. Ancak müzik setindeki ayıp, eklenti niteliğindeki hoparlörü de kapsar.[346] Aynı şekilde arabadaki klimanın bozuk olması halinde sözleşmeden dönme arabayı kapsamaz ancak arabadaki ayıp sebebiyle dönme, eklenti niteliğindeki klimayı kapsar.[347]

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da, TBK'nın 230. maddesine benzer bir düzenleme yer almamaktadır. Bizim de katıldığımız üzere, hakkaniyet ve

[343]**ASLAN**, s.119.

[344]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.129; **TANDOĞAN**, s.195.

[345]**EREN**, Borçlar Özel, s.136

[346]**ZEVKLİLER/ERTAŞ/HAVUTÇU/AYDOĞDU/CUMALIOĞLU**, s. 435.

[347]**ASLAN**, s.119-120.

dürüstlük kuralları çerçevesinde TKHK'nın 83/I. maddesinin atfıyla TBK'nın 230. maddesinin tüketici satış sözleşmesinde uygulanacağının kabul edilmesi gerekir.[348]

C. Seçimlik Hakların Hukuki Niteliği

Satılanın ayıplı olması halinde tüketicinin başvurabileceği seçimlik haklarının hukuki niteliği hakkında doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür.

"Sözleşme teorisi görüşü"ne[349] göre; seçimlik haklar, satıcıya yönelen bir öneri niteliğindedir. Bu görüşe göre; seçimlik haklar, taraflar arasındaki anlaşmaya dayanır. Seçimlik hakkın kullanılmasına yönelik talep, aslında öneri niteliğindedir. Satıcı tarafından kabul edildiği takdirde seçimlik hak kullanılmış olur. Satıcının kabul etmesi ile birlikte ilk sözleşmeyi değiştiren yeni bir sözleşme kurulmuş olur.[350]Yenilik doğuran dava görüşüne göre; seçimlik haklar ancak dava açmak suretiyle kullanılır. Dava neticesinde mahkeme tarafından verilen karar, taraflar açısından yeni bir hukuki durum oluşturur. [351]

Bizim de katıldığımız doktrinde hâkim olan yenilik doğuran hak görüşüne[352] göre; seçimlik haklar, yenilik doğuran haklardır.[353] Nitekim 6098 sayılı TBK'nın 227/I.

---

[348]**ASLAN**, s.119-120; **YILMAZ**, s.133.

[349]**GÜMÜŞ**, s.95-96.

[350]**EREN**, Borçlar Özel, s.128 vd; **ARAL/AYRANCI**, s.137-138 vd.;**YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, 141; **YAVUZ**, Ayıplı Mal ve Hizmetler, s.1303.

[351] **EREN**, Borçlar Özel, s.128 vd; **GÜMÜŞ**, s.96; **ARAL/AYRANCI**, s.139; .;**YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, 139; **YAVUZ**, Ayıplı Mal ve Hizmetler, s.1303.

[352]**EDİS**, s.98; **EREN**, Borçlar Özel, s.128 vd; **GÜMÜŞ**, s.96-97; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.135-140; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.126 vd; **ASLAN**, s.116.

[353]Bir hukuki yetkiye istinaden, hak sahibi tarafından tek taraflı varması gerekli irade beyanı ile yeni bir hukuki durum oluşturmak, mevcut bir hukuki durumu değiştirmek ya da ortadan kaldırmak amacıyla kullanılan, tek taraflı beyan ile o işleme katılmayan muhatap bakımından değişiklik oluşturan haklara

maddesinde *"..aşağıdaki seçimlik haklardan birini kullanabilir"* denmek suretiyle seçimlik hakların kullanımı, dava açma şartına ya da satıcının kabulüne bağlı kılınmamıştır. Benzer düzenlemeye, 6502 sayılı TKHK'nın 11/III. maddesinde *"...seçimlik haklarından birini kullanabilir."* denmek suretiyle yer verilmiştir. Tüketici seçimlik hakkını; tek taraflı, açık ya da örtülü şekilde, dava açma şartına ya da satıcının rızasına bağlı kalmaksızın, varması gerekli irade beyanı ile kullanır. Taraflar arasındaki anlaşmazlık neticesinde dava açıldığında mahkemenin kararı, kurucu nitelikte karar değildir, tespit niteliğinde açıklayıcı bir karardır.[354]

Tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar; bir defa kullanılmakla sona eren haklardandır; kullanıldıktan sonra geri almak mümkün değildir.[355] Tüketicinin seçimlik haklarının yenilik doğuran haklarda olduğu gibi şarta bağlanması ve dürüstlük kurallarına aykırı şekilde kullanılması mümkün değildir.[356]

Seçimlik haklardan birinin seçilmesi, kurucu yenilik doğuran özellik gösterdiğinden seçildikten sonra değiştirilmesi mümkün olmaz.[357] Bununla birlikte doktrinde, seçimlik hakkın türüne göre tercihin değiştirilebileceği savunulmaktadır. Buna göre; sözleşmeden dönme ve satış bedelinin indirilmesine yönelik seçimlik hakların tercihi, yenilik doğurucu etki doğurur. Ancak malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesine

---

yenilik doğuran haklar denir (**EREN**, Borçlar Genel, s. 61; **SEROZAN**, Rona: Sözleşmeden Dönme, İstanbul 1975, s.49). Doktrindeki bir başka tanıma göre; tek taraflı bir hukuki işlem aracılığıyla bir hukuki ilişki kurmak, değiştirmek ya da sona erdirmek suretiyle diğer bir kişinin hukuk alanında değişiklik meydana getirme yetkisi verene haklara yenilik doğuran haklar denir (**BUZ,** Vedat: Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara 2005, s.57).

[354]**EREN**, Borçlar Özel, s.130; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.140-141.

[355]**BUZ,** s.183-187. Karş. **ŞAHİNİZ,** s.102-109.

[356]**EREN**, Borçlar Genel, s. 69.

[357]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, Borçlar Özel, s.127.

ya da ücretsiz tamir edilmesine ilişkin seçimlik hakların tercihi halinde, tüketicinin yeterince tatmin olmadığı durumlarda tercihini değiştirebileceğinin kabul edilmesi gerekir.[358]

Kanaatimizce; seçimlik hakların kullanıldıktan sonra değiştirilmeleri mümkün değilse de, tüketicinin sahip olduğu malın ücretsiz tamir edilmesi ve ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi seçimlik haklarının kullanıldıktan sonra değiştirilmeleri mümkün olmalıdır. Örneğin; satın alınan aracın çakmaklık kısmının arızalı olması ve tamir için teslim edilmesine rağmen arızasının giderilememesi halinde tüketiciye talebi halinde çok işlevselliği bulunmayan bu parça yönünden bedelden indirim hakkını kullanabilmesi imkânı sağlanmalıdır. Çünkü tüketicinin, malın ücretsiz tamir edilmesi veya ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi seçimlik haklarını kullanmasından sonra satıcının, seçimlik hakkın kullanılmasından kaynaklanan yükümlülüklerini tam ve gereği gibi yerine getirmemesi halinde tüketicinin diğer seçimlik haklarını da kullanabilmesi, tüketicinin menfaatinin korunması bakımından daha yerinde olur. Nitekim Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da malın ücretsiz tamir edilmesi veya ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi seçimlik haklarının gereğinin belirlenen sürede yerine getirilmemesi durumunda tüketicinin diğer seçimlik haklarına başvurabileceği belirtilmiştir (TKHK m.11/IV).

Yenilik doğuran haklar, alacak hakkı olmadıkları için kural olarak zamanaşımı süresine tabi olmayıp hak düşürücü süreye bağlıdırlar.[359] Tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar, niteliği itibariyle "yenilik doğuran hak" olmalarına rağmen doktrindeki hâkim görüşe göre; 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile zamanaşımı

[358] **BİLGE**, Necip: Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1971, s.73.;**BAŞOĞLU**, Başak: Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Aynen İfa Talebi, İstanbul 2012, s.117.

[359]**EREN**, Borçlar Genel, s. 68.

süresine tabi tutulmuştur.[360] Kanaatimizce; bu şekildeki ayrım, hak düşürücü sürelerin zamanaşımı sürelerine nazaran daha kısa nitelikte olması ve hukuki ilişkinin karşısında yer alan tarafın hukuki durumunun bir an evvel belirlilik kazanması gerektiğinden kaynaklanır. Ayrıca bilindiği üzere, hak düşürücü sürelerin hâkim tarafından re'sennazara alınıp zamanaşımı sürelerinin taraflarca ileri sürülmesi gerektiğinden bu sürelerin zamanaşımı süresi olarak kabul edilmesi tüketiciyi koruyucu nitelik taşır.[361]

Tüketici satış sözleşmesine konu malın ayıplı olması halinde tüketici; "satılan malı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme", "satılan malı alıkoyarak ayıp oranında satış bedelinden indirim yapılmasını isteme", "bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere onarımın aşırı masraf gerektirmemesi kaydı ile satılan malın ücretsiz olarak onarılmasını isteme", "imkân bulunduğu ölçüde satılan malın ayıpsız bir misli ile değiştirilmesini isteme" seçimlik haklarına sahiptir (TKHK m.11/I). Tüketicinin sözleşmeden dönme hakkı, niteliği itibariyle mevcut hukuki ilişkiyi sona erdirdiğinden bozucu yenilik doğuran hak; tüketicinin bedelin indirilmesini talep etme veya malın ücretsiz onarımını isteme hakları, mevcut hukuki ilişkide değişiklik meydana

[360]**ZEVKLİLER/AYDOĞDU**, s.149; **ASLAN**, s.122; **TÜRKMEN**, Ahmet: "Tüketici İşlemlerinde Ayıplı Mal ve Hizmetten Doğan Seçimlik Hakların Tabi Olduğu Zamanaşımı ve Bunun Garanti Taahhütleri ile İlişkisi", DEÜHFD., C.16, Özel Sayı 2014, B.Y.:2015, s.3389-3390. Satış sözleşmeleri bakımından aynı yönde bkz. **EDİS**, s.131; **EREN**, Borçlar Özel, s.125 vd.; **ARAL/AYRANCI**, s.154. Nitekim 6502 sayılı TKHK'nın süreleri düzenleyen 12. maddesinin başlığı "*Zamanaşımı*" şeklinde düzenlenerek ve kanun metninde *"...iki yıllık zamanaşımına tabidir*." denmek suretiyle kanun koyucunun iradesi ortaya konmuştur. 6502 sayılı TKHK'nın "*Zamanaşımı*" başlıklı 12. maddesi: *"Kanunlarda veya taraflar arasındaki sözleşmede daha uzun bir süre belirlenmediği takdirde, ayıplı maldan sorumluluk, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile, malın tüketiciye teslim tarihinden itibaren iki yıllık zamanaşımına tabidir. Bu süre konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallarda taşınmazın teslim tarihinden itibaren beş yıldır."*

[361] Seçimlik hakların tabi olduğu sürenin niteliği hakkındaki görüşler, "Seçimlik Hakların Kullanılma Zamanı" başlığı altında ele alınmıştır.

getirdiğinden değiştirici yenilik doğuran hak; tüketici satış sözleşmesine konu malın yenisi ile değiştirilmesini isteme hakkı ise tüketicinin aynen ifanın yerine getirilmesi talebini içerir yenilik doğuran bir haktır.[362]

1. Sözleşmeden Dönme Hakkı

a. Hukuki Niteliği

Sözleşmeden dönme; karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, borç ilişkisini geçmişe etkili olarak herhangi bir şekil şartına bağlı olmaksızın tek taraflı ve muhakkak varması gerekli bir bildirimle sona erdiren bir işlem, bozucu yenilik doğuran bir haktır.[363]

Sözleşmeden dönme hakkının kullanılmasının hukuki sonuçları hakkında farklı görüşler ileri sürülmüştür.

"Klasik dönme teorisi"ne göre; dönme hakkı, bozucu yenilik doğuran bir hak olduğundan kullanılması ile beraber sözleşme geçmişe etkili şekilde ortadan kalkar.[364] Dönme hakkının kullanılmasından önce gerçekleşen hak kazanımları, geçerliliklerini korur, dönmeden etkilenmez. Dönme hakkının kullanılmasından önce tamamlanan edimlerin iadesi, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre talep edilir.[365]

---

[362]**BUZ**, s.193; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.127 vd; **YAVUZ**; Borçlar Özel, s.81; **YAVUZ**, Ayıplı Mal ve Hizmetler, s.1303.

[363]**EREN**, Borçlar Genel, s. 1286 vd.;**KAHVECİ**, s.167; **YAVUZ**, Ayıplı İfa, s.182; **YAVUZ**, Cevdet: "Yargıtay Kararları Işığında Alıcının Satılanın Ayıpları Nedeniyle Sözleşmeden Dönmesi ve Hükümleri", Prof. Dr. Ergün ÖZSUNAY'a Armağan, İstanbul 2004, s.128 (Armağan); **SEROZAN**, Rona: "CISG'a ve TBK'n Göre Alıcının Dönme Hakkının Sınırları", İÜHFM, C.LXX, S.2, Y.2012, s.209.

[364]**TANDOĞAN**, s.190; **EREN**, Borçlar Özel, s.190; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.197.

[365]**GÜMÜŞ**, s.98; **GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.109; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.169.

"Yasal borç ilişkisi teorisi"ne göre; dönme hakkının kullanılması ile sözleşme geçmişe etkili şekilde ortadan kalkarken sözleşmenin tarafları arasında tasfiyeye dönük kanundan kaynaklanan yasal bir borç ilişkisi meydana gelir.[366]

"Ayni etkili dönme teorisi"ne göre; dönme hakkına başvurulmakla beraber borçlandırıcı işlemler sona ererken illilik ilkesi gereğince tasarruf işlemleri ve buna bağlı hak iktisapları da sona erer. Edimleri iadesi, ayni nitelikteki istihkak talebi ile istenir.[367]

Bizim de katıldığımız "dönüşüm teorisine (Yeni dönme görüşüne)" göre; dönme hakkına başvurulduktan sonra sözleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkmaz, tasfiye ilişkisine dönüşerek devam eder. Bu halde sözleşmenin içeriğinin değişmesi söz konusu olduğu için dönme hakkının kullanılmasından önce yerine getirilen edimlerin iadesi de sözleşmesel bir iade talebine dayanır.[368]

6502 sayılı TKHK'nın 11/II. maddesi uyarınca, sözleşmeden dönme hakkı, yalnızca satıcıya karşı ileri sürülebilir. Nitekim anılan maddede yalnızca satılanın ücretsiz tamiri ve satılanın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi haklarının, üreticiye ya da ithalatçıya karşı da ileri sürülebileceği düzenlenmiştir (TKHK m.11/II-1.cümle).[369]

---

[366]**KAHVECİ**, s.179-180; **GÜMÜŞ**, s.98; **GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.109.

[367]**EREN**, Borçlar Özel, s.136-137; **ŞAHİNİZ**, s.133; **GÜMÜŞ**, s.98; **GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.110.

[368]**EREN**, Borçlar Özel, s.137; **ARAL/AYRANCI**, s.144; **GÜMÜŞ**, s.99; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.169.

[369] Mülga 4077 sayılı TKHK'nın 4/III. maddesine göre dönme hakkından satıcı, üretici, bayi, ithalatçı ve acentenin müteselsil sorumluluğu söz konusu idi.

b. Sözleşmeden Dönmenin Hükümleri

6502 sayılı TKHK'da tüketiciye; aldığı malı geri vermeye hazır olduğunu belirterek sözleşmeden dönme hakkı tanınmıştır. (TKHK m.11/I-a). 6502 sayılı TKHK'nın 11/I, 11/V. ve 11/VI. maddelerinde malın ayıplı olması halinde, sözleşmeden dönmenin sonuçlarından bahsedilmişse de Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da sözleşmeden dönme hakkının kullanımı, kapsamı ve sonuçları özel olarak düzenlenmediğinden,[370] bu konuda 6502 sayılı TKHK'nın 83/I. maddesinin atfıyla 6098 sayılı TBK'nın sözleşmeden dönmeye ilişkin hükümlerinin uygulanması gerekir.[371]

Sözleşmeden dönme hakkının kullanılması halinde, taraflar birbirlerinden aldıklarını iade ile mükelleftirler. [372]

aa. Sözleşmeden Dönme Halinde Tüketicinin İade Borcu

6098 sayılı TBK'nın 229/I. maddesinde; *"Satış sözleşmesinden dönen alıcı, satılanı, ondan elde ettiği yararları ile birlikte satıcıya geri vermekle yükümlüdür."* hükmü düzenlenmiştir.

Satılanın iadesi, dönme anında satılanın bulunduğu yerde yapılır. Satılanın; bulunduğu yerden başka yere taşınmasına ya da satıcının yerleşim yerine gönderilmesine ilişkin masraflar, satıcıya aittir.[373] Malın, ayıp ya da tüketici dışındaki bir sebeple yok

[370] **DEĞİRMENCİOĞLU AYDIN**, Nihan; "Ayıplı Mal Nedeniyle Sözleşmeden Dönen Tüketicinin Kullanım Bedeli Ödeme Borcu Olup Olmadığı Sorununun 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca İncelenmesi", İnÜHFD, 10(2), 2019, s.309.

[371] **GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.111; **ATAMER/BAŞ**, s.48; **ERDOĞAN,** Ayıplı Mal, s.69; **ASLAN**, s. 188; **YILMAZ**, s.78.

[372] **KAHVECİ**, s. 167; **SEROZAN**, Dönmenin Sınırları, s. s.209.

[373] **GÜMÜŞ**, s.100.

olması halinde tüketici, elinde kalanı iade ile mükelleftir (TBK m.228/I). Tüketicinin iade yükümlülüğünün doğmasından sonra karışma, işleme ya da birleşme sebeplerinden malın iadesi sağlanamazsa, iadesi sağlanamayan kısmın para cinsinden değerinin iadesi edilmesi gerekir.[374]

6098 sayılı TBK'nın 229/I. maddesi hükmüne göre; alıcının, satış sözleşmesinden dönmesi halinde ondan elde ettiği yararları yani semere ve ürünleri iade etmesi gerekir. Alıcının elde etmekte ihmal gösterdiği ürünler bakımından TBK'nın 229/I. maddesinde, TBK'nın 217/I-1 maddesine[375] benzer bir düzenleme öngörülmemiştir. Böylece zapttan sorumlulukta malın geri verilmesi halinde alıcının; yalnızca elde ettiği değil, elde etmeyi ihmal ettiği yararları da geri vermek zorunda olduğu belirtilmesine rağmen ayıptan sorumlulukta yalnızca elde edilen yararların iadesi öngörülmüştür. Buna karşılık doktrinde, TBK'nın 217/I-1 maddesine kıyasen alıcının da ayıptan sorumlulukta elde etmeyi ihmal ettiği yararları geri vermek zorunda olduğu savunulmaktadır.[376]

Sözleşmeden dönme halinde satılanın semerelerinin iade edilmesi; böyle bir iade mümkün değilse buna uygun bir tazminatın ödenmesi gerekir.[377] Çünkü dönme ile birlikte tarafların sözleşme öncesindeki duruma gelmeleri sağlanır. Taraflardan birinin

---

[374]**EDİS**, s. 111; **YAVUZ**, Borçlar Özel, s.96; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 177; **KAHVECİ**, s.296.

[375] 6098 sayılı TBK m.217:

"*Satılanın tamamı alıcının elinden alınmışsa, satış sözleşmesi kendiliğinden sona ermiş sayılır ve alıcı satıcıdan aşağıdaki istemlerde bulunabilir:*

1. Satılandan elde ettiği veya elde etmeyi ihmal eylediği ürünlerin değeri indirilerek, ödemiş olduğu satış bedelinin faizi ile birlikte geri verilmesini."

[376] **EREN**, Borçlar Özel, s.140-141 (dp.316'daki yazarlar); **ARAL/AYRANCI**, s.145 (dp. 150'deki yazarlar).

[377]**AÇIKGÜL**, Sözleşmeden Dönme, s.179-180.

sözleşme öncesi duruma göre daha kazançlı durumda olmasının önüne geçilmelidir.[378] Malın semere getirmeyen bir mal olması halinde o malın ayıp sebebiyle kullanılamaz hale gelmesine kadar o maldan yine fayda elde edilmektedir.[379] Bu elde edilen faydaya kullanım bedeli adı verilmektedir.[380] Kullanım bedeli, alıcının ayıplı malı kullanması sebebiyle elde ettiği yarar karşılığında ödemesi gerekli tazminat miktarıdır.[381]Kullanım bedeli ifadesi; kullanım sebebiyle elde edilen yararları, tazminata oranla daha iyi vurgulamaktadır. Yargıtay, bir kararında (Türk Borçlar Kanunu anlamındaki satış sözleşmelerinde) sözleşmeden dönen alıcının satılanı kullanmasına karşılık kullanım bedeli ödemesi gerektiğine hükmetmiştir.[382] Bununla birlikte Yargıtay, TKHK'nın uygulama alanı bulduğu sözleşmelerde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun T.22.06.2005, E.2005/4-309, K.2005/391 sayılı kararına atıfla Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da kullanım bedelinin düşülmesine dair hüküm bulunmadığından kullanım bedelinin tüketiciden alınmaması gerektiğine hükmetmiştir.[383] Doktrinde satıcının, tüketiciden kullanım bedeli talep edemeyeceğine dair görüşlerin[384] yanında kullanım

[378]**EDİS**, s.111; **ARAL/AYRANCI**, s. 145; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 127.

[379]**BUZ**, Vedat: Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 1998, s. 228

[380]Yarg. HGK., T. 22.06.2005, E.2005/4-309, K.2005/391 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020); **KARA**, İlhan: Yeni Kanunu Göre Tüketici Hukuku, 1. Baskı, Engin Yayınevi, Ankara 2015, s. 756.

[381]**DEĞİRMENCİOĞLU AYDIN**, s.309-310.

[382] Yarg. 13. HD., T. 26.06.2013, E. 2013/6756, K. 2013/17624 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020)

[383] Yarg. 19. HD., T. 20.06.2011, E. 2011/5292, K. 2011/8219 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020)

[384]Bkz. **GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s. 112; **YÜCEBİLGİN**, Melek: "Satış Sözleşmesinde Ayıptan Dolayı Sorumluluğun Şartları ve Alıcının Seçimlik Hakları", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Hukuk Sempozyumu Özel Sayısı, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu

bedelinin satıcı tarafından talep edebileceği de bir kısım yazarlar [385] tarafından savunulmaktadır.

Kanaatimizce; Anayasanın tüketiciyi korumaya yönelik temel amacı ve tartışmalı hususlarda tüketici lehine yorum ilkesinin benimsenmesi prensibi gereğince 6502 sayılı TKHK'da bu konuya dair hüküm bulunmadığından tüketicinin iade edeceği ürünü, iade zamanına kadar kullanmasına satıcının katlanması gerekir. Bir başka deyişle; satıcının kullanım bedeli talep etme hakkı bulunmamalıdır.

Satış bedelinin iadesi ile satışa konu malın ve varsa semerelerinin iadesinin aynı anda yerine getirilmesi gerekir. Yani edimlerin iadesinin, aynı anda ve karşılıklı olması gerekir.[386] Aksi takdirde tarafların TBK'nın 97. maddesine göre ödemezlik def'inde bulunma durumları söz konusu olabilir.[387]

bb. Sözleşmeden Dönme Halinde Satıcının İade Borcu

6098 sayılı TBK'nın 229. maddesinde ve 6502 sayılı TKHK'nın 11/V-VI. maddeleri ile sözleşmeden dönme halinde satıcının iade borcunun kapsamının ne olduğu düzenlenmiştir. Buna göre sözleşmeden dönme halinde satıcı; ödenen bedelin faiziyle birlikte iadesini sağlamak, tüketicinin satılana yaptığı masrafları ve yargılama giderlerini,

---

Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Sempozyum No: III, Prof. Dr. Cevdet YAVUZ'a Armağan, İstanbul 2011, s. 401.

[385]**ZEVKLİLER/AYDOĞDU**, s. 127; **AYDOĞDU**, s. 170; **KAHVECİ**, s. 302; **ZEVKLİLER**, Aydın: Açıklamalı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2001, s. 82.

[386]**EREN**, Borçlar Özel, s. 138.

[387] Nitekim Viyana Satım Sözleşmesi'nin 81/II. maddesinde de iade yükümlülüğünün aynı anda gerçekleştirilmesi gerektiği düzenlenmiştir. **ASLAN**, s.124.

seçimlik hakkın kullanılması sebebiyle yapılan tüm masrafları ve ayıp sebebiyle ortaya çıkan zararları karşılamak zorundadır.[388]

6098 sayılı TBK'nın 229/I. maddesine göre satıcı, sözleşme ile kendisine ödenen bedeli faizi ile birlikte iade etmek zorundadır.[389] Burada bahsi geçen faiz; anapara faizi olup aksi kararlaştırılmamışsa, kanuni faiz oranı dikkate alınır.[390] Faizin işletilmeye başlandığı zamanın tayininde doktrinde[391] malın satış bedelinin ödendiği zamanın esas alınması gerektiği savunulurken Yargıtay, ayıplı malın satıcıya tesliminden (iade edilmesinden) itibaren faiz işletilmeye başlanacağını kabul etmektedir.[392]

6098 sayılı TBK'nın 229/I. maddesine göre satıcı tüketici, satılana yaptığı masrafları talep edebilir. Hangi masrafların talep edilebileceği doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre; tüketici sadece zorunlu ve faydalı masrafları talep edebilir.[393] Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre; tüketici yaptığı bütün masrafları talep edebilir.[394]Tüketicinin lüks masrafları söküp alma imkânı varsa, bu imkânı kullanmalıdır. Ayrıca ayıbın anlaşılmasından sonra yapılan lüks masrafların satıcı tarafından

[388]**YILMAZ**, s.83 vd.

[389]**ARAL/AYRANCI**, s.145; **ŞAHİNİZ**, s.140.

[390]**ŞAHİNİZ**, s. 140; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 188.

[391]**EDİS**, s. 113; **KAHVECİ**, s. 249;**ATAMER**./ **BAŞ**, s. 48.

[392]Yarg. 13. HD. E. 2013/10704, K. 2013/21403, T. 09.09.2013: "Dava konusu televizyon davacı tarafından halen kullanılmakta olup iade edilmediğine göre davacı ancak televizyonun iade tarihinden itibaren faiz talep edebilir. Bu halde faize fatura tarihinden hükmedilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir."; Aynı yönde bkz. Yarg. 13. HD., E. 2011/15585, K. 2012/17023, T.02.07.2012 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020).

[393]**ARAL/AYRANCI**, s.146; **TUNÇOMAĞ**, s.171; **GÜMÜŞ,** s.101, dp.445 teki yazarlar.

[394]**EDİS**, s.114; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 173; **KAHVECİ**, s.252; **ARBEK**, s. 56-57.

karşılanması istenemez.[395] Ayrıca ayıplı olan satılanın devredilmesi sebebiyle üçüncü kişilerce açılan davalarda tüketicinin yaptığı yargılama giderleri de satıcı tarafından karşılanmalıdır (TBK m.229/I).[396]

6098 sayılı TBK'nın 229/I. maddesine göre satıcı, malın ayıplı olmasından kaynaklanan doğrudan zararları gidermekle yükümlüdür.[397] Doğrudan zarar; araya başkaca sebep girmeksizin, meydana gelen zararın ayıplı ifadan kaynaklandığı zararlardır (Bulaşık makinesinin kapağının su akıtmasından ötürü mobilyaların zarar görmesi örneğinde olduğu gibi).[398] Bu halde satıcı, kusuru olmasa dahi doğrudan zararları gidermek zorundadır.[399] Yine satıcı, TBK'nın 229/II. maddesine göre kusursuzluğunu ispat etmedikçe dolaylı zararları gidermekle yükümlüdür. Dolaylı zarar; ayıplı ifadan kaynaklanan ve araya başkaca sebeplerin de girmesi sebebiyle meydana gelen zararlardır (Bulaşık makinesinden sızan suyun elektrik tesisatında arıza meydana getirip yangın çıkararak zarar vermesi örneğinde olduğu gibi).[400] Bu halde satıcı, yalnızca kusurlu olduğu takdirde zararları gidermek zorunda olduğundan kusura dayanan sorumluluk hali söz konusudur.[401]

---

[395]**KAHVECİ**, s. 252; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 173; **ŞAHİNİZ**, s. 142; **ASLAN**, s. 190.

[396]**YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 172; **ŞAHİNİZ**, s. 142.

[397] Doğrudan zarar – dolaylı zarar konusu, çalışmanın "Tüketicinin Tazminat İsteme Hakkı" kısmında ele alındığından bu aşamada ayrıntıya girilmemiştir.

[398]**ARAL/AYRANCI**, s.133-134; **GÜMÜŞ**, s.102-104.

[399]**GÜMÜŞ**, s. 102; **YAVUZ**, Borçlar Özel, s. 189.

[400]**ARAL/AYRANCI**, s.133-134; **GÜMÜŞ**, s.102-104

[401]**EDİS**, s. 115; **TANDOĞAN**, s.191; **TUNÇOMAĞ**, s.171.

12.03.2020 tarih ve 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ile bir ürünün kişiye ya da mala zarar vermesi halinde imalatçı ve ithalatçının zararı giderme yükümlülüğü düzenlenmiştir. Bu

2. Satış Bedelinin İndirilmesini İsteme Hakkı

a. Hukuki Niteliği

6502 sayılı TKHK'nın 11/I-b maddesine göre, satılanın ayıplı olduğunun anlaşılması halinde, tüketicinin seçimlik haklarından birisi de satış konusu malın bedelinin indirilmesini isteme hakkıdır.

Tüketicinin bedelin indirilmesini isteme hakkı; tek taraflı, varması gerekli, değiştirici yenilik doğurucu seçimlik haklardan olup bu hakkın tercihi halinde sözleşmenin bedel unsuru değişir. [402] Satış bedelinin indirilmesini isteme hakkı, tazminat niteliğinde de değildir.[403]

Bedelin indirilmesini isteme hakkı, bir görüşe göre bedelde indirim yapıldığı oranda sözleşmenin hükümsüzleşmesini sağlayan kısmi dönme olarak değerlendirilmiştir.[404] Diğer görüşe göre bedelin (semenin) indirilmesini isteme hakkı, diğer seçimlik haklar gibi tarafların edimleri arasında malın ayıplı olması sebebiyle ortaya çıkan dengesizliği giderme amacı taşır. Tüketicinin bedelin (semenin) indirilmesi seçimlik hakkını tercih etmesi halinde onun ayıplı malı muhafaza etme yükümlülüğü mevcuttur. Bununla beraber satış bedelinde değişiklik yapıldığını ve sözleşmenin değiştirilmiş bedelle devam ettiğinin kabulü gerekir.[405]

---

kanunda seçimlik haklara ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmeyip imalatçı ve ithalatçının tazminat yükümlülüğü düzenlendiğinden çalışmanın "Tüketicinin Tazminat İsteme Hakkı" kısmında ele alınmıştır.

[402]**EREN**, Borçlar Özel, s.147.

[403]**YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.187.

[404]**EDİS**, s.122; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.180; **ŞAHİNİZ,** s. 157.

[405]**ATAMER**, M. Yeşim: Uluslararası Satım Sözleşmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, İstanbul 2005, s.387

b. Satış Bedelinin İndirilmesini İsteme Hakkının Kullanılmasının Hükümleri

Satış bedelinin indirilmesini isteme hakkı, yalnızca satıcıya karşı ileri sürülebilir (TKHK m.11/II). Tüketici tarafından bu hakkın kullanılması halinde, indirilen bedelin gecikmeksizin tüketiciye iade edilmesi gerekir (TKHK m.11/V). Aksi takdirde, talep anından itibaren faiz işletilebileceği savunulmaktadır.[406] Gerek bedelin indirilmesini isteme hakkının kullanılması gerekse diğer seçimlik hakların kullanılması sebebiyle ortaya birtakım masrafların çıkması halinde, tüketici tarafından bu masrafların giderilmesi istenebilir (TKHK m.11/VI).

Tüketici satış sözleşmesinde, tüketicinin bedelin indirilmesi seçimlik hakkını kullanması halinde bedelin nasıl indirileceği hususunda ne 6502 sayılı TKHK'da ne de 6098 sayılı TBK'da herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Doktrinde, bu hesabın nasıl yapılacağı hususunda üç ayrı yöntem (Mutlak Metot, Tazminat Metodu, Nispi Metot) ileri sürülmektedir.[407] Doktrin ve yargı kararları dikkate alındığında nispi metodun benimsendiği anlaşılmaktadır.[408]

aa. Mutlak Metot

Mutlak metoda göre, önce satışa konu malın ayıplı ve ayıpsız bedeli tespit edilir, daha sonra aradaki fark indirilir. İndirilmesi gereken miktar, satılanın ayıpsız değerinden hali hazırdaki ayıplı değerinin çıkarılması suretiyle elde edilir. Bu metodda satılanın

[406]**ASLAN**, Tüketici Hukuku, s.126.

[407]**EDİS**, s.123- 124; **EREN**, Borçlar Özel, s. 148,149; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 180-187.

[408]**ERDOĞAN,** Ayıplı Mal, s.70.

değeri, onun gerçek değerinden çok ucuz veya çok pahalı tespit edilirse, hakkaniyete uymayan sonuçlar elde edilebilir.[409] Örneğin;

- "Satış bedeli = 100 TL,
- Ayıpsız Değer = 80 TL,
- Ayıplı Değer = 40 TL olduğunda,
  - İndirilecek Miktar = 40 TL,
  - Ödenecek Bedel = 60 TL" olur.

bb. Tazminat Metodu

Tazminat metoduna göre, tarafların anlaştıkları bedel ile satılanın ayıplı değeri arasındaki fark, satış bedelinden indirilir.[410] Örneğin;

- "Satış bedeli = 100 TL,
- Ayıpsız Değer = 80 TL,
- Ayıplı Değer = 40 TL olduğunda,
  - İndirilecek Miktar = 100 - 40 = 60 TL,
  - Ödenecek Satış Bedeli = 100 – 60 = 40 TL" olur.

Satış bedelinin, satılanın gerçek değerinden ucuz olarak tespit edildiği hallerde bu metodun hakkaniyete uygun sonuçlar vermediği anlaşılır. Eğer satış bedeli 30 TL olarak tespit edilmiş olsaydı, bedelden indirim yapmak imkânsız hale gelecekti.[411]

---

[409] **EREN**, s.148, **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 180,181, **ASLAN**, s. 193; **GÜMÜŞ**, s. 105; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 190; **AYDOĞDU**, s.171.

[410] **EREN**, s.148; **EDİS**, s.123; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 181; **ASLAN**, s. 194; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 190; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 130.

[411] **EDİS**, s.124; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.186.

cc. Nispi Metot

Nispi metoda göre hesaplama yapılırken, önce malın ayıplı değeri ile ayıpsız değeri arasındaki oran bulunur. Bu oran satış bedeline uygulanarak indirilecek bedel elde edilir.[412] Örneğin;

- "Satış bedeli = 100 TL,
- Ayıpsız Değer = 80 TL,
- Ayıplı Değer = 40 TL olduğunda,
- Ödenecek Bedel = 80 /40 = 2 ise, 100/2 = 50 TL" olarak bulunur.

Adalete ve hakkaniyete en uygun sonuçları veren metot, nispi metot olduğu için gerek doktrinde[413] gerekse Yargıtay yerleşik kararlarında[414] benimsenen ve uygulanan metot; nispi metoddur.

---

[412] **EDİS**, s.124; **EREN**, Borçlar Özel, s.148; **GÜMÜŞ**, s.104; **TANDOĞAN**, s.197; **ARAL/AYRANCI**, s. 149; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.182; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.190-191.

[413] **EDİS**, s.123-124; **ASLAN**, Tüketici Hukuku, s.128; .**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, Borçlar Özel, s.131; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 182 vd.;**ŞAHİNİZ**, s. 158 vd.; **ASLAN**, s. 194,195; **ARAL/AYRANCI**, s. 149; **ARBEK**, s. 58; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 190,191; **AYDOĞDU**, s. 171; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.130,131; **EREN**,s.148; **TİRYAKİ**, s. 113.

[414] Yarg. 13. HD., E. 2016/25514, K. 2018/7321, T. 26.06.2018; Yarg. 13. HD. E.2015/35276, K. 2018/5760, T. 14.05.2018; Yarg. 13. HD. E. 2016/21154, K. 2018/4158, T. 04.04.2018: "*Satış bedelinden indirilecek miktarın tespitinde, doktrinde, "mutlak metot", "nispi metot" ve "tazminat metodu" adıyla bilinen değişik görüşler mevcutsa da, gerek Dairemiz gerekse Yargıtay tarafından öteden beri uygulanan "nispi metot" olarak adlandırılan hesaplama yöntemi benimsenmektedir".* Aynı yönde bkz. Yarg. HGK. E. 2017/531, K.2018/409, T.28.02.2018 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020).

Tüketicinin bedelin indirilmesi halinde giderilemeyen zararlarının tazminine ilişkin herhangi bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. İsviçre Federal Mahkemesi tarafından bu halde tüketicinin sadece TBK'nın 112. maddesine dayanarak talepte bulunabileceği, TBK'nın 229/I-3. maddesine yalnızca sözleşmeden dönme halinde başvurulabileceği kabul edilmektedir.[415] Bizim de katıldığımız hâkim görüşe göre; bedelin indirilmesi halinde de tüketicinin kıyasen TBK'nın 229/I-3. maddesine tazminat talep edebileceğinin kabul edilmesi gerekir.[416]

4. Malın Ücretsiz Tamir Edilmesini İsteme Hakkı

a. Hukuki Niteliği

6502 sayılı TKHK'nın 11/I-c bendine göre, satılan malın ayıplı olduğunun anlaşılması halinde, tüketicinin kullanabileceği seçimlik haklarından birisi de bütün masraflar satıcıda kalmak üzere satılanın ücretsiz şekilde tamir edilmesini isteme hakkıdır.[417] Ancak kanun koyucu bu hakkın kullanımında satıcının durumunu gözeterek tamirin aşırı masraf gerektirmesi halinde tüketicinin dönme ve bedelden indirim haklarını kullanabileceğini düzenlemiştir.[418] Tüketicinin tamiri isteme hakkı; tek taraflı, varması

[415] **ARAL/AYRANCI**, s.151.

[416] **EREN**, Borçlar Özel, s.152 (dp. 359'daki yazarlar); **ARAL/AYRANCI**, s.151 (dp. 181'deki yazarlar).

[417] Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 2016/26086 Esas - 2019/3971 Karar ve 26.03.2019 tarihli kararı ile satışa konu maldaki arızaların imalat hatası kaynaklı ve gizli ayıp niteliğinde olduğu, ayıbın yetkili serviste giderilebilecek nitelikte olduğu, davacının (tüketicinin) araçta bedel iadesi ve misli ile değişimi talebinin yerinde olmadığı gerekçesiyle bu yöndeki taleplerinin reddine fakat verilen kararın menfaatler dengesini aşırı bozabileceği nazara alınarak davacı tüketicinin ücretsiz onarım hakkı istemesi talebinin kabulüne karar veren yerel mahkeme kararını onamıştır. (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020).

[418] **ATAMER/BAŞ**, s.38; Benzer düzenlemeye TBK'nın 227/I-3. bendinde yer verilerek tamirin aşırı masraf gerektirmesi halinde alıcının tamir hakkını kullanamayacağı düzenlenmiştir (**EREN**, Borçlar Özel, s.151).

gerekli ve yenilik doğurucu seçimlik haklardandır. Ayıbın tamirinin imkânsız olması halinde, tüketici tarafından tamire yönelik seçimlik hak kullanılamaz.[419] Bu hak kullanılmış olup da tamirinin imkânsız olduğu sonradan anlaşılsa, bu hak kullanılmış sayılmaz; tüketicinin diğer seçimlik hakları kullanabileceğinin kabulü gerekir. Örneğin; ayıplı malın tamir edilmesi istenmiş ve mal satıcı tarafından tamir edilip yeniden aynı ayıp meydana gelmişse, ayıp süreklilik arz etmeye başlamış ve tamiri imkânsız hale gelmişse, tüketicinin diğer seçimlik haklarını kullanabileceğinin kabul edilmesi çıkarlar dengesine daha uygun düşecektir.[420]

b. Malın Ücretsiz Tamir Edilmesini İsteme Hakkının Kullanılmasının Hükümleri

6502 sayılı TKHK'nın 11/IV. maddesinde; *"Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi haklarından birinin seçilmesi durumunda bu talebin satıcıya, üreticiye veya ithalatçıya yöneltilmesinden itibaren azami otuz iş günü, konut ve tatil amaçlı taşınmazlarda ise altmış iş günü içinde yerine getirilmesi zorunludur. Ancak, bu Kanunun 58 inci maddesi uyarınca çıkarılan yönetmelik eki listede yer alan mallara ilişkin, tüketicinin ücretsiz onarım talebi, yönetmelikte belirlenen azami tamir süresi içinde yerine getirilir. Aksi hâlde tüketici diğer seçimlik haklarını kullanmakta serbesttir."* hükmü düzenlenmiştir. Bahsedilen maddedeki "yöneltme" ile kastedilen; talebin satıcıya, üreticiye ya da ithalatçıya "gönderilmesi" zamanıdır.[421] Ayrıca maddenin

[419]**ARBEK**, Malın Tamir Edilmesi, s.176.

[420]Nitekim Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 2016/20644 Esas-2019/4731 Karar ve 09.04.2019 tarihli ilamı ile satılan aracın motorunun iki kez değiştirilmesine rağmen ayıbın giderilememesi sebebiyle tüketicinin ayıplı malı kabule zorlanamayacağından diğer seçimlik haklarını kullanabileceğini belirten yerel mahkeme kararını onamıştır (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 11.01.2020)

[421]**İNCELOĞLU**, s.184.

son cümlesinde seçimlik hakkın gereğinin yapılmaması halinde tüketici tarafından diğer seçimlik haklara başvurulabileceği belirtilerek yenilik doğuran hak olan seçimlik haklardan dönülemeyeceği kuralına istisna teşkil eden bir düzenlemeye yer verilmiştir.[422]

Tüketici; malın ücretsiz onarılmasını isteme hakkını, müteselsilen sorumlu olan satıcı, üretici ya da ithalatçıya karşı ileri sürebilir (TKHK m.11/II)[423]. Bu son ihtimalde, sözleşmenin nisbiliği ilkesi aşılarak tüketicinin doğrudan üreticinin ya da ithalatçının sorumluluğuna başvurabilmesi sağlanmıştır.[424] Maddenin devamında üretici ve ithalatçı bakımından sorumluluktan kurtulma karinesi getirilerek ayıbın, malın piyasaya sürülmesinden sonra ortaya çıktığının ispatı halinde, üretici veya ithalatçının sorumlu tutulmayacağı belirtilmiştir.[425]

---

[422]**ASLAN**, s.130; **ÖZSOY**, s.186.

[423] 12.03.2020 tarih ve 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ile birlikte benzer şekilde bir ürünün kişiye ya da mala zarar vermesi halinde imalatçı ve ithalatçının zararı giderme yükümlülüğü düzenlenmiştir.

[424]**GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.123; **YAVUZ**, Nihat: Ayıplı İfa, 5. Baskı, Ankara 2016, s. 57-58; **ARBEK**, Ömer: Ayıplı Mal veya Hizmet Sebebiyle Tüketicinin Uğradığı Zararlardan Sorumluluk, E-Akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Ekim 2005, S.44, Parg.8

[425]Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 3.Hukuk Dairesi, 2018/1748 Esas - 2019/812 Karar ve 03.05.2019 tarihli ilamında; *"Tüm dosya kapsamı ile dava konusu araç hakkında uzman bilirkişi heyetinden alınan, ayıp iddiasının niteliği itibarı ile maddi olgulara dayanan, bilimsel ve objektif nitelikte, mahkeme, taraf ve kanun yolu denetimine uygun ve hüküm kurmaya elverişli, birbirini teyit eden bilirkişi raporlarına göre dava konusu aracın imalattan kaynaklanan gizli ayıplı olduğu, dava konusu araçtaki sorunların üretim hatasından kaynaklandığı, araçta kullanıcı hatasından kaynaklanan herhangi bir sorunun bulunmadığı, satış tarihi itibari ile yürürlükte olan 4077 sayılı Kanun'un 4. maddesi gereğince davacının seçimlik haklarını ithalatçı olan davalıya karşı kullanabileceği anlaşılmıştır."* denmek suretiyle müteselsil sorumluluk açıkça belirtilmiştir. (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020).

6502 sayılı TKHK'nın 11/III. maddesi ile sözleşmeye konu malın ücretsiz onarımının satıcı bakımından orantısız şekilde birtakım güçlükler doğuracağının anlaşılması halinde, tüketicinin tamire yönelik seçimlik hakkını kullanmasına sınır getirilmiş, böyle bir halde tüketicinin "sözleşmeden dönme" ya da "ayıp oranında bedelden indirim" haklarından birini kullanabileceği belirtilmiştir. Ayrıca aynı maddede orantısız güçlüğün belirlenmesinde malın ayıpsız haldeki değerinin, ayıbın önemli olup olmadığının ve diğer seçimlik haklara başvurulmasının tüketici açısından sorun teşkil edip etmeyeceğinin ve diğer hususların kıstas olarak nazara alınması gerektiği belirtilmiştir (TKHK m.11/III). Maddedeki *"aşırı masraf gerektirmediği takdirde"* ifadesi, 4721 sayılı TMK'nın 2/II. maddesindeki hakkın kötüye kullanılması yasağının bir yansımasıdır.[426]

4. Malın Ayıpsız Benzeri ile Değiştirilmesini İsteme Hakkı

a. Hukuki Niteliği

Satış sözleşmesine konu malın ayıplı çıkması halinde tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklardan biri de 6502 sayılıTKHK'nın 11/I-ç bendinde *"İmkân varsa, satılanın ayıpsız bir misli ile değiştirilmesini isteme"* şeklinde düzenleme altına alınan satılanın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesini isteme hakkıdır. Tüketicinin bu hakkı; tek taraflı, varması gerekli, yenilik doğurucu ve bir kez kullanılmakla sona eren seçimlik haklardandır.[427] Bir kez kullanılmakla sona eren haklardan olduğundan değiştirme hakkı

[426]**ATAMER/BAŞ**, s.38.

[427]**EREN**, Borçlar Özel, s.151; **ASLAN**, s. 128-129; **ATAMER/BAŞ**, s. 40; Ayıplı ifa sonrasında malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi hakkı, yenilik doğuran nitelikte bir hak değildir, aynen ifa talebinin ayıplı ifa sonrasında devamı niteliğindedir (**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.132; **KAHVECİ**, s.97; **ARBEK**, s.144-145).

kullanıldıktan sonra seçimlik hak değiştirilemez.[428] Ancak TKHK'nın 11/IV. maddesi ile tüketicinin bu hakkının süresinde yerine getirilmemesi halinde diğer haklarını da kullanabileceği belirtilerek seçimlik hakların kullanımından sonra geri dönülemeyeceği kuralına istisna getirilmiştir.[429]

Malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesini isteme hakkı, bir tazminat değil; edimin aynen ifasının istenmesidir.[430] Bu sebeple tüketicinin TBK'nın 125 vd. maddelerinden yararlanma imkânı da söz konusudur.[431]

b. Malın Ayıpsız Benzeri ile Değiştirilmesini İsteme Hakkının Kullanılmasının Hükümleri

6502 sayılı TKHK'nın 11/IV. maddesinde; *"malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi haklarından birinin seçilmesi durumunda bu talebin satıcıya, üreticiye veya ithalatçıya yöneltilmesinden itibaren azami otuz iş günü, konut ve tatil amaçlı taşınmazlarda ise*

[428]**EREN**, Borçlar Özel, s.153; **ASLAN**, s.129.

[429]Yarg. 13. HD., T.02.04.2019, E.2016/26316,K.2019/4375 kararı ile dava tarihi itibariyle davaya konu malın ayıbının devam etmesi de nazara alınarak davacının (tüketicinin) sıfır km araç satın almasına rağmen direksiyondaki titremenin yetkili servis tarafından giderilemediği, bu durumun davacıların satın aldığı aracın niteliği ve sınıfı da gözetildiğinde aracın konforunu ve araçtan sağlıklı şekilde yararlanmayı etkilediği göz önünde bulundurularak dava konusu araçtaki titreşimin direksiyon sisteminden imalat kaynaklı olduğu, olayda kullanıcı hatası bulunmadığı, araçtaki sorunun aracı kullanmadan önce anlaşılamayacağı ve gizli ayıp niteliğinde olduğu, bilirkişi raporu ve bunu teyit eden tespit raporu da dikkate alınarak satılanın değiştirilmesine yönelik davacının davasının kabulüne karar veren yerel mahkeme kararını onamıştır (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020).
TKHK'nın 11/IV-son cümle maddesinde yer alan bu düzenleme, 1999/44 sayılı Yönerge'nin 3/V. maddesi ile aynı yöndedir (**ATAMER/BAŞ**, s.40).

[430]**EREN**, Borçlar Özel, s.153.

[431]**ARAL/AYRANCI**, s.153.

altmış iş günü içinde yerine getirilmesi zorunludur." hükmü düzenlenmiştir. Burada belirtilen sürelere de riayet edilmemesi halinde tüketicinin diğer haklarını kullanması mümkündür (TKHK m.11/IV-son cümle).

6502 sayılı TKHK'nın 11/I-ç maddesinde yer alan "*imkân varsa*" ibaresi ile bu hakkın kullanılması, o malın değiştirilmesinin mümkün bulunması ihtimaline bağlı kılınmıştır.[432] Bir başka deyişle; malı ayıpsız benzeri ile değiştirme hakkının kullanılması ancak çeşit borçlarında mümkündür.[433] Örneğin; on çuval pirincin böcekli çıkması halinde değiştirilmesinin istenmesi mümkündür ancak satış sözleşmesine konu parça borcu olan antika tablonun gerçekte antika değerinin olmadığı anlaşılmışsa artık antikası olmayan tablonun değiştirilmesi de istenemeyeceğinden tüketicinin diğer seçimlik haklardan birini kullanması gerekir.[434] Keza satılanın belli bir stoktan verilmesinin gerektiği hallerde yani sınırlı çeşit satışlarında stokun tamamı ayıplı ise, satılanın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi seçimlik hakkının kullanılamayacağı kabul edilmektedir.[435]

Malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesinin satıcı bakımından orantısız birtakım güçlükler doğuracağının anlaşılması halinde, tüketicinin bu hakkını kullanmasına sınır getirilmiştir. Böyle bir halde tüketicinin dönme ya da ayıp oranında satılanın bedelinden indirim yapılmasını isteme haklarını kullanabileceği belirtilmiştir (TKHK m.11/III).[436] Ayrıca orantısız güçlüğün tespitinde; satılanın ayıpsız haldeki değerinin, ayıbın önemli

---

[432] **YAVUZ**, Borçlar Özel, s.102; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.132; Parça borçlarında satılanın değiştirilmesi ancak tarafların anlaşması ile mümkündür (**ARAL/AYRANCI**, s.138).

[433]**ARAL/AYRANCI**, s.152.

[434]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.132.

[435]**YAVUZ**, Borçlar Özel, s.102.

[436] Ayıplı hizmet bakımından benzer düzenleme 6502 sayılı TKHK'nın 15/2. maddesinde bulunmaktadır: *"Ücretsiz onarım veya hizmetin yeniden görülmesinin sağlayıcı için orantısız güçlükleri beraberinde getirecek olması hâlinde tüketici bu hakları kullanamaz."*

olup olmadığının, diğer seçimlik haklara başvurulmasının tüketici bakımından sorun teşkil edip etmeyeceğinin ve diğer hususların kıstas olarak nazara alınması gerektiği belirtilmiştir (TKHK m.11/III-c.2).[437]

Tüketiciye satışa konu malın model ya da markasında aynı malın verilmesinin gerekli olmadığı hallerde ona TMK'nın 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kurallarına uygun bir mal vermesi gerektiği kabul edilmektedir. [438] Ayrıca malın aynısının verilmesinin mümkün olmadığı hallerde bir üst modelinin verilmesi durumunda tüketiciden fiyat farkı istenemeyeceği kabul edilmektedir.[439]

---

[437]**YAVUZ**, Ayıplı İfa, s.108. Bahsi geçen düzenleme ile 1999/44 sayılı Yönerge'nin 3/III. maddesi ile uyum sağlanmıştır (**ATAMER**, Revizyon, s.92; Madde gerekçesi için bkz: https://app.e-uyar.com/gerekce/index/35d8664d-6840-4f53-b55c-d3d40ec162da) (Erişim Tarihi: 26.05.2020).

Benzer düzenleme için bkz. 6502 sayılı TKHK m.15/2: "*Orantısızlığın tayininde hizmetin ayıpsız değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimlik haklara başvurmanın tüketici açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlar dikkate alınır."*

[438]**YILMAZ**, s.97-98; **ATAMER/BAŞ**, s. 26; **GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s. 121.

[439]**İNCEOĞLU**, s.181; **ATAMER/BAŞ** s. 42-43.

Yargıtay 14. Hukuk Dairesi, 2014/17678 Esas ve 2015/4941 Karar sayılı ilamı ile; *"Mahkemece yapılan yargılama sonucunda, aracın 13.10.2010 tarihli fatura ile davalı Arpel Otomotiv Ltd. Şti. tarafından davacıya satıldığı ve diğer davalı şirketin de aracın ithalatçısı olduğu, aracın garanti süresi içerisinde 2 kez MTA arızasından dolayı yolda kalması nedeniyle çekiciyle yetkili servise alındığı, servis kayıtları ve bilirkişi kurulu tarafından yapılan incelemede araçta halihazırda vites geçişlerinin uyumsuz olduğunun gözlendiği, araçtaki ayıbın üretim hatasından kaynaklanan gizli ayıp olduğu, ayıbın ilk olarak 20.04.2011 tarihinde ortaya çıktığı, satış sırasında alıcı iğfal edilmemiş olmakla birlikte araçtaki sorun ortaya çıktığında yetkili servisin araçtaki sorunun giderildiğini belirterek aracı davacı alıcıya verdiği ve davacı alıcının da bu beyana güvendiği, yetkili servisin davacıyı doğru ve yeterli bir şekilde bilgilendirmesi ve bu sorunun ileri tarihlerde de ortaya çıkabileceği konusunda uyarması gerektiği gerekçeleriyle, davanın kabulü ile, 31 AAR 88 plakalı aracın ayıplı olmasından dolayı satıcı Arpel Otomotiv Ltd.Şti'ne iadesine ve trafik kaydının devir masrafları satıcıya ait olmak üzere satıcıya devrine, aynı marka ve özellikte ayıpsız*

Tüketicinin malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesini isteme hakkını kullanması halinde, ayıplı malın iade edilmesi gerekir.[440] Ayıplı malın değiştirilmesi münasebetiyle ortaya masraf çıkması halinde, bu masrafların satıcı tarafından karşılanması gerekir.[441]

Tüketici; satılanın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi hakkını, müteselsilen sorumlu olan satıcı, üretici ya da ithalatçıya karşı ileri sürme imkânı söz konusudur. Bu ihtimalde, sözleşmenin nispiliği ilkesi aşılarak tüketicinin doğrudan üreticinin ya da ithalatçının sorumluluğuna başvurabilmesi imkânı sağlanmıştır.[442] Maddenin devamında üretici ve ithalatçı bakımından sorumluluktan kurtulma karinesi getirilerek ayıbın, malın piyasaya sürülmesinden sonra ortaya çıktığının ispatı halinde, üretici veya ithalatçının sorumlu tutulmayacağı belirtilmiştir (TKHK m.11/II).[443]

6098 sayılı TBK'nın 227/III. maddesine göre; satıcı, ayıplı malın ayıpsız benzerini hemen vererek ve varsa alıcının uğradığı zararı hemen gidererek alıcının diğer seçimlik haklarını kullanmasını engelleyebilir. 6502 sayılı TKHK'da buna benzer bir düzenleme söz konusu değildir. 6098 sayılı TBK'nın bu hükmünün, 6502 sayılı TKHK bağlamında tüketiciler bakımından uygulanması mümkün değildir.[444] 6502 sayılı TKHK'nın konuluş amacı; zayıf konumda olan tüketiciyi, satıcıya karşı korumaktır. Kanun koyucunun bu

---

2011 veya daha üst model bir aracın müteselsil olarak davalılardan alınıp davacıya verilmesine veya 37.250-TL'nin 02/10/2012 tarihinden itibaren uygulanacak avans faizi ile birlikte müteselsil olarak davalılardan alınıp, davacıya verilmesine," şeklindeki ilk derece mahkemesi kararını onamıştır (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020).

[440]**YILMAZ**, s.94; **ASLAN**, s.129.

[441]**ASLAN**, s.130.

[442]**GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.123; **YAVUZ**, Ayıplı İfa, s. 57-58; **ASLAN**, s.129; **YILMAZ**, s.95.

[443]**ASLAN**, s.129.

[444]**YILMAZ**, s.124; **ASLAN**, s.128-129; Karş. **GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.12; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.148.

yönde bir iradesi bulunsa idi, tüketici aleyhine olan bu düzenlemenin açıkça 6502 sayılı TKHK'da yer alması gerekirdi. TKHK'nın 83/I. maddesindeki atfın, tüketiciyi koruyucu nitelikte olan genel hükümler bakımından olduğunu kabul etmek gerekir.[445]

5. Tüketicinin Tazminat İsteme Hakkı

a. Hukuki Niteliği

Tüketicinin seçimlik haklara ek olarak talep ettiği tazminat, malın ayıplı olmasından kaynaklı değer eksikliği değil, ayıp dolayısıyla tüketicinin uğradığı zarardır. Bir başka deyişle; tüketicinin tazminat isteme hakkı ile onun menfi zararının değil, müspet zararının telafisi amaçlanmıştır. Çünkü satılandaki değer eksikliği, seçimlik haklardan birinin tercihi ile giderileceğinden bunun haricindeki diğer zararlar, tazminat talebine konu edilir.[446] Örneğin; satın alınan bulaşık makinesinin tesisatında arıza bulunması sebebiyle bulunduğu zeminde zarar meydana gelmesi halinde ya da bulaşık makinesinin içindeki ev araç-gereçlerinin zarar görmesi halinde tüketicinin seçimlik hakkını kullanması, zeminde ya da araç-gereçlerde meydana gelen zararın karşılanmasını sağlamaz. İşte bu ve benzeri hallerde, tazminat talebinde bulunularak ayıp dolayısı ile meydana gelen zararların giderilmesi istenebilir.[447]

Tazminatın konusu olan doğrudan zarar ve dolaylı zararın kapsamının belirlenmesi noktasında doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre; doğrudan zarar, menfi zararı; dolaylı zarar ise, müspet zararı kapsar.[448] Diğer görüşe göre; doğrudan zarar, satılanın ayıplı olması ile en yakın nedensellik bağı içinde olan zararı;

---

[445]**ASLAN**, s.118; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 148,149.

[446]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.136; **KARAHASAN**, Mustafa Reşit: Sorumluluk Hukuku, İstanbul 2003, s.293.

[447]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.136.

[448]**GÜMÜŞ**, s.102, dp 450 deki yazarlar.

dolaylı zarar ise, ayıp ile daha uzak nedensellik bağı içinde olan zararı ifade eder. Bu görüşü savunanlar, zararın kapsamını menfi zarar-müspet zarar ayrımından bağımsız şekilde ayıp ve zarar arasındaki nedensellik bağına göre belirlemektedir.[449] İsviçre Federal Mahkemesi, "papağan kararı" olarak bilinen kararında nedensellik bağını esas alan ikinci görüşü kabul etmiştir.[450] Buna göre; satılanın tahsis amacına uygun kullanımı halinde ayıplı olması sebebiyle ortaya çıkan zararlar, doğrudan zarar kabul edilip TBK'nın 229/I-3 maddesi kapsamında değerlendirilmelidir. Yine ayıp olgusuna başka olayların dâhil olması sonucu ortaya çıkan zararlar, dolaylı zarar kabul edilip TBK'nın 229/II. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir.[451]

6098 sayılı TBK'nın 229/I-3. maddesine[452] göre sözleşmeden dönme ile birlikte tazminat talep edildiğinde; satıcı, malın ayıplı olmasından kaynaklanan doğrudan zararları gidermekle yükümlüdür. Bu halde satıcı, kusuru olmasa dahi doğrudan zararları gidermek zorundadır. Örneğin; arabanın fren sistemindeki ayıp sebebiyle onun zarar

[449]**KAHVECİ**, s.278; **ARAL/AYRANCI**, s.133-134; **GÜMÜŞ**, s.102, dp 452 deki yazarlar. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da doğrudan zarar-dolaylı zarar ayrımı yapılmadığı için satıcının kusuruna bakılmaksızın meydana gelen zararlardan sorumlu olması gerektiğini belirten görüş hakkında bkz: **DOĞAN**, Ayıba Karşı Tekeffül, s.115.

[450] Bahse konu kararda İsviçre Federal Mahkemesi, altı adet papağan satın alan alıcının bu papağanlardan diğer papağanlarına virüs bulaşması ve onların da ölmesi olayında alıcının ölen diğer papağanlarının doğrudan zarar kapsamında olduğunu kabul edip zararın tazminine hükmetmiştir. Karar için bkz: **GÜMÜŞ**, s.103; **ARAL/AYRANCI**, s.148.

[451]**ARAL/AYRANCI**, s.147.

[452] TBK m.229: **"***... alıcı da, satıcıdan aşağıdaki istemlerde bulunabilir:*

.. 3. Ayıplı maldan doğan doğrudan zararının giderilmesi.

Satıcı, kendisine hiçbir kusur yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alıcının diğer zararlarını da gidermekle yükümlüdür."

görmesi durumunda doğrudan zarar söz konusudur.[453] Yine TBK'nın 229/II. maddesine göre kusursuzluğunu ispat etmedikçe dolaylı zararları gidermekle yükümlüdür. Bu halde satıcı, yalnızca kusurlu olduğu takdirde zararları gidermek zorunda olduğundan kusura dayanan sorumluluk hali söz konusudur.[454]

Tüketicinin; sözleşmeden dönme hakkı haricindeki diğer seçimlik haklar ile beraber tazminat talebinde bulunması halinde, TBK'nın 112. maddesinin uygulanması ve buna göre satıcının kusurlu olması gerektiği savunulmaktadır.[455] Nitekim İsviçre Federal Mahkemesi de bu halde TBK'nın 229/I-3 maddesinde düzenlenen kusursuz sorumluluğa ilişkin düzenlemenin yalnızca sözleşmeden dönme halinde uygulanabileceğini kabul etmektedir.[456] Ancak bizim de katıldığımız doktrindeki hâkim görüşe göre; diğer seçimlik hakların kullanılması halinde de tüketicinin doğrudan zararlarının giderilmesi bakımından kıyasen TBK'nın 229/I-3. maddesine göre kusursuz sorumluluk ilkesine göre tazminat talep edebileceğinin kabul edilmesi gerekir.[457]

b. Tazminat İsteme Hakkının Kullanılmasının Hükümleri

6502 sayılı TKHK'nın 11/VI-c.2 maddesinde*; "Tüketici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir."* hükmü düzenlenmiştir.[458] Önemle belirtmek gerekir ki

[453]**GÜMÜŞ**, s. 102; **YAVUZ**, Borçlar Özel, s. 189; **ARAL/AYRANCI**, s.147.

[454]**EDİS**, s. 115; **TANDOĞAN**, s.191; **TUNÇOMAĞ**, s.171.

[455]**AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.205; **ASLAN**, s.137-138; **YILMAZ**, s.110-111.

[456]**ARAL/AYRANCI**, s.151; **EREN**, Borçlar Özel, s.152;

[457]**EREN**, Borçlar Özel, s.152 (dp. 359'daki yazarlar); **ARAL/AYRANCI**, s.151 (dp. 181'deki yazarlar).

[458] Tüketicinin seçimlik haklara ek olarak sahip olduğu tazminat talep etme hakkı, 6098 sayılı TBK'nın 227/II. maddesinde de benzer şekilde yer almakla, alıcıya da tüketici ile aynı tazminatı talep etme imkânı tanınmıştır.

tazminat talep etme hakkı, seçimlik hak olarak düzenlenmemiş, seçimlik haklara ek olarak kullanılabilen bir hak olarak düzenlenmiştir.[459] Bununla birlikte tüketicinin seçimlik haklarını kullanmaksızın yalnızca tazminat talebinde bulunmasının önünde bir engel de bulunmamaktadır.[460] Ayrıca sözleşmelerin nispiliği ilkesine istisna oluşturacak şekilde tüketicinin satın aldığı mal sebebiyle üçüncü kişilerin zarara uğraması halinde, sözleşmeye dayanarak ortaya çıkan bu yansıma zararın[461] da giderilmesi gerektiği savunulmaktadır.[462]

Tüketicinin sahip olduğu ilave hak niteliğindeki tazminat hakkı, maddi tazminat olabileceği gibi manevi tazminat da olabilir.[463] Nitekim Yargıtay bir kararında; restoranda içtikleri su sebebiyle ağızlarından yaralanan davacıların (tüketicilerin)

---

[459]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.136; **YILMAZ**, s.108-109; Tüketici, dört seçimlik hakkına ilaveten beşinci hak olarak tazminat isteme hakkına sahiptir (**YAVUZ**, Nihat: Türk Borçlar Kanununun Getirdiği Değişiklikler ve Yenilikler, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s.324).

[460]**AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 201; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 135; **İNCEOĞLU**, s.184; **ASLAN**, s. 211; **HAVUTÇU**, Ayşe: "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal veya Hizmet Nedeniyle Tüketicinin Tazminat Hakkı (Özellikle Bedensel Zararlar Yönünden)", TBB Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini, C. 2, Ankara 2016, s.109. Karş. Yılmaz'a göre tazminat hakkı, seçimlik hakka yapışık ve bağımsız olmayan bir haktır (**YILMAZ,** s.109).

[461] Yansıma zarar; hukuka aykırı eyleme maruz bırakılan kişi haricindeki üçüncü kişinin aynı eylem yüzünden uğradığı zarardır. Yansıma zarar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **EREN**, Borçlar Genel, s.552 vd.;**ÖZEL**, Çağlar: "Sözleşme Dışı Sorumlulukta Yansıma Zarar ve Giderimine İlişkin Bazı Düşünceler", AÜHFD, C.50, S.4, Y.2001, s. 83-84.

[462] **ÖZCANBÜYÜKTANIR**, Burcu Gülseren: "Tüketicinin ve Üçüncü Kişilerin Ayıplı Satılanın Kullanılması Nedeniyle Ortaya Çıkan Bedensel Bütünlük İhlali Halinde Manevi Zararlarının Tazmini", AÜHFD, C. 67, S.3, Y. 2018, s.525; **KARA,** s.120; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 207-208.

[463]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 135; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 201; **HAVUTÇU**, s.109; **KARA**, İlhan, " Tüketici Hukukunda ve Ticaret Hukukunda Bedensel Zararlar Nedeni İle Tazminat Davaları ve Uygulamaları", TBB Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini, C. 2, Ankara 2016, s.117.

açtıkları tazminat davasında, içilen suyun normale nazara on kat fazla demir ve kırk kat fazla sodyum içermesi sebebiyle tüketicileri haklı görmüş, yerel mahkemece takdir edilen 2.500,00 TL manevi tazminatı az bulmuştur.[464]

6502 sayılı TKHK'nın 11/VI. maddesinde; *"Seçimlik hakların kullanılması nedeniyle ortaya çıkan tüm masraflar, tüketicinin seçtiği hakkı yerine getiren tarafça karşılanır."* şeklinde yer alan hüküm doğrultusunda, tüketicinin tazminat hakkını kime karşı ileri sürebileceğinin belirlenmesi gerekir. Buna göre; tüketici, sözleşmeden dönme ya da bedelden indirim hakkı ile beraber tazminat talebinde bulunduğunda; bu talebini yalnızca satıcıya karşı ileri sürebilirken satılanın ücretsiz onarımı veya ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi hakkı ile beraber tazminat talebinde bulunduğunda; bu talebini satıcı, üretici ya da ithalatçıya karşı ileri sürebilir.[465]

Tüketicinin tazminat talep etme hakkını, 10 yıllık genel zamanaşımı süresi içinde kullanması gerekir.[466] Seçimlik haklar bakımından geçerli olan iki yıllık kısa zamanaşımı süresinin hak kullanmaksızın geçirilmesi, tüketicinin tazminat talep etme hakkına engel olmayıp bu hakkın tüketici tarafından on yıllık zamanaşımı süresi içinde kullanılması mümkündür.[467]

Satılanın ayıplı olmasından kaynaklanan zararın giderilmesi hususunda AB'ye uyumu sağlama çerçevesinde düzenlenen ve ürünlerin güvenli ve teknik şartlarına uygun satışa sunulmasını amaçlayan 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler

[464] Yarg. 13. HD., T.09/04/2019, E.2016/19158, K.2019/4700 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020).

[465]**YILMAZ**, s. 109-110; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.206.

[466]**GÜMÜŞ**, s.95; **ASLAN**, s.120;

[467]**GÜMÜŞ**, s.95; **YILMAZ**, s.115.

Kanunu'nun[468] 6. maddesi ile imalatçı ve ithalatçının sorumluluğuna ilişkin özel bir hüküm düzenlenmiştir.[469] Kanun'un 6/I. maddesi ile ürünün zarar vermesi halinde imalatçının ya da ithalatçının zarardan sorumlu olduğu belirtilmiştir.[470] 7223 sayılı Kanun ile tüketicinin seçimlik haklarına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmese de zararın tazmininin müteselsil sorumlu olan imalatçı ve ithalatçıdan istenebileceği belirtilerek kanaatimizce tüketici lehine bir düzenleme öngörülmüştür.

6502 sayılı TKHK'nın 11/II. maddesinde üretici ve ithalatçının, malın piyasaya sürülmesinden sonra ayıbın ortaya çıktığını ispatlaması halinde sorumluluktan kurtulacağı belirtilmiştir. Burada ispat yükü tüketici lehine düzenlenmesine rağmen 7223 sayılı Kanun'un 6/II. maddesinde imalatçı veya ithalatçının sorumluluğu için zarar görenin; "zararı" ve "zarar ile uygunsuzluk arasındaki illiyet bağını" ispatlaması gerektiğinden bahsedilerek kanaatimizce, tüketici aleyhine ispat yükümlülüğü

[468] RG. T. 12.03.2020, S. 31066.

[469] **7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu m. 6:** *" (1)Ürünün, bir kişiye veya bir mala zarar vermesi halinde, bu ürünün imalatçısı veya ithalatçısı zararı gidermekle yükümlüdür.(2)İmalatçı veya ithalatçının sorumlu tutulabilmesi için, zarar gören tarafın uğradığı zararı ve uygunsuzluk ile zarar arasındaki nedensellik bağını ispat etmesi zorunludur.(3)Ürünün sebep olduğu zarardan birden fazla imalatçı veya ithalatçının sorumlu olması halinde, bunlar müteselsilen sorumlu tutulurlar.(4) İmalatçı veya ithalatçıyı üründen kaynaklanan tazminat sorumluluğundan kurtaran ya da bu sorumluluğu azaltan sözleşmelerin ilgili maddeleri hükümsüzdür.(5)Ürünün sebep olduğu zarar nedeniyle ödenecek maddi ve manevi tazminat miktarının belirlenmesinde 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.(6) Tazminat talebi için zamanaşımı süresi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren üç yıl ve her halde zararın doğduğu tarihten itibaren on yıldır.(7) Diğer kanunlardaki tazminat sorumluluğuna ilişkin hükümler saklıdır."*

[470] 6502 sayılı TKHK'nın 11/II. maddesinde de tüketicinin malın ayıplı olması halinde ücretsiz onarım ya da malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi seçimlik haklarını üretici ve ithalatçıya karşı ileri sürebileceği; satıcı, üretici ve ithalatçının müteselsil sorumlu olduğu belirtilmiştir.

getirilmiştir. Bununla birlikte Kanun'un 6/IV. maddesindeki düzenleme ile tüketici aleyhine olan sorumsuzluk sözleşmelerinin hükümsüz olduğundan bahsedilmiştir. Bu düzenlemenin karşıt kavram kanıtı (argumentum e contratio) ile yorumundan tüketici lehine olacak şekilde imalatçı ya da ithalatçının sorumluluğunu artıran sözleşmelerin geçerli olduğu kabul edilmelidir. Ürünün sebep olduğu zarara karşılık tazminat miktarının belirlenmesinde 6098 sayılı TBK'ya atıfta bulunularak kanaatimizce 6502 sayılı TKHK'nın 11/VI. maddesi ile uyum sağlanmıştır. Yine Kanun'un 6/VI. maddesinde zamanaşımı süresinin; zararın ve tazmin yükümlüsünün öğrenilmesinden itibaren üç yıl; her halde zararın meydana geldiği tarihten itibaren on yıl olarak düzenlemesi, kanaatimizce, 6502 sayılı TKHK'ya ve 6098 sayılı TBK'ya göre tüketici menfaatine bir düzenleme olmuştur.

D. Seçimlik Hakların Kullanılma Zamanı

1. Genel Olarak

Seçimlik hakların tabi olduğu sürelerin, hak düşürücü süre mi yoksa zamanaşımı süresi mi olduğu hususunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu farklı yaklaşımlar, seçimlik hakların yenilik doğuran hak[471] mı yoksa aynen ifa talebinin devamı niteliğindeki alacak hakkı mı olduğundan kaynaklanır. Bir görüşe göre; seçimlik hakların tamamı yenilik doğuran haktır.[472] Bu görüşü savunanlara göre; dönme hakkı bozucu yenilik doğuran, satış bedelinden indirim yapılmasını isteme, satılanın tamirini isteme ve satılanın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesini isteme hakları da aynen ifada ısrarı gösteren

[471] Yenilik doğuran haklar; "tek taraflı bir hukuki işlem ile bir hukuki ilişkiyi kurmak, içeriğini değiştirmek veya sona erdirmek suretiyle başka bir şahsın hukuk alanında değişiklik meydana getirebilme yetkisi veren haklar" olarak tanımlanmıştır (**BUZ**, Vedat: Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara 2005, s. 57).

[472]**ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.126 vd; **ASLAN**, s.116.

yenilik doğuran haklardır. Buna karşılık bizim de katıldığımız diğer görüşe göre; sözleşmeden dönme ve satış bedelinin indirilmesini isteme hakkı, yenilik doğuran hak olmakla birlikte malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesini isteme ve malın tamir edilmesini isteme hakkı, aynen ifa talebinin devamı niteliğindeki bir alacak hakkıdır. Buna göre tüketici, aynen ifaya yönelik haklardan birini tercih ettikten sonra tatmin olmaması durumunda seçimini değiştirme imkânı olur.[473] Ancak yenilik doğuran seçimlik hakkını kullanan tüketicinin değişiklik hakkı bulunmamaktadır.[474] Nihayet üçüncü bir görüşe göre; seçimlik haklar yenilik doğuran haklardan olmayıp tarafların bu hususta yaptığı anlaşmaya ya da mahkemenin vereceği inşaî nitelikteki karara dayanır.[475] Bu görüş değiştirilmiş akit teorisi olarak adlandırılmaktadır.[476]

Kanaatimizce; tüketicinin yenilik doğuran nitelikteki sözleşmeden dönme ve satış bedelinin indirilmesini isteme hakkının hak düşürücü süreye; aynen ifa talebinin devamı niteliğindeki alacak hakkı olan malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesini isteme ve malın tamir edilmesini isteme hakkının ise zamanaşımı süresine tabi olması gerekir.

Doktrindeki ağırlıktaki görüşe göre; 6502 sayılı TKHK'nın 12. maddesindeki süreler, zamanaşımı süreleridir.[477] Nitekim kanun koyucu tarafından TKHK'nın 12 vd. maddelerinin başlık ve içerik kısımlarında "*zamanaşımı*" kavramı kullanılarak açıkça belirleme yapılmıştır. Kanaatimizce; bu şekildeki ayrım, hak düşürücü sürelerin

---

[473] **SEROZAN**, s.292; **BUZ**, s.171-172, **ARBEK**, s.62-63; **ATAMER/BAŞ**, s.35-37; **TÜRKMEN**, s.3390-3391.

[474] **AKÇURAKARAMAN**, s.242.

[475] **ARAL/AYRANCI**, s.137 (ve dp.109'daki yazarlar).

[476] **EREN**, Borçlar Özel, s.131; **ARAL/AYRANCI**, s.137.

[477] **EDİS**, s.130; **TANDOĞAN**, s.199; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 155; **ASLAN**, s. 178; **ŞAHİNİZ**, s. 122; Aksi görüş için bkz. **BUZ**, s.398; **YILDIRIM**, Abdulkerim: Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicilerin Korunması, İstanbul 2009, s.310.

zamanaşımı sürelerine nazaran daha kısa nitelikte olması ve hukuki ilişkinin karşısında yer alan tarafın hukuki durumunun bir an evvel belirlilik kazanması gerektiğinden kaynaklanır. Ayrıca hak düşürücü sürelerin hâkim tarafından re'sen nazara alınıp zamanaşımı sürelerinin taraflarca ileri sürülmesi gerektiğinden bu sürelerin zamanaşımı süresi olarak kabul edilmesi tüketiciyi koruyucu nitelik taşır.

2. Zamanaşımı

a. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK ile mülga 4077 sayılı TKHK'nın tüketicinin seçimlik haklarının tabi olduğu zamanaşımı sürelerine ilişkin düzenlemeleri arasında büyük oranda benzerlik söz konusudur. Bununla birlikte tüketicinin muayene ve ihbar külfetinin kaldırılmış olması, ayıbın satışa konu malın teslimi anında mevcut olması gerektiği ve tüketicinin sahip olduğu seçimlik hakların kullanımına ilişkin sınırlandırmalar, zamanaşımını dolaylı yönden etkileyen ve 4077 sayılı TKHK'dan farklılaşan hususlardır. Aynı şekilde TKHK'nın 12/II. maddesi ile ikinci el satışlarda ayrı bir zamanaşımı süresi öngörülmesi de 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da bulunmayan düzenlemelerdendir.[478]

Zamanaşımı; "kanunen öngörülen sürede, borçlu ya da alacaklı tarafından kanunda belirtilen davranışın yerine getirilmemesi sebebiyle alacağın dava ve cebri icra yoluyla elde edilmesi imkânının kaybedilmesidir".[479]

6502 sayılı TKHK'nın 12. maddesine göre, kanun ya da taraflarca uzatılmamış olmak kaydı ile ayıplı maldan sorumluluk iki yıllık; konut ve tatil amaçlı taşınmazlarda

[478]**TÜRKMEN**, s.3389-3390.

[479]**ERDEM**, Mehmet: Özel Hukukta Zamanaşımı, İstanbul 2010, s. 7.

beş yıllık zamanaşımına tabi tutulmuştur (TKHK m.12/I).[480] 6502 sayılı TKHK'da daha önce bulunmayan bir düzenleme ile ikinci el satışlardaki ayıptan doğan seçimlik haklar bir yıllık (Konut/tatil amaçlı taşınmazda üç yıllık) zamanaşımı süresi düzenlenmiştir (TKHK m.12/II). Belirlenen bu zamanaşımı süreleri, ayıptan doğan seçimlik hakların kullanılmasına ilişkin olup seçimlik hakların kullanılması ile beraber satıcının ortaya çıkan borçları, on yıllık genel zamanaşımına tabidir.[481]

6502 sayılı TKHK'nın 12/I. maddesinde zamanaşımı süresinin teslimle beraber işlemeye başlayacağından bahsedilmiştir. Buradan hareketle, tüketicinin ayıbı öğrenme zamanı ile seçimlik hakkını kullanması arasında kanun koyucunun bağlantı gözetmediği, tüketicinin haklarını zamanaşımı süresi içinde kullanabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.[482] Ancak tüketicinin bu hakkı kullanması, elbette her hakkın doğal sınırı olan TMK'nın 2/II. maddesine aykırılık teşkil etmemeli, hakkın kötüye kullanılması sonucu doğurmamalıdır. Bir başka deyişle; tüketicinin satılanın ayıplı olduğunu oldukça erken bir zamanda anlamasına karşın uzunca süre seçimlik hakkını kullanmaması halinde, hakkın kötüye kullanılması itirazı ile karşılaşması mümkündür.[483] Satılandaki ayıbın zamanaşımı süresinin dolmasından sonra anlaşılması halinde de, zamanaşımı süresinin başlangıcı olarak malın teslimi anı esas alınır.[484]

---

[480] 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu kapsamındaki satışlarda, taşınmazın ayıplı olmasından kaynaklanan haklar, TBK'nın 244/III. maddesi uyarınca yirmi yıllık zamanaşımına tabi tutulmuştur.

[481]**BUZ**, s.265; **KAPANCI**, Kadir Berk: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Açısından Satış Hukukunda Ayıptan Doğan Sorumluluk ve Sözleşmesel Garanti Taahhütleri, XII Levha Yayınevi, İstanbul 2012, s. 80.

[482]**GÜMÜŞ**, s.114; **EREN**, s.123; **EDİS**, s.130-131; **ŞAHİNİZ,** s.123.

[483]**GÖKYAYLA**, K. Emre: Hakkın Geç Kullanılması Dürüstlük Kuralına Aykırı Mıdır?, MÜHFD, 2001/1, Aydın Aybay Armağanı, s.409. vd; **KAHVECİ**, Sözleşmeden Dönme, s.218.

[484]**GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s. 114; **EREN**, Borçlar Özel, s.123.

Satılanın tesliminden anlaşılması gereken; satılanın, tüketicinin tasarrufu altına bırakılarak tüketicinin satılan üzerinde onun niteliklerini gözden geçirebilecek şekilde fiili hâkimiyete sahip olmasıdır. [485] Satılanın, tüketicinin temsilcisine teslimi mümkün ve yeterli olmakla beraber teslim almada temerrüde düşülmesi ya da tüketicinin talebi doğrultusunda başka yere gönderilmesi halinde zamanaşımı süresi işlemez.[486]

Taşınırlar bakımından zamanaşımı süresinin başlangıcında zilyetliğin devri anı esas alınır.[487] Taşınırlar bakımından zilyetliğin devri; malın bizzat teslimi, mal üzerinde fiili hâkimiyeti sağlayacak vasıtaların teslimi (Satılan otomobilin ya da deponun anahtarının verilmesi), malın tüketicinin hâkimiyetine bırakılması, emtiayı temsil eden senetlerin teslimi, kısa elden teslim, hükmen teslim veya zilyetliğin havalesi yolları ile sağlanır. [488] Bununla birlikte malın kendisinin teslimi, fiili hâkimiyeti sağlayacak araçların teslimi, malın tüketicinin hâkimiyetine bırakılması, satılanın temsilciye teslimi hallerinde zamanaşımı süresinin başladığı; zilyetliğin havalesi yoluyla devri, hükmen teslim, malı temsil eden senetlerin teslimi hallerinde zilyetliğin devri ile beraber zamanaşımı süresinin başlamadığı kabul edilir.[489] Yine mülkiyetin geçmesinin tescile bağlı olduğu taşınırlar (Örneğin; araba satışı) ve taşınmazlar bakımından da zamanaşımı süresinin tescille değil, teslimle birlikte başladığı kabul edilir.[490]

---

[485]**ŞAHİNİZ**, s.123

[486]**YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.156; **ŞAHİNİZ**, s.123.

[487]**GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.126

[488] Zilyetliğin devri türleri hakkında bkz. **OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY ÖZDEMİR**, s.71 vd.

[489]**GÜMÜŞ**, s.114; **ATAMER**, Yeşim: "Taşınır Satımı Sözleşmesi", Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu Makaleler- Tebliğler (Derleyen: İnceoğlu, M. Murat), İstanbul 2012, s. 217 (**ATAMER**, Taşınır); **TÜRKMEN**, s.3399.

[490]**TANDOĞAN**, s.199; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.156; **ŞAHİNİZ**, s.123; **TÜRKMEN**, Ahmet: "Tüketici İşlemlerinde Ayıplı Mal ve Hizmetten Doğan Seçimlik Hakların Tabi Olduğu Zamanaşımı ve

TKHK'nın 8/III. maddesinde düzenlenen malın süresinde teslim edilmemesi hali ile zamanaşımının başlangıcına ilişkin TKHK'nın 12/I. maddesi uyuşmamaktadır. Bizimde katıldığımız görüşe göre; malın süresinde teslim edilmemesi halinde, zamanaşımının teslimle başlayacağına ilişkin hükmün uygulanması imkânı bulunmamaktadır. Bu halde, TKHK'nın 83/I. maddesindeki atıf gereğince genel hükümlere göre TBK'nın 146. maddesindeki on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerekir.[491]

6502 sayılı TKHK ile tüketici bakımından belirlenmiş iki yıllık zamanaşımı süresi, nispi emredici nitelikte olup tarafların anlaşması ile kısaltılması mümkün değildir.[492] Taraflar arasında zamanaşımını kısaltmaya ilişkin sözleşme yapılmışsa, bu sözleşme kesin hükümsüz olur ve tüketicinin iki yıllık zamanaşımı süresi içinde seçimlik haklarını kullanabileceğinin kabul edilmesi gerekir.[493] Zamanaşımı süresinin tüketicinin lehine iki yıldan fazla süre olacak şekilde kararlaştırılması, bu noktada irade serbestîsi geçerli olduğundan mümkündür. Ancak kararlaştırılan zamanaşımı süresinin on yılı geçemeyeceği kabul edilmektedir.[494]

05.05.2020 tarih ve 7223 sayılı Kanun ile bir ürünün ayıplı olmasından kaynaklanan zararın tazmininde, imalatçı ya da ithalatçının sorumluluğu bakımından 6502 sayılı TKHK'ya göre daha lehe bir düzenlemeye yer verilmiştir. Kanun'un 6/VI. maddesine göre; "*"Tazminat talebi için zamanaşımı süresi, zarar görenin zararı ve*

Bunun Garanti Taahhütleriyle İlişkisi", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, C.16, Özel Sayı 2014, s.3389-3448; Karş. **İNCEOĞLU**, s.153-238.

[491]**ERKAN**, s.316.

[492]**KAPANCI**, s.83; **ÇABRİ**, s.276; **TÜRKMEN**, s.3396; **AYDOĞDU**, s.189.

[493] **TÜRKMEN,** s.3396; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 139; **ŞAHİNİZ**, s.125; **YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 160.

[494]**ZEVKLİLER/AYDOĞDU**, s. 147; **ATASOY/TAŞKIN/ACAR**, s. 76.

tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren üç yıl ve her halde zararın doğduğu tarihten itibaren on yıldır." Buna göre tüketici; ayıptan doğan sorumluluk bakımından 6502 sayılı TKHK'nın 12/I. maddesinde belirtilen iki yıllık süre içinde satıcının sorumluluğuna başvurmasa dahi zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendikten itibaren üç yıllık süre içerisinde imalatçı ya da ithalatçıya başvurma hakkına sahiptir (7223 s. K. m.6/I-VI).

b. Zamanaşımının Durması ve Kesilmesi

Ayıptan sorumlulukta zamanaşımının başlangıç anına ilişkin 6502 sayılı TKHK'da hüküm yer alsa da, zamanaşımının durmasına ya da kesilmesine ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Bu sebeple 6502 sayılı TKHK'nın 83/I. maddesinin atfıyla 6098 sayılı TBK'nın zamanaşımının kesilmesine ve durmasına ilişkin genel hükümlerinin, tüketici satış sözleşmesinde de geçerli olduğunun kabul edilmesi gerekir. [495]

aa. Zamanaşımının Durması

Zamanaşımı süresinin işlemeye başlamaması haline ya da başladıktan sonra durması haline zamanaşımının durması denir. Zamanaşımı süresi, başlamadığı müddetçe ya da başladıktan sonra durduğu müddetçe uzamış olur. Zamanaşımının kesilmesi durumunun aksine, zamanaşımının durmasında, satıcı aleyhine kaybolan bir süre söz konusu değildir.[496]

[495] **EDİS**, s.131; **GÜMÜŞ**, Tüketicinin Korunması, s.125-126; **ZEVKLİLER/AYDOĞDU**, s. 149; **ASLAN**, s. 120; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.228.

[496]**EREN,** Borçlar Genel, s. 1317.

Zamanaşımının durmasına ilişkin sebepler, 6098 sayılı TBK'nın 153. maddesi ile diğer kanunlarda belirtilmiştir. Bu kanunlarda yer alan düzenlemeler, tüketici işlemi bakımından da zamanaşımını durdurur.

6098 sayılı TBK'nın 153. maddesine göre; "*Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur:*

1. Velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için.

2. Vesayet süresince, vesayet altında bulunanların vasiden veya vesayet işlemleri sebebiyle Devletten olan alacakları için.

3. Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için.

4. Hizmet ilişkisi süresince, ev hizmetlilerinin onları çalıştıranlardan olan alacakları için.

5. Borçlu, alacak üzerinde intifa hakkına sahip olduğu sürece.

6. Alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkânının bulunmadığı sürece.

7. Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece."

Zamanaşımını durduran sebeplerin tahdidi olduğu, kıyas yolu ile yeni bir durdurma sebebinin oluşturulmasının mümkün olmadığı kabul edilmektedir.[497] Bunun haricindeki sebepler, örneğin; satıcı ile tüketici arasındaki ayıba ilişkin görüşme, zamanaşımını durdurmaz.[498] Zamanaşımı, durdurma sebeplerinin ortadan kalkması ile

[497]**ERDEM**, Mehmet: Özel Hukukta Zamanaşımı, XII Levha Yayınları, İstanbul 2010, s.236 (**ERDEM**, Zamanaşımı); **ÖZKAYA**, Eraslan: Özel Hukukumuzda Zamanaşımı ve Hak Düşürücü Süreler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 248.

[498]**AKÇAY**, Ergin; Türk Borçlar Kanunu'na Göre Zamanaşımı, XII Levha Yayınları, İstanbul 2010, s.95.

beraber; hiç başlamamışsa başlamaya, eğer başlamışsa kaldığı yerden işlemeye devam eder (TBK m.153/II).

Satışa konu malın satıcı tarafından alınması ve ayıbın inkâr edilmesi halinde ya da tüketici tarafından satılanın ücretsiz tamir edilmesi veyahut onun ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi haklarının kullanıldığı hallerde, önemi göz ardı edilmeyecek süreler geçmektedir. Buna rağmen bu sürelerde zamanaşımı işlemeye devam eder. Bu ve benzeri durumların kanunla zamanaşımını durduran sebep olarak yer alması yerinde bir düzenleme olur.[499]

bb. Zamanaşımının Kesilmesi

6502 sayılı TKHK'da zamanaşımının kesilmesine ilişkin herhangi bir düzenleme yer almadığından, bu hususta TKHK'nın 83/I. maddesinin atfıyla zamanaşımının kesilmesine ilişkin 6098 sayılı TBK'nın 154. ve devamı maddeleri geçerli olur.

6098 sayılı TBK'nın 154. maddesine göre*; "Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı kesilir:*

1. Borçlu borcu ikrar etmişse, özellikle faiz ödemiş veya kısmen ifada bulunmuşsa ya da rehin vermiş veya kefil göstermişse.

2. Alacaklı, dava veya def'i yoluyla mahkemeye veya hakeme başvurmuşsa, icra takibinde bulunmuşsa ya da iflas masasına başvurmuşsa."

[499]**TÜRKMEN,** s.3412.

Zamanaşımının kesilmesi halinde, o zamana kadar işleyen süre hiç işlememiş gibi yeniden işlemeye başlar.[500] 6098 sayılı TBK'nın 156/I. maddesinde; *"Zamanaşımının kesilmesiyle, yeni bir süre işlemeye başlar."* hükmü düzenlenmiştir. Yeniden başlayan süre, genel olarak kesilen ilk süre kadardır.[501]

Seçimlik haklardan biri bakımından zamanaşımının kesilmesi veya durması, diğer haklar bakımından da zamanaşımının kesilmesi veya durması sonucunu doğurur.[502] Bu durum, aynı hukuki sebepten farklı içerik ve nitelikte hakların doğmasından kaynaklanır.[503] Örneğin; satılanın ayıplı olduğunu satıcı kabul ederse, zamanaşımı kesilir. Buna karşılık satıcı, tüketicinin seçtiği ücretsiz onarım talebini yerine getirmezse, tüketicinin yeniden işlemeye başlayacak süre içinde diğer seçimlik haklarını kullanması mümkündür.[504]

3. Satıcının Hilesi veya Ağır Kusurunun Bulunması Halinde

Satılandaki ayıp, satıcının ağır kusuruyla ya da hilesi sebebiyle gizlenmişse, iki yıllık (konut/tatil amaçlı taşınmazlarda taşınmaz malın tesliminden itibaren beş yıllık) zamanaşımı süresi uygulanmaksızın tüketicinin seçimlik haklarını kullanabilmesi mümkün olur (TKHK m.12/I).

---

[500] **EREN**, Borçlar Genel, s.1318 (Zamanaşımının kesilmesi neticesinde, kesen sebebin gerçekleştiği zamana kadar geçmiş olan süre ortadan kalkar. Zamanaşımının kesilmesi, bu yönü itibariyle zamanaşımının durmasından ayrılır (**EREN**, Borçlar Genel, s.1317).

[501] **TÜRKMEN**, s.3416; **EREN**, Borçlar Genel, s.1318. İstisna için bkz. TBK m.154/II: *" Borç bir senetle ikrar edilmiş veya bir mahkeme ya da hakem kararına bağlanmış ise, yeni süre her zaman on yıldır."*

[502] **TANDOĞAN**, s.200; **GÜMÜŞ**, s.116.

[503] **ŞAHİNİZ**, s.124.

[504] **TÜRKMEN,** s.3417.

6502 sayılı TKHK'nın 12/III. maddesinde; *"Ayıp, ağır kusur ya da hile ile gizlenmişse zamanaşımı hükümleri uygulanmaz."* hükmü düzenlenmiştir. Bu hükmün, hile ve ağır kusur hallerinde yalnızca 6502 sayılı TKHK'da düzenlenen kısa zamanaşımı süreleri bakımından geçerli olduğu, satıcının süresiz şekilde sorumlu tutulmasının hakkaniyete uygun düşmeyeceği, böyle hallerde tüketici hakkında kanunlarda daha uzun süre öngörülmediği takdirde on yıllık genel zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği belirtilmektedir.[505]

Satıcının birtakım oyalayıcı davranışlarla tüketicinin seçimlik haklarını kullanmasını engellemesi ve devamında zamanaşımı süresinin dolması halinde, satıcı tarafından ileri sürülen zamanaşımının dolduğu iddiasının, TMK' nın 2/II. maddesi anlamında hakkın kötüye kullanılması olarak kabul edilmesi gerekir.[506] Nitekim Yargıtay bir kararında, servisin oyalayıcı davranışlarla zamanaşımını doldurmasının dava açılmasına engel olmayacağına karar vermiştir.[507]

V. SATICININ AYIPTAN SORUMLULUĞUNDA ÖZEL DURUM: GARANTİLİ MALLARIN AYIPLI OLMASI

A. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK'nın 56/I. maddesinde; *"Üretici ve ithalatçılar, tüketiciye yönelik üretilen veya ithal edilen mallar için içeriği yönetmelikle belirlenen bir garanti belgesi düzenlemek zorundadır."* denmek suretiylebazı malların garanti belgesi ile satılması zorunluluğu düzenlenmiştir. Hangi malların garanti belgesi ile satılması

[505] **EDİS**, s.132; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s.139; **TANDOĞAN**, s.201; **ASLAN**, s.120-121; **TÜRKMEN,** s.3406.

[506]**YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s. 131; **ASLAN**, s.120.

[507]Yarg. HGK. T.23.05.2019, E. 2017/13-563, K.2019/605 (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 19.02.2020).

gerektiği, 6502 sayılı TKHK'nın 56/IV. maddesi gereğince çıkarılan yönetmelikle[508] belirlenmiştir. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un hazırlık çalışmalarında zorunlu garanti sisteminin kaldırılıp kaldırılmayacağı tartışılmıştır. Özellikle Avrupa Birliğinde zorunlu garanti sisteminin bulunmaması sebebiyle bu şekildeki garanti belgesi düzenleme zorunluluğunun Türkiye ile Avrupa Birliği arasında ticaret engeli oluşturabileceği belirtilse de 6502 sayılı TKHK'nın 56. maddesinde yine düzenlenmiştir.[509]

Garanti belgesi; Garanti Belgesi Yönetmeliği'nin 4/I-c maddesinde; *"Üretici ve ithalatçılar tarafından, tüketiciye yönelik üretilen, ithal edilen veya satılan mallar için düzenlenen ve tüketicinin sahip olduğu hakları gösteren belge"* şeklinde tanımlanmıştır. Bahsi geçen Yönetmelik'in 5. maddesinde, garanti belgesi düzenleme zorunluluğu[510]; 7. maddesinde, garanti belgesinde bulunması gereken zorunlu bilgiler[511] düzenlenmiştir.

---

[508] 13.06.2014 tarih ve 29029 sayılı Garanti Belgesi Yönetmeliği. Yönetmeliğin 1. maddesinde yönetmeliğin amacı; "garanti belgesi ile satılmak zorunda olan malları belirlemek ve garanti belgesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek" şeklinde belirtilmiştir.

[509] **ATAMER/BAŞ**, s.55.

[510] **Garanti belgesi düzenleme zorunluluğu:**

Madde 5: "*Üretici ve ithalatçılar, tüketicilere yönelik ürettikleri veya ithal ettikleri, bu Yönetmeliğe ekli listede yer alan kullanılmamış mallar için garanti belgesi düzenlemek zorundadırlar."*

[511] **Garanti Belgesinde Bulunması Zorunlu Bilgiler**:

Garanti Belgesi Yönetmeliği m.7:

a) *İmalatçı- üretici ve ithalatçı firmanın unvanı, merkez adresi ile yetkilisinin imzası ve kaşesi,*

b) *Satıcının unvanı, adresi ile yetkilisinin imzası ve kaşesi,*

c) *Fatura tarih ve sayısı,*

d) *Malın cinsi, markası, modeli ile varsa bandrol ve seri numarası,*

e) *Malın tüketiciye teslim tarihi ve yeri,*

f) *Garanti süresi,*

Garanti taahhüdünün hukuki niteliği hakkında farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre; tüketici ile garanti veren arasındaki sözleşmesel taahhüttür. Buna göre tarafların garanti sözleşmesi yapması gerekir.[512] Diğer görüşe göre; garanti taahhüdü, satış sözleşmesinin bir şartını oluşturur.[513] Sözleşmenin taraflarına asli edimlerin yanı sıra birtakım fer'i yükümlülükler getirir. Bu sebeple garanti belgesinin geçersiz olması, satış sözleşmesinin geçerliliğini etkilemez. Ancak satış sözleşmesinin geçersiz olması, garanti belgesinden doğan hakların ileri sürülmesini engeller. Bir başka deyişle; garanti belgesinin verilmesi ile beraber taraflar bağımsız bir borç altına girmezler.[514] Bizim de katıldığımız ağırlıktaki görüşe göre; garanti belgesi, kanundan kaynaklanan bir yükümlülüktür. Buna göre; tüketiciye garanti belgesi verilmese dahi tüketicinin kanundan kaynaklanan haklarını kullanması mümkündür.[515]

***g**) Azami tamir süresi,*

***h**) Malın bütün parçaları dâhil olmak üzere tamamının en az iki yıl ve/veya Bakanlıkça belirlenen ölçü birimi ile tespit edilen değere göre garanti kapsamında olduğu,*

***ı**) Malın ücretsiz tamir, değiştirme, bedel iadesi ve bedel indirimi yükümlülüklerine ilişkin bu Yönetmelikte düzenlenen şartlar,*

***i**) Kullanım hataları,*

***j**) Tüketici lehine tanınabilecek haklarla ilgili diğer hususlar,*

***k**) Bakanlık izin tarihi ve sayısı.*

[512]**ATAMER/BAŞ**, s.55

[513]**ASLAN**, s. 110; **HAVUTÇU**, Ayşe: Türk Hukukunda Örtülü Bir Boşluk: Üreticinin Sorumluluğu, Ankara 2005, s.40. Garanti taahhüdü, ayıptan doğan sorumluluklara ilave olarak tüketiciye sunulmuş bir imkândır (**AÇIKGÜL**, s.91-92).

[514]**HAVUTÇU**, s.40; **ASLAN**, s.110.

[515]**DEMİR**, Mehmet: "Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Yasal Düzenleme", AÜHFD., C.54, S.3, Y.2005,s.37; **İNCELOĞLU**, s.223; **KAHVECİ**, s.152.

B. Garanti Belgesi Düzenleme Zorunluluğu

Garanti belgesi, üretici ya da ithalatçı tarafından düzenlenmelidir (TKHK m.56/I). Garanti belgeleri, zorunlu garanti belgeleri ve ihtiyari garanti belgeleri olmak üzere ikiye ayrılırlar. Garanti Belgesi Yönetmeliği'nin 5. maddesinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından tespit edilen ve Yönetmelik'e ekli listede belirtilen malların garanti belgesi ile satılmak zorunda olduğu belirtilmiştir.[516] 1999/44 sayılı Yönerge'de zorunlu garanti sistemi düzenlenmemiştir.[517]

1999/44 sayılı Yönerge'nin 6. maddesine uyumlu şekilde 6502 sayılı TKHK'nın 57. maddesi ile ihtiyari garanti belgesi düzenlenmiştir. Buna göre; *"İhtiyari garanti, tüketicinin yasal hakları saklı kalmak kaydıyla mal veya hizmetle ilgili; değişim, onarım, bakım, bedel iadesi ve benzeri hususlarda satıcı, sağlayıcı, üretici veya ithalatçı tarafından verilen ilave taahhüdü ifade eder."* (TKHK m.57/I.) İhtiyari garanti belgesi; satılanın, garanti belgesi ile satılmasının zorunlu mallardan olmadığı hallerde ya da zorunlu garanti belgesinin aşan birtakım hakların tüketiciye ilave olarak verilmesinin istendiği hallerde ortaya çıkar.[518]

C. Garanti Belgesinin Seçimlik Haklara ve Zamanaşımına Etkisi

6502 sayılı TKHK'nın 56/III. maddesinde; *"Tüketici bu Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen seçimlik haklarından onarım hakkını kullanmışsa, malın garanti süresi içinde tekrar arızalanması veya tamiri için gereken azami sürenin aşılması veya tamirinin mümkün bulunmadığının anlaşılması hâllerinde 11 inci maddede yer alan diğer seçimlik haklarını kullanabilir. Satıcı tüketicinin talebini reddedemez. Bu talebin yerine*

[516] Bu yükümlülüğe aykırı davranılması halinde idari para cezası yaptırımı uygulanır. Bkz. TKHK m.77/I.

[517] **ATAMER/BAŞ**, s.55.

[518] **ASLAN**, s.112.

getirilmemesi durumunda satıcı, üretici ve ithalatçı müteselsilen sorumludur." hükmü düzenlenmiştir. Buna göre; tüketicinin TKHK'nın 56. vd. maddesi hükümlerine tabi olması için öncelikle ücretsiz onarım hakkını kullanmış olması gerekir. Bir başka deyişle; garantili olan satılanın ayıplı olması halinde tüketicinin 6502 sayılı TKHK'nın 11. maddesinde belirtilen sözleşmeden dönme, satılanın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesini isteme, bedelden indirim yapılmasını isteme ve ücretsiz onarılmasını isteme hakları mevcuttur. Bununla birlikte tüketicinin ücretsiz onarım dışındaki diğer seçimlik haklarını kullanması halinde artık TKHK'nın 56 vd. maddesinin uygulama alanı kalmaz.[519]

Tüketici, garantili malda onarım hakkını seçmekle 6502 sayılı TKHK'nın 56. maddesi hükümlerine tabi tutularak garantili malda, garantisiz mallara göre birtakım ek korumalara sahip olur. Örneğin; seçimlik haklardan birisi tercih edilmekle tüketici; diğer seçimlik hakları tercih etme hakkını kaybetmiş olmasına rağmen TKHK'nın 56. maddesine göre bazı hallerde tüketicinin yeniden seçimlik haklardan birini tercih etme imkânı doğar.[520] Garantili malın ayıplı olduğunun ve tüketicinin tamir hakkını kullandığının anlaşılması halinde, satıcı veya servis elemanlarının satılanı tüketiciden alıp tamirden sonra tüketiciye iade etmesi gerekir. Bunun için tüketiciden herhangi bir taşıma, servis vs. ücret talep edilemez.[521]

Tüketici, onarım hakkını kullanmasına rağmen satılanın garanti süresi içerisinde yeniden arıza yapması, satılanın onarılması bakımından gerekli azami sürenin aşılması ya da satılanın onarımının mümkün olmaması hallerinde yeniden TKHK'nın 11. maddesinde

[519]**ARBEK**, s.117; **HAVUTÇU**, s.45; **KAHVECİ**, s.153; **ASLAN**, s.110.

[520]**HAVUTÇU**, s.44; **ASLAN**, s.111.

[521]**ASLAN**, s.109.

belirtilen diğer seçimlik haklarından birini kullanabilir.[522] Ayrıca talebin yerine getirilmemesi halinde üretici, ithalatçı ve satıcının müteselsil sorumluluğu söz konusu olur (TKHK m.56/III-son cümle).

6502 sayılı TKHK'nın 56/II. maddesine göre garanti süresi, satılanın tesliminden itibaren en az iki yıldır. Taraflar aralarında anlaşarak daha kısa bir süre kararlaştıramazlar.[523] Bakanlıkça malın vasıf ve kullanım özelliklerine göre garanti süresine zamandan başka bir ölçü birimi getirilebilir (Örneğin; otomobiller için 100.000 km). Taraflar aralarında anlaşarak TKHK'nın 12. maddesinde belirtilen süreden daha

[522]**ASLAN**, s.111; Yargıtay 13. HD.,T.14.1.2014, E.2013/25583 ve K.2014/420 sayılı kararında tüketicinin seçimlik haklarını yeniden kullanabileceğini belirtmiştir. Keza Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi, 2018/1863 E.-2019/972 K. ve 16.05.2019 tarihli kararında; yerel mahkemenin *"dava konusu mobilya takımının, davacı tarafından ibraz edilen 30.11.2016 tarih 507855 nolu irsaliye faturasına göre aynı tarihte davacıya teslim edildiği, teslim tarihi itibariyle garanti süresi dolmadan davanın açıldığı, mobilya takımının teslimine ilişkin ürün teslim formunun davalı tarafından ibraz edilmediği ve teknik servis fişi düzenlenmiş olmasına rağmen üzerinde tarih olmadığı, bu suretle davalı tarafın süresi içerisinde ayıp bildiriminde bulunulmadığı iddiası yerinde görülmeyerek, davacı tarafından yapılan bildirimler üzerine servis hizmeti verildiği ancak yapılan tadilatlara rağmen halen dava konusu ürünlerin gizli ve açık ayıplı olduğu, ayıplar tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik bir eksiklik olarak değerlendirildiğinden ve kullanım amacına göre mobilyaların bütünlük arz etmesi nedeniyle dava konusu ürünlerin Yasa da belirtilen ayıplı mallardan olduğu anlaşıldığından, davanın kabulü ile dava konusu mobilya bedeli olarak davacı tarafından davalıya ödenen 3.750,00 TL nin mobilya takımının davalı tarafa teslim tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine, dava konusu mobilya takımının, masrafları davalı tarafa ait olmak üzere, davacı tarafından davalıya teslimine"* şeklindeki gerekçeye dayanan kararını onamıştır (www.uyap.gov.tr) (Erişim Tarihi: 25.05.2020).

[523]**ARBEK**, s.240; **TÜRKMEN**, s.3425.

uzun bir garanti süresi belirlerlerse, seçimlik hakların da uzatılmış süre içerisinde kullanılabileceğinin kabulü gerekir.[524]

III. MALIN AYIPLI OLMASI HALİNDE TÜKETİCİNİN SAHİP OLDUĞU HAKLARIN YARIŞMASI

A. Borcun Gereği Gibi İfa Edilmemesi Hükümleri ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıptan Doğan Sorumluluk Hükümlerinin Yarışması

Ayıplı ifa halinde tüketicinin 6502 sayılı TKHK'nın ayıptan doğan sorumluluğa ilişkin hükümlerinin yanı sıra borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesine dair hükümlere (TBK m.112 vd.) başvurup başvuramayacağı konusu önem arz etmektedir. Borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesine dair hükümler (TBK m.112 vd.) ile 6502 sayılı TKHK'nın ayıptan doğan sorumluluğa dair hükümlerinin birbirleri ile yarışmalı olup olmadıkları tartışmalıdır.

Bir görüşe göre; 6502 sayılı TKHK, 6098 sayılı TBK'ya göre sonraki tarihli özel kanun niteliğindedir. Bu sebeple yeni tarihli ve özel nitelikteki TKHK'nın, *"Özel hüküm genel hükümden önce gelir"* ilkesi gereğince öncelikle uygulanması gerekir. Genel nitelikteki Türk Borçlar Kanunu'nun yürürlükte olmasına rağmen aynı konunun daha özel nitelikteki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'la düzenlenmesi, kanun koyucunun yeni bakış açısıyla o konuyu ele almak istediğini gösterir.[525]

Diğer görüşe göre; TKHK'nın ayıptan doğan sorumluluğa ilişkin hükümleri ile Türk Borçlar Kanunu'nun gereği gibi ifa etmeme hükümleri yarışma halindedir. Ancak bu görüşü savunan yazarlar kendi içinde ikiye ayrılırlar. İlk görüşe göre; tüketicinin genel

[524]**DOĞAN**, Ayıba Karşı Tekeffül, s.110 vd.;**ASLAN**, s.111.

[525]**YAVUZ**, Ayıptan Sorumluluk, s.230; **ERKAN**, s.304.

hükümlere göre satıcının sorumluluğuna gidebilmesi için muayene ve ihbar külfetlerini yerine getirmesi ve taleplerin iki yıllık zamanaşımı süresinde yapılması gerekir.[526] Bizim de katıldığımız ikinci görüşe göre; tüketicinin muayene ve ihbar külfetine gerek kalmaksızın on yıllık genel zamanaşımı süresinde TBK'nın 112 vd. maddelerine dayanarak talepte bulunma imkânı bulunmaktadır.[527]

B. Temel Yanılması Hükümleri ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıptan Doğan Sorumluluk Hükümlerinin Yarışması

Temel yanılması halinde, tüketicinin ayıptan doğan sorumlulukhükümlerine başvurup başvuramayacağı tartışmalıdır. Bir görüşe göre; özel nitelikteki ayıp hükümlerinin varlığı, temel yanılmasına ilişkin hükümlerden alıcının yararlanmasını engeller. Aksi takdirde alıcı, muayene ve ihbar külfeti ile zamanaşımına uymadan haklarına kavuşmuş olur ve bu durum kanun hükümlerinin dolanılması anlamına gelir.[528] Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre; ayıp hükümleri ile yanılma hükümlerinin hukuki sebepleri farklı olduğundan aralarında özel hüküm- genel hüküm ilişkisi yoktur, birbirleri ile yarışmaları mümkündür. Tüketicinin ayıptan doğan seçimlik haklar yanında seçimlik olarak yanılma hükümlerine de başvurabilmesi gerekir.[529]

---

[526] **ARAL/AYRANCI**, s.165 (dp.246'daki yazarlar), **TANDOĞAN**, s.205; **BURCUOĞLU**, Haluk: "İsviçre Federal Mahkemesi'nin Satım Sözleşmesinde Alıcının Ayıp Hükümlerine ya da Hata Hükümlerine Başvurma Yollarından Birini Seçebileceğine İlişkin 7 Haziran 1988 tarihli Kararının Değerlendirilmesi", İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, No:18, 1990, s.90.

[527]**EREN**, Borçlar Özel, s.158; **GÜMÜŞ**, s.116; **ASLAN**, s.134; **ARAL/AYRANCI**, s.166; **ARBEK**, s.87; **ŞAHİNİZ**, .s199.

[528]**ARAL/AYRANCI**, s.162 (dp. 229'daki yazarlar), **YILMAZ**, s.138 (dp.568 deki yazarlar).

[529]**EREN**, Borçlar Özel, s.158-159; **ARAL/AYRANCI**, s.162; **TANDOĞAN**, s.203; **KAHVECİ**, s.45-47; Doktrinde bazı yazarlar tarafından çeşit satışlarında sözleşmenin kurulması sırasında edim konusu

C. Aldatma Hükümleri ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıptan Doğan Sorumluluk Hükümlerinin Yarışması

Tüketici, malın ayıplı olmadığına ilişkin olarak aldatılmışsa, aldatmanın mahiyeti ne olursa olsun o sözleşme ile bağlı değildir. Burada önemli olan, satıcının aldatma kastı bulunduğunun ortaya konulmasıdır. Aldatmanın öğrenilmesinden itibaren bir yıl içerisinde tüketici tarafından sözleşme ile bağlı olunmadığı bildirilmez ise, sözleşme o şartlarda geçerlilik kazanır.[530]

Malın ayıplı şekilde teslim edilmesi, satıcının malın ayıplı olmadığı yönünde tüketiciyi aldatması ve tüketicinin aldatıldığını bilmeden/bilmesi mümkün olmadan malı teslim alması halinde, tüketicinin hem 6502 sayılı TKHK'nın ayıplı mala ilişkin hükümlerine hem de 6098 sayılı TBK'nın 36. vd. madde hükümlerine başvurabilme imkânı söz konusudur. Ancak tüketicinin aldatma hükümlerine başvurmasında hukuki yararı yoktur.[531] Aldatma halinde 6502 sayılı TKHK'ya göre zamanaşımı süresi uygulanmaz (TKHK m.12/III).

D. Haksız Fiil ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıptan Doğan Sorumluluk Hükümlerinin Yarışması

Haksız fiil, 6098 sayılı TBK'nın 49. ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre, kusuruyla ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar verenin, verdiği zararı

henüz belirlenmediğinden ayıptan doğan sorumluluğa ilişkin hükümler ile esaslı yanılma hükümlerinin şartlarının aynı zamanda bulunmayacağı savunulmaktadır (**ARAL/AYRANCI**, s.161- 162).

[530]**EREN**, Borçlar Genel, s.413 vd; **ASLAN**, s.133.

[531]**ARAL/AYRANCI**, s.163, **ASLAN**, s.133; **EREN**, Borçlar Özel, s.159; **ŞAHİNİZ**, s.200.

gidermesi gerekir. Buradan hareketle haksız fiilin unsurlarını; "fiil, zarar, uygun illiyet bağı, kusur ve hukuka aykırılık" şeklinde sıralamak mümkündür. [532]

Satıcının satışa konu malı ayıplı şekilde ifa etmesi sebebiyle ortaya bir zarar çıkması halinde, satıcının bu eylemi aynı zamanda bir haksız fiil oluşturur. Bir başka deyişle; satıcının ifası sonrasında, tüketicinin malvarlığına ya da şahıs varlığına bir zarar gelmişse, satıcının ifası ile meydana gelen zarar arasında illiyet bağı varsa, satıcının ayıplı ifada kusuru varsa, ifanın ayıplı şekilde yerine getirilmesi de hukuka aykırı ise, satıcının aynı zamanda haksız fiil sorumluluğu da söz konusu olur. Bu halde, 6502 sayılı TKHK'nın ayıptan doğan sorumluluk hükümleri ile 6098 sayılı TBK'daki haksız fiil hükümlerinin yarıştığı kabul edilir. Tüketici, istediği yola başvurarak mağduriyetinin giderilmesini ve zararının karşılanmasını isteyebilir.[533]

Kanaatimizce; satışa konu malın ayıplı çıkması halinde 6502 sayılı TKHK'nın ayıptan doğan sorumlulukhükümleri ile 6098 sayılı TBK'nın haksız fiil sorumluluğunun yarışması durumunda, tüketicinin 6502 sayılı Kanun'un ayıptan doğan sorumlulukhükümlerine başvurması daha lehine olur. Öncelikle satıcının ayıba karşı sorumluluğuna başvurulduğunda, satıcının kusurunun ispatına gerek yoktur. Ayıptan doğan sorumluluk, kusursuz sorumluluk türüdür. Haksız fiilden doğan sorumlulukta tüketicinin, satıcının kusurlu olduğunu ispat etmesi gerekir. Haksız fiilden kaynaklanan sorumlulukta, tüketicinin uğradığı zararı ve bu zararın ayıplı ifa sebebiyle meydana geldiğini ispat etmesi gerekir. Ayıptan doğan sorumlulukta, tüketicinin zarara uğramış olmasına gerek yoktur. Bu sebeple ispat yükümlülüğü de yoktur. Her iki müessesenin zamanaşımı süreleri bakımından benzerlik bulunmaktadır. Haksız fiilde failin ve fiilin

[532]**EREN**, Borçlar Genel, s. 538 vd.

[533]**ERBAY**, İsmail: Satım Sözleşmesinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffülden Doğan Sorumluluğu, Ankara 1994, s.52-54; **ARAL/AYRANCI**, s.150; **EREN**, Borçlar Özel, s.160.

öğrenilmesinden itibaren iki yıl ve her halükarda on yıllık zamanaşımı söz konusu olmaktadır. Ayıptan doğan sorumlulukta da teslimden itibaren iki yıllık süre söz konusudur. Haksız fiildeki iki yıllık zamanaşımı süresinin başlangıcı ile ayıptan doğan sorumluluktakiiki yıllık zamanaşımı süresinin başlangıcının büyük ölçüde örtüşmesi nazara alındığında, birinin diğerine oranla daha lehe ya da aleyhe olduğu şeklinde bir değerlendirme yapılamaz. Netice itibariyle; ayıptan doğan sorumlulukta 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, tüketiciyi daha pasif rolde bırakarak sorumluluktan kurtulma görevini satıcıya yüklemişken aynı durumda haksız fiilden sorumlulukta, tüketicinin şartların oluştuğunu ispat etmesi gerekir. Bu sebeple tüketicinin 6502 sayılı TKHK'da düzenlenen ayıptan sorumluluk hükümlerine başvurması, şüphesiz daha lehinedir.

SONUÇ

"Tüketici Satış Sözleşmesinde Satış Konusu Malın Ayıplı Olmasının Sonuçları" başlıklı bu çalışma ile tüketici satış sözleşmesi ve bu sözleşmede malın ayıplı çıkması sebebiyle tüketicinin sahip olduğu seçimlik hakları ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

İnsanlar, ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla diğer insanlarla etkileşim içerisine girmişler, bu etkileşim zamanla bir piyasa oluşmasına sebebiyet vermiştir. Piyasadaki taraflardan birisi, kazanç elde etmek amacıyla hareket etse de diğer taraf salt kişisel nitelikteki ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla hareket etmiştir. Böylelikle zaman içerisinde tüketici, tüketicinin korunması, girişimci (müteşebbis), tüketici sözleşmeleri gibi kavramlar ortaya çıkmıştır.

Özel hukuk sistemlerinde insanların birbirleri ile olan ilişkilerinin düzenlenmesinde tarafların eşit konumda olduklarından hareketle hakkaniyet, eşitlik, sözleşme özgürlüğü, irade serbestîsi gibi ilkeler esas alınmıştır. Özel hukuk düzenlemelerinin bir kısmında tam manası ile taraflar arası eşitlik ilkesi esas alınırken (6098 sayılı TBK, 6102 sayılı TTK gibi) diğer kısmında (İş hukuku, tüketici hukuku, kira hukuku gibi) taraflardan birini diğerine karşı koruyucu nitelikte düzenlemelere yer verilerek sözleşmenin zayıf tarafı korunmuştur. Sözleşmenin diğer tarafına nazaran daha zayıf konumda olanı koruma düşüncesi, devletlerin sosyal hukuk devleti olma özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

Değişen ihtiyaçlar ve gelişen imkânlarla birlikte, dağıtım zincirinin son halkasını oluşturan tüketicilerin satın alma gücünün zamanla artış göstermesi, kredi imkânlarının artması, piyasaya sürülen malların çeşitliliğinin artması, büyük mağazaların açılması, reklam ve ilanlarla mal ve hizmetlerin tanıtım imkânlarının artması, katalog satışlar ve internet üzerinden yapılan satışların artması, uluslararası ticaretin artması, kâr sağlama hırsının tüketicileri aldatma ve sömürme anlayışını getirmesi ve benzeri hususlar,

tüketicilerin satıcılar karşısında daha etkin olarak korunması gereğini ortaya çıkarmış, böylelikle tüketici hukuku düzenlenmiş ve bu özel alanın temelini, tüketicinin korunması anlayışı oluşturmuştur.

Tüketicinin korunmasına yönelik düzenlemeler, günümüzdeki manasıyla olmasa da öteden beri var olmuştur. Modern anlamda tüketicinin korunması hareketi, ilk olarak AB ülkelerinde ve ABD'de ortaya çıkmıştır. Birleşmiş Milletler Tüketici Hakları Evrensel Bildirgesi ile birlikte tüketicinin korunması anlayışı, uluslararası bir boyut kazanmıştır. Türk Hukuku'nda tüketicinin korunmasına ilişkin düzenlemeler, başlangıçta Borçlar Hukuku (818 sayılı BK) içerisinde yer almıştır. Devamında 1982 Anayasası'nın 172. maddesi ve bu doğrultuda çıkarılan özel kanunlarla tüketicinin korunmasına yönelik düzenlemeler getirilmiştir.

Hâlihazırda tüketici işlemleri bakımından ortaya çıkan uyuşmazlıklarda 6502 sayılı TKHK esas alınmaktadır. Bununla birlikte 6502 sayılı TKHK'nın 83/I. maddesinde; tüketici işlemlerine dair uygulanması gereken hükümlerin 6502 sayılı TKHK'da bulunmaması halinde, 6098 sayılı TBK'nın özel ve genel nitelikteki hükümlerinin uygulama alanı bulacağı belirtilmiştir. 6502 sayılı TKHK'nın 83. maddesinin yanı sıra Kanun'un 11/VI. maddesinde, sözleşmeye konu malın ayıplı olması halinde tüketicinin seçimlik haklarına ilaveten 6098 sayılı TBK hükümleri uyarınca tazminat talep edilebileceği belirtilmiştir. Buradan hareketle, 6502 sayılı TKHK ile 6098 sayılı TBK arasında sıkı bir ilişkinin bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. TBK, bu özelliği itibariyle 6502 sayılı TKHK'nın tamamlayıcısı niteliğindedir.

6502 sayılı TKHK'nın "*Amaç*" başlıklı 1. maddesine göre Kanun'un; kamu yararını gözeterek tüketicilerin sağlığını ve güvenliğini korumayı, ayrıca onların ekonomik menfaatlerini korumayı ve güçlendirmeyi amaçladığı; bu kanunla tüketicilerin zararlarının giderilmesine, tehlikelerden korunmasına, onların aydınlatılıp

bilinçlendirilmesine ilişkin bir takım amaçsal düzenlemelerin kaleme alındığı sonucuna ulaşılmaktadır. 6502 sayılı TKHK'nın "*Kapsam*" başlıklı 2. Maddesinde ise, TKHK'nın her türlü tüketici işlemi ile tüketici uygulamalarını kapsadığı belirtilmiştir.

6502 sayılı Kanun'un 3/I-k bendinde tüketici ile kastedilen kişinin, *"ticari ya da mesleki olmayan amaçla bir başka deyişle kişisel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla hareket eden gerçek veya tüzel kişi"* olduğu belirtilmiştir. Kanun'un 3/I-l bendinde tüketici işlemi; *"şahsi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla hareket eden gerçek/tüzel kişilerle mal/hizmet piyasalarında ticari/mesleki amaçlarla hareket eden kişiler arasında kurulan her türlü sözleşme (eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler) ve hukuki işlem"* şeklinde tanımlanmıştır. Yine (i) bendinde satıcıdan; *"ticari/mesleki amaçlarla piyasaya mal ya da hizmet arz eden, böylelikle tüketicinin ihtiyaçları karşılanırken kazanç elde etme amacı gözeten gerçek veya tüzel kişi"* olarak bahsedilmiştir (TKHK m.3/1-k, l, i).

6502 sayılı TKHK'da tüketici satış sözleşmesinin tanımı yapılmamışsa da, tüketici satış sözleşmesini; "Satıcı (müteşebbis, girişimci) ile gerçek ya da tüzel kişi tüketici arasında gerçekleştirilen; satıcının kendi işletmesel faaliyetleri çerçevesinde, tüketicinin özel nitelikteki (ticari ve mesleki nitelikte ya da işletmesiyle ilgili olmayan) ihtiyaçlarını karşılamak üzere, satıcının bir taşınır/taşınmaz malın mülkiyetini devretmeyi; tüketicinin ise buna karşılık bir bedel (semen) ödemeyi üstlendiği sözleşmedir" şeklinde tanımlamak mümkündür.

6502 sayılı TKHK'da tüketici sözleşmelerine ilişkin düzenlemelerin yanında, taksitle satış sözleşmesi (m.17), ön ödemeli konut satışı (m.40), işyeri dışında kurulan sözleşmeler (m.47), mesafeli sözleşmeler (m.48), abonelik sözleşmeleri (m.52) gibi özünde satış sözleşmesinin türü ya da görünüm biçimi olan çeşitli mülkiyeti devir borcu doğuran sözleşmelere yer verilmiştir.

Tüketici satış sözleşmesinin tarafları, 6098 sayılı TBK'daki satış sözleşmesinin tarafları ile benzerlik göstermekle beraber tüketici, daima ihtiyacını karşılamak amacıyla hareket eden taraf olduğu için alıcı rolünü; diğer taraf ise ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden taraf olduğu için daima satıcı rolünü üstlenir. Tüketici satış sözleşmesinin unsurları da 6098 sayılı TBK'daki satış sözleşmesinin unsurları ile benzerlik gösterir. Buna göre tüketici satış sözleşmesinin unsurları; "satılan, satış bedeli ve tarafların anlaşması"dır.

Tüketici satış sözleşmesi; tam iki tarafa borç yükleyen, rızai nitelikte, ani edimli, sebebe bağlı, sözleşmenin alıcı tarafında daima kişisel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hareket eden ve mesleki/ticari amaçları bulunmayan tüketicinin bulunduğu, diğer tarafında mesleki/ticari amaçla hareket eden satıcının bulunduğu sözleşmedir. Tüketici satış sözleşmesinde satıcının; satılan malı teslim ve mülkiyeti tüketiciye geçirme, ayıptan doğan sorumluluğu, zapttan doğan sorumluluğu ve kanun ya da sözleşmeden kaynaklanan tarafların kararlaştırdıkları borçları söz konusudur. Buna karşılık tüketicinin; satılan malı devralma (kabzetme), satış bedelini ödeme, kanun ya da sözleşmeden kaynaklanan tarafların kararlaştırdıkları borçları söz konusudur.

Tüketici satış sözleşmesinde taraflar, edimlerini her zaman kararlaştırılan şekilde yerine getirmezler. Taraflar arasındaki sözleşmeye aykırılık teşkil edecek birtakım olayların meydana gelmesi halinde, tüketicinin korunmasını sağlayacak yollardan biri de satıcının satılanda meydana gelen ayıplardan sorumluluğu müessesesidir.

Ayıp; "satılan malda ortaya çıkan ve tüketicinin o maldan tamamen ya da kısmen yararlanmasını engelleyen, özür, bozukluk, defo olarak nitelenen eksiklikler ya da bozukluklardır". 6502 sayılı TKHK'nın 8/I. maddesinde ayıplı malın tanımı yapılmıştır. Buna göre ayıplı mal; satıcı ile tüketici arasındaki sözleşme ile kararlaştırılan nitelikteki malın, tüketiciye teslimi anında kararlaştırılan modele uygun nitelikte olmaması, objektif

(nesnel) olarak bulunması gereken vasıfların teslim edilen malda bulunmaması halidir.Aynı maddenin ikinci ve üçüncü fıkrasında ise, bir malın ayıplı mal olup olmadığının tespiti bakımından birtakım kriterlere yer verilerek böyle durumların varlığı ihtimalinde, o malın ayıplı olduğunun kabul edileceğine ilişkin karine getirilmiştir. Örneğin, malın montajının hatalı yapılması, tüketicinin kendisinin yapacağı montajlarda onu yanlış yönlendirmesi gibi haller ayıplı mal olarak kabul edilir. Ayrıca uygulamada sıklıkla karşılaşılan satılanın, kararlaştırılan sürede teslim edilmemesi halinde de sözleşmeye aykırı ifa söz konusu olmakla beraber tüketicinin ayıplı mala ilişkin hükümlerden de yararlanabileceğinin kabulü gerekir. Netice itibariyle, 6502 sayılı TKHK'nın 8. maddesinin ayıp kavramını genişlettiği sonucuna ulaşılmaktadır.

6502 sayılı TKHK'nın ayıplı mala ilişkin 8 vd. maddeleri, 1999/44 sayılı Yönerge ve Viyana Sözleşmesi ile aynı sistemde ele alınmıştır. TKHK'da yer alan bildirilen niteliklerdeki ayıp kavramı ile Viyana Sözleşmesi'nde yer alan sübjektif uygunluk kavramı, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer alan gerekli niteliklerdeki ayıp kavramı ile Viyana Sözleşmesi'ndeki objektif uygunluk kavramı örtüşmektedir.

Viyana Sözleşmesi'nde, Amerikan ve İngiliz Hukuk sistemlerinin de etkisi ile oluşturulan sistem gereği ayıptan sorumluluk yerine sözleşmenin ihlali/sözleşmeye aykırı olarak mal teslimi ibarelerine yer verilmiştir. 6098 sayılı TBK sistematiğine göre ayıplı ifa ve sözleşmeye aykırılık (gereği gibi ifa etmeme) kavramları ayrı ayrı kullanılmakta olup ayıplı ifanın ayrı ve özel hükümlere tabi tutulduğu (TBK m.219 vd.), diğer sözleşmeye aykırılık hallerinin ayrı düzenlemeye tabi tutulduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte 6502 sayılı TKHK'nın farklı maddelerinde sözleşmeye aykırı mal (m.8/I), sözleşmeye aykırı ifa (m.8/III), sözleşmeye aykırılık (m.10/II) gibi kavramlara yer verildiği görülmektedir. Buradan hareketle, sözleşmeye aykırı ifa kavramının, ayıplı ifa kavramını da içine alan bir kavram olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. AB Hukuku ile uyum

kapsamında 1999/44 sayılı Yönerge'ye uyum sağlamak amacıyla da olsa, Anglosakson hukukundaki anlayışı benimseyerek "ayıplı ifa", "eksik ifa", "aliud ifa" ve "geç ifa"yı; sözleşmeye aykırı ifa çatısı altında tek bir kavramda birleştirmek eleştiriye açık bir meseledir. Kural olarak tüketici sözleşmelerinde uygulanmayan Viyana Sözleşmesi sistemini benimsemek ve 1999/44 sayılı Yönerge kavramlarını esas almak yerine, 1999/44 sayılı Yönerge ve Viyana Sözleşmesi sistemini Türk Borçlar Hukuku sistemi ile uyum içinde uygulamak, kavram birliğini ve bütünselliğini sağlamak açısından daha yerinde olurdu. Netice itibariyle 6502 sayılı TKHK'nın sistematiği ve kavramsallaştırması ile 6098 sayılı TBK'nın sistematiği ve kavramsallaştırması farklılık arz etse de, mevcut düzenlemelerin yürürlükte bulunması sebebiyle tüketici satış sözleşmesinde 6502 sayılı TKHK'nın sistem ve kavramlarının, diğer (adi) satışlarda 6098 sayılı TBK'nın sistem ve kavramlarının kullanılması gerekir.

Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu; "satılan malın satıcının zikrettiği özellikleri taşımamasından veya bu şeyin değerini ya da sözleşme gereğince o maldan beklenen faydayı azaltan/kaldıran eksikliklerden satıcının sorumlu tutulmasıdır". Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu ve bu halde tüketicinin hakları, kanuni dayanağını TKHK'nın 8. vd. maddelerinden alır. TKHK'nın 9. maddesinde; satıcının, satılanı sözleşmeye uygun şekilde teslim etmek zorunda olduğu belirtilmiştir.

Satıcının ayıptan doğan sorumluluğu; fer'i (ikincil) mahiyette, kanuni, satıcının kusuruna bağlı olmayan ve tüketici ile satıcı arasında yapılacak anlaşma (sorumsuzluk akdi) ile dahi kaldırılması mümkün olmayan[534] bir borçtur.

[534] Tüketici ile satıcının, sorumsuzluk anlaşması ile satıcının ayıptan doğan sorumluluğunu sınırlandırmaları ya da kaldırmaları meselesi tartışmalıdır. Kanaatimizce; 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un satıcının ayıptan doğan sorumluluğunu düzenleyen hükümleri, nispi

Satıcının ayıptan kaynaklanan sorumluluğunun doğabilmesi için; ifanın gerçekleşmiş olması, satılanın ayıplı olması, ayıbın yarar ve hasarın intikalinden önce mevcut olması, tüketicinin ayıbı bilmemesi – bilmesinin de kendisinden beklenememesi, tarafların sorumsuzluk anlaşmalarının hukuken geçerli olduğunun kabulü halinde ayıptan doğan sorumluluğu kaldıran/sınırlandıran bir anlaşmanın bulunmaması gerekir. Satıcının sorumluluğu için ayıbın önemli olması gerekmez.

Ayıbın ispatına ilişkin ilk defa TKHK'nın 10/I. maddesindeki düzenleme ile satılanın teslim tarihinden itibaren altı ay içinde ortaya çıkan ayıpların, malın teslimi tarihinde o malda zaten mevcut bulunduğunun kabul edileceğine ilişkin hükümle, altı aylık süre için de olsa ispat yükünü tüketici lehine ters çevirmiştir. Altı aylık sürenin dolmasından sonra ayıbın teslim anında mevcut olduğunun ispatı, tüketiciye aittir.[535]

Sözleşmeye konu malın ayıplı olduğunun anlaşılması halinde tüketici; "satılan malı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme, satılanı alıkoyarak ayıp oranında satış bedelinden indirim yapılmasını isteme, bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz olarak onarılmasını isteme (Onarımın aşırı masraf gerektirmemesi kaydı ile), imkân bulunduğu ölçüde satılanın ayıpsız bir misli ile değiştirilmesini isteme" seçimlik haklarından dilediğini seçme imkânına ve bu seçimlik haklara ilaveten 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre tazminat isteme hakkına sahiptir.

Kanun koyucu, hak ve nesafet kuralları gereğince bazı hallerde seçimlik hakların kullanımına sınırlandırmalar getirmişse de, bu sınırlandırmaların 6098 sayılı Türk Borçlar

---

emredici nitelikte düzenlemelerden olduğundan, satıcının ayıptan sorumluluğunu kaldıran ya da azaltan düzenlemelerin geçersiz olduğunun kabulü gerekir.

[535] 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da yer alan otuz gün içinde ayıbın satıcıya bildirilmesi yükümlülüğünü kaldırarak tüketiciye malın gözden geçirilmesi ve ihbar yükümlülüğü (külfeti) yüklememiştir.

Kanunu hükümlerine göre tüketicinin lehine olacak şekilde ve daha dar olduğu söylenmelidir. Nitekim 6098 sayılı TBK'da yer alan ve seçimlik hakların tüketici tarafından kullanımlarını sınırlandıran düzenlemelerin, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki tüketiciyi koruma maksadıyla ortaya konulan düzenlemelerle bağdaşması halinde uygulanması gerektiği savunulmaktadır.

Sözleşmeden dönme hakkı; karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, borç ilişkisini geçmişe etkili olarak, tek taraflı ve muhakkak varması gerekli bir bildirimle sona erdiren bir işlem, bozucu yenilik doğuran bir haktır. Sözleşmeden dönme ile birlikte sözleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkmaktadır. Malı alıkoymak, tüketicinin faydasına değilse, sözleşmeden dönme yolu seçilmelidir. Dönme hakkının kullanılması herhangi bir şekle ya da dava şartına bağlı değildir. Satıcıya doğrudan bildirilmekle bozucu yenilik doğuran bir etki doğurur. Taraflar bu halde, birbirlerinden aldıklarını iade ile mükelleftirler.

Tüketicinin bedelin indirilmesini isteme hakkı; tek taraflı, varması gerekli, değiştirici yenilik doğurucu seçimlik haklardandır, bu hakkın tercihi halinde sözleşmenin bedel unsuru değişir. Satış bedelinin indirilmesini isteme hakkı, yalnızca satıcıdan istenebilecek olup üretici ve ithalatçıya karşı semenin indirilmesi imkânından değil, onarım ve yenisi ile değiştirme imkânlarından yararlanılabilir (TKHK m.11/II). Satış bedelinin indirilmesini isteme hakkı, tazminat niteliğinde de değildir. 6502 sayılı TKHK'da ya da 6098 sayılı TBK'da bedelin nasıl indirileceği hususunda belirleme yapılmamıştır. Doktrinde, bu hesabın nasıl yapılacağı hususunda üç ayrı yöntem (Mutlak Metod, Tazminat Metodu, Nispi Metod) ileri sürülmektedir. Doktrin ve yargı kararları dikkate alındığında nispi metodun benimsendiği anlaşılmaktadır.

Malın ücretsiz onarımını isteme hakkı; tek taraflı, varması gerekli, yenilik doğurucu ve bir kez kullanılmakla sona eren seçimlik haklardandır. Ayıbın tamirinin

imkânsız olması halinde, tüketici tarafından tamire yönelik seçimlik hak kullanılamaz, bu hak kullanılmış olup da tamirinin imkânsız olduğu sonradan anlaşılsa, bu hak kullanılmış sayılmaz, tüketicinin diğer seçimlik hakları kullanabileceğinin kabulü gerekir (TKHK m.11/IV). Örneğin; ayıplı malın tamir edilmesi istenmiş ve mal satıcı tarafından tamir edilip yeniden aynı ayıp meydana gelmişse, ayıp süreklilik arz etmeye başlamış ve tamiri imkânsız hale gelmişse, tüketicinin diğer seçimlik haklarını kullanabileceğinin kabul edilmesi çıkarlar dengesine daha uygun düşecektir. Nitekim Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 09.04.2019 tarih, 2016/20644 esas ve 2019/4731 karar sayılı ilamı ile satılan aracın motorunun iki kez değiştirilmesine rağmen ayıbın giderilememesi sebebiyle tüketicinin ayıplı malı kabule zorlanamayacağından diğer seçimlik haklarını kullanabileceğini belirten ilk derece mahkemesi kararını onanmıştır.

Tüketicinin, sözleşmeden dönme ya da bedelin indirilmesi seçimlik haklarını üretici ya da ithalatçıdan istemesi mümkün değildir. Ancak malın ücretsiz onarılmasını ya da ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi haklarını müteselsilen sorumlu olan satıcı, üretici ya da ithalatçıya karşı ileri sürme imkânı söz konusudur. Bu son ihtimalde, sözleşmenin nispiliği ilkesi aşılarak tüketicinin doğrudan üreticinin ya da ithalatçının sorumluluğuna başvurabilmesi sağlanmıştır.

Malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesini isteme hakkı; tek taraflı, varması gerekli, yenilik doğurucu ve bir kez kullanılmakla sona eren seçimlik haklardandır. Ancak TKHK'nın 11/IV. maddesi ile tüketicinin bu hakkının yerine getirilmemesi halinde diğer haklarını da kullanabileceği belirtilerek seçimlik hakların kullanımından sonra geri

dönülemeyeceği kuralına istisna getirilmiştir.[536]TKHK'nın 11/IV-son cümle maddesinde yer alan bu düzenleme, 1999/44 sayılı Yönerge'nin 3/V. maddesi ile aynı yöndedir.

6502 sayılı TKHK'nın 11/1-ç bendinde "*imkân varsa*" ibaresi kullanılmak suretiyle tüketici tarafından bu hakkın kullanılması, o malın değiştirilmesinin mümkün bulunması ihtimaline bağlı kılınmıştır. Örneğin; on çuval pirincin böcekli çıkması halinde değiştirilmesinin istenmesi cins borcu olması sebebiyle mümkün olmakla beraber satış sözleşmesine konu antika tablonun gerçekte antika değerinin olmadığı anlaşılmışsa artık antikası olmayan tablonun değiştirilmesi de istenemeyeceğinden tüketicinin diğer seçimlik haklarından birini kullanması gerekir.

6502 sayılı TKHK'nın 11/VI. maddesine göre; tüketicinin seçimlik haklarını kullanması sebebiyle ortaya birtakım masrafların çıkması halinde, bu masrafların sorumluluk durumlarına göre üretici, ithalatçı ya da satıcıdan istenmesi mümkündür. Ayrıca tüketici, seçimlik haklarına ilaveten 6098 sayılı TBK hükümlerine göre tazminat isteme hakkına da sahiptir. Bu tazminat, maddi tazminat olabileceği gibi manevi tazminat da olabilir. Nitekim Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 09.04.2019 tarih, 2016/19158 esas ve 2019/4700 karar sayılı ilamında; restoranda içtikleri su sebebiyle ağızlarından yaralanan davacıların (tüketicilerin) açtıkları tazminat davasında, içilen suyun normale nazara on kat fazla demir ve kırk kat fazla sodyum içermesi sebebiyle tüketicileri haklı görmüş, yerel mahkemece takdir edilen 2.500,00 TL manevi tazminatı az bulmuştur.

6502 sayılı TKHK'nın 12. maddesinde, kanun ya da taraflar arasındaki sözleşme gereğince zamanaşımı sürelerinin uzatılmamış olması kaydı ile ayıplı maldan sorumluluk iki yıllık süreye tabi tutulmuştur. İki yıllık sürenin başlangıcı olarak malın teslim edildiği

[536] Benzer istisnai durum, yenilik doğuran hak olan seçimlik hakların zamanaşımına tabi olması bakımından da geçerlidir.

tarih esas alınır. Teslim ile kastedilen, malın tüketicinin hâkimiyet alanına dâhil edilmesidir. Zamanaşımı süresinin başlangıcında, zilyetliğin devri anı esas alınır. Zilyetliğin devri; fiili teslim, mal üzerinde fiili hâkimiyeti sağlayacak vasıtaların teslimi (Satılan otomobilin ya da deponun anahtarının verilmesi), malın tüketicinin hâkimiyetine bırakılması, emtiayı temsil eden senetlerin teslimi, kısa elden teslim, hükmen teslim veya zilyetliğin havalesi yolları ile sağlanabilir. Mülkiyetin geçişinin tescile bağlı olduğu hallerde zamanaşımı süresinin başlangıcı tescil anı olmayıp yine teslim anı olur. Ayıptan sorumlulukta zamanaşımının başlangıç anına ilişkin 6502 sayılı TKHK'da hüküm yer alsa da, zamanaşımının durmasına ya da kesilmesine ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Bu sebeple TKHK'nın 83. maddesinin atfıyla 6098 sayılı TBK'nın zamanaşımının kesilmesine ve durmasına ilişkin genel hükümlerinin, tüketici satış sözleşmesinde de geçerli olduğunun kabul edilmesi gerekir.

Satılan malın ayıplı olması halinde tüketicinin hukuki başvuru bakımından sahip olduğu hakları arasında yarışma söz konusudur. Buna göre tüketicinin; sözleşmenin gereği gibi ifa edilmemesi sebebiyle sözleşmeye aykırılığa ilişkin hükümlere (TBK m. 112 vd.), sözleşmenin temelindeki sakatlığa dayanarak yanılma hükümlerine (TBK m.30 vd.), aldatma hükümlerine (TBK m.36 vd.), satıcının eylemi sebebiyle zarara uğraması halinde haksız fiil hükümlerine (TBK m.49 vd.) ve satışa konu malın ayıplı olmasından kaynaklanan sorumluluğa ilişkin daha özel nitelikte düzenlemeler öngören 6502 sayılı TKHK'nın 8. vd. maddesi hükümlerine başvurabileceği belirtilmektedir. Tüketicinin, başvuru şartları ve neticeleri ayrıntılı şekilde açıklandığı üzere, daha özel ve koruyucu nitelikteki 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerine başvurmasının, onun daha lehine olacağı muhakkaktır.

KAYNAKÇA

AÇIKGÜL, Hacı Ali : Türk ve Amerikan Hukukunda Satılanın Ayıplı Olması Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi, Doktora Tezi, Konya 2015.

AKÇAY, Ergin : Türk Borçlar Kanunu'na Göre Zamanaşımı, XII Levha Yayınları, İstanbul 2010.

AKÇURAKARAMAN, Tuba :"Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları", BATİDER, C. 28, S.1-2, 2012.

AKIN, Cengiz :Türkiye'de Tüketicinin Korunması Hareketi ve Tüketicinin Korunmasına İlişkin Mevzuat, Ankara İçişleri Bakanlığı Yayını, Ankara 1998.

AKINCI, Şahin :Ayıplı Mal ve Hizmetlere Karşı Tüketicinin Korunması, Konya 1998.

AKİPEK, Şebnem :Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, Ankara 1999 (Tüketici Kredisi).

AKİPEKÖCAL, Şebnem/ **ÖCAL**, Levent : Ön Ödemeli Konut Satış Sözleşmesinin Hukuki Niteliği ve Ön Ödemeli Konutların Değerlemesi, TBB Dergisi, 2019 (144), s.282.

ANIK, Gülgün :"Borçlunun Temerrüdünden Dolayı Sözleşmeden Dönme", TBB Dergisi, S.59, 2005.

ARAL, Fahrettin/

AYRANCI, Hasan : Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Tıpkı 12. Baskı, Ankara 2019.

ARBEK, Ömer :Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi, Ankara 2005.

ARBEK, Ömer : "Ayıplı Mal veya Hizmet Sebebiyle Tüketicinin Uğradığı Zararlardan Sorumluluk", E-Akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Ekim 2005, S.44, Parg.8.

ARKAN,Sabih :"Tüketici Kredileri", BATIDER, C.18, S. 1-2, 1995 (**ARKAN**, Tüketici)

ARKAN, Sabih :Ticari İşletme Hukuku, Son Değişikliklere Göre Hazırlanmış ve Genişletilmiş 24. Baskı, Ankara 2018, s.121 vd.; (**ARKAN**, Ticari İşletme)

ASLAN, Yılmaz İsmail :Tüketici Hukuku Dersleri, Güncellenmiş 6. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2016.

ATAMER, Yeşim :"Taşınır Satımı Sözleşmesi", Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu Makaleler- Tebliğler,(Derleyen: İnceoğlu, M. Murat), İstanbul 2012 (ATAMER, Taşınır).

ATAMER, Yeşim :Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m.4- Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri- BATİDER, Haziran 2007, C.: XXIV, S:1 (Revizyon).

ATAMER, Yeşim :Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, İstanbul 2005 (Sözleşmeye Aykırılık).

ATAMER, Yeşim M./ **BAŞ**, Ece :"Avrupa Birliği Hukuku İle Karşılaştırmalı Olarak 6502 Sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Satım Sözleşmesinde Ayıptan Doğan Sorumluluk", İstanbul Barosu Dergisi, C.88, Özel Sayı 1, Y. 2014.

ATASOY, Ömer Adil /

TAŞKIN, Mustafa /

ACAR, Hakan : Tüketiciyi Koruma Hukuku, İlgili Mevzuat ve Yargıtay Kararları, 2. Baskı, Ankara 2000.

AYAN, Nurşen : "Taşınır Satımında Satıcının Kanundan Doğan Ayıba karşı Tekeffül Borcu", SÜHFD., S: 2007/1, Cilt 15.

AYDOĞDU, Murat :"4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal veya Hizmetlerde Tüketicinin Korunması", İzmir Barosu Dergisi, Aralık 1997.

AYDOĞDU, Murat/
KAHVECİ, Nalân :Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku), 4. Baskı, Ankara 2019.

AYDOĞDU, Murat : "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Getirdiği Yeniliklere Genel Bakış, Sözleşmeye Aykırılık, Ayıplı İfa Kavramlarına Getirdiği Farklı Yaklaşım ve Bu Konudaki Önerilerimiz", DEÜHFD, C: 15, S: 2, 2013, B.Y.:2014 (Önerilerimiz).

AYHAN, Hilal :"Birleşmiş Milletler Viyana Satım Sözleşmesi'ne Göre Uluslararası Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu", GÜHFD, C.XV, Y.2011, S. 2.

BAYKAN, Renan :Tüketici Hukuku, Mevzuata İlişkin Yorum-Eleştiri-Öneri, İstanbul 2004.

BAYSAL, Pelin :"Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması (CISG) Çerçevesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu", Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri, Editörler: Şükran ŞIPKA/ Ahmet Cemil YILDIRIM, İstanbul 2012.

BAŞOĞLU, Başak : Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Aynen İfa Talebi, İstanbul 2012.

BATTAL, Ahmet : "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Yönünden Tacirlerin Tüketici Sıfatı", Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, BATIDER,1998.

BİLGE, Necip : Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1971.

BURCUOĞLU, Haluk : "İsviçre Federal Mahkemesi'nin Satım Sözleşmesinde Alıcının Ayıp Hükümlerine ya da Hata Hükümlerine Başvurma Yollarından Birini Seçebileceğine İlişkin 7 Haziran 1988 tarihli Kararının Değerlendirilmesi", İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, No:18, 1990.

BUZ, Vedat :Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara 2005.

CANSEL, Erol : Türk Menkul Rehni Hukuku, Cilt: 1, Teslim Şartlı Menkul Rehni, Ankara 1967.

CUMALIOĞLU, Emre :"6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Satıcının Ayıplı Maldan Sorumluluğunun Koşulları", THD, C.9, S.99, Kasım 2014.

ÇABRİ, Sezer : 6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Ankara 2016.

ÇAĞLAYAN, Hasan Can : Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk ve Seçimlik Haklar, https://dergipark.org.tr/download/article-file/229907 (Erişim Tarihi:27.04.2020).

DAL, Emel : "Ayıplı Mal ve Hizmetlere Karşı Tüketicinin Korunması", Hukuk Gündemi, S:5, Haziran-Temmuz-Ağustos 2006.

DEĞİRMENCİOĞLU AYDIN, Nihan : "Ayıplı Mal Nedeniyle Sözleşmeden Dönen Tüketicinin Kullanım Bedeli Ödeme Borcu Olup Olmadığı Sorununun 6502 Sayılı Tüketicinin

Korunması Hakkında Kanun Uyarınca İncelenmesi", İnÜHFD, 10(2), 2019.

DEMİR, Mehmet :"Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Yasal Düzenleme", AÜHFD, C.54, S. 3, Y. 2005 (AB Yönergesi).

DEMİR, Mehmet : "Tüketim Mallarının Satımındaki Garantilere İlişkin AB Yönergesi ve Ülkemizdeki Yasal Düzenleme", AÜHFD., C.54, S.3, Y.2005.

DEMİRELLİ, Korhan :"11 Nisan 1980 tarihli "Uluslararası Mal Satışı Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması" İmalatçının Akdi Sorumluluğunda Uygulama Alanı Bulabilir Mi?" İzmir Barosu Dergisi, C. 56, S.4, 1991.

DERYAL, Yahya/

KORKMAZ, Yakup : Yeni Tüketici Hukuku Ders Kitabı, Yeni Kanuna Göre Yeniden Yazılmış ve Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2015.

DOĞAN, Gül : Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara 1997 (**DOĞAN**, Ayıba Karşı Tekeffül).

DOĞAN, Gülmelahat : "Sürekli Borç İlişkilerinde Borçlunun Temerrüdü", Ankara Barosu Dergisi, 2014/4.

DOĞANAY, İsmail :"Tüketicinin Korunması Hakkındaki 4077 Sayılı Kanun, Gerçekten, Tüketiciyi Koruyor mu?", BATİDER 1996, C.18, S.4.

EDİS, Seyfullah :Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Ankara 1963.

ERBAY, İsmail :Satım Sözleşmesinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffülden Doğan Sorumluluğu, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1994.

ERBEK, Özge :"Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Sebebe Bağlılık (İllilik)- Soyutluk (Mücerretlik) Meselesi, Prof. Dr. Aydın Zevklilere'e Armağan, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, C.8 (Özel Sayı), İzmir 2013.

ERDEM, Ercüment :"Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi", Konferanslar Serisi (2), (11 Mayıs 1992), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara,1992.

ERDEM, Mehmet :Özel Hukukta Zamanaşımı, XII Levha Yayınları, İstanbul 2010 (**ERDEM**, Zamanaşımı).

ERDOĞAN, İhsan :"Tüketicinin Ayıplı Mal ve Hizmet İfalarına Karşı Korunması", GÜHFD, S.2, Aralık 1997.

EREN, Fikret Ankara :Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, 2017 (Borçlar Genel).

EREN, Fikret :Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı, Ankara 2019 (Borçlar Özel).

EREN, Fikret **:**Mülkiyet Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2012 (Mülkiyet).

ERKAN, Vehbi Umut :"Tüketici Satış Sözleşmelerinde Kararlaştırılan Sürede Malın Teslim Edilmemesi Durumunda 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıplı Mallara İlişkin Hükümlerinin Uygulanması", TAAD, Yıl:7, S.30, Nisan 2017.

ERLÜLE, Fulya :"Tüketim Mallarının Satımı Sözleşmesi ve Bu Mallara İlişkin Olarak Verilen Garantiler Hakkında Yönerge", Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu için Armağan, Ankara 2004.

FEYZİOĞLU,

Feyzi Necmeddin :Borçlar Hukuku, Akdin Muhtelif Nevileri (Özel Borç İlişkileri), C. 1, 4. Baskı, İÜHF, İstanbul 1980.

GÖKYAYLA, K. Emre : "Hakkın Geç Kullanılması Dürüstlük Kuralına Aykırı Mıdır?", MÜHFD 2001/1, Aydın Aybay Armağanı.

GÜMÜŞ, M. Alper :6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi Cilt 1, İstanbul 2014 (Tüketicinin Korunması).

GÜMÜŞ, M. Alper : Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt: I, İstanbul 2013.

HATEMİ Hüseyin/

GÖKYAYLA, Emre : Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, 2. Bası, İstanbul 2012.

HAVUTÇU, Ayşe :Türk Hukukunda Örtülü Bir Boşluk: Üreticinin Sorumluluğu, Ankara 2005.

HELVACI, Serap/

ALTINERYOLCU,

Fatma Zeynep :"6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un İspat Yüküne İlişkin Getirdiği Düzenleme" Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.24, S.2, Aralık 2018.

İNAL, H. Tamer :6502 Sayılı TKHK'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. Baskı, Ankara 2014.

İNCEOĞLU, M. Murat :Ayıba Karşı Tekeffül ve Garanti Sorumluluğu, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, XII Levha Yayınları İstanbul 2015.

KAHVECİ, Nalân :Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi, Doktora Tezi, İzmir 2012.

KAPANCI, Kadir Berk : 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Açısından Satış Hukukunda Ayıptan Doğan Sorumluluk ve Sözleşmesel Garanti Taahhütleri, XII Levha Yayınevi, İstanbul 2012.

KILIÇOĞLU, Ahmet M. : Borçlar Hukuku Genel Hükümler(Yeni Borçlar Kanunu"na Göre Hazırlanmış), Genişletilmiş 16. Baskı, Ankara 2012.

KARA, İlhan : Tüketici Hukuku, Ankara 2015.

KARAHASAN, Mustafa Reşit : Sorumluluk Hukuku, İstanbul 2003

KIRCA, Çiğdem :6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıplı Mal, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tüketici Hukuku Konferansı, 5- 6 Aralık 2015 Makaleler- Tebliğler, Ankara 2016.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip : Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme, Yenilenmiş, Genişletilmiş, Tamamlanmış 4‟üncü Basıdan 5‟inci Tıpkı Bası, İstanbul 2010.

KOÇ, Nevzat : İsviçre Türk Hukukunda Alacaklının Temerrüdü, Ankara 1992.

KÖROĞLU Emre : Taşınır Satış Sözleşmesinin Sona ermesi, Mayıs 2016.

KUTOĞLU, Tuba :Avrupa Birliği ve Türk Hukuku Açısından Tüketim Mallarında Ayıp ve Bu Yönden Tüketicinin Korunması, İstanbul 2005.

OĞUZMAN, M. Kemal/ **ÖZ**, M. Turgut : Borçlar Hukuku: C. 1, B. 10, İstanbul 2012.

OĞUZMAN, M. Kemal/ **SELİÇİ** Özer/

OKTAYÖZDEMİRSaibe : Eşya Hukuku, Filiz Kitabevi İstanbul 2012

OĞUZMAN, M. Kemal /

ÖZ, Turgut : Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt I, 6098 Sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu"na Göre Güncellenip, Genişletilmiş 10. Bası, İstanbul 2012.

ORAL, Tuğçe :Tüketici Sözleşmelerinin Uygulama Alanı ve Ticari ve Adi Sözleşmelerden Ayrılması, Prof. Dr. Erdal ONAR'a Armağan, C.2, Ankara 2013.

OZANOĞLU, Hasan Seçkin : Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın No: 352, Ankara 1999 (OZANOĞLU, Taksitle Satım).

OZANOĞLU, Hasan Seçkin : Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Maddi Anlamda Uygulanma Alanı), AÜHFD, C.50, S.1, Y.2001 (Tüketici Sözleşmeleri).

OZANOĞLU, Hasan Seçkin :Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulanma Alanı (Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım), Prof. Dr. Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000 (Mukayeseli Yaklaşım).

ÖZ, Turgut :"Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Ayıba Karşı Tekeffül Hükümlerinin Uygulanmasında Borçlar Kanunu Hükümlerinin Yeri ve Rolü", Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tüketici Hukuku Konferansı, 5-6 Aralık 2015 Makaleler Tebliğler, Ankara 2016.

ÖZCAN BÜYÜKTANIR, Burcu Gülseren : "Tüketicinin ve Üçüncü Kişilerin Ayıplı Satılanın Kullanılması Nedeniyle Ortaya Çıkan Bedensel Bütünlük İhlali Halinde Manevi Zararlarının Tazmini", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 67, S. 3, Y. 2018.

ÖZÇELİK, Ş. Barış : "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Taşınmazlarda Ayıptan Sorumluluk", AÜFHD, 64 (4), 2015.

ÖZÇELİK, Ş. Barış :"Tüketicinin Kullandığı Dönme Hakkı Yerine Bedel İndirimine Yer Verilebilir Mi? Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 7.6.2017 tarihli ve E. 2017/13-653, K. 2017/1085 sayılı Kararı Üzerine Düşünceler" , TBBD, 2018(135).

ÖZDEMİR, Hayrunnisa :Türk Borçlar Kanunu'na ve Viyana Satım Sözleşmesi'ne (CISG) Göre Ayıptan Doğan Sorumluluğun Şartları, Ankara 2013.

ÖZDEMİR, Hayrunnisa :"Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicilerin Korunması" , Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 53 S.3, Y.2004, s.61-90 (ÖZDEMİR, Reklam).

ÖZEL, Çağlar : Tüketicinin Korunması Açısından Ayıplı Maldan Doğan Sorumluluk Kapsamında Yapımcının Sorumluluğu Sorunu", Prof. Dr. M. Kemal OĞUZMAN'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000 (Ayıplı Mal).

ÖZEL, Çağlar :Tüketicinin Korunması Hukuku, 6502 sayılı Kanun'a göre Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2014 (Tüketicinin Korunması).

ÖZEL, Çağlar :"Sözleşme Dışı Sorumlulukta Yansıma Zarar ve Giderimine İlişkin Bazı Düşünceler", AÜHFD, C.50, S.4, Y.2001 (Yansıma Zarar).

ÖZKAYA, Eraslan : Özel Hukukumuzda Zamanaşımı ve Hak Düşürücü Süreler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012.

ÖZSOY, Rabia **:** 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Ayıplı İfa ve Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.

POROY, Reha :Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Özel Hukuk Sorunları, Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978.

SEROZAN, Rona : Sözleşmeden Dönme, İstanbul 1975.

SEROZAN, Rona :"Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi", Yasa Hukuk, İçtihat ve Mevzuat Dergisi, C. XV, Sayı. 173/4, Mayıs 1996 (TKHK'nın Eleştirisi).

SEROZAN, Rona : "CISG'a ve TBK'n Göre Alıcının Dönme Hakkının Sınırları", İÜHFM, C.LXX, S.2, Y.2012 (Dönmenin Sınırları).

ŞAHİNİZ, Salih : Tacirler Arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan (Ayıplı Mal Tesliminden) Sorumluluğu, Ankara 2008.

ŞAHİN, Turan/
KİZİR, Mahmut :"6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Genel Esaslar, Haksız Şartlar ile Ayıplı Mal ve Hizmetler Konusunda Getirdiği Yenilik ve

Değişiklikler", Terazi Hukuk Dergisi, S. 89, Tüketici Hukuku Özel Sayısı, Ocak 2014.

TANDOĞAN, Haluk :Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, Kendine Özgü Yapısı Olan Ve Karma Sözleşmeler, Satış Ve Çeşitleri, Trampa, Bağışlama, Cilt I/ 1, Tümü Yeniden İşlenmiş ve Genişletilmiş Beşinci Basım'dan Altıncı Tıpkı Basım, İstanbul 2008.

TİRYAKİ, Betül :Tüketicinin Korunması Hukuku Açısından Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk, Ankara 2007.

TİRYAKİOĞLU, Bilgin :"11 Nisan 1980 Tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve Sözleşmenin Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin Milletlerarası Özel Hukuk Kuralları İle İlişkisi" , AÜHFD, C.41, S. 1, T.1990.

TOKBAŞ, Ayhan/
ÜÇIŞIK, Fehim :2. Tüketici Hukuku Sempozyumu Ses Çözümleri ve Makaleleri "Tüketici Hukuku Açıklamaları", Ankara 2013.

TOKBAŞ, Ayhan/
ÜÇIŞIK, Fehim :4. Tüketici Hukuku Kongresi Makale, Bildiri ve Ses Çözümleri: Sektörel Bazda Tüketici Hukuku ve Uygulamaları, Ankara 2014.

TUNÇOMAĞ, Kenan :Türk Borçlar Hukuku Cilt II, Özel Borç İlişkileri, İstanbul 1977.

TÜRKER, Erhan : Türk ve İngiliz Hukukunda Satıcının Zapta Karşı Teminat Borcu, Eskişehir 1974.

TÜRKMEN, Ahmet :Tüketici İşlemlerinde Ayıplı Mal ve Hizmetten Doğan Seçimlik Hakların Tabi Olduğu Zamanaşımı ve Bunun Garanti Taahhütleri ile İlişkisi, DEÜHFD, , C.16, Özel Sayı 2014, Basım Yılı 2015.

URALÇINAR, Nihal :Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Ayıba Karşı Tekeffül, Eylül 2007.

YALÇINTAŞ, Simin :"Viyana Satım Sözleşmesi'nin Kapsamı ve Sözleşme İle Türk Milletlerarası Satım Hukukunda Yaşanacak Değişiklikler", http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/yalcintas.pdf (Erişim tarihi: 23.05.2019).

YAVUZ, Cevdet :Özellikle Tüketicinin Korunması Sorunu Bakımından Satıcının Satılanın (Malın) Ayıplarından Sorumluluğu, İstanbul 1989 (Ayıptan Sorumluluk).

YAVUZ, Cevdet :"Tüketicinin Ayıplı Mal ve Hizmetlere Karşı Korunması", Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, Beta Yayınevi, İstanbul 2000, s. 1293-1316 (Ayıplı Mal ve Hizmetler).

YAVUZ, Cevdet :Yargıtay Kararları Işığında Alıcının Satılanın Ayıpları Nedeniyle Sözleşmeden Dönmesi ve Hükümleri, Prof. Dr. Ergün ÖZSUNAY'a Armağan, İstanbul 2004 (Armağan).

YAVUZ, Cevdet :Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 13. Bası, İstanbul 2014 (Borçlar Özel).

YAVUZ, Nihat :Ayıplı İfa, 5. Baskı, Ankara 2016 (Ayıplı İfa).

YAVUZ, Nihat :Türk Borçlar Kanununun Getirdiği Değişiklikler ve Yenilikler, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2012 (Değişiklikler ve Yenilikler).

YAVUZ, Nihat :Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2010 (Şerh).

YENİCE, Özge :"Tüzel Kişilerin Tüketici Niteliği", Legal Hukuk Dergisi, S. 156, Y. 2015.

YILDIRIM, Abdülkerim :Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağının Bazı Maddelerine İlişkin Değerlendirmeler, GÜFD, C. XVII, , S. 1-2, Y.2013.

YILDIRIM, Abdulkerim :Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicilerin Korunması, İstanbul 2009 (YILDIRIM, Mesafe).

YILDIRIM, M. Fadıl :"Satıcının Zapta Karşı Tekeffül Sorumluluğu Bakımından 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 216. Maddesi Nasıl Okunmalıdır", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Y.2013, S. 1-2.

YILMAZ, Yeşim :Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu ve Tüketicinin Sahip Olduğu Haklar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.

YOLDAŞ, Ömer :Satış Sözleşmesinde Zapttan Doğan Sorumluluk, Kayseri 2020.

YÜCERAKTÜRK, İpek :"Tüzelkişi Tacirin Tüketici Sıfatı", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XX, S.2, Y. 2016.

ZEVKLİLER, Aydın :Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun: Örnek Yargıtay Kararları ve İlgili Mevzuat, İzmir 1996.

ZEVKLİLER, Aydın :Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, Türkiye'de Tüketici Sorunlarının Özel Bir Yasa İle Düzenlenmesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk Araştırma ve Uygulama Merkezi, Nisan 2010 (Tüketici Sorunları).

ZEVKLİLER Aydın/ **GÖKYAYLA**, Emre :Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 13. Bası, Ankara 2013 (Borçlar Özel).

ZEVKLİLER, Aydın/ **AYDOĞDU**, Murat : :Tüketicinin Korunması Hukuku, Ankara 2004.

ZEVKLİLER, Aydın / **ERTAŞ**,Şeref / **HAVUTCU**, Ayşe / **AYDOĞDU**, Murat / **CUMALIOĞLU**, Emre : 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre, Hazırlanmış Borçlar Hukuku, Genel Hükümler ve Özel Borç İlişkileri, Ana İlkeler, 2. Baskı, İzmir 2014.

ÖZET

Çalışmamızın konusu; "Tüketici Satış Sözleşmesinde Satış Konusu Malın Ayıplı Olmasının Sonuçları (TKHK m.11)"dır. Çalışma ile tüketici satış sözleşmesi ve tüketici satış sözleşmesinde malın ayıplı olması halinde satıcının ayıptan doğan sorumluluğu incelenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde tüketici satış sözleşmesi ele alınmıştır. Bu çerçevede; tüketici satış sözleşmesinin niteliği, unsurları, özellikleri, tarafları, taraflarının hak ve borçları ile temerrüt hali açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde sözleşmeye konu malın ayıplı çıkması halinde satıcının ayıptan doğan sorumluluğu ele alınmıştır. Bu çerçevede ayıbın tanımı yapılmış, ayıbın kapsamının belirlenmesinde 1999/44 sayılı Yönerge ve Viyana Sözleşmesi'nin etkisi ve tartışmalı yönleri ele alınmıştır. Devamında ayıbın türleri, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a göre ayıbın ölçütlerinin neler olduğu ve hangi şartlarda satıcının malın ayıplı olmasından sorumlu tutulacağı hususlarına yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde tüketici satış sözleşmesinde satılanın ayıplı olmasının sonuçları incelenmiş, tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklar; nitelikleri, hükümleri ve kullanılma zamanları itibariyle incelenmiştir. Bölümün sonunda da satılanın ayıplı olması halinde tüketicinin sahip olduğu hakların yarışması ele alınmıştır.

Satışa konu malın ayıplı çıkması ve satıcının ayıptan sorumluluğu, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ayrı düzenlemelerle ancak benzer mahiyette ele alınmıştır. Bu çalışmanın konusu, tüketici satış sözleşmesi ve bu sözleşmelerde malın ayıplı çıkması hâli olduğu için, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki düzenlemeler esas alınmıştır. Ancak 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde

TKHK'nın 83. maddesi gereğince genel hükümlere ve bazı hallerde konunun daha iyi izah edilmesi için yeri geldikçe o konunun 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ne şekilde düzenlendiğine ve tarafların hukuki durumları bakımından karşılaştırmalara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici Satış Sözleşmesi; Ayıplı Mal; Ayıptan Doğan Sorumluluk; Tüketiciye Tanınan Seçimlik Haklar.

ABSTRACT

The subject of our thesis is; “The results of defective goods in a consumer sales contract (which is regulated in Art. 11 of the Law on Protection of Consumers, No.6502). Consumer sale contracts and the responsibility of seller for defective goods in consumer sale contracts are examined in this study.

In the first part of our study, the consumer sales contracts are examined. In this context; the definition of consumer sales contract and its elements, features, contracting parties, the claims – debits and the defaults of parties are described.

In the second part of our study, the responsibility of seller for defective goods in consumer sale contracts is determined. In this context; firstly, deficiency is defined. Then, the effects and debates of Directive on Certain Aspects of the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees (1999/44/EC) and Vienna Convention (CISG) are examined to determine deficiency’s scope. Afterwards; sorts of deficiency, what criterions are necessary for deficiency and which conditions are necessary for responsibility of the deficient goods are explained according to the Law on Protection of Consumers.

In the third part of ourstudy, the results of defective goods in consumer sale contracts are examined. Then optional consumer rights are investigated in terms of qualifications, terms and times of use. At the end of the section, if the sold is defective, the competition of the rights that the consumer has is discussed.

The defective goods and the seller’s responsibility for deficient are edited seperatedly both the Law on Protection of Consumers and the Turkish Code of Obligations. However, the legal regulations which are involved in both laws are quite similar.

The subject of our study is; “The results of defective goods in a consumer sales contract. That’s why; the thesis is based on the Law on Protection of Consumers. However, if there aren’t any provisions in the Law on Protection of Consumers, the Turkish Code of Obligations is applied because of Art. 83 of the Law on Protection of Consumers. The regulation of Art. 83, makes reference to general provisions (especially Turkish Code of Obligations). When the place comes, some comparisons are considered between the Law on Protection of Consumers and Turkish Code of Obligations.

Keywords: Responsibility for Defective Goods; Defective Goods; Consumer Sale Contracts; Consumer’s Optional Rights.